Frumos, celebru, tînăr și cu două Oscar-uri din șapte: Kevin Costner are Hollywood-ul la picioarele sale. Un Oscar pentru că a fost desemnat cel mai bun regizor; altul pentru filmul său „Dances with Wolves" (Dansuri cu lupi). Un moștenitor a cerut, recent, pentru o statuetă 15 000 de dolari...

Chaebol

Astfel sînt numite marile concerne sud-coreene ca Hyundai și Daewoo într-o țară care a avut, începînd de la mijlocul deceniului trecut, o rată de creștere inimaginabilă pentru restul lumii. Ca urmare, valoarea won-ului a crescut cu 50 la sută în ultimii patru ani și salariile cresc cu 20 la sută pe an la Seul; puterea de cumpărare a sud-coreenilor a sporit cu 50 la sută în ultimii zece ani. Se desenează o nouă sferă de coprosperitate: mai marii automobilului japonez au convenit cu Hyundai să-și împartă exporturile spre SUA și Canada (sud-coreenii vînd mașini mici, Toyota, Nissan și Honda și-au rezervat segmentul superior). Ceea ce sună a „gentleman's agreement". Dar un recent sondaj publicat la Seul clasă Japonia ca dușmanul numărul doi al Coreei de Sud, după Coreea de Nord.

Trilaterala

A fost creată în 1973 de David Rockefeller pentru integrarea japonezilor în clubul țărilor bogate. „Trilaterala" are 325 de membri care nu se coopteazā decît dintre intelectuali, oameni politici, președinți — directori generali (PDG). Printre aceștia îi întîlnim pe George Bush, Henry Kissinger, patronul firmei „Coca-Cola", Gianni De Michelis, Jean-Louis Beffo (PDG al firmei „Saint-Gobain"), Raymond Barre (fost prim ministru), Simone Veil (fostă președintă a primului Parlament european), Giovanni Agnelli (șeful firmei „Fiat", cel mai bogat italian), Helmut Schmidt (fost cancelar), Akito Morita (PDG la „Sony"), președintele băncii din Tokio etc. Comisia „n-are putere de decizie, este doar o cutie de rezonanță", consideră un membru marcant, ca PDG-ul de la „Toyota". Totuși, din această „cutie" a ieșit ideea lui Valèry Giscard D'Estaing de a organiza, începînd din 1975, întîlnirea celor mai puternic industrializate țări și de a-l invita și pe Gorbaciov să participe. În principiu, are loc o reuniune anuală mondială la care se prezintă cîte un raport pe care nu-l ascultă nimeni: totul se bazează pe contactele personale și de aceea întîlnirile, seminariile sînt mult mai dese și au loc în cadre încîntătoare — castelul Canisy din Franța, Muntele San Michele, San Francisco (Bohemian Grove). „Se fac relații formidabile. Este fundamental pentru afaceri", spunea încîntat Claude de Kemoularia (patronul firmei „Paribas"). Este suficient să plătești enorm pentru o participare la întîlnirile acestor „think tanks (rezervoare de idei), mult mai restrictive decît seminarul anual de la Davos sau Institutul Aspen (o participare pe an la cel din urmă costă 150 000 de franci sau circa 30 000 dolari).

Télé Free-Dom

Timp de cinci ani post de radio și televiziune pirat, Télé Free-Dom a fost singurul lux pe care și l-au permis mii de locuitori, care urmăreau, aproape non-stop, filme polițiste și sexi. Era drogul lor, numit „zamal", cuvînt care desemnează canábisul. Locul de desfășurare — insula Réunion, departament francez din Oceanul Indian (DOM), care nu este „free" nici în engleză, nici în franceză. Patronul său era dr. Camille Sudre care a descoperit insula în 1981, cînd își satisfăcea stagiul militar. Apoi a înființat o stație de radio pirat, în 1986 — postul de televiziune pirat și a luat un interviu președintelui Mitterrand. Cum în Réunion rata natalității este de patru ori mai mare decît la Paris, 38 la sută dintre tineri sînt șomeri care trăiesc mai ales din alocații familiale sau din cele pentru părinte unic. De cîte ori au fost amenințați că li se va desființa „jucăria", 10 000 de persoane au ieșit în stradă, au devastat garaje, bufete, bănci, au incendiat, acestea, inclusiv încăierările cu jandarmeria, soldîndu-se cu morți, răniți, dispăruți. Primari cu ambiții, comuniști, socialiști (din partidul de guvernămînt), liberali, neo-gaullişti îi manevrează de-o lună în scopuri politice.

Bătrînul cu mustață are 78 de ani, se numește Willi G. Hübner, locuiește la Duisburg, Germania, și meseria sa este caligrafia pe care a învățat-o la o școală specială din Berlin de la profesorul Boehland. În atelierul său, oferă clienților care-și permit, în scrisul său ornamental, acte de moștenire, certificate și alte documente cu parfum de epocă

● ● ● de MATTY

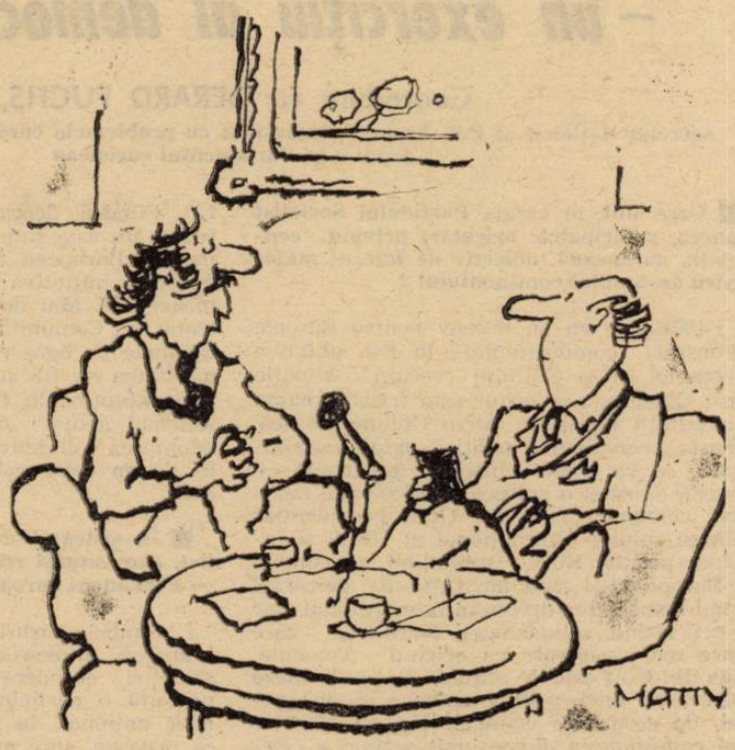

— Pozitiv mai este și faptul că a crescut cu 30% indicele de promisiuni...

„Soft"

John Major este așteptat să hotărască curînd data viitoarelor alegeri: pariuri se fac pentru un scrutin în iunie sau la toamnă. După ani de thatcherism dur și pur, britanicii așteaptă o perioadă de calm după furtună, o viziune asupra viitorului lor. După primele indiscreții, Major lucrează la definirea marilor linii ale unei platforme electorale numite „Conservative Opportunity" (Șansa conservatoare), care ar urma să renunțe la obișnuitele rigori, să anunțe un conservatorism „soft", în care privatizările își vor avea locul dintotdeauna, lupta contra inflației va fi continuată, dar rolul social al statului, mai ales în domeniile învățămîntului și sistemului sănătății va trebui menținut. „Pentru mine, spunea Major, conservatorismul nu este un credo, ci o afacere de bun simț". Sfătuitorii săi sînt Chris Patten, președintele partidului, și Sarah Hogg, consiliera sa politică de la Downing Street 10.

Carreras

Marele tenor spaniol José Carreras, a susținut o serie de concerte la Tokio, Osaka și Nagoya. În aprilie va cînta în fața celei de-a 32-a Adunări Generale anuale a Băncii Interamericane de Dezvoltare (BID). Hotărîrea de a apărea în fața celor 3 000 de delegați a luat-o pentru că îl cunoaște personal pe președintele BID, uruguayanul Enrique Iglesias, cu care a aranjat amănuntele concertului într-un hotel madrilen: repertoriu clasic cu piese de la Bellini pînă la Leoncavallo în care excelează vocea sa „de aur".

Miliarde

18,6 miliarde de franci reprezintă bugetul Parisului pentru acest an, capitala franceză fiind considerată un departament și Ile-de-France un altul, deși primul suportă transporturile pariziene între metropolă și împrejurimi. Investițiile vor crește cu 11,9 la sută, atingînd cifra de 3,4 miliarde de franci, dintre care 68,5 la sută vor fi afectate renovării estului parizian. Pe lîngă construcțiile edilitare, transportul va înghiți 245 de milioane, prin crearea de noi axe rutiere și parkinguri cu 5 000 de locuri. Amenajarea sectorului de la sud-est de Sena va necesita 180 milioane de franci, iar demararea construcției podului Charles de Gaulle o cifră neprecizată. 300 de milioane vor fi repartizate spațiilor verzi, inclusiv deschiderii parcului André-Citroën, finanțării parcului Bercy și înființării unei duzini de grădini de cartier. 207 milioane sînt destinate renovării bulevardului Champs-Elysées și a Pieței Bastiliei.

Rubrică realizată de Doina Topor

„Construcția europeană – un exercițiu al democrației"

Convorbire cu GERARD FUCHS,

secretar național al P.S. Francez, însărcinat cu problemele europene și de securitate, deputat în Parlamentul european

■ Care sînt, în opinia Partidului Socialist Francez, principalele orientări privind construcția europeană, obiectiv de interes major pentru ansamblul continentului ?

□ 1991 este un an decisiv pentru Europa. Prăbușirea comunismului în Est, unitatea Germaniei, criza Golfului creează o situație nouă. Obiectivul prioritar este transformarea Comunității Europene într-o Uniune politică. Aceasta presupune o politică externă comunitară, ce va trebui elaborată progresiv, o monedă unică și o politică de securitate (apărare) comună. Criza din Golf a evidențiat slăbirea rolului internațional al URSS și întărirea poziției SUA, subliniind necesitatea ca Europa să-și facă auzită vocea, demersul vizînd respectarea dreptului internațional, dar și cel vizînd solidaritatea Nord-Sud care apare mai necesară ca oricînd. Totodată, criza din Golf este de natură să impulsioneze conturarea unei politici externe și, în special, de securitate comună. Un alt obiectiv este consolidarea dimensiunii sociale a Europei Comunitare, ceea ce va permite, în special, dreptul de participare a salariaților la deciziile întreprinderilor. Construcția europeană este și un exercițiu al democrației.

■ La jumătatea lui decembrie se vor deschide, la Roma, două conferințe interguvernamentale pentru a elabora noi tratate ale Comunității Europene...

□ Tocmai în această perspectivă a fost creat deja, la sugestia mea, un grup de lucru, emanînd de la Biroul Executiv al PS, pentru a stabili pozițiile noastre.

■ Sînteți, de asemenea, deputat al grupului socialist din Parlamentul European. Care ar fi principalele elemente ale agendei legislative „europene" a PSF ?

□ Urmărim o întărire a controlului democratic în cadrul Comunității, ceea ce implică o putere efectivă de codecizie a Parlamentului și Consiliului Ministerial al „celor 12". Fiindcă, deocamdată, considerăm că situația nu este satisfăcătoare. În plus, Parlamentul European trebuie să primească un drept de inițiativă legislativă în direcția Comisiei C.E. Mai dorim ca, potrivit viitorului tratat al Comunității Europene, deciziile să fie luate pe baza votului majoritar, iar unanimitatea să fie stipulată doar pentru cazuri excepționale. Din acest punct de vedere, sistemul actual favorizează, spre exemplu, adoptarea „directivelor" privind economia, în dauna celor referitoare la domeniul social.

■ În sistemul de funcționare a democrației, cum situați relația parlamente naționale — Parlament european ?

□ Ambele foruri au un interes comun în întărirea dimensiunii democratice a Construcției europene. Aprofundarea acesteia necesită o participare fermă a parlamentarilor naționali la activitatea de control. În ce privește, spre exemplu, Franța, apare indispensabil ca parlamentul său să fie informat de ministrul responsabil (de relațiile cu parlamentul) asupra oricărei „negocieri europene" și să-și poată eventual exprima o poziție privind proiectele legislative europene dezbătute la Strasbourg.

■ Am aflat că sînteți și adjunct de primar al comunei Blanc Mesnil...

□ În Franța este permis cumulul a două funcții elective remunerate. Ca secretar național nu sînt remunerat, aceasta e regula la noi. În ce privește mandatul de deputat european și cel de ales local, evident pe lista PS, situația — destul de frecventă, de altfel — oferă o avantajoasă complementaritate. Contactul direct cu diversitatea problemelor cetățenești, la baza piramidei sociale, mi se pare indispensabil pentru exercitarea corectă a unui mandat la nivel „superior" — cum este cel în Parlamentul de la Strasbourg.

Paris, martie 1991

„Încercăm să fim un partid pragmatic, al «bunului simț»"

Dialog cu dl. YVÈS GALLAND,

președintele Partidului Radical Francez, vicepreședinte al Parlamentului european

■ Partidul pe care-l conduceți se numește „radical", dar din cîte știm...

□ Nedumerirea este explicabilă, fiindcă de fapt sîntem un partid moderat. Radicalismul este cea mai veche școală de gîndire politică din Franța, datînd din 1901, și în acea perioadă partidul avea, într-adevăr, anumite orientări radicale, ceea ce explică etimologia. În realitate, astăzi, Partidul Radical se situează la centrul vieții politice franceze, apără liberalismul și dimensiunea sa socială, adică noțiuni profund democratice, precum egalitatea șanselor. De asemenea, este un partid de toleranță și, aș adăuga, cu vocație guvernamentală demonstrată.

■ Acum sînteți însă în opoziție.

□ Categoric, și „jucăm" acest rol cu toată onestitatea implicată de „regula jocului democratic" — ce presupune alternanța —, în cadrul Uniunii pentru Democrația Franceză (UDF), confederație de partide care s-au regrupat deoarece au, în ansamblu, o sensibilitate și obiective comune. Considerăm în continuare că Franța are vocație de guvernare la centru, iar UDF exprimă global această orientare. Apartenența noastră la UDF este motivată de convingeri profunde, inclusiv de ordin moral, fiindcă, orice s-ar afirma uneori, acestea validează demersul politic adevărat.

■ Cum ați defini specificitatea Partidului Radical ?

□ Ne situăm în zona de centru stînga, ceea ce ar însemna că socialiștii sînt mai puțin liberali decît noi, iar partenerii din opoziție mai puțini „sociali" decît PR. Ceea ce francezii reproșează astăzi vieții politice — și poate nu este numai cazul lor — e teoretizarea excesivă, în dauna practicii. Încercăm să fim un partid pragmatic, corespunzător aspirațiilor directe ale cetățenilor, și dorim să tratăm problemele nu pe plan ideologic, ci pe plan concret. Deci în primul rînd din punctul de vedere al „bunului simț", pe care-l manifestăm în diversele domenii ale activității noastre. Dogmatismul ideologic ni se pare depășit...

■ Sînteți, de asemenea, deputat european, ales pe lista Uniunii de opoziție condusă de Valéry Giscard d'Estaing și vicepreședinte al Parlamentului de la Strasbourg. În ce măsură acțiunea dv. politică la nivel european o completează pe cea desfășurată la nivel național ?

□ Partidul Radical a fost întotdeauna foarte angajat în construcția europeană, în aceeași manieră practică, de bun simț. Există astăzi un anumit număr de factori pe care nu-i mai putem trata la nivel național și care trebuie luați în calcul pe plan european. Considerăm, spre exemplu, că, în criza din Golf, Europa „celor 12" nu a avut deloc o prezență consistentă și de aceea apreciem că ea trebuie „dotată" cu o politică externă în mare parte comună. De asemenea, apreciem că această logică a dimensiunii politice europene trebuie să aducă o concepție unitară asupra apărării europene, ca o concretizare de mijloace. Esențialul crizei amintite a fost tratat pe plan european doar de către britanici și francezi, ceea ce nu constituie o concepție sănătoasă și este de natură să creeze ambiguități și dificultăți pentru construcția europeană. În locul efectivelor militare britanice și franceze cunoscute, ar fi fost mult mai bine să existe o forță europeană de intervenție, aptă să reprezinte echilibrat ansamblul Comunității. De altfel, din rațiuni de eficacitate și echilibru, Europa trebuie să fie al treilea mare partener la nivel mondial — alături de o Americă foarte puternică și de o Uniune Sovietică slăbită, însă existentă. Consider că Europa are această posibilitate, cu condiția să manifeste voința politică necesară. Demersul nostru la Strasbourg, marcat de același pragmatism care ne inspiră pe plan național, vizează tocmai reformarea anumitor structuri ale CEE.

■ Există deja diverse „școli de gîndire", fiecare pronunțîndu-se pentru consolidarea anumitor instituții europene (Consiliul Europei, Comisia CEE și Consiliul Ministerial, Parlamentul de la Strasbourg) în dauna altora...

□ Mi se pare că o întărire a Europei presupune în mod necesar întărirea ansamblului instituțiilor sale. Spre exemplu, Parlamentul european trebuie să aibă un control mai bun

În exclusivitate de la Paris

STOP CADRU

Consulatul filipinez din New York a refuzat să-i elibereze Imeldei Marcos, văduva fostului preşedinte Ferdinand Marcos, viza necesară pentru a reveni în patrie în scopul înhumării rămăşiţelor fostului dictator în pămîntul natal

asupra politicilor europene şi posibilitatea de a le impulsiona, deci o capacitate de iniţiativă legislativă autentică. În ce priveşte Comisia CEE (practic, „Executivul" Europei), trebuie acţionat pentru ca ea să dispună efectiv de mijloacele concrete indispensabile acţiunii sale. Consider că soluţia poate fi găsită în armonizarea acestor instituţii. Totodată, sper că prin intermediul procedurilor democratice se va realiza o mai bună articulare între parlamentele naţionale şi Parlamentul european ; în acest scop, optăm pentru dezbateri paralele, privind subiecte europene, în cele două forumuri. Revenind cu o ultimă apreciere la instituţiile comunitare, aş spune că trebuie găsite neapărat noi mecanisme care să asigure complementaritatea acţiunilor şi să împiedice orice anihilări reciproce, aşa cum se întîmplă încă.

■ Sinteţi la curent cu situaţia din România, unde aţi venit de mai multe ori. Care este aprecierea dv. ?

□ Am considerat schimbarea petrecută în România drept un eveniment deosebit şi înţelegem să sprijinim — inclusiv prin acţiuni concrete, spre exemplu în domeniul cultural sau umanitar — evoluţia spre democraţie. La Bucureşti am avut convorbiri interesante cu conducătorii politici cei mai autorizaţi, cu membri ai guvernului, am luat contact direct cu o serie de realităţi. Apreciem că procesul de democratizare pe plan politic sau economic nu este încă concludent. Spre exemplu, recenta măsură privind suprimarea spaţiului TV pentru partidele politice mi se pare total nepotrivită şi, în străinătate, este percepută ca atare. Sîntem conştienţi, desigur, că autorităţile se confruntă cu dificultăţi enorme şi că se fac eforturi considerabile. În opinia noastră este necesară însă o deschidere politică mai largă. Ţara dv. are nevoie în primul rînd să poată oferi încredere, siguranţă, pentru investiţiile de capital străin, pentru colaborarea internaţională în general, să clarifice încă unele opţiuni. În orice caz, voi reveni mereu în România, pe care doresc să o ajut după puterile şi experienţa noastră.

Interviuri realizate de Andrei Bârsan

Ora aproximativ exactă

Henri Zalis

Naufragiul previzibil al lui Saddam Hussein urmează războiului „sfînt" pe care acesta a crezut că îl impune Statelor Unite, angajate împreună cu un număr de ţări aliate să elibereze Kuweitul. Pe termen lung, criza din Golf a oferit ocazia unor factori diverşi să acţioneze în numele interesului comun, nu înainte de a demonstra ce direcţie ia azi lumea liberă.

Georghe Bush a simţit că America trebuie să poarte un război „drept". La capătul lui, raportul de forţe îi este mai favorabil ca oricînd, partenerii mai delimitaţi de totalitarism ca în alte circumstanţe, cooperarea internaţională deplin încrezătoare că victoria americană nu are caracter trecător, ci anunţă, tranşant, un avans pe care nici prudenţa sceptică, necum conflictele periferice, pot să-i reducă turaţia.

Întoarcerea la o lume cu un singur, indiscutabil lider ţine aproape de miracol. Preşedintele Bush este beneficiarul acestui uimitor moment. Sporul de încredere, real, va fi suficient să rezolve toate litigiile existente, toate divergenţele înăbuşite, mai ales în condiţii în care Uniunea Sovietică iese micşorată vizibil din competiţia cu o Americă a excelenţei tehnologiilor ei, a resurselor de inteligenţă şi aplicabilitate militară, după ce s-a dovedit că echipa conducătoare de la Casa Albă este avantajată în jocul diplomatic, în finalizarea obiectivelor, în alegerea colaboratorilor şi a priorităţilor ?

Un observator ca Joseph Nye, directorul Centrului pentru afaceri internaţionale de la Harvard, vede în Statele Unite un iscusit edificator al Noii Ordini. Aceasta va fi tolerantă, disuasivă, calculat justiţiară.

Respect imens opiniile lui Joseph Nye. Şi totuşi mă despart de el în unele privinţe. Le notez aici, succint, pentru că aşa este felul meu de a fi, temător de judecăţi grăbite, o idee convins că formule şi formulări atrăgătoare stau încă la discreţia necunoscutului. Sîntem după numai două săptămîni de la voiajul secretarului de stat James Baker, încheiat la capătul unui periplu cu impasuri şi rodnice consultări ; Orientul Apropiat pare încă departe de un minim de consonanţă politică şi socio-economică.

Să încep cu începutul. N-a apărut încă succesorul lui Saddam Hussein. Ameninţările decurgînd din rămînerea lui la conducerea Irakului sporesc. Nu pot fi nesocotite. La războiul civil, acum în plină desfăşurare, se adaugă întristător pentru dinamica regională neputinţa organizaţiei statelor islamice, în special neputinţa Ligii arabe, de a răspunde în vreun fel situaţiei create de o agresiune arabă contra unei ţări arabe paşnice. Este aproape simbolic că, nici cînd sînt direct ameninţaţi, arabii nu pot ieşi din logica gesticulaţiei zgomotoase spre a accede grupat la decizii fundamentale. De aici şi celălalt efect : nimeni, deocamdată, nu are curajul să deschidă tratative cu Israelul. Iordania fiindcă este încă paralizată de izolarea în care s-a plasat după 2 august 1990, OEP-ul pentru că a pledat în favoarea anexării Kuweitului, Hafez Assad, sirianul, încă marcat de şocul psihologic al protecţiei de care se mai bucură în dubla ipoteză a saddamismului fără Saddam Hussein, ori a alianţei kurzilor cu opoziţia irakiană şiită şi liberală.

Lumea arabă mai înregistrează blocajul ideii sovietice a conferinţei internaţionale pentru Orientul Apropiat, după cum constată că tentative, cum este cea a Franţei, de a impune dosarul palestinian fără o prealabilă consultare cu israelienii sînt dezavuate *ab initio* de americani. Din partea Ierusalimului nu vin semne încurajatoare, poate şi pentru că israelienii rămîn, la rîndul lor, suficient de indecişi asupra tacticii de urmat : să negocieze teritoriile ocupate în 1967 sau să nu restituie nimic şi să intre în divergenţă cu americanii...

Preşedintele George Bush, poate tranşa. Are toate datele. Nu prin agreatele de el contacte telefonice, combinaţii de culise ori impunerea de soluţii iluminate. La ora aceasta, 91 la sută din cetăţenii Statelor Unite îi acordă încrederea lor. Bush nu este nici belicos, nici fricos şi nici aventurist. Este, în schimb, metamorfozat de succes şi inspirat de intervenţia ce i-a reuşit. Prin urmare, 1) va candida pentru un nou mandat de preşedinte ; 2) va păstra în zona Orientului Mijlociu, pentru mult timp de acum încolo, forţe de primă urgenţă ; 3) va proteja de orice agresiune Arabia Saudită şi Emiratele Unite pentru că trebuie să ţină sub control o zonă vitală aprovizionării planetei cu petrol ; 4) în funcţie de circumstanţe variabile, intră în acţiune un binom favorabil, transferul dinspre ONU şi Consiliul de Securitate spre aranjamente regionale *limitate*, economico-financiare, participarea băncilor germane şi japoneze, cam discrete deocamdată în raport cu amploarea apelurilor ; 5) mandatul primit de Washington, pe urma recentelor evenimente, introduce o conjunctură a mozaicului de cerinţe naţionale, călăuzite suplu, nu şi în absenţa comandamentelor înalt strategice.

Analiza marjei de manevră la dispoziţia Statelor Unite nu are cum să ocolească noua configuraţie din lumea arabă. Arabii moderaţi sînt, oare, dispuşi să recunoască Israelul ? Dacă da, într-o primă etapă, aş califica-o preliminară, Arabia Saudită ar putea fi, după exemplul Egiptului, statul înclinat spre contacte constructive cu fostul adversar. Pe urmă, pe baza acestui exemplu, va veni, într-un grad sporit de flexibilitate, găsirea de interlocutori în chiar rîndul exponenţilor mai rezonabili ai populaţiei din Gaza şi Cisiordania.

Nu ştiu dacă acum se poate renunţa la regele Hussein, pentru a oferi, eventual, o patrie tuturor palestinienilor. Acestora li se adresează din sfera săracilor, orfanilor şi neascultaţilor visul frumos al celor suferind că procesul păcii întîrzie, blocat de neîncredere şi imaturitate, de confruntare şi fanatism. Pe de altă parte, inerţia şi expectativa n-au pus capăt, nici ele, derivei arabismului expansionist.

Dilema, singura, dar de talie, constă în trecerea frontierei dintre termene. Am impresia că primul se numeşte exerciţiul libertăţii. Al doilea, controlul democratic al acordurilor convenite. Se va găsi cineva, original şi curajos, în stare să decidă ceea ce aici, în regiune, o regiune binişor explozivă, a fost perceput ca o sinucidere politică ?

Dacă da, războiul din Golf va duce la pace.

Dacă nu, va mai curge sînge în deşert... Cum însă bine se ştie, dezordinile şi violenţele nu mulţumesc pe nimeni. Sau nu ar trebui să mulţumească !

Să ascultăm Simfonia a cincea de Beethoven*)

Interviu acordat la Budapesta de dl. Tamas Gaspar Miklos

profesor universitar și deputat, trimisului Radiodifuziunii Române, Eugen Preda.

Era sfîrșitul lui ianuarie și ne aflam într-o clădire situată în centrul Budapestei, în apropierea celebrului pod cu lanțuri ; pe o latură a străzii, unde se află această clădire, este sediul Ministerului de Interne. La etajul 5, se află sediul Alianței Liber Democratice. Aici l-am avut ca interlocutor pe dl. prof. univ. și deputat Tamas Gaspar Miklos.

EUGEN PREDA ■ D-le profesor, poate ne spuneți la început ce credeți că este un politolog. E un vrăjitor, un scenarist sau ce este ?

TAMAS GASPAR MIKLOS □ Întotdeauna mă păzesc să mă numesc politolog fiindcă eu cred că există, bineînțeles, unele părți, precise și raționale ale științei politice, mai ales teoriile și cunoștințele birocratice și de administrație publică, care sînt foarte importante ; există unele noțiuni cvasiștiințifice de administrare a Dreptului public și privat de către Stat. Aceste chestiuni sînt destul de precise și se apropie de statutul unei științe umaniste. Restul eu prefer să-l numesc teorie politică sau filosofie politică. Acestea sînt discipline evoluate, mai ales în țările anglo-saxone și aici, bineînțeles, nu putem vorbi în sens riguros de o știință ; deci, eu evit acest termen „politologie" fiindcă n-aș vrea să mă prezint cu ideile, valorile și opțiunile mele ca reprezentativul unor adevăruri științifice. Ca politician și ca scriitor, asupra unor afaceri și idei politice eu vreau să conving, eu vreau să cîștig — ca în orice democrație — o majoritate pentru ideile pe care le prezint, și acest lucru aparține genului de persuasiune, genului de retorică și nu cred că eu reprezint un adevăr la care am ajuns printr-o cercetare riguros științifică. Am ajuns la rezultatele pe care le am — să concedem că sînt rezultate, poate nu sînt — prin experiență personală și prin gîndire, dar aceste instrumente sînt accesibile tuturor.

E.P. ■ Atunci, dacă-mi permiteți, în calitatea dvs. de scriitor și de om politic, cum percepeți semnalele care sînt emise la ora actuală de mediul ambiant internațional, mai ales pe fundalul acestei crize deosebit de grave reprezentată de războiul din Golf ?

T.G.M. □ Eu cred că această situație, cu toate dezavantajele sale, clarifică totuși unele lucruri. Înseamnă că există — ca înaintea celui de-al doilea război mondial — o comunitate internațională care, cel puțin simbolic, s-a pronunțat împotriva unei agresiuni. Deci cel puțin o dată s-a întîmplat ca o agresiune să fie pedepsită. Bineînțeles, lumea întreabă imediat dacă principiul agresiunii nu mai este acceptat, ce se întîmplă în țările baltice ? Însă, bineînțeles, trebuie să combinăm — și asta este politica Statelor Unite, cred eu — principiile cu realismul. Uniunea Sovietică nu este un adversar care poate fi angajat, în termeni reali, pentru că este o putere nucleară. Deci, eu cred că amenințarea mutuală nucleară încă mai există. Amenințarea mutuală, sistemul bipolar al marilor puteri era acel sistem care, pe de o parte, a asigurat pacea europeană ; pe de altă parte, însă, a asigurat puterea nelimitată a sistemului sovietic în partea răsăriteană a Europei. Aceasta era o ordine internațională care nu mi-a plăcut, dar era o ordine. Această ordine, acum, probabil că totuși va lua sfîrșit. Simetria militară mai există — cele două mari puteri nucleare — însă simetria politică, care a fost creată de această simetrie militară, nu mai există și unul dintre primele semne ale acestei asimetrii în proces de naștere este războiul din Golf, care, bineînțeles, are nu numai prin forța precedentului, dar și altfel, repercusiuni foarte importante asupra Europei răsăritene. Primul lucru este că aproximarea ideologică a problemelor economice, politice și militare, care a pornit în timpul lui Carter, a continuat într-un alt mod sub Reagan, a devenit o realitate internațională. Treaba aceasta a fost întreruptă prin așa-numita destindere politică din anii '60—'70, însă cred că există o mentalitate de cruciadă, să zicem liberală, în lumea actuală. Acesta este un factor pe care trebuie să-l luăm în considerare.

În același timp, cînd țările apusene cred că noi, în Europa răsăriteană, de sud-est ș.a.m.d. sîntem părți ale acestei cruciade liberale, eu am unele dubii. Dacă noi sîntem, într-adevăr, acei participanți la acest marș spre libertatea politică, spre societatea civilă, spre statul limitat etc., atunci pasiunile tribale care domină scena din Europa răsăriteană și de sud-est n-ar fi așa de puternice. Eu cred că voința sinceră a popoarelor din această regiune de a fi libere și de a trăi în bunăstare este limitată într-un mod foarte sever și foarte serios de naționalismele militante și, după părerea mea, tragice din această regiune. Să privim la Uniunea Sovietică, Iugoslavia, chiar la țările noastre. Bineînțeles, acestea sînt obstacole uriașe și cred că țările apusene vor fi puțin surprinse ; ele cred că ideile universale ale liberalismului politic pot fi aplicate fără mari greutăți din punct de vedere economic și politic în țările răsăritene. Din nefericire — și eu sînt un adept al acestor idei, eu reprezint aici un partid liberal, un partid liberal dogmatic, prea pro-occidental ș.a.m.d. și sînt foarte mîndru să fiu proocci-dental și liberal — ca realist și ca observator al evenimentelor am însă îndoieli foarte mari.

E.P. ■ Dacă-mi permiteți, n-aș vrea să cad în capcana de a aluneca pe terenul dvs. Totuși, să-mi dați voie să vă reamintesc teoriile acestea privind bipolarismul militar și o lume cu mai multe centre politice i-a aparținut lui Henry Kissinger încă din anii '60. Acum se vehiculează, cel puțin, ideea că în urma acestui conflict din Golf va urma nu o nouă ordine mondială, ci o dezordine mondială. Totuși, ce concluzii se pot trage pentru țări care fac parte din categoria țărilor mici și mijlocii, cum sînt Ungaria și România și care, în plus, mai sînt și vecine ?

T.G.M. □ Cu trei ani în urmă am scris un articol în săptămînalul londonez THE SPECTATOR, în 1988, unde am spus că noi acum intrăm într-o epocă de războaie și revoluții. Cred că eliberarea Europei răsăritene de sub tirania comunistă, cu toate efectele sale miraculoase înseamnă, bineînțeles, că toate schimbările de această importanță înseamnă un risc imens. Faptul că forțele politice din această regiune sînt libere să acționeze nu înseamnă că ele vor îmbrățișa și o armonie eternă, în spiritul lui Beethoven, armonie care se va naște imediat. Deci, eu cred că ideea de dezordine este o idee foarte, foarte probabilă. Ungaria, totuși, este cumva o insulă a păcii interne, pentru moment, poate ; această stare de lucruri nu va dura, nu știu, însă dacă ne uităm la toți vecinii noștri : separatism, regionalism, conflicte etnice, sărăcie, refugiați, conflicte de graniță, rumoare, sălbăticie politică, linșaj, pogromuri. Cum poți, într-un mod realist, să lupți pentru o ordine interioară, pentru o stare civilizată de lucruri, fără să te gîndești cîteodată că joci rolul lui Miliukov și Kerenski înaintea unei schimbări radicale înspăimîntătoare ? Noi trebuie să ne păstrăm curajul, toți aceia care am vrea ca Ungaria, Iugoslavia, România să fie țări mici, dar țări mici ca Danemarca și Olanda, nu țări mici ca Sri Lanka și Gabon. Eu cred că în acest moment mai există opțiunea de a păși pe un drum care ne-ar putea duce spre Vest, în sens metaforic, dar există, foarte clar, o opțiune care ne duce în „lumea a treia", și „lumea a treia" nu înseamnă numai mizerie, nu înseamnă numai șomaj, nu înseamnă numai suprapopulație, înseamnă sînge. Eu cred că toți aceia care cu toate că nu sînt de acord în unele idei fundamentale politice — liberali, social-democrați, conservatori, socialiști moderați, dar care au un sens al unei civilizații europene, au un sens al unei ordini pașnice interioare, au un sens al unei diplomații oneste ș.a.m.d. — trebuie să încerce să-și salveze țările. Eu cred că primejdiile sînt enorme. Țările acestea sînt foarte diferite. Fiecare ne duce în „lumea a treia", și „lumea a Ungaria noi ne plîngem de apatie și de tristețe, de dezamăgire, cu toate că populația este pașnică și autoritatea statală există, instituțiile democratice sînt în acțiune. Am fost nu de mult la București. Bucureștiul nu este apatic ; în fiecare colț de stradă te întîlnești cu o demonstrație ; oamenii discută într-un mod febril ceea ce se întîmplă. Într-un fel, asta înseamnă că, dacă există așteptări, dacă există speranțe, poate există un viitor. Eu știu că ideile care se vehiculează în aceste colțuri de stradă sînt haotice și confuze, însă mie mi s-a părut — m-am întors la București după 14 ani — un București mult mai vesel decît înainte. Există această energie, acest dinamism al unei stări prerevoluționare și asta înseamnă, o presiune asupra instituțiilor statale, politice, corporative ș.a.m.d. care poate să fie bună sau care poate să fie foarte primejdioasă, este foarte greu de spus. Însă, diferența dintre cele două capitale este șocantă și, bineînțeles, cei care vor o pace și ordine sînt puțin înspăimîntați de această neliniște politică permanentă în București, la Timișoara etc. În același timp, democrații unguri sînt neliniștiți pentru că noi nu avem acest lucru. Democrații sîrbi sînt neliniștiți pentru că există acolo o Uniune națională pentru unele țeluri specifice ei ; alții sînt nemulțumiți pentru lipsa unei unități naționale. Deci nu există rețete pentru această parte a lumii. Țările acestea sînt foarte-foarte diferite, și, de aceea, dialogul este așa de interesant.

E.P. ■ Împărtășesc întru totul punctul dvs. de vedere că nu poate exista o rețetă. Cred că atunci cînd v-ați referit la Beethoven v-ați referit, probabil, la Simfonia a IX-a. Probabil, însă, că, pentru a ajunge la Simfonia a IX-a, la Oda bucuriei, trebuie să ascultăm întîi Simfonia a V-a, a Destinului. Pentru că totuși destinul ne-a așezat într-un loc în lume unde trăim alături. Poate că în încheiere vreți să abordați această temă.

T.G.M. □ Toată lumea știe că relațiile dintre România și Ungaria au fost și sînt spinoase. Toată lumea știe că, dacă într-o țară

*) Acest interviu a fost difuzat la Radio România — Actualități în ziua de 13 februarie 1991, orele 11,05.

există o minoritate înrudită cu naţiunea dominantă a unei ţări vecine, avem probleme. Este o stare nesurprinzătoare. Însă eu cred, totuşi, — dacă vom compara situaţia şi sentimentele dintre cele două ţări cu situaţia de acum doi ani — că putem avea unele nădejdi. Să vă spun concret la ce mă refer. Ceea ce nu ştiu este în ce măsură se ştie în România : Revoluţia românească a avut un impact psihologic în Ungaria care a modificat pentru totdeauna atitudinea ungurilor despre România. Acum doi ani eu nu mi-aş fi putut închipui că Budapesta va fi plină de steaguri româneşti cu gaură la mijloc ; partidul meu a fost decorat cu steaguri româneşti în zilele din decembrie şi ianuarie. Şi acum găseşti în locuinţele unor cunoştinţe steguleţe româneşti, simbolul unei revoluţii româneşti care a devenit un simbol potent, foarte important, pentru conştiinţa politică a majorităţii populaţiei ungureşti. A fost un timp cînd Ungaria a respirat împreună cu România şi, cu toate problemele care s-au ivit de atunci, acest moment nu se uită. A fost o experienţă formativă foarte importantă. A doua chestiune este că publicul politic şi opinia publică din Ungaria au înţeles — bineînţeles, prin eforturile noastre — că în România există pluralitate de forţe politice, că nu avem şovinismul unic şi monopartid al lui Ceauşescu, iar că din aceste forţe politice existente unele sînt mai prietenoase în direcţia ungurilor din Ardeal şi din Ungaria şi unele mai ,puţin. Deci nu mai există generalizarea suspicioasă, care exista înainte, a românilor de a fi naţionalişti anti-unguri. În politica ungară nu există nici o forţă majoră care ar fi iredentistă sau revizionistă. Există grupuri mici, extraparlamentare, neimportante. Există cercuri în emigraţia maghiară din Occident care, în mod deschis, spun că ar vrea o modificare a graniţelor existente spre avantajul Ungariei. Aceste cercuri sînt fără influenţă politică ; noi sîntem în opoziţie şi criticăm partidul la guvern foarte ascuţit. Credem că retorica patriotică a coaliţiei de la guvern este exagerată. Cu toate acestea, în paleta politică ungurească actuală, revizionismul, iredentismul nu sînt o forţă evidentă ; iredentismul nu este pe agenda politică maghiară ; acceptarea acestui fapt de către nişte oameni care beau puţin mai multă palincă decît trebuie, cîntă cîntece iredentiste în cercul lor familial, ei bine, chestiuni din astea se întîmplă. Şi ei acceptă acest lucru ca o realitate politică, ceea ce este foarte important. Deci este un consens naţional că de problema graniţelor nu ne atingem, că toată lumea are nevoie de graniţe garantate. Şi, ceea ce este remarcabil, nici măcar conflictul basarabean n-a zguduit acest consens naţional, şi eu cred că este foarte important să se ştie în România că această primejdie nu există ; această primejdie a existat, această primejdie a fost un pericol pentru statul român un timp foarte îndelungat — memoriile sînt valide şi eu înţeleg psihologia politică a poporului român ; acest spectru al revizionismului maghiar cred că nu va dispărea foarte repede — însă cei care sînt interesaţi în fapte politice, în realităţi, trebuie să ştie acest lucru. Cei care cred numai în mituri nu mă vor asculta fiindcă ei nu mă vor crede.

E.P. ■ Să sperăm că faptele vor confirma întru totul aprecierile dvs. Vă mulţumesc foarte mult pentru această discuţie şi daţi-mi voie să vă mai pun o singură întrebare. Ce vîrstă aveţi, d-le profesor ?

T.G.M. □ 42 de ani, din care 30 i-am petrecut în România.

E.P. ■ Vă mulţumesc încă o dată. Vă doresc succes în activitatea dvs. politică şi de profesor.

T.G.M. □ Vă mulţumesc şi eu.

Erich Honecker — o tranzacţie?

Lideri uitaţi. Vechii artizani ai umilirii au dispărut treptat din atenţia generală, oamenii fiind angrenaţi în tumultul noii vieţi cotidiene. Reforme mai mult sau mai puţin reuşite, preţuri liberalizate, problema locurilor de muncă, toate acestea au captat societatea, îndepărtînd-o de la preocupări revanşarde.

Iar dreptate... va face Istoria !

Iată însă că informaţii şocante violentează opinia publică : „A început procesul lui Jivkov !" „Erich Honecker a fost transferat în Uniunea Sovietică !" Şi astfel, în memoria oamenilor revin amintiri cutremurătoare. Se ridică proteste faţă de încercările de sustragere a foştilor conducători de la legile justiţiei. Ziarele iau atitudine. Oamenii de rînd se scandalizează. Oficialităţile reacţionează.

Vechii lideri sînt din nou sub reflector : cotidianul „Bild Zeitung" anunţa, la 14 martie, că fostul „number one" al Germaniei de Est, Erich Honecker, a fost transferat în secret în Uniunea Sovietică.

O întoarcere în timp

La 25 august 1912, în localitatea Neukirchen din regiunea Saar, se năştea într-o familie de mineri Erich Honecker. Tatăl, membru activ al Partidului Comunist din Germania şi al sindicatului minerilor, a exercitat asupra lui Erich o influenţă deosebită.

Acesta, după absolvirea şcolii primare, se angajează ucenic la un dulgher, iar la 14 ani, devine membru al organizaţiei tinerilor comunişti din Germania (KJVD). Trei ani mai tîrziu, se înscrie în Partidul Comunist, iar în perioada dictaturii fasciste activează ca ilegalist, fiind chiar arestat de Gestapo în 1935. Este încarcerat un an şi jumătate, iar în 1937 va fi condamnat la 10 ani în închisoarea Brandenburg-Gorden, unde va sta închis pînă la eliberarea Germaniei. Aprilie 1946 este momentul în care este ales membru al Comitetului Central al P.C. din Germania. Tot 1946 este şi anul în care are loc unificarea Partidului Comunist cu Partidul Social Democrat, creîndu-se astfel Partidul Socialist Unit din Germania. În 1971, luna mai, Honecker este ales prim-secretar al C.C. al PSUG, iar în 1976 — secretar general al C.C. al PSUG. În acelaşi an, 1976, devine preşedinte al Consiliului de Stat al R.D. Germane.

Astfel arată biografia oficială a lui Erich Honecker. În plus, mai ştim că el a fost un conducător neostalinist tipic, unul dintre cei mai fideli aliaţi ai Moscovei (care, însă, avea să nu urmeze îndemnurile la reformă ale lui Gorbaciov) şi principalul „arhitect" al zidului Berlinului, ridicat în urma deciziei din 1961.

La a 70-a aniversare a PSUG, în ianuarie 1989, Erich Honecker spunea : „Nu, la noi nu va exista o economie de piaţă, deoarece aceasta ar duce la reprivatizarea mijloacelor de producţie şi, astfel, la capitalism".

Era în perioada în care apele începuseră să se tulbure. Ultimele eforturi de supravieţuire, îndîrjirea se simţeau în cuvîntările sale. „Zidul Berlinului va continua să existe încă 50 sau 100 de ani, atît timp cît condiţiile care au dus la ridicarea lui vor rămîne neschimbate" — afirma Honecker la Reuniunea CSCE de la Viena (ianuarie 1989) referindu-se la afirmaţiile unor oficialităţi în legătură cu graniţa RDG—RFG.

Zidul Berlinului avea însă mult mai puţin de trăit. La 22 de zile după spargerea lui, în octombrie 1989, avea să cadă şi Honecker, a cărui personalitate era structural legată de simbolistica acestui zid.

Căderea lui Erich Honecker n-a avut nimic spectaculos. Spectacolul dramatic a existat numai pentru el însuşi şi pentru cei legaţi de cauza lui. La a 9-a Plenară a CC al PSUG, acesta a cerut eliberarea din toate funcţiile, din motive de sănătate. În locul său avea să vină, nu pentru multă vreme, Egon Krenz. „Dragi tovarăşi ! Cu credinţă nestrămutată în cauza revoluţionară a clasei muncitoare şi în ideologia noastră marxist-leninistă, mi-am dedicat întreaga viaţă construirii socialismului pe pămîntul german" — încheia Honecker.

Urma să aibă loc o încheiere mai puţin elegantă a socotelilor. Vechii conducători (şi în primul rînd Honecker) au fost excluşi din partid la 3 decembrie 1989, fiind acuzaţi de abuz de putere şi funcţie.

La 10 ianuarie 1990, Erich Honecker suferea o operaţie chirurgicală de îndepărtare a unei tumori maligne de la rinichiul drept. La 12 ianuarie era arestat la ieşirea din spital. Procesul intentat împotriva sa urma să se deschidă în martie 1990.

Din 3 aprilie 1990, el a fost internat într-un spital militar sovietic situat la Beelitz, în apropiere de Potsdam. În august, lui Honecker i s-a repartizat un apartament izolat în Berlinul de Est, pentru a putea trăi „ferit de ostilitatea compatrioţilor săi" (în martie, el încercase să se mute într-o casă de oaspeţi a guvernului după ce a fost adăpostit în mansarda unui pastor protestant, dar a fost gonit din oraş de cetăţeni). Aceasta este explicaţia pe care ministrul de interne, Peter-Michael Diestel a dat-o agenţiei „Reuter". Că scopul real era acesta sau cel de scoatere a lui Honecker de sub „auspiciile protectoare" ale sovieticilor, nu se ştie.

Cert este că, la 13 martie, fostul lider german a plecat spre Moscova într-un avion sovietic. Vestea sustragerii sale de la dreapta judecată a fost dată de unul din cei trei avocaţi ai săi, Nicholas Bekker. (Honecker — examinat medical şi fiind găsit prea slăbit pentru a fi închis, dar destul de sănătos pentru a suporta un proces — a fost anchetat pentru corupţie, greşeli de conducere. Cea

mai gravă acuzație ce i s-a adus a fost, însă, cea de genocid, ca urmare a descoperirii unui document din 1971, semnat de fostul lider, unde acesta dispunea folosirea fără discriminare a armelor împotriva celor care încearcă să traverseze granița. Astfel, aproape 200 de oameni au fost uciși de forțele de securitate încercînd să părăsească țara în octombrie 1989, iar alți 77 au fost omorîți la zidul Berlinului).

Împotriva lui Erich Honecker, ca și a lui Erich Mielke (fostul șef STASI) și a lui Markus Wolf (fostul șef al apărării din RDG) s-a emis acuzația de a fi sprijinit activitățile unei organizații teroriste. „Der Morgen" anunța la 18 iulie 1990 că Abu Daoud, lider al gherilei palestiniene, unul dintre cei mai căutați teroriști din lume, avea o ascunzătoare în cartierul muncitoresc Prenzlauer Berg din Berlinul răsăritean. Autoritățile est-germane au confirmat că îl caută pe Abu Daoud, presupusul autor al masacrului din 1972 împotriva sportivilor israelieni participanți la Jocurile Olimpice de la München, după ce un ziar informase că el locuia de obicei într-un hotel luxos din Berlinul răsăritean.

„Sînt hotărît să duc lupta mai departe"

Toate acuzele aduse nu zdruncină însă credința lui Honecker în nevinovăția sa. Ca și Jivkov, fostul lider german se consideră, pe de o parte o victimă a Kremlinului, iar pe de altă parte un sacrificat al „reformei" comuniștilor. „Ei au nevoie de țapi ispășitori, iar eu sînt transformat în cel mai mare" declara Honecker în săptămînalul „The European" cu ocazia primului interviu acordat de la demiterea sa. Cu același prilej, fostul șef al partidului comunist, afirma : „Soția mea și cu mine sîntem șocați de acuzațiile și denigrările la adresa noastră. Sîntem învinuiți de corupție și îmbogățire din avutul poporului. Dar nici Margot nici eu nu avem ce să ne reproșăm (...). Pe de o parte, pentru mine este o mare deziluzie să constat că atîția oameni au uitat socialismul, întorcîndu-se spre marca vest-germană. Dar nu mi-e frică de faptul că foștii cetățeni ai RDG mă vor amenința sau linșa... Dimpotrivă, pînă la urmă se va vedea că am avut dreptate. Au început să-și dea seama de drepturile și realizările sociale pe care le-au pierdut". Apoi a declarat : „Mișcarea comunistă a suferit o înfrîngere, dar se va redresa (...). Sînt hotărît să duc lupta mai departe".

După ce a invocat lipsa unei locuințe corespunzătoare și faptul că i-a fost interzisă vizita la fiica sa, în Chile, Erich Honecker își exprima dorința să se retragă în locurile unde s-a născut, a crescut și unde trăiește sora sa.

Conflict „la nivel înalt"

După ce știrea plecării lui Honecker a devenit publică, purtătorul de cuvînt al guvernului german, Dieter Vogel, a arătat că guvernul de la Bonn cere întoarcerea imediată a fostului lider. Această cerere a fost oficial semnalată ambasadorului sovietic Vladislav Tereșev. Împotriva lui Erich Honecker fusese emis un mandat de arestare la 30 noiembrie, nepus, însă, în executare, datorită autorităților sovietice care au refuzat pătrunderea poliției germane în spitalul de la Beelitz. Astfel, Honecker se află sub acuzare în Germania și trebuie judecat în Germania, fapt pentru care se cere extrădarea lui. Între cele două țări, însă, nu există un tratat de extrădare care să permită, pe baza reciprocității, înapoierea unui cetățean în țara în care el este inculpat.

Totuși, „decizia Moscovei constituie o violare a acordului bilateral de retragere a trupelor sovietice și a dreptului internațional" a protestat guvernul german, prin intermediul domnului Vogel.

Riposta sovieticilor arată că autoritățile germane au fost informate înainte de plecarea lui Honecker. „Numai cu o oră înainte de plecare" a reacționat guvernul german. „Nu era o problemă pe care să o fi putut negocia săptămîni întregi. Trebuia întreprins ceva și încă foarte urgent... Am făcut ce trebuia să facem. Considerăm astfel, deoarece aspectul umanitar a fost singurul care ne-a determinat să luăm hotărîrea"... a afirmat domnul Ciurkin — purtătorul de cuvînt al Ministerului de Externe Sovietic.

Explicația Moscovei a fost aceea că o criză gravă de rinichi l-a determinat pe Honecker să ia decizia de a pleca în Uniunea Sovietică. Domnul Ciurkin spune că a fost dorința lui Honecker, care nu are încredere în modul în care putea fi tratat în spitalele germane. „Datorită stării sănătății sale era important să nu acționăm contra dorinței unui om și așa bătrîn și bolnav", a completat el.

Compasiunea oficială a sovieticilor pentru situația unui fost aliat apare și ca o expresie a tradiției Kremlinului de a nu-i uita pe vechii prieteni. Honecker este unul dintre aceștia. (Încercînd speculații pe marginea transferului fostului lider german, un ziar liberal moscovit scria, săptămîna trecută, despre exilul fostului lider afgan Babrak Karmal care a „invitat" trupele sovietice în țara sa în decembrie 1979 pentru a porni războiul din Afganistan.)

Problema „Honecker" a angrenat oficialități dintre cele mai înalte. Astfel, ministrul de externe sovietic, Aleksander Bessmertnih, răspundea reporterilor, chiar înainte de întîlnirea cu secretarul de stat american, James Baker : „Erick Honecker se află acum în Uniunea Sovietică datorită urgenței aplicării unui tratament medical."

Evenimentul dobîndește o și mai mare amploare, deoarece s-a întîmplat în preajma sărbătoririi dobîndirii de către Germania a deplinei suveranități. (Se știe că Marea Britanie, Franța și Statele Unite au ratificat, de curînd, tratatul prin care se sting drepturile de ocupație ale celor patru puteri învingătoare în cel de-al doilea război mondial.)

Ironia situației a făcut ca pe fața ministrului de externe german, Hans-Dietrich Genscher, să apară un zîmbet sugestiv cu ocazia ceremoniei ce marca restaurarea suveranității Germaniei, cînd ambasadorul sovietic, Vladislav Tereșev aducea „călduroase" felicitări Germaniei. Cu cîteva ore înainte, acesta fusese chemat la Cancelaria federală unde i se pusese în vedere, în termeni reci și oficiali, că guvernul de la Bonn cere reîntoarcerea fostului lider german, Erich Honecker.

După întîlnirea cu ambasadorul sovietic, Genscher a afirmat în Parlament că Germania nu este pe deplin suverană în afacerile sale interne și externe. Deputații din opoziție au arătat că Moscova a încălcat deja suveranitatea Germaniei prin evacuarea lui Honecker. S-au ivit și alte comentarii, unde se arată că „luna de miere a germanilor cu sovieticii s-a sfîrșit" sau că „speranțele care fuseseră legate de vizita cancelarului Helmut Kohl la Moscova (a cărei dată încă nu era fixată) s-au scufundat dramatic". „Un prim pas ar putea fi însă făcut, dacă Moscova admite că a acționat în manieră nediplomatică și iresponsabilă în cazul Honecker".

După cum se vede, oficialitățile germane și sovietice își servesc, într-un ping-pong de atitudine, argumente valabile și de o parte și de alta. Adevărul, ca întotdeauna, se află undeva în spatele cortinei. Apar, inevitabil, suspiciuni în legătură cu sinceritatea pozițiilor celor două guverne. Astfel, purtătorul de cuvînt al Guverului german, D. Vogel, a fost întrebat de ce nu a făcut nici o mențiune despre acest incident înainte ca el să fie relevat în ziarul german „Bild Zeitung".

„Mai devreme sau mai tîrziu, jurnaliștii oricum ar fi aflat. Nu trebuie ca noi să spunem totul". Această afirmație poate conduce gîndirea spre o altă variantă decît cea oficială : și anume aceea a unei înțelegeri între cele două guverne în problema Honecker al cărui proces ar fi însemnat, probabil, dezgroparea prea multor cadavre. Președintele Partidului Socialismului Democratic, G. Gysi, declara, de altfel, că „guvernul federal încearcă un fel de ușurare prin faptul că are acum o problemă mai puțin".

Dacă din incidentul „Honecker" se va face sau nu un cui în relațiile Germaniei cu Uniunea Sovietică (așa cum pare în prezent) nu se știe. Ministrul de externe german afirma la o conferință de presă, la Moscova, că „Mihail Gorbaciov este perfect conștient de ponderea" pe care guvernul federal o acordă dosarului Honecker. Timpul va fi cel care va da o adevărată valoare a acestui moment.

Mirela Iamandi

STOP CADRU

La sfîrșitul lunii martie, peste 300 de femei au luat parte la o demonstrație în capitala Indiei, Delhi pentru a denunța operațiunile armate ale Irakului împotriva musulmanilor șiiți din sudul țării. Între lozincile lansate în fața oficiului ONU din New Delhi au putut fi auzite : „Spînzurați-l pe Saddam !"

Noaptea generalilor... argentinieni

Niciodată aşa ceva!*) 13

Grupuri de elevi de colegiu au existat sechestraţi şi în oraşul Bahia Blanca. În mărturia sa, Alicia Mabel Partnoy (dosar nr. 2266) relatează :

Cînd am ajuns la „La Escuelita" (centru clandestin de detenţie), erau aici aproximativ o duzină de tineri în vîrstă de 17 ani, toţi elevi ai Şcolii Naţionale Tehnice nr. 1 din Bahia Blanca. Fuseseră ridicaţi de la domiciliul lor, sub ochii părinţilor, în a doua jumătate a lunii decembrie 1976. Unii se aflau aici de circa o lună, timp în care au fost groaznic bătuţi şi obligaţi să stea întinşi pe jos cu mîinile legate la spate. Cel puţin doi dintre ei au fost torturaţi cu şocuri electrice. Apoi i-au pus în libertate. Motivul sechestrării lor a fost un incident pe care îl avuseseră cu unul din profesori (militar în marină). La încheierea orelor, în şcoală era veselie ; profesorul i-a apostrofat pentru gălăgie ; elevii nu s-au supus însă ordinelor lui. De aceea i-a exmatriculat. Părinţii copiilor au protestat pe lîngă autorităţile militare şi au cerut reînmatricularea elevilor. Autorităţile i-au „avertizat" să termine cu aceste revendicări, pentru că „vor regreta". Cîteva zile mai tîrziu, grupuri de oameni mascaţi, puternic înarmaţi, au pătruns în locuinţele elevilor şi i-au ridicat.

Amintirile celor eliberaţi vorbesc despre duritatea represiunii la care au fost supuşi adolescenţii. Pablo A.D. (dosar nr. 4018) s-a aflat la centrul de detenţie Arana, ca şi la cele din Quilemes şi Banfield :

Şi într-un loc şi în celelalte am fost torturat. La Arana mi-au aplicat şocuri electrice, în gură, la subţiori şi... Mi-au smuls, cu o pensetă, o unghie de la picior. La Banfield, nu m-au mai supus şocurilor electrice ; în schimb, m-au bătut cu bîtele şi m-au înţepat cu ace. Treceau multe zile fără să ţi se dea să mănînci, ceea ce se întîmpla foarte frecvent. Multă vreme m-au ţinut legat cu un laţ în jurul gîtului.

F.E.V.C. (dosar nr. 483) avea 14 ani cînd a fost luată din propria locuinţă. În aceeaşi zi fusese operată de polipi la un spital din Cordoba. A fost dusă, împreună cu sora sa, la centrul de detenţie cunoscut sub numele de La Ribera.

Odată cu căderea nopţii, se apropie unul din gardieni şi mă ameninţă cu arma, începînd să mă dezbrace şi să mă pipăie. În acel moment, eram legată la mîini şi la picioare. Din cauza operaţiei nu puteam respira pe nas, ci numai pe gură. Gardianul a încercat... Am început să strig, s-au trezit toţi, ceea ce l-a obligat pe paznic să mă lase în pace şi să-mi arunce, în sfîrşit, hainele. În acel moment, a venit alt gardian, care a întrebat ce se întîmplă. I s-a răspuns că eram periculoasă pentru că pusesem bombe şi scrisesem pamflete.

Amintirea unui tată... Enrique Fernadez Mejide relatează despre viaţa sa după dispariţia fiului (dosar nr. 4807) :

L-au luat pe fiul meu de acasă pe cînd avea 17 ani şi îşi încheia adolescenţa... În afară de pierderea fiinţei dragi, de spaimele faţă de suferinţele sale fizice şi morale, de teama de viitorul său, simţeam imensa sa frustrare pentru adolescenţa sa neîmplinită... Mă simţeam vinovat de faptul de a nu-l fi putut apăra. Totul era gol în jurul meu şi în suflet. Trăiam în propria mizerie interioară. Nu este un coşmar. Fiecare zi îmi dovedeşte că, totuşi, continui să trăiesc..."

Metodologia prin care se realiza „dispariţia" unor persoane afecta într-un fel cu totul aparte structura şi stabilitatea familiei celui dispărut. Sechestrarea (efectuată, în general, în prezenţa celor din familie), goana cu sufletul la gură după informaţii culese din birouri publice, judecătorii, comisariate sau garnizoane, veghea plină de speranţă în aşteptarea unei veşti, fantasma unui doliu care, de fapt, nu se concretiza — toţi sînt factori care joacă un rol destabilizator într-o familie şi în inima fiecăruia dintre membrii săi.

În urma fiecărei dispariţii există uneori o familie complet distrusă, alteori o familie dezmembrată ; dar întotdeauna nucleul familial se vede afectat în ceea ce are el mai intim şi esenţial : dreptul la viaţa particulară, la siguranţa membrilor ei, la respectarea relaţiilor afective profunde, care reprezintă însăşi raţiunea sa de a fi.

O practică frecventă a sistemului represiv a constat în răpirea unuia sau a mai multor membri ai familiei persoanei căutate, în scopul de a se obţine, prin ameninţări şi violenţe, informaţii despre locul unde se află acea persoană şi în intenţia de a determina astfel apariţia sau predarea sa. Fraţi, părinţi sau chiar bunici au fost astfel deţinuţi ilegal şi violentaţi ; uneori au devenit ei înşişi dispăruţi din cauza unei rude „suspecte" pentru autorităţi.

Este cît se poate de elecventă mărturia lui Francisco Jose Elena (dosar nr. 4212). În ziua de 22 noiembrie 1976, se afla în gara din Cordoba, în compania a două persoane. În momentul cînd se îndreptau spre ieşire, au fost opriţi de persoane în echipament de luptă al armatei. L-au luat pe Francisco într-un camion şi l-au dus la centrul de detenţie La Ribera :

M-au întrebat din cine este formată familia mea şi au numit-o pe fiica cea mare, Rosario. „Aşa e că este fiica ta ? E căsătorită ?". Le-am spus : da, cu Roberto Najera. Şi atunci mi-au spus : „E ginerele tău ? Atunci nu-ţi dăm drumul de aici pînă nu-i prindem". Le-am spus că ei formează o altă familie, separată de a mea, că ei ştiu ce fac, eu nu pot interveni în nici un fel ; că, în plus, ei erau lideri sindicali şi nu guerrileros sau subversivi, iar arestarea mea este nejustificată. Atunci mi-au zis să am răbdare că îi vor prinde şi mă vor pune în libertate. La care le-am răspuns : vreţi să spuneţi că dacă n-o să-i prindeţi niciodată eu n-o să pot ieşi de aici ? Ei mi-au răspuns : „Asta este problema ta". Şi au plecat.

Deţinerea ilegală a lui Francisco Elena a durat aproape un an, timp în care a fost supus la ameninţări, tratamente dure şi violenţe, fiind şi martor la excesele represiunii.

Un alt caz l-a constituit cel al familiei Kreplak (dosar nr. 1661). La 9 iulie 1977, mai multe persoane înarmate şi îmbrăcate în civil au percheziţionat domiciliul, căutîndu-l pe Gabriel Eduardo Kreplak, care nu era acasă. L-au sechestrat pe bătrînul Kreplak şi pe fiul lui, Ernesto Carlos, ducîndu-i într-un loc pe care ei îl consideră a fi centrul clandestin de detenţie de la Campo de Mayo. În denunţul său, Gabriel relatează :

L-au supus pe tatăl meu la un interogatoriu însoţit de şocuri electrice. Asta se întîmpla în prezenţa fratelui meu Ernesto. Toate întrebările urmăreau să afle locul unde mă ascundeam, despre care tatăl meu nu ştia absolut nimic. Atunci s-au interesat de fratele meu Jose Ariel, care, în acele zile, înnoptase întîmplător în casa bunicii noastre din Villa Devoto. Asta le-a comunicat tatăl meu celor ce-l sechestraseră. În aceeaşi zi, la ora 11,30, şapte civili cu mitraliere automate au năvălit în casa bătrînei şi, în prezenţa ei, i-au pus pistolul la tîmplă lui Jose Ariel. Apoi l-au dus în partea din spate a unei camionete acoperite cu pînză verde... În aceeaşi zi, tatăl meu şi Ernesto au fost eliberaţi, rămînînd sechestrat Jose Ariel.

Mai multă vreme, familia lui Gabriel a fost somată să spună unde se găsea acesta. După aceea, somările au încetat şi nu s-a mai ştiut nimic de Jose Ariel.

Familia Coldman, foarte cunoscută în Cordoba, a dispărut complet (era formată din trei membri) în timpul unei singure acţiuni de sechestrare...

Drama represiunii ilegale din Argentina a afectat toate sectoarele societăţii, între care şi pe cei aflaţi în slujba bisericii : fie catolici, fie aparţinînd altor confesiuni ; fie preoţi, fie laici. Terorismul de stat i-a urmărit mai ales pe preoţii care îi apărau pe săraci, ca şi pe cei ce denunţau încălcarea sistematică a drepturilor omului. Astfel că preoţi, călugări, seminarişti etc. au suferit supliciul sechestrării, torturi, violenţe şi, în unele cazuri, chiar moartea.

Dedublarea responsabililor represiunii nu a cunoscut limite : în timp ce promovau „stilul de viaţă occidental şi creştin", ei disprețuiau complet fiinţa umană.

În aprilie 1976, cel ce era atunci colonelul Juan Bautista Sasiain, devenit mai tîrziu şeful Poliţiei federale, declara că „armata preţuieşte omul, armata fiind creştină" (ziarul „La Nacion"). În anul următor, amiralul Emilio Massera declara : „Noi, cînd acţionăm ca putere politică, rămînem în continuare creştini ; preoţii catolici, cînd acţionează ca putere spirituală, continuă să fie cetăţeni. Ar fi o eroare să pretindem că, fie unii, fie alţii, sîntem infailibili în judecăţile sau deciziile noastre. Fără îndoială, cum toţi acţionăm în numele iubirii, care este baza religiei noastre, nu avem probleme între noi. Relaţiile sînt foarte bune, aşa cum trebuie să fie între creştini". Mai recent, generalul Jorge Rafael Videla s-a referit la „Raportul final asupra persoanelor dispărute", realizat de ultima junta militară, ca la „un document al iubirii". Să vedem cum a fost interpretată „iubirea".

Cu ocazia Crăciunului din 1977, au întărit măsurile de securitate şi au organizat ceva inimaginabil. Un număr de 15 prizonieri am fost duşi la o slujbă religioasă, oficiată în Cazinoul ofiţerilor de la Şcoala tehnică a marinei. Într-un hol, era improvizat un altar şi fuseseră puse bănci. Toţi eram cu lanţuri la picioare şi cătuşe la mîini, pe care le aveam prinse la spate ; eram legaţi la ochi. Ne-au scos cîrpele de la ochi, iar căpitanul Acosta ne-a spus, că, pentru a sărbători Crăciunul, au decis să ne lase să ascultăm slujba religioasă, să ne spovedim şi să ne împărtăşim ; şi cei credincioşi, şi cei ce nu eram credincioşi. Asta pentru a ne căpăta pacea spirituală şi pentru a înţelege că viaţa şi liniştea sînt posibile, şcoala făcînd totul în acest scop. În acest timp, se auzeau ţipetele celor torturaţi şi zăngănitul lanţurilor celor ce mergeau la toaletă. (Mărturia lui Lisandro Raul Cuba, dosar nr. 6974).

....La o dată apropiată de 24 decembrie 1976, a venit amiralul Massera, împreună cu contraamiralul Chamorro, căpitanul Acosta şi alţii. Cu un cinism şi o ipocrizie fără limite, a urat „Sărbători fericite" unui grup de 30 de prizonieri cu lanţuri la picioare. (Mărturia Gracielei Daleo, dosar nr. 4816).

(Va urma)

Versiune românească de Anca Voican

* Extrase din raportul Comisiei argentiniene privind dispariţia de persoane (Raportul Sabato)

Culisele războiului din Golf

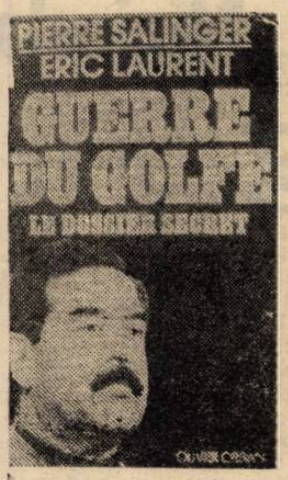

Pierre Salinger, Eric Laurent

Volumul din care vom reproduce ample fragmente a apărut în luna ianuarie la Paris, în editura „Olivier Orban", și a devenit peste noapte ceea ce se cheamă cu o formulă americană consacrată „best-seller" — carte de mare succes. Să fie „de vină" titlul ei — „Războiul din Golf — Dosarul secret" — sau autorii : doi foarte cunoscuți reporteri — Pierre Salinger, american, și Eric Laurent, francez ? Credem că ambele explicații sînt la fel de valabile, cu adăugirea că acest subiect fierbinte, la propriu și la figurat, și-a găsit doi ziariști pe cît de întreprinzători, pe atît de analitici.

Pierre Salinger **a făcut parte din așa-numitul „staff" a lui John F. Kennedy, fiind numit de acesta, cînd a devenit președintele S.U.A., ca purtător de cuvînt al Casei Albe. Și-a părăsit postul imediat după ce John F. Kennedy a fost ucis, în atentatul atît de controversat, de la Dallas, din 21 noiembrie 1963, dar n-a scăpat prilejul să scrie și el o carte, intitulată chiar „Cu Kennedy", din care unele fragmente au apărut, de-a lungul anilor, și în revista noastră sau în cărțile dedicate aceluiași subiect. Ulterior, Pierre Salinger s-a stabilit la Paris, devenind corespondent șef al rețelei americane ABC pentru Europa și Orientul Mijlociu. A continuat, în paralel, să scrie — singur sau în colaborare —, noi cărți, ce s-au bucurat de succes la public. Dintre ele, o amintim pe cea consacrată delicatului subiect al ostaticilor de la ambasada americană din Teheran și, îndeosebi, negocierilor secrete în vederea eliberării lor.**

Eric Laurent, **la rîndul lui, este un cunoscut reporter francez. Și el a scris cărți cu subiecte foarte „tari" : „Vodka Cola" (în colaborare cu Charles Levinson), „La Puce et le Géants", „La Corde pour les pendre" etc. De asemenea, este autorul unor romane ale căror titluri atrag de la bun început : „Karl Marx Avenue", „Un Espion en exil."**

Primul volum pe care cei doi îl semnează în comun are în vedere dosarele secrete ale războiului din Golful Persic, în care, susțin ei, se pare că mulți n-au crezut și, totuși el a avut loc, dar fiind precedat de o formidabilă activitate de culise, pe care ei s-au străduit — și au reușit — s-o cunoască, să-i descurce „firele" și să le prezinte cititorilor într-o manieră alertă, ce se pretează de minune subiectului cărții, aflată în continuare pe unul dintre locurile fruntașe (al treilea, conform clasamentului revistei „L'Evenement du Jeudi" din săptămîna 14—20 martie a.c.) în preferințele cititorilor francezi.

În cele ce urmează, grație sprijinului acordat de un prieten dezinteresat al revistei noastre, vom prezenta și lectorilor noștri ample fragmente din ceea ce Pierre Salinger și Eric Laurent au inclus în volumul „Guerre du Golf ; Le dossier secret".

Preliminarii

Războiul Iran-Irak s-a încheiat la 8 august 1988. (Autorii se referă la conflictul declanșat de Iran în 1980, n.n.) Nimeni n-a presimțit că această dată va marca și debutul crizei din Golf.

Irakul era văzut ca învingătorul unui conflict care înregistrase, în opt ani, aproape un milion de morți, doar pentru că Teheranul propusese, primul, o încetare a focului. În fapt, Bagdadul încheia acest război și puternic dar și epuizat. Aparatul său militar era impresionant, fără egal în Orientul Apropiat : 55 divizii, față de 10 divizii în 1980, un milion de oameni solid încadrați și gata să lupte, 500 avioane și 5 500 tancuri (mai multe decît posedau Statele Unite și Germania la un loc). Dezastrul financiar era, de asemenea, de neevaluat. La începutul războiului, Irakul avea 30 miliarde dolari ca rezerve. Opt ani mai tîrziu, datoria țării atingea 100 miliarde dolari. Saddam Hussein nu înceta deloc să se confeseze tuturor oaspeților săi străini, pe care-i primea în saloanele impozante și reci ale palatului prezidențial construit în inima Bagdadului, că el a fost, în toți acești opt ani, un „adevărat scut, ce a protejat frații arabi în fața amenințării perșilor" și că așteapta de la „cei mai bogați dintre ei, Arabia Saudită, Emiratele Arabe Unite și Kuweit, să ne ajute să rambursăm toate datoriile noastre".

La 9 august 1988, a doua zi după încetarea focului, Kuweitul lua decizia să-și mărească producția petrolieră, violînd acordurile semnate în cadrul OPEC, mai exact extrăgînd îndeosebit din puțurile din Roumaylah, situate într-o zonă frontalieră revendicată dintotdeauna de Irak, și care făcea obiectul unor aspre controverse diplomatice.

Inițiativa kuweitiană a fost resimțită de Saddam Hussein ca o provocare și o trădare. Ea agrava supraproducția de pe piața petrolieră și accentua scăderea cursurilor (la prețul barilului n.n.). Prin această măsură, veniturile Bagdadului, care depind în proporție de 90 la sută de petrol, scădeau la 7 miliarde dolari pe an, în timp ce serviciul datoriei sale externe urca la 7 miliarde dolari. Era o adevărată asfixie.

Nu se puteau imagina două țări mai neasemănătoare, ca Irakul și emiratul Kuweit : în prima, toate puterile erau concentrate într-un om, un dictator implacabil, obsedat de visele sale de putere și puterea forței. Față de Irak, țară austeră de 18 milioane locuitori, marcată de privațiuni, emiratul este o minusculă enclavă de bogăție și de abundență, unde miile de membri ai familiei domnitoare, Al Sabah, își repartizau posturile, influența și profiturile.

Investițiile kuweitiene în străinătate depășeau suma extraordinară de 100 miliarde dolari și aduceau anual emiratului peste 6 miliarde dolari, adică mai mult decît veniturile din petrol. De acestea beneficiau, înainte de toate, cele 700 000 persoane ce aveau cetățenia kuweitiană ; cei 1 200 000 muncitori emigranți, care lucraru în domeniul economic făcîndu-l „să se miște" — palestinieni, filipinezi, pakistanezi, egipteni — nu primeau decît firimiturile festinului

Banii te fac, adesea, arogant și orb. Întrucît n-au scăpat acestei duble erori, conducătorii kuweitieni au făcut aproape inexorabilă desfășurarea unei drame, căreia nimeni nu i-a descoperit semnele ce-o precedau și care este gata, acum, să ducă la război și la tragedie. (Ajunși în acest punct, precizăm că Pierre Salinger și Eric Laurent au scris cartea ce a apărut în librării înainte de 17 ianuarie ora 0, cînd a început „Furtuna în deșert" — cum a fost codificat războiul din Golf.)

Brunet, cu alură calmă și gesturi măsurate

La 12 februarie 1990, ziua aniversării nașterii președintelui Abraham Lincoln (n. în 1809, devenit președinte în 1860 și ucis în 1865), John Kelly a sosit la Bagdad, la sfîrșitul dimineții. Era un bărbat de talie medie, de aproape 50 de ani, brunet, cu alură calmă și gesturi măsurate. Pentru acest diplomat de carieră, care nu ocupase decît un post în străinătate — ambasador în Liban — era vorba de prima vizită oficială în Irak, ca subsecretar de stat însărcinat cu Orientul Mijlociu (în noua Administrație George Bush, instalată oficial la 20 ianuarie 1990). Era frig și ambasadorul american la Bagdad, doamna April Glaspie, îl aștepta la scara avionului, împreună cu două oficialități irakiene. April Glaspie, cu fața slabă, trăsături ascuțite, aparență austeră, a intrat în diplomație după absolvirea Universității „John Hopkins." Ea vorbea curent araba și deținuse mai multe posturi, îndeosebi la Tunis și Damasc, înainte de a conduce biroul însărcinat să se ocupe de probleme iordaniene, libaneze și siriene din Departamentul de Stat.

La Bagdad se afla cu mama și cîinele ei și, de la sosire, nu avusese o întîlnire între patru ochi cu Saddam Hussein.

Rapoartele elaborate în cadrul Departamentului de Stat american asupra liderului irakian explorau trei direcții : voința și capacitatea sa de a deveni adevăratul stăpîn al lumii arabe ; fascinația pentru prestigiul și strălucirea fostului *rais* egiptean (președinte n.n.), Gamal Abder Nasser (n. 1918, președinte din 1958 pînă la moarte, septembrie 1970), cu care îi plăcea să se identifice ; în sfîrșit, apropierea lui de Occident. Acest ultim punct era considerat de John Kelly și experții serviciului său drept determinant. În 1980, cînd trupele irakiene au atacat Iranul, regimul baasist era catalogat drept unul dintre cei mai siguri aliați din regiune ai Moscovei. În 1978, după semnarea acordurilor de la Camp David dintre Israel și Egipt (mijlocite de președintele Jimmy Carter și încheiate de președintele Anwar Sadat și premierul israelian Menahem Begin ; documentele priveau, între altele, recunoașterea reciprocă a celor două state ; stabilirea păcii între ele ; stabilirea de relații diplomatice ; alte măsuri pentru eliminarea secheleelor războaielor israelo-arabe etc.), Bagdadul a preluat conducerea unui „front al refuzului", decis să izoleze și să pedepsească Egiptul pentru apropierea sa de statul evreu. De asemenea, Irakul adăpostea; pe atunci, grupurile teroriste palestiniene cele mai ucigașe, îndeosebi cel al lui Abou Nidal.

Opt ani mai tîrziu, Irakul ieșea din război, fiind, ca niciodată, atît de apropiat de Vest. Economia sa era mai strîns legată de țările occidentale decît de Uniunea Sovietică, iar arsenalul său militar se compunea din material achiziționat mai mult din țările vest-europene, îndeosebi Franța, decît de la Moscova. Toate acestea făceau pe americani să mizeze pe Irak, considerat ca un factor de putere și stabilitate în regiune. John Kelly a fost primit de Saddam Hussein în după-amiaza din 12 februarie. După mai multă vreme, era prima întrevedere cu o oficialitate americană. În timpul schimbului cordial de opinii, oaspetele i-a zis gazdei sale : „Sînteți o forță de moderație în re-

giune și Statele Unite ar dori să lărgească relațiile cu Irakul".

Saddam Hussein a fost extrem de flatat de aceste vorbe, chiar „încîntat", potrivit propriilor cuvinte, și, în orele următoare întrevederii, le-a raportat mai multor șefi de stat arabi. Primul căruia i-a telefonat a fost regele Hussein al Iordaniei. John Kelly a formulat, acolo, primul dintr-o serie de mesaje ambigue și contradictorii, grele de consecințe.

La trei zile după această convorbire, la 15 februarie, în emisiunile sale destinate lumii arabe, **Vocea Americii** a difuzat un „program ce reflecta — după precizarea prezentatorului — punctul de vedere ale guvernului american". Era vorba de un apel adresat opiniei publice pentru ca ea să se mobilizeze împotriva dictatorilor ce se mai află în lume . Irakul era menționat la loc de frunte și Saddam Hussein denunțat ca unul dintre tiranii „cei mai răi de pe planetă". Șeful statului irakian s-a mîniat imediat și, în pofida mesajelor de scuze pe care i le-a trimis Washington-ul, prin intermediul ambasadei, n-a fost de acord, niciodată, că **Vocea Americii** și autoritățile oficiale puteau exprima opinii atît de diferite. Acest incident, intervenit după laudele adresate de John Kelly, i-a apărut ca dovada unui joc dublu american. Și, ca pentru a i se oferi o confirmare, la 21 februarie, Departamentul de Stat a publicat un raport asupra drepturilor omului, în care 12 pagini erau consacrate Irakului. Guvernul lui Saddam Hussein era calificat drept „rău în materie de violare a drepturilor omului". Se evocau, de asemenea, folosirea frecventă a torturii și numeroasele execuții sumare. Îndată, Comitetul pentru afaceri externe al Camerei Reprezentanților din SUA a dorit să se adopte o rezoluție ce condamna „Irakul, pentru violările grosolane ale drepturile omului". Administrația Bush a protestat vehement împotriva acestei inițiative și s-a opus adoptării ei.

Toate aceste intervenții în zig-zag se contraziceau unele pe altele și dezvăluiau ambiguități în cadrul conducerii americane. Irakul și Orientul Mijlociu nu reprezentau, pe atunci, priorități. Toată atenția și energia președintelui Bush și a celor mai apropiați colaboratori — îndeosebi a secretarului de stat James Baker — se concentra asupra dialogului americano-sovietic și a formidabilei explozii democratice în Europa de Est.

O insolită vizită la Amman

La 23 februarie 1990, Saddam Hussein a sosit la Amman. Pînă în ultimul moment, planul de zbor al avionului său și ora aterizării au rămas secrete. De teama unui atentat, președintele irakian călătorea într-un avion pe care nu era înscris nici un semn. Aparatul pe care-l folosea de obicei pentru deplasările lui oficiale aterizase cu cîteva ore mai înainte, avîndu-i la bord pe colaboratorii săi și gărzile de corp. Întîmpinat la scară de regele Hussein, șeful statului irakian părea preocupat și încordat. El urma să participe la ceremoniile ce marcau prima aniversare a creării Consiliului Arab de Cooperare, un club regional, căruia suveranul iordanian îi acorda o mare atenție dar care nu prezenta decît un interes marginal în ochii lui Saddam Hussein. În fapt, această manifestare nu trezea decît o atenție limitată în opinia arabă și printre cei cîțiva ziariști occidentali prezenți la Amman. Nimeni nu putea bănui ceea ce se va spune și, îndeosebi, ce se va întîmpla în culise. În fața unora dintre omologii lui, Saddam Hussein a a rostit cuvinte violente. El a prezis că slăbirea Moscovei va oferi Statelor Unite, în cursul viitorilor cinci ani, o libertate de manevră fără precedent în Orientul Mijlociu. „Nu Washingtonul este cel care sprijină emigrarea evreilor sovietici spre Israel, a zis el. Nu America este cea care continuă patrularea navelor ei în Golf, în pofida sfîrșitului conflictului dintre Iran și Irak ?" Pentru Saddam Hussein, a cărui cuvîntare a fost transmisă de televiziunea iordaniană, rațiunile acestei comportări erau clare : „Țara care va exercita cea mai mare influență asupra regiunii — Golful și petrolul său — își va consolida superioritatea ca superputere, fără să rivalizeze cineva cu ea. Aceasta demonstrează că dacă populația Golfului — și, dincolo de ea, întreaga lume arabă —, nu este vigilentă, zona va fi guvernată potrivit vederilor Statelor Unite. De exemplu, prețurile petrolului vor fi fixate astfel încît ele să fie folositoare intereselor americane, ignorîndu-se interesele altora".

Mesajul transmis de Saddam colegilor săi era evident : interesul lumii arabe este ca Irakul, și nu Statele Unite, să domine Golful.

Această declarație a provocat mînia președintelui egiptean, Hosni Mubarak, principalul aliat al Americii. Cairo primea anual peste două miliarde dolari ca sprijin de la Washington (suma fusese stabilită după semnarea Acordurilor de la Camp David, dintre Israel și Egipt drept un fel de recompensă pentru gestul egiptean). Or, Saddam Hussein mai sugerase, în intervenția lui, ca banii proveniți din petrol, investiți în Vest, să fie retrași, spre a slăbi politica americană „Nu există loc, adăuga el, ca lîngă bunii arabi să stea lașii sau tîmizii, care pretind că o superputere, Statele Unite, este factorul decisiv și că alții n-au altă soluție decît să i se supună".

Mubarak a luat aceste cuvinte drept un atac personal, a părăsit ședința furios, urmat de delegația lui. Cînd s-a întîlnit cu regele Hussein, neliniștit, i-a spus : „Asemenea cuvinte sînt intolerabile. Plec în Egipt". **(Va urma)**

Traducere și adaptare
Dumitru Constantin

Crizantema și sabia 2

● modele ale culturii japoneze

Japonezii în război

În capitolul 2 — „Japonezii în război" — autoarea scrie că „în orice tradiție culturală există ortodoxisme ale războiului, unele dintre ele fiind împărtășite de toate națiunile occidentale, indiferent de deosebirile specifice dintre ele. Există anumite chemări pentru efortul de război total, anumite forme de reasigurare în caz de înfrîngeri locale, anumite reglementări proporționale cu fatalitățile celor ce se predau și anumite reguli de comportament pentru prizonierii de

Piloți kamikaze înainte de a pleca în ultima misiune în care își dădeau viața atacînd cu avioanele pe care le pilotau, în loc de bombe, țintele inamice

război, previzibile în războaiele dintre națiunile occidentale, tocmai pentru că ele împărtășesc o tradiție culturală care se manifestă chiar și în timpul războiului.

Toate manifestările prin care japonezii se depărtau de regulile occidentale de război constituiau date despre punctele lor de vedere asupra vieții și convingerilor lor privind datoria omului. În scopul realizării unui studiu sistematic al culturii și comportamentului japonezilor nu are importanță dacă devierile lor de la ortodoxismele noastre erau sau nu cruciale în sens militar ; oricare dintre devieri putea fi importantă pentru că ea ridica probleme ale caracterului japonezilor la care noi trebuia să avem răspunsuri.

Chiar și premisele invocate de Japonia pentru a-și justifica războiul erau opuse premiselor Americii. SUA defineau situația internațională în mod diferit. America ducea războiul împotriva agresorilor Axei pentru că Japonia, Italia și Germania ofensaseră în mod nejust pacea internațională prin actele lor de cucerire. Dacă țările Axei luaseră puterea în Manchukuo, în Etiopia sau în Polonia, aceasta dovedea că ele o apucaseră pe o cale greșită de oprimare a popoarelor slabe. Ele păcătuiseră împotriva unui cod internațional de „a trăi și a lăsa și pe alții să trăiască" sau, în cele din urmă, de a lăsa „ușă deschise" pentru libertatea întreprinzătorilor.

Japonia vedea cauza războiului într-o altă lumină. În lume exista anarhie atîta timp cît fiecare națiune avea suveranitate absolută ; era necesar pentru ea să lupte, ca să stabilească o ierarhie, desigur sub Japonia, atîta vreme cît ea era singura națiune organizată pe principii cu adevărat ierarhice de sus, de la vîrf, pînă jos, la bază și din această cauză ea înțelegea necesitatea ca „fiecare să-și ocupe locul propriu". Japonia, realizînd unificarea și pacea în teritoriul propriu, reprimînd banditismul și construind drumuri, uzine electrice, combinate de oțel, educînd, potrivit cifrelor ei oficiale, 99,5 la sută din generația aflată în creștere, în școli publice, trebuia, potrivit premiselor japoneze ale ierarhiei, să ridice și pe sora ei mai tînără și înapoiată — China. Aparținînd aceleiași rase ca cea existentă în Marea Asie de Est, ea trebuie să elimine, din acea parte a lumii, Statele Unite și apoi Marea Britanie și Rusia și „să-și ocupe locul ei propriu". Toate națiunile trebuiau să devină o singură lume fixată într-o ierarhie internațională. În capitolul următor vom examina ce înseamnă această înalt evoluată ierarhie în cultura japoneză. Era o fantezie specifică pe care Japonia și-o crea. Din nefericire pentru ea țările pe care le ocupase nu vedeau lucrurile în același fel. Cu toate acestea, nici chiar în-

frîngerea n-a făcut-o să repudieze moral idealurile Marii Asii de Răsărit. Chiar și prizonierii ei de război, în cele din urmă, se dovedeau șovini și nu mergeau pînă acolo încît să denunțe scopurile Japoniei pe continent și în Sud-Estul Pacificului. Pentru o lungă perioadă de timp Japonia își va păstra, în mod necesar, atitudinile ei congenitale și una din cele mai importante dintre aceste atitudini era credința și încrederea ei în ierarhie. Era un lucru străin de egalitatea în iubire a americanilor dar, fără îndoială, era necesar pentru americani să înțeleagă ce înțelegeau japonezii prin ierarhie și ce avantaje obțineau ei conectîndu-se la ea.

Japonia își punea, așadar, speranțele de victorie pe baze diferite de cele ce prevalau în Statele Unite. Va cîștiga, afirma ea, o victorie a spiritului asupra materiei. America era mare, armamentul ei era superior, dar ce însemna aceasta ? Toate, spuneau japonezii, fuseseră prevăzute și luate în considerare. „Dacă ne-ar fi fost frică de cifre aritmetice, scria ziarul japonez «Mainichi Shimbun», războiul n-ar fi început. Marile resurse ale inamicului nu au fost create de acest război".

Chiar și cînd japonezii cîștigau o bătălie, oamenii de stat civili, înalții comandanți și soldații lor repetau că lupta nu fusese o competiție între armamente ; ea era credința americanilor în lucruri, împotriva credinței lor în spirit. Cînd americanii cîștigau, ei repetau într-una că într-o astfel de întrecere puterea lucrurilor, a materiei, trebuie, în mod necesar, să falimenteze. Această dogmă devenise, fără îndoială, un alibi convenabil în timpul înfrîngerilor suferite în Saipan și Iwojima, dar ea nu fusese creată ca un alibi pentru aceste înfrîngeri. Era ca o puternică chemare din acele lumi de victorii japoneze și fusese acceptată ca slogan cu mult înainte de Pearl Harbour. În anul 1930 generalul Araki, un militar fanatic, și la un moment dat ministru de război, a scris un manifest adresat „întregii rase japoneze", în care arăta că „adevărata misiune" a Japoniei era „de a răspîndi și glorifica acea cale imperială spre sfîrșitul celor Patru Mări. Disproporția de tărie nu este grija noastră. De ce trebuie să ne îngrijorăm de ea dacă este materială ?"

Desigur, ca oricare altă națiune ce se pregătea de război, japonezii erau îngrijorați. În toți anii '30 proporția din venitul lor național destinat înarmării creștea în mod astronomic.

La momentul atacului de la Pearl Harbor, aproape jumătate din întregul lor venit național era destinat unor scopuri militare și navale, iar numai 17 procente din cheltuielile guvernului erau disponibile pentru finanțări în administrația civilă. Deosebirea dintre Japonia și națiunile occidentale nu consta în neglijența Japoniei față de dotarea sa cu armament. Toate vapoarele și armele erau doar manifestarea exterioară a nemuritorului spirit japonez. Ele constituiau simboluri așa cum, odinioară, sabia samuraiului fusese simbolul virtuții sale.

Japonia era tot atît de fermă pe poziție în amplificarea resurselor sale nemateriale pe cît erau de hotărîte Statele Unite pentru acțiuni de amploare. Japonia trebuia să susțină o campanie pentru o producție totală, folosind toate forțele și resursele — cum făceau și Statele Unite, numai că Japonia se baza pe cu totul alte premise. Spiritul, spunea ea, era totul și doar el dăinuia veșnic ; obiectele materiale erau bineînțeles necesare, dar depreciabile și secundare ca importanță. Postul de radio japonez lansa în eter fraze ca : „Resursele materiale sînt limitate ; este logic, obiectele materiale nu pot dura 1000 de ani". Această încredere oarbă în spirit a fost preluată și folosită cu fidelitate în practica războiului. Catehismul lor de război folosea sloganul — de altfel tradițional și nu fabricat pentru împrejurări — „să opunem pregătirea noastră numărului lor și trupurile noastre oțelului lor". Manualele lor de război începeau cu fraza scrisă cu majuscule : „Citește asta și războiul e cîștigat". Piloții lor, care-și lansau micile avioane în atacuri sinucigașe asupra navelor americane de război, erau veșnică sursă de propagandă pentru preamărirea superiorității spiritului asupra materialului. Ei aparțineau corpului de armată Kamikaze și erau numiți după vîntul divin Kamikaze, care salvase Japonia de invazia din secolul XIII a lui Kubilai Khan, răsturnîndu-i și distrugîndu-i acestuia flota.

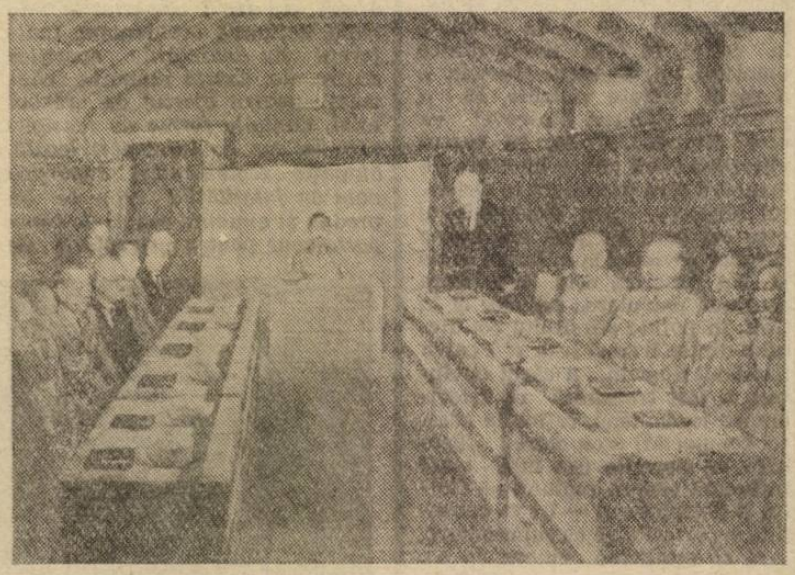

Intîlnirea Consiliului Suprem de Război în prezența împăratului Hirohito, din 9 august 1945

Dominația spiritului asupra materialului era acceptată cu sfințenie de către autoritățile japoneze chiar și în lumea civilă. Erau oare oamenii obosiți de munca de 12 ore din fabrici și de bombardamentele ce durau toată noaptea ? „Cu cît trupurile ne sînt mai obosite, cu atît spiritul și voința noastră se ridică mai sus deasupra lor. Cu cît sîntem mai extenuați, cu atît mai de preț e pregătirea noastră". Sufereau oamenii de frig iarna în adăposturile antiaeriene ? La radio societatea de cultură fizică Dai Nippon recomanda exerciții de gimnastică pentru încălzirea corpului, spunînd că acestea nu numai că substituiau mijloacele de încălzire și suplineau lipsa paturilor, dar, mai mult, erau un substituent al hranei, insuficientă pentru menținerea robusteței fizice normale în rîndul populației. „Desigur, unii ar putea pretinde că nu ne putem gîndi la exerciții de gimnastică în condițiile lipsei de alimente de acum, Nu ! Cu cît se accentuează lipsa de alimente, cu atît mai mult trebuie să ne creștem puterea fizică prin alte mijloace". Asta înseamnă că trebuie să ne întărim puterea fizică, consumînd din ce în ce mai mult din însăși această putere. Concepția americanului despre energia corpului, care trebuie calculată în funcție de somnul de 5 sau 8 ore de peste noapte, de regularitatea meselor, de starea sănătății se confruntă aici cu un calcul ce nu se bazează pe stocarea de energie. Acela ar fi materialist.

Emisiunile japoneze de radio au mers chiar mai departe în timpul războiului. În luptă, spiritul ieșea biruitor chiar și împotriva morții. O asemenea emisiune descria un pilot erou și miracolul izbînzii sale asupra morții :

„După ce luptele aeriene au luat sfîrșit, avioanele japoneze s-au întors la baza lor în formațiuni mici de cîte 3 sau 4. Unul din primele avioane ce au revenit era pilotat de un căpitan. După aterizare, acesta coborî din avion și cercetă cerul cu binoclul. Oamenii săi se întorceau unul cîte unul și el număra. Arăta destul de palid, dar stătea neclintit. După întoarcerea ultimului avion el întocmi un raport și o porni spre sediul statului major. Aici își prezentă raportul ofițerului în comandă. Totuși, de îndată ce încheie raportul căzu la pămînt. Ofițerii care erau de față s-au repezit să-l ajute, dar vai ! el era mort. Examinînd corpul s-a constatat că acesta era deja rece și că avea o rană de glonț în piept, rană ce se dovedise a fi fost fatală. Corpul unei persoane abia decedate nu poate fi rece. Cu toate acestea, corpul căpitanului mort era rece ca gheața. Căpitanul trebuie să fie murit cu mult timp înainte și spiritul său trebuie să fi fost cel care prezentase raportul. Această întîmplare miraculoasă se datorează probabil «înaltului simț al responsabilității pe care-l avea căpitanul mort»".

Pentru americani, desigur, aceasta este un basm de adormit copiii, dar japonezii educați nu au găsit nimic amuzant în această relatare. Ei au fost siguri că ascultătorii japonezi nu o vor lua ca pe o poveste. Ei au subliniat întîi faptul că însuși crainicul afirmase în mod conform cu realitatea că acțiunea căpitanului era „miraculoasă". Dar de ce nu ? Sufletul putea fi antrenat ; în mod evident căpitanul fusese un maestru al disciplinei de sine. Dacă toată Japonia știa că „un spirit stăpînit poate dăinui o mie de ani", nu putea acel spirit să dăinuiască cîteva ore în trupul unui căpitan de aviație care făcuse din „responsabilitate" legea fundamentală a întregii sale vieți ? Japonezii credeau că disciplinele tehnice puteau fi folosite pentru a permite unui om să atingă supremația spiritului. Căpitanul învățase și profitase de acest lucru.

Ca americani putem să dăm crezare completă acestor excese japoneze, ca un pretext al unei națiuni sărace sau ca o copilărie a alteia indusă în eroare. Dacă noi făceam așa ceva eram, totuși, mai puțin capabili să avem de-a face cu ei în război sau în timp de pace. Dogmele le-au fost inoculate japonezilor prin anumite tabuuri, sau refuzuri, prin anumite metode de pregătire și disciplină și ele nu sînt doar excentricități izolate. Numai dacă americanii îi recunoșteau puteam să ne dăm seama ce spuneau ei atunci cînd, înfrînți, admiteau că nu exista destul spirit și că apărarea pozițiilor cu sulițe de bambus era o fantezie. Era încă și mai important ca să putem să apreciem mărturisirea lor că spiritul era insuficient și că el a fost egalat în luptă și în fabrică de spiritul poporului american. Așa cum spuneau după înfrîngere că în timpul războiul s-au „angajat în subiectivitate".

Modalitățile japoneze de a spune tot felul de lucruri, nu numai despre necesitatea ierarhiei și supremația spiritului erau revelatoare pentru un student al culturii japoneze. Ei vorbeau constant despre securitate și morală ca fiind doar o problemă de prevenit. Nu avea importanță catastrofa, sau dacă se bombardau civilii, dacă se suferea o înfrîngere în Saipan sau eșua apărarea Filipinelor ; japonezii spuneau poporului lor că acestea erau cunoscute dinainte și, prin urmare, nu era nimic de temut. (Va urma)

Florea Țuiu

Muzeu

Moşoiu Florentin, Piteşti. Muzeul Holocaustului din Israel face parte din complexul memorial „Yad Vashem", construit în anul 1953, cu aprobarea Knesset-ului, în memoria celor 6 milioane de evrei asasinaţi de naziştii în timpul celui de-al doilea război mondial. Aici există şi un centru de cercetări destinat studierii tuturor aspectelor Holocaustului. Numele de „Yad Vashem" provine din Biblie şi înseamnă „monument şi nume". Complexul „Yad Vashem" este format dintr-o sală comemorativă, un muzeu, un centru de cercetare şi arhive vaste care cuprind toată perioada Holocaustului. În iunie 1987 a fost inaugurat memorialul copiilor, în amintirea celor aproape 1,5 milioane de copii ucişi în Holocaust. Din 1989, memorialul din Valea Comunităţilor Distruse a început să fie completat cu scene în memoria evreilor belgieni, lituanieni şi polonezi exterminaţi de nazişti. Drumul care duce la complexul muzeal este denumit Calea dreptilor naţiunilor. De-a lungul aleii au fost sădiţi pomi în onoarea oamenilor drepţi şi cinstiţi care şi-au riscat existenţa pentru salvarea evreilor în timpul Holocaustului. În fiecare an, de sărbătoarea Israelului, — Ziua Holocaustului — ceremonia oficială de stat în memoria victimelor Holocaustului are loc la Yad Vashem.

Maria Iliescu, Cluj. La sfîrşitul anului 1990, în sectorul privat al Chinei lucrau un număr de aproximativ 21 de milioane de muncitori chinezi, reprezentînd aproximativ 4 la sută din populaţia activă a ţării. După măsurile de încurajare a sectorului privat, adoptate în China în anii '80, o mare parte a lucrătorilor din sectorul privat activează în întreprinderi de tip familial, iar 1,7 milioane persoane lucrează în cele circa 98 000 de întreprinderi private, denumite societăţi particulare cu un număr de cel puţin opt angajaţi. Statul stimulează creşterea acestui sector al economiei „în limitele autorizate de politica guvernamentală" — a declarat ministrul chinez pentru industrie şi comerţ, Liu Minxue, acordînd prioritate unor ramuri ca producţia de bunuri alimentare, serviciile de reparaţii, atelierele de artizanat.

S.A.S.

Ion Diaconu, Bucureşti. Vă putem oferi cîteva date despre unităţile de elită din SAS (Special Air Service). Potrivit Agenţiei „France Presse", prizonieri de război eliberaţi de Irak fără a fi daţi vreodată oficial dispăruţi, rămaşi anonimi după eliberarea lor pe „motive operaţionale", soldaţii de elită din SAS se întorc din Golf fără să fie sărbătoriţi, fideli reputaţiei lor de discreţie eficace, aproape mitică. Aceştia nu sînt „nici spioni, nici executanţi, nici acrobaţi, nici detectivi, ci soldaţi cu o înaltă calificare şi bine antrenaţi" — afirma Philip Warner, autor al unei „Istorii oficiale a SAS". Regrupînd aproximativ 500 de oameni, în afara celor două regimente de rezervă, într-un regiment activ (22 SAS) instalat la Hereford (Ţara Galilor), soldaţii SAS au în timp de război misiuni bine definite : „să creeze cele mai multe probleme posibile inamicului trecînd în spatele liniilor acestuia, prin operaţiuni de sabotaj, şi de informare". Vorbind araba ca şi generalul de la Billière (comandantul Forţelor Britanice din Golf, care a făcut parte din SAS timp de 26 de ani, devenind apoi şeful serviciului), echipaţi cu arme sofisticate şi miniaturizate, operînd în mers, deghizaţi în beduini, călătorind la bordul vehiculelor utilitare botezate „pantera roz" şi al elicopterelor silenţioase, SAS s-a înconjurat deja de o aură de legendă în nisipurile Irakului. Sarcinile lor, după spusele experţilor, au fost variabile, mergînd de la simpla culegere de informaţii la capturarea unor soldaţi irakieni şi a anumitor piese de artilerie, trecînd prin misiuni de salvare a prizonierilor aliaţi şi „acţiuni directe" — ceea ce în jargonul SAS înseamnă execuţiile unor soldaţi inamici. „Un soldat SAS nu ucide decît un alt soldat, dar o face mai repede şi într-un mod mai eficient" remarcă Philip Warner. SAS, creat în timpul celui de-al doilea război mondial, s-a remarcat în Malayesia, la Oman — unde deţine o bază —, în Borneo, Aden, în Malvine. În afara misiunilor lor în timp de război, sumar inventariate în istoria primilor 30 de ani de existenţă (din 1941 în 1971), aceste trupe sînt de asemenea specializate în acţiuni antiteroriste. Intervenţia prin care au pus capăt în 1980 asediului Ambasadei Iranului la Londra şi raidurile lor anti-IRA (Armata Republicană Irlandeză) sînt doar cîteva din actele lor de război. Este probabil, apreciază specialiştii, ca soldaţi SAS să se afle încă în Irak, unde observă mişcările rebele. Ministrul Apărării nu va confirma niciodată prezenţa lor, nici nu va comunica data întoarcerii lor. În afara calităţilor lor fizice, disciplină, spirit de iniţiativă, soldatul SAS, conform codului de comportare, trebuie să fie capabil să suporte singurătatea şi să îngroape în el secretele sale.

Petre Popovici, Alexandria. Vă vom furniza cîteva date despre Norman Schwarzkopf. Se spune despre el că îşi pregăteşte (repetă) conferinţele de presă ca un actor. Este general cu patru stele, are 56 de ani, dintre care 34 de carieră militară. Poreclit „Ursul" sau „Norm-Furtuna" (de aici şi numele de cod al operaţiunii „Furtună în deşert"), Norman Schwarzkopf a fost comandantul şef al celor 400 000 de soldaţi americani aflaţi în Golful Persic. Fizic, el îşi merită porecla : are 1,95 m înălţime, 120 kg şi o fizionomie bonomă. Moral, este cunoscut ca un ins care nu-şi încurcă vorbele, caracterul de luptător este dovedit de decoraţiile primite : două „Purple Hearts", pentru cele două răni căpătate în Vietnam, trei „Silver Stars", trei „Bronze Stars" şi „Distinguished Service Medal" — toate pentru conduita excepţională în războiul din Vietnam. Cînd era doar căpitan în acest război, el şi-a asumat riscul anulării unei misiuni a soldaţilor din subordinea sa, atunci cînd şi-a dat seama că nu li se poate acorda nici sprijin aerian şi nici cel al artileriei. În locul operaţiunilor gen lovitură după lovitură din Indochina, Norman a convins Administraţia Bush de necesitatea unui atac aerian masiv, întrebuinţîndu-se toate mijloacele de care dispune aviaţia. Nici vultur, nici porumbel, Schwarzkopf preferă să se descrie ca o cucuvea, simbol al înţelepciunii. De o inteligenţă sclipitoare, are coeficient intelectual 170, „Ursul" vorbeşte curent franceza şi germana, iar în farsi poate înjura de o asemenea manieră încît ar roşi şi un sergent din marină. A absolvit în 1956, celebra Academie Militară West Point, fiind şef de promoţie.

Vasile Costiniuc, Suceava. În Coreea de Sud au fost înregistrate la sfîrşitul anului trecut 3,39 milioane autovehicule, ceea ce reprezintă o creştere cu 27,6 procente faţă de anul trecut. În cazul în care rata de creştere se menţine la nivelul actual, la sfîrşitul acestui an pe şoselele Coreei de Sud vor circula 4 milioane vehicule motorizate, estimează specialiştii din Ministerul Transporturilor al acestei ţări, iar în 1995 numărul acestora se va ridica la 7,2 milioane vehicule.

Mircea Stănescu, Hunedoara. Potrivit unui document al Comisiei Economice a ONU pentru Europa (CEE/ONU), consumul de gaze a scăzut în anul 1990 în Europa şi în America de Nord cu 0,8 la sută. Scăderi importante ale consumului s-au înregistrat în Polonia — 7 la sută, Marea Britania — 12,3 la sută, Cehoslovacia — 5,5 la sută. În schimb, în alte ţări consumul a sporit considerabil, cum ar fi de pildă în Austria — 12,3 la sută, Cehoslovacia — 7,8 la sută, Finlanda — 7 la sută. Dintre ţările CEE/ONU, cele mai mari consumatoare au fost, în 1990, URSS — cu 42 la sută şi SUA — 32 la sută din totalul consumului.

profil

Valentin Sergheevici Pavlov

prim-ministru al U.R.S.S.

Valentin Sergheevici Pavlov s-a născut la 26 septembrie 1937, la Moscova. În anul 1958 a absolvit Institutul de Finanţe din Capitala Sovietică, institut la care, ulterior, şi-a dat doctoratul în ştiinţe economice. Din anul 1962 este membru al PCUS. Şi-a început activitatea ca inspector de specialitate la o circumscripţie financiară raională. În aparatul Ministerului de Finanţe, el a parcurs calea de la simplu economist pînă la funcţia de prim-adjunct al ministrului de finanţe al URSS.

În anul 1986 este numit preşedinte al Comitetului de Stat pentru Preţuri, iar din 1989 este ministru al finanţelor al URSS. În perioada 1990—1991 a fost preşedinte al Societăţii Economice Unionale şi preşedinte al Consorţiului Editorial „Delovoi Mir".

La 14 ianuarie 1991, Sovietul Suprem al Uniunii Sovietice a confirmat în funcţia de prim-ministru al URSS pe Valentin Sergheevici Pavlov. La cea de-a cincea sesiune a Sovietului Suprem, din februarie 1991, V.S. Pavlov a declarat că este nevoie să se accelereze formarea noului sistem economic care să asigure poporului condiţii demne de viaţă. „Pentru aceasta trebuie create condiţiile economice şi juridice ale funcţionării efective a producătorilor liberi, trebuie create condiţii egale pentru dezvoltarea şi concurenţa tuturor formelor de proprietate". Aceasta va fi principala direcţie a activităţii guvernului URSS condus de V.S. Pavlov.

Valentin Sergheevici Pavlov este căsătorit, are un fiu şi un nepot. Fiul, lucrător în finanţe, autor al unei cărţi despre bursa de efecte, lucrează la Luxemburg.

În anii studenţiei, Pavlov a fost pasionat de baschet, în prezent dintre pasiuni i-a rămas doar inotul.

I. I.

poşta redacţiei

FREE BIBLE CORRESPONDENCE COURSE

For your free course, please print your complete name and address and send to:

WORLD BIBLE SCHOOL
Dept. V-1
P.O. Box 9346
Austin, TX 78766 USA

When you have completed the full course, you will receive a certificate.

Virgil Constantin, Brăila. Conform cifrelor date publicităţii de Pentagon, la 11 martie 1991, în timpul războiului din Golf mai numeroşi au fost americanii care şi-au pierdut viaţa în urma unor accidente sau boli decît cei ucişi în luptele cu irakienii. Astfel, din totalul de 310 militari americani decedaţi în timpul operaţiunilor „Scutul Deşertului" şi „Furtuna în Deşert" numai 121 au murit în lupte, în vreme ce numărul celor morţi în accidente sau răpuşi de diverse boli se ridică la 189. La data publicării acestui bilanţ, alţi 23 de militari, în afara celor 310, continuau să fie daţi dispăruţi, aceasta deoarece militarii americani nu sînt declaraţi „morţi în serviciul activ" decît atunci cînd trupurile lor sînt găsite şi identificate.

SIDA în Africa

Iolanda Marcovici, Buşteni. Este adevărat, sindromul imunodeficienţei dobîndite (SIDA) se răspîndeşte cu repeziciune în unele părţi ale Africii, unde o treime din populaţia adultă este bolnavă, lăsînd în urmă mii de orfani, mulţi dintre aceştia contaminaţi şi ei. Zambia este devastată de virus, afirmă un expert american în problemele sănătăţii, citat de „Associated Press". El apreciază că în capitala acestei ţări, 22 la sută din femeile aflate la vîrsta procreaţiei sînt infectate de HIV, virusul ce generează SIDA. Se anticipează că în ţările aflate la sud de deşertul Sahara, în anul 2015 vor fi peste 70 milioane cazuri de SIDA. Această boală va fi prima cauză a deceselor în rîndul populaţiei adulte. În unele oraşe din Tanzania, infecţia a cuprins pînă la 40 la sută din adulţi, iar în capitala Ruandei, Kigali, proporţia este de 30,3 la sută. În Uganda, afirmă specialiştii de la Agenţia americană pentru Dezvoltare Internaţională, rata mortalităţii la bolnavii de SIDA aproape se va dubla în 1992 — urcînd pînă la 53 la mie — la femeile avînd o medie de vîrstă de 25—35 de ani; o situaţie similară este previzibilă în cazul bărbaţilor. În Africa sub-sahariană, numărul orfanilor ai căror părinţi au fost bolnavi de SIDA este acum de 250 000, dar el ar putea ajunge pînă la 16 milioane spre anul 2015. Pînă la 40 la sută din copii născuţi de mame infectate de HIV vor fi şi ei bolnavi, iar mulţi vor muri înainte de a împlini 5 ani.

Dana Măieruş, Scăeni. Potrivit cercetărilor întreprinse de Fondul Internaţional al Naturii în zona Golfului, deversările de petrol din apele acestei regiuni au afectat foarte grav viaţa marină. Andrew Price, cercetător în cadrul acestui organism, recent reîntors din zona Golfului, a apreciat că petrolul a afectat deja cîteva insule care conţin cei mai buni recifi de corali din partea vestică a Golfului, care au un rol deosebit de important în activitatea vieţii marine. Se precizează că mareea neagră a ucis deja păsări din 52 de specii, iar oamenii de ştiinţă se aşteaptă şi la alte tulburări ecologice.

Mariana Dafinoiu, Bucureşti. După cum informează agenţiile de presă, „materialul viitorului" va fi creat în Japonia. „Nu arde în foc, nu se dizolvă în apă, e mai tare ca fierul, nu ruginește şi, în plus, este superconductibil". Sarcina creării unui asemenea material, cu proprietăţi de vis pentru constructori, şi-a asumat-o Ministerul comerţului şi industriei al Japoniei, care a încredinţat-o unui colectiv de cercetători. Noul material trebuie să fie foarte uşor, foarte rezistent, constant la variaţiile de temperatură şi, totodată, să corespundă normelor de puritate stabilite de ecologişti. Pentru realizarea acestui proiect, Ministerul de resort nipon a alocat imensa sumă de zece miliarde yeni. Cercetările din cadrul acestui proiect, eşalonat pe zece ani, vor începe în aprilie a.c. Va fi mobilizat un mare colectiv de specialişti interdisciplinari, cu sarcina de a crea un material cu o puternică coeziune moleculară, a cărui conductibilitate să fie, între altele, de circa o mie de ori mai ridicată decît a majorităţii metalelor, cunoscute pînă în prezent. „Materialul viitorului" — dacă proiectul va fi finalizat cu succes — ar urma să fie folosit, între altele, pentru producţia unor noi materiale plastice, bazate pe principii noi. Acestea ar urma să fie utilizate pentru construcţia, într-un viitor relativ apropiat, a unor clădiri moderne cu multe etaje, a automobilelor şi aparaturii cosmice. „Supermaterialul" avut în vedere de inventatorii japonezi, se speră, va produce o revoluţie în producţia de superconductori şi baterii solare.

Iulian Dragomir, Botoşani. Conform unui raport oficial publicat de ziarul de limbă engleză „China Daily" — teritoriul Macao îşi va păstra statutul de porto franco (port deschis) şi integritatea rezervelor sale după alipirea la China în 1999. Aşa au hotărît oficialităţile chineze care elaborează viitorul statut al actualei provincii portugheze Macao — ale cărei venituri provin din jocurile de noroc, interzise în China, şi din turism. Ea nu va avea, în schimb, dreptul să-şi planifice un deficit bugetar. Hotărîrile respective au fost luate în urma unei reuniuni de experţi desfăşurate în provincia Guonangdon, din sudul Chinei, şi vor fi supuse dezbaterii şi aprobării autorităţilor de la Beijing în luna aprilie.

Valentin Arghiropol, Brăila. După cum informează Agenţia „France Presee", fostul preşedinte al Bangladeshului, Hussain Mohammad Ershad, în vîrstă de 61 de ani, constrîns să demisioneze la 6 decembrie anul trecut, la presiunea străzii, a compărut la Dhaka în faţa unui tribunal special sub acuzaţia de deţinere ilegală de arme. Generalul Ershad, care riscă închisoarea pe viaţă, este, de asemenea, acuzat de corupţie şi abuz de putere. La 1 ianuarie, guvernul a anunţat că în cursul unei percheziţii la domiciliul fostului preşedinte au fost găsiţi 5,3 milioane dolari, bani lichizi şi 16 arme nedeclarate. Generalul Ershad, ajuns la putere în 1982 după o lovitură de stat, este de la 12 decembrie sub stare de arest de 120 zile, în prezent fiind consemnat la domiciliu.

ABONAMENTE

Anunţăm pe cititorii noştri că, pînă la data de 15 a fiecărei luni, pot face în continuare abonamente la revista „Lumea azi" pentru oricare din lunile următoare. Abonamentele se fac pe o perioadă de minimum trei luni.

Revista „Lumea azi" figurează la poziţia 18 pe lista publicaţiilor interne — 1991, înaintată oficiilor poştale din ţară.

STIMAŢI CITITORI

Revista vă pune cu plăcere la dispoziţie spaţii publicitare cu plata în lei sau în valută.

Pentru informaţii vă rugăm să vă adresaţi la redacţie, telefon 18.50.81.

Coordonatorul rubricii : Ileana Iordache

Revista „Lumea azi", Bucureşti, Piaţa Presei Libere nr. 1, sector 1, Oficiul Poştal 33, cod 71 341, căsuţa poştală 33-29, telefon : 17 60 10, internaţional : 18 50 81. Abonamentele se fac la oficiile poştale, factorii poştali şi difuzorii voluntari din întreprinderi şi instituţii. Cititorii din străinătate se pot abona direct la redacţia „Lumea azi", costul abonamentelor urmînd a fi virat în contul nostru nr. 53.51.04.43.007-7 deschis la Banca Română de dezvoltare S.A., Bucureşti, telex nr. 11 238 ; 11 289 ; 10 138.

C.P.B.

Banca de Credit Cooperatist
„BANKCOOP"

BCcoop

Banca de Credit Cooperatist

„BANKCOOP"

Banca de Credit Cooperatist „BANKCOOP" – societate pe acțiuni, cu un capital de 2,5 miliarde lei, efectuează toate operațiunile bancare, în lei și valută pentru persoane fizice și juridice din țară și străinătate.

Se fac depuneri la capitalul băncii începînd cu data de 1 decembrie 1990, la sediul Sucursalei Municipiului București din str. Moxa nr. 20 și la sediile sucursalelor județene.

Valoarea nominală a unei acțiuni este de 2 500 lei.

Opțiunile se pot face și în valuta preferată, iar numărul și valoarea acțiunilor se vor echivala la data vînzării acestora.

Relații suplimentare la Sucursala Municipiului București, telefon 59.27.05. și la sucursalele județene sau consiliile județene ale cooperativelor de credit.

Banca de Credit Cooperatist

„BANKCOOP"

Lei 10

MUZEUL PRESEI ȘEVER BOCU
IMBOLIA
NR. D.555
85317

Culisele războiului din Golf

LUMEA azi

Nr. 15 11 aprilie 1991

Singur pe lume ?

Preşedintele Iliescu la Moscova

Un nou început

Scurta călătorie a preşedintelui României la Moscova poate fi considerată un moment marcant în evoluţia raporturilor dintre URSS şi fostele „ţări frăţeşti" din estul Europei. Practic, dacă nu ţinem cont de întîlnirea la vîrf a defunctului Tratat de la Varşovia, din iunie anul trecut, dl Iliescu este primul şef de stat venit la putere în urma „valului revoluţionar" din 1989-90, care a vizitat Uniunea Sovietică, zguduită ca însăşi, între timp, de puternice confruntări şi care nu mai poate juca rolul „fratelui mai mare" care-şi cheamă la raport restul familiei, în bloc sau pe rînd, ca pe vremea lui Brejnev. Acum este timpul stabilirii unui nou gen de relaţii, eliberate de balastul ideologic şi de orice urme de paternalism şi în care respectul reciproc să existe nu numai pe hîrtie. În acest sens, şi noul tratat româno-sovietic, a cărui semnare a motivat deplasarea preşedintelui român la Moscova, constituie o premieră, fiind expresia în plan juridic a acestor noi relaţii, similară ca gîndire altor tratate încheiate în ultimul timp de URSS, cum ar fi cele cu Turcia, Italia, Franţa. Iată, deci, că din acest punct de vedere, ţara noastră se poate considera, deja, „în rînd cu Europa". Maj ales că tratate similare între URSS şi alte ţări ex-socialiste — Polonia, Ungaria, Cehoslovacia — de-abia urmează să fie perfectate, fiind complicate de problema retragerii trupelor sovietice din aceste ţări.

Fără îndoială că, deşi toate forţele politice româneşti importante recunosc însemnătatea bunelor relaţii cu URSS, orice tratat româno-sovietic pare condamnat să fie privit cu acea neîncredere justificată de istoria ultimelor decenii.

O examinare a prevederilor documentului, mai ales în comparaţie cu cel pe care-l înlocuieşte, semnat în urmă cu 21 de ani de dl Maurer şi defunctul prim-ministru Kosighin, este de natură să disipeze orice îndoieli şi să legitimeze, dimpotrivă, opinia diplomaţilor români, după care noul tratat constituie un succes, chiar dacă unele sectoare ale opiniei publice îl privesc altfel.

Chiar din titulatură — Tratat de colaborare, bună vecinătate şi amiciţie — se poate constata că a dispărut conceptul de asistenţă mutuală, unul din pilonii textului din 1970, care evoca posibilitatea „agresiunii din partea oricăror forţe ale imperialismului, militarismului şi revanşismului"... Folosirea termenului uşor arhaic de „amiciţie" reaminteşte perioada cea mai fastă a diplomaţiei româneşti — cea interbelică, tutelată de Nicolae Titulescu —, în vreme ce frumosul cuvînt „prietenie" a fost, din păcate, uşor demonetizat, în ce priveşte relaţiile internaţionale, prin folosirea sa frecventă şi agramată de către fostul dictator.

Potrivit tratatului, relaţiile dintre cele două ţări vor fi bazate pe prevederile Cartei ONU, ale Actului final de la Helsinki şi ale Cartei de la Paris. În mod semnificativ, primul dintre principiile enunţate este „egalitatea suverană". (În 1970 era vorba despre „ajutorul frăţesc".) Un punct care a fost şi va mai fi, cu siguranţă, discutat în presă este cel care priveşte „inviolabilitatea frontierelor, integritatea teritorială a statelor" pe care unii comentatori n-au întîrziat să-l pună în legătură cu statutul teritoriilor româneşti ocupate de URSS în 1940, interpretînd, în consecinţă, întregul tratat ca o trădare a fraţilor de dincolo de Prut. Atît ministrul de externe, dl Năstase, cît şi preşedintele Iliescu au replicat, arătînd că frontierele ţării noastre au fost statornicite prin Tratatul de la Paris, semnat, printre altele, şi de marile puteri occidentale şi confirmate ulterior prin Actul final de la Helsinki, iar actualul tratat nu face decît să reia prevederile acestor documente.

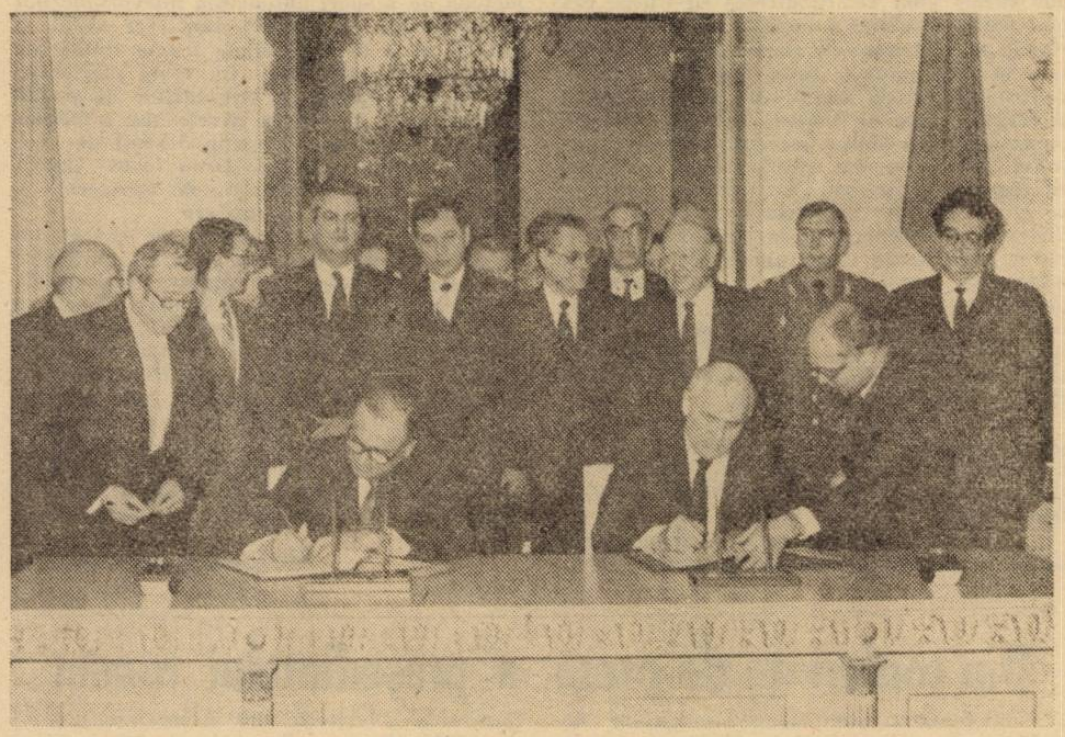

Ceremonia semnării Tratatului româno-sovietic

În ceea ce-i priveşte pe românii de peste Prut, ei şi-au exprimat poziţia faţă de noul tratat prin vocea celui mai autorizat exponent al lor, preşedintele Snegur, care şi-a declarat, la televiziunea română, aprobarea faţă de tratat, asupra căruia fusese informat de ministrul român de externe. În acest context, domnia sa a evocat două aspecte : în primul rînd articolul care consemnează „angajamentul părţilor de a stimula prin toate mijloacele... participarea la realizarea prezentului tratat a republicilor URSS", acordînd astfel un gir juridic relaţiilor directe dintre cele două state române, deja amorsate şi în continuă extindere. În al doilea rînd, Uniunea nu mai este entitatea monolitică de pe vremea „stagnării" : în cazul în care tratatul unional va rămîne în actuala sa formă, Republica Moldova îşi rezervă dreptul de a nu-l semna, ceea ce ar deschide, în perspectivă, alte posibilităţi. În sfîrşit, nu trebuie uitat că obiectivul actual al moldovenilor este obţinerea statutului de stat suveran, iar în această calitate şi ei sînt interesaţi în susţinerea principiului integrităţii teritoriale ; frontierele republicii, deja trasate arbitrar după război, sînt din nou supuse unor presiuni din partea separatiştilor rusofoni şi rusofili.

Revenind la textul tratatului, acesta mai cuprinde angajamentul de a acţiona pentru întărirea colaborării în diverse domenii : economie, cercetare ştiinţifică, securitate ecologică (un acord pe această linie a şi fost semnat cu ocazia vizitei dlui Iliescu), folosirea în comun a Mării Negre şi Dunării, transporturi, lărgirea contactelor între cetăţeni şi în domeniul culturii, în fine (dar nu cel mai puţin important !) lupta împotriva delincvenţei. Un punct, se pare, inedit îl constituie declaraţia guvernului sovietic că va sprijini „identificarea şi marcarea corespunzătoare a mormintelor militarilor români căzuţi pe teritoriul sovietic, acordîndu-le îngrijirea necesară.

Şi alte aspecte ale complicatei moşteniri a relaţiilor româno-sovietice din trecut au fost evocate în cursul convorbirilor dintre cei doi preşedinţi. Este vorba de statutul Insulei Şerpilor, cedată după război Uniunii Sovietice în condiţii nu prea clare (Tratatul de la Paris nu o menţiona), şi de tezaurul român, evacuat în timpul primului război mondial „pentru siguranţă" la Petrograd de unde — cu excepţia unor opere de artă — nu s-a întors nici pînă azi. Partea sovietică a promis că va studia aceste probleme. O soluţie favorabilă a lor ar însenina, fără îndoială, climatul relaţiilor dintre cele două ţări.

S-au mai discutat, în detaliu, chestiuni economice, obţinîndu-se promisiunea unor facilităţi în privinţa decontărilor — în condiţiile lipsei cronice de valută de ambele părţi — şi a suplimentării livrărilor de gaz metan sovietic. Totuşi, acest din urmă punct depinde de recuperarea restanţelor şi sporirea livrărilor de produse româneşti în contrapartidă, ceea ce ar implica un reviriment al industriei de la noi.

Ceremonia semnării tratatului — punctul culminant al vizitei — s-a desfăşurat într-o atmosferă deschisă, care nu amintea protocolul rigid din trecut. Pe ecranele televizoarelor, preşedintele Iliescu a părut totuşi mai destins decît omologul său sovietic, lucru explicabil prin contextul actual din cele două ţări. Preşedintele român, oricît ar fi de contestat, beneficiază de un mandat obţinut prin vot universal şi de un cadru instituţional cît de cît stabilizat, spre deosebire de dl Gorbaciov (este elocventă, în acest sens, replica sa : „La voi revoluţia s-a încheiat, la noi abia începe"), care este antrenat într-o bătălie politică de durată. Concentrînd tot mai multă putere în mîinile sale, preşedintele sovietic — care, printre altele, s-a implicat mult mai adînc în liberalizarea preţurilor, demarată în URSS o zi mai tîrziu decît la noi — are acum de făcut faţă consecinţelor : criticile se îndreaptă din toate părţile asupra sa iar cererile de demisie devin tot mai dese, şi nu numai în presă sau la mitinguri improvizate. În acelaşi timp, marele său rival, Boris El-

ția, a obținut, chiar în timpul vizitei președintelui Iliescu, o răsunătoare victorie la Congresul Deputaților Poporului din RSFSR. După mai multe zile de ezitări, deputații s-au decis brusc să-i acorde puteri extinse, chiar înaintea alegerilor pentru postul de președinte al Rusiei, fixate la 12 iunie.

Întrevederea Iliescu — Elțin, care a avut loc după semnarea tratatului, a căpătat astfel o dublă semnificație. În primul rînd, s-au pus bazele unor relații directe cu Rusia, cea mai mare republică unională, pe al cărei teritoriu se află aproape toate rezervele sovietice de gaze naturale (punct de mare interes pentru noi), două treimi din cele de petrol și cărbune etc. În măsura în care organele republicane vor obține, așa cum o doresc, controlul asupra acestor resurse, orice înțelegeri cu caracter economic vor trebui încheiate cu ele și nu cu conducerea unională. S-a convenit, în consecință, să se înceapă negocierea unui acord economic și comercial româno-rus, care ar urma să fie definitivat pînă la mijlocul anului în curs. În plus, întîlnirea i-a prilejuit dlui Iliescu o primă luare de contact cu o personalitate a cărei ascensiune pe scena politică sovietică nu pare să fi atins, încă, nivelul maxim.

Ziua s-a încheiat cu o conferință de presă și un spectacol de balet, renunțîndu-se la tradiționalul dineu oficial cu plictisitoarele sale toasturi presărate cu declarații de prietenie veșnică.

A doua zi, centrul de comerț internațional de pe malul rîului Moscova a găzduit întîlnirea dintre președintele Iliescu și reprezentanții vieții economice — oameni de afaceri, economiști, conducători ai unor societăți financiare, bancare etc. Ei au primit informații despre starea economiei românești, despre mersul reformei și perspectivele de viitor. A fost din nou un moment inedit, de această dată rezultat al transformărilor aduse de perestroika. Fără a impieta asupra intangibilei proprietăți de stat, s-au încercat diferite metode de a spori autonomia întreprinderilor (a „agenților economici", cum s-ar spune la noi) și de a sprijini unele forme timide de inițiativă particulară. Cu toată rezistența, adesea înverșunată, a structurilor de partid și birocratice la diferite nivele sau a mentalităților deformate de șapte decenii de comunism, unele rezultate și-au făcut apariția și s-a creat o categorie de manageri și întreprinzători de tip modern.

Înaintea vizitei, purtătorul de cuvînt al președinției sovietice anunțase că dl Iliescu ar putea efectua și „o călătorie prin țară". Se vorbea de o escală la Chișinău. Ea nu a avut loc preferîndu-se, probabil, ca vizita la nivel înalt în Republica Moldova să nu fie plasată într-un context ce ar fi sugerat o subordonare față de „centru". Atît în relațiile cu românii de peste Prut, cît și cu celelalte republici și cu Uniunea — sub forma pe care aceasta o va lua în viitor — noul tratat poate fi privit ca un punct de plecare. Rămîne să fie găsite căile cele mai bune...

Alexandru Antonescu

Din conferința de presă a președintelui român

Răspunzînd unei ziariste maghiare în legătură cu faptul că în Moldova există unele tendințe care doresc să se desprindă de Uniune și să se unească cu România și maniera în care acest fapt se reflectă în noul tratat, șeful statului român a precizat :

— *„În tratatul care a fost semnat se ține seama de procesele care au loc în Uniunea Sovietică, de afirmarea suveranității de către republicile componente și de creșterea atribuțiunilor acestora în relațiile lor directe cu alte state.*

Precum se știe, Republica Moldova și-a proclamat suveranitatea sa statală, și, în acest context, s-au dezvoltat relațiile bilaterale, ceea ce este înțeles în mod corect de conducerea centrală a Uniunii Sovietice, ca proces obiectiv necesar. Au loc schimburi, vizite, inclusiv președintele Snegur și primul ministru din Moldova au vizitat Bucureștiul, alți miniștri de-ai noștri au vizitat Republica Moldova. Recent, ministrul nostru de externe a semnat un acord cu privire la relațiile între cele două state, care sînt, dacă vreți, două state românești, care acționează într-un anumit context ca structuri de stat. Ținem seama de ceea ce s-a întîmplat în politică întotdeauna, de realitățile concrete actuale, în contextul principiilor ce guvernează raporturile între state pe continentul european, deci în politică rațiunea și realismul sînt factorii care dictează acțiunile și nicidecum sentimentele și dorințele, care însă nu pot fi ignorate".

— Domnule președinte, părinții noștri au învățat după un manual în care geografia României includea, între altele, și o insulă în dreptul gurilor Dunării — a notat corespondentul dilomatic al Agenției Naționale de Presă „Rompres" —, Insula Șerpilor...

— *...„Insula Șerpilor aparținea, din istorie, celor care ocupau gurile Dunării, Delta Dunării, și această insulă aparținea României. În 1940, cînd în urma ultimatumului guvernului sovietic a fost ocupată Basarabia și teritorii care nu aparținuseră niciodată altora — Bucovina de Nord și Ținutul Herței —, Insula Șerpilor a rămas României, pentru că Delta Dunării a păstrat această corespondență în care insula se încadra Deltei. La Conferința de la Paris din 1947 s-a recunoscut deci menținerea granițelor stabilite în 1940, insula rămînînd în apartenența României. Ulterior, în 1948, într-un protocol în care se stabilea delimitarea frontierelor între cele două țări — inclusiv cu trasarea liniei, după linia apelor celor mai adînci care se practica pe Dunăre — s-a introdus o «mențiune» prin care se spune că Insula Șerpilor trece în teritoriul Uniunii Sovietice. (...) Eu, astăzi, i-am prezentat această chestiune și președintelui Gorbaciov, care mi-a mărturisit că nu este în temă, nu cunoaște problema și a promis că o să dea explicații și să privească cu bunăvoință problema ridicată de noi".*

Postul de radio Moscova a întrebat : Domnule președinte, cum apreciați faptul că România a fost primul stat din estul Europei care a încheiat primul nou tratat cu Uniunea Sovietică ?

— *„După cîte știm noi, se duc tratative și cu alte state, și partea sovietică ne-a informat că primul ministru al Poloniei a fost recent la Moscova tocmai în vederea încheierii unui proiect de tratat, partea maghiară se află într-o fază avansată pentru același lucru. Cred că cel mai autorizat răspuns este al președintelui Gorbaciov, cu care am conferit astăzi, precizînd că «întîmplarea a făcut ca atît Uniunea Sovietică, cît și România să termine mai repede proiectul nostru». A fost o muncă fertilă a diplomaților, timp de cîteva luni de zile, fiind un proiect inițial românesc și un alt proiect sovietic. Au urmat tratative bilaterale pentru a pune de acord cele două variante și s-a ajuns la această formulă, acceptată de ambele părți, și care reflectă și realitățile de care vorbeam la început".*

LUMEA săptămînal independent de politică externă **azi**

Anul III, serie nouă, nr. 15 (1430), 11 aprilie 1991

Sumar

PROBLEME ROMÂNEȘTI. **Președintele Iliescu la Moscova. Un nou început.** Alexandru Antonescu 1

— **Radu Câmpeanu, președintele PNL : Orice acțiune politică trebuie să aibă un substrat de moralitate.** Interviu realizat de Bogdan Torcătoru 3

ACTUALITATEA INTERNAȚIONALĂ. **Golful Persic. „Libertatea periculoasă a lui Saddam"** 4

— **China. Optimism moderat.** Mihaela Brumă 6

—**Gruzia. Dincolo de consens.** Alexandru Antonescu 7

—**În exclusivitate de la agenția „Novosti" : Emigrarea forței de muncă spre Vest.** Vladimir Simonov 8

—**Cipru, Grecia, Turcia. Un triunghi cu două laturi.** Cristian Moanță 8

— **Sesiunea Parlamentului francez. Polemici de primăvară.** Corespondență de la Andrei Bârsan 9

NATO — singur pe lume ? Ovidiu Dranga 10

1 000 + 1 12

DOSARE ÎN ACTUALITATE. **Secretarul general al ONU — agent administrativ și om politic.** dr. Aurel Zamfirescu 14

OPINII. **Terapii pentru a guverna.** Henri Zalis 15

PUNCTE DE VEDERE. **„Este ușor să dai lecții, dar acestea riscă să fie bune numai teoretic".** Interviu cu dna Elisabeth Guigou, ministru delegat pe lîngă ministrul francez de externe, însărcinat cu probleme europene (după „Le Figaro") 16

PANORAMIC. **Cînd IRA a aflat, l-a ucis** 17

Noaptea generalilor... argentinieni. Niciodată așa ceva ! (14) 19

SERIAL. **Culisele războiului din Golf (2)** 20

— **Crizantema și sabia (3).** Florea Țuiu 21

PROFIL. **Khaleda Zia, prim-ministru al Bangladesh-ului** 23

POȘTA REDACȚIEI 23

Închiderea ediției : 9 aprilie 1991

Coperta I
Sorin Turculeț

Radu Câmpeanu (președintele P.N.L.)

Orice acțiune politică trebuie să aibă un substrat de moralitate

■ Partidul Național Liberal, al cărui președinte sînteți, face parte din Convenția Națională pentru instaurarea democrației. Cum vedeți evoluția în perspectivă a acestei uniuni politice, care grupează principalele partide de opoziție ?

□ Eu o văd în foarte bune condiții. Găsesc că e un lucru foarte bun această înțelegere, această asociere pentru discutarea problemelor mari, foarte actuale, care se pun țării și, mai ales, pentru consultarea în acțiuni comune. Acesta e rostul Convenției. Găsesc că a fost o inițiativă foarte bună, este un lucru care acum a început să funcționeze destul de bine ; ne întîlnim aproape cu regularitate ca să luăm în discuție actualitatea și, slavă Domnului, avem ce discuta din acest punct de vedere. Asta nu înseamnă că toți avem aceleași păreri ; avem păreri diferite, dar în așa fel diferite, încît putem să ajungem întotdeauna la o concluzie sau la o sinteză între ele. Sînt diferențe de nuanțe, sînt diferențe de ritm de aplicare, dar nu sînt diferențe fundamentale între noi, ceea ce face ca această Convenție — după părerea mea, bineînțeles — să fie o asociere a partidelor de opoziție care poate și va trebui să dureze cît va fi nevoie și care cred că va avea un rol de jucat în politica viitoare a țării.

■ Care este actuala dumneavoastră poziție față de opoziția extraparlamentară (în principal față de Alianța Civică) ?

□ Am răspuns de mai multe ori la această întrebare ; eu cred că există complementaritate între ceea ce se numește „opoziție extraparlamentară" și opoziție parlamentară. Evident că termenul de „opoziție extraparlamentară" este un termen mai puțin uzitat în democrațiile obișnuite. Este însă tot atît de adevărat că ceea ce trăim noi acum nu este o democrație obișnuită... Prin urmare, existența unei opoziții parlamentare și denumirea ei ca atare este perfect realistă. În ceea ce privește Alianța Civică, noi, Partidul Național Liberal (și cred că și Convenția, dar deocamdată vorbesc doar în numele PNL), avem aceleași obiective, în mare. Desigur, noi avem obiective mai politizate, dînșii au obiective care se ancorează mai mult în domeniul conceptelor, în domeniul, poate, al ideologiilor, al ideilor, al deprinderilor democratice. Dar obiectivul final, și al lor, și al nostru, este cred, același. Prin urmare, nu văd decît posibilitatea de a merge împreună, pentru a apăra aceleași valori în care credem. Și valorile astea, după mine, sînt și simple, și esențiale : prima valoare este **respectul omului.** Cînd zic „respectul omului" înțeleg respectul personalității lui, în plinătatea ei, adică a ceea ce reprezintă el și din punct de vedere sufletesc, și din punct de vedere intelectual. În al doilea rînd, **respectul libertății,** adică posibilității fiecăruia de a trăi, de a lucra, de a crea, de a gîndi, de a acționa conform părerilor lui și — de ce să nu o spunem — și a intereselor lui. Evident, în măsura în care acest exercițiu al libertății să nu se transforme într-o limitare a libertății celuilalt. În al treilea rînd, cred că apărăm o altă mare valoare care în România de astăzi nu e luată în considerare, mai ales de către oamenii puterii : **adevărul.** Noi sîntem pentru adevăr. Credem că o democrație, mai ales,

nu se poate fonda fără o transparență a actelor ei fundamentale. Prin urmare, este imperios necesar (pentru ca poporul român să nu mai aibă nici îndoieli, nici suspiciuni inutile, nici bănuieli, nici neclarități) ca adevărul să fie spus, mai ales atunci cînd se vorbește despre evenimentele fundamentale care au generat democrația română de astăzi. Și cred că ați înțeles foarte bine la ce mă refer : mă refer la evenimentele din decembrie 1989. Acolo va trebui căutat și spus adevărul în întregime... Și asupra celorlalte evenimente, evident, de mai mică importanță dar foarte grave, cum au fost evenimentele de la Tîrgu Mureș, cele de la 18 februarie 1990 de la București și, mai ales, evenimentele din iunie, cu venirea minerilor în Capitală. Prin urmare, apărăm împreună și nevoia de adevăr. Și, în sfîrșit, de ce să nu spun (chiar dacă vorbesc în calitatea mea de om politic, adică de om preocupat de politică și care face politică...) : eu consider în continuare, așa cum am spus-o de mai multe ori, că orice acțiune politică, mai ales în situația României de astăzi, trebuie să aibă un substrat de moralitate. Cred că nu trebuie să fie depășită această limită. O să spuneți, poate, că e o copilărie, sau o naivitate, că politica nu are prea multe contingențe cu morala. Discutabilă această idee... Și, bineînțeles, este o chestiune de măsură. Dar, indiscutabil, orice fapt sau act în politică trebuie să fie străbătut, pe undeva, și de un fir moral. Și constat că nu întotdeauna, în perioada pe care o trăim, această obligație a noastră este îndeplinită. Iată deci cîteva valori pe care le apărăm în comun, fiecare cu armele lui. Nu mai vorbesc de democrație, nu mai vorbesc de sistemul parlamentar — acestea sînt modalități de aplicare a acestor valori. Așa stînd lucrurile, nu putem decît să fim pe același drum, în aceeași direcție, fiecare cu metodele lui dar colaborînd și apropiindu-ne unii de alții.

■ Ați putea rezuma, în final, direcțiile politicii externe a Partidului Național Liberal ?

□ Direcțiile politicii externe a Partidului Național Liberal sînt, de altfel, foarte cunoscute, chiar dacă în conjunctura actuală poporul român este mai puțin interesat de aspectul extern al politicii lui, fiind preocupat, pe drept cuvînt, de problemele interne, care îl copleșesc prin gravitatea și greutățile lor... Pe plan extern, Partidul Național Liberal este cîștigat definitiv ideii europene, și asta de la început. Prin urmare, cred că trebuie făcut tot ce ne stă în putință ca pe plan intern să ne așezăm la nivelul la care Europa se găsește astăzi. Nu mai accentuez ce înseamnă lucrul acesta ; e bine ca toată lumea să știe (dar mai ales puterea !) că sînt anumite reguli de conviețuire politică, socială și care singure ne permit accesul pe picior de egalitate, în plină demnitate, în toate cercurile europene. Asta pe de-o parte. Este, dacă vreți, o direcție fundamentală care e făcută, după părerea noastră, să rezolve marile probleme ale istoriei românești din ultimii 200 de ani. Dar mai este o chestiune de tranziție : noi am propus o formă de asociere între țările foste satelite, ca o primă fază de intrare în Europa. Am propus acum un an această înțelegere cu Polonia, Cehoslovacia, Ungaria și Bulgaria. De ce am făcut propunerea atunci ? Pentru că aceste popoare au avut experiențe similare și experiențele acestea similare, fiind de natură a produce efecte apropiate, au avut consecințe apropiate și de gîndire și de acțiune. S-ar putea ca la ora actuală, datorită decalajului ce s-a produs, din păcate, între distanța noastră față de instituțiile europene și distanța la care se găsesc mai ales Polonia, Cehoslovacia și Ungaria o asemnea înțelegere să fie aproape iluzorie. Cred că și Bulgaria a ajuns să fie mai apropiată de instituțiile europene decît noi. Și aceasta datorită greșelilor mari făcute de puterea actuală. Exemplul dureros pe care l-am resimțit — și cred că l-au resimțit toți cetățenii României — a fost refuzul pe care ni l-au înaintat polonezii, cehii și ungurii atunci cînd s-a făcut o propunere, după mine foarte nedibace... A fost o greșeală propunerea de a intra în acel cerc al celor trei state foste satelite, care nu făceau altceva decît să pregătească, într-un fel, ceea ce noi propuseserăm acum un an, dar nu cu trei, ci cu cinci state. A fost o greșeală că s-a produs o propunere din partea noastră, fără o analiză diplomatică premergătoare care să evite acest refuz, pe care eu unul (și ca mine cred foarte mulți), l-am înregistrat ca pe o semiînfrîngere românească. Rămîn convins că va trebui, pe plan regional, să stabilim bune relații cu vecinii noștri. Și țin să precizez că Bucureștiul nu poate să ducă decît o politică de apropiere, de colaborare deschisă cu marele vecin de la Răsărit. Mai vreau să spun un lucru care s-a mai spus de mai multe ori : România, prin poziția ei, e placa turnantă a Europei. Ea va trebui să profite de această poziție ca să-și îndrepte toate puterile, toată dinamica de politică externă către Occident. Acolo e locul nostru, în această Europă. Dar, în același timp, să nu uităm că mai putem avea (și avem) un rol foarte bun și foarte eficace în Balcani. Politica balcanică a României, care trebuie să fie încadrată în politica europeană, trebuie să devină o realitate. România are posibilitatea, prin poziția pe care o are (și morală, și politică), să ușureze o înțelegere balcanică. Nu spun nimic nou ; înțelegerea balcanică a mai fost făcută. Ea s-a născut în mintea lui Titulescu — și a fost creată. Evident că înțelegerea balcanică de atunci nu mai este înțelegerea balcanică de astăzi. Cea de atunci îi excludea pe bulgari ; cea de astăzi va trebui să-i includă. O atare înțelegere trebuie să aibă nu numai un caracter defensiv sau conservator, ci și unul pozitiv, de conlucrare regională. Asta ca direcții importante ale politicii externe românești. E inutil să mai adaug ceea ce se spune de obicei, că trebuie păstrate relații bune cu toate țările, că trebuie dezvoltate relațiile economice... ăsta-i abecedarul și toată lumea nu va face decît să respecte acest abecedar, indiferent de culoarea politică.

Interviu realizat de Bogdan Torcătoru

Golful Persic

Ca în 1001 de nopți...

Așa cum era lesne de anticipat, zona Golfului Persic se menține în actualitate, problemele căpătînd accente de-a dreptul dramatice. Este cazul, în primul rînd, al kurzilor reprimați dur de autorități și constrînși la un exod de proporții biblice. Faptul a și fost sancționat de Consiliul de Securitate, care a adoptat rezoluția 688, ce condamnă Irakul pentru reprimarea populației civile, îndeosebi a kurzilor, și apelează la comunitatea internațională să acorde ajutor umanitar victimelor represiunii. Problema figurează și pe agenda turneului în zonă al lui James Baker, care s-a deplasat într-un punct din Turcia, unde poposesc refugiații. Anterior, la ONU s-a adoptat și rezoluția 687, calificată de mulți „foarte dură, dar necesară", ea reducînd „la minimum capacitatea agresivă a Irakului", însă evidențiind un real consens privind păstrarea integrității teritoriale a Irakului. De notat că, într-un discurs recent, Saddam Hussein susținea că „Irakul a înfrînt cea mai gravă conspirație împotriva teritoriului său și a suveranității sale, în timp ce țara sîngerează în urma războiului din Golf".

Dar, cum spuneam, despre situația din zonă se poate vorbi ca în 1001 de nopți.

Locuitori din orașul Dohuk, asemeni altor mii de kurzi din nordul irakian, se retrag în munți spre granița turcă

„Libertatea periculoasă a lui Saddam"

A fost înțelept sau drept să se consimtă la o „încetare a ostilităților" în Golf, care — în ciuda doborîrii, ca avertisment, a unui avion de vînătoare irakian la sfîrșitul lunii trecute (20—26 martie n.n) —, i-a permis lui Saddam Hussein să rămînă la putere și în fruntea unei armate formidabile ?

Nu a fost înțelept, nici drept ; dar argumentele în favoarea încetării ostilităților au fost cel puțin plauzibile. În primul rînd, a fost problema pierderilor aliate. Alungarea forțelor lui Saddam Hussein din Kuweit a fost realizată cu foarte puține pierderi de partea aliaților. În cazul unei invazii practice a Irakului, aliații ar fi putut să nu mai fie atît de norocoși (deși continuarea războiului aerului ar fi implicat puține riscuri din partea aliată).

Nu exista nici un mandat specific din partea Consiliului de Securitate al ONU pentru o astfel de operațiune, deși aceasta nu ar fi constituit o barieră de netrecut. Dacă aliații ar fi ocupat Bagdadul, ei ar fi putut justifica decizia respectivă, afirmînd că „reinstaurarea păcii și stabilității în regiune" — așa cum era mandatul dat de Consiliul de Securitate — necesita eliminarea bazei de putere a lui Saddam. Acest argument a fost auzit, la Washington, într-o fază timpurie a luptelor, cînd aliații contemplau, în mod serios, răsturnarea lui Saddam. Cînd Statele Unite au luat o măsură contrară, a fost invocată drept motiv lipsa unui mandat special ONU, deși, la asemenea hotărîre, s-a ajuns pe baza altor criterii. Această manieră de invocare a rezoluțiilor ONU constituie o trăsătură clasică a vieții internaționale și nu se rezumă numai la America.

Motivele reale care au stat la baza deciziei americane, în afara riscului pierderilor, țin de domeniul „realpolitik"-ului. Un Irak puternic — sau destul de puternic — și unit este considerat esențial pentru asigurarea echilibrului puterii în zonă. Dacă Irakul se dezmembrează — conform argumentelor —, locul său va fi luat de către Iran, care, fiind o țară islamică mai mare și mult mai militantă decît Irakul, este și mult mai periculoasă. Această judecată a dus, pînă la sfîrșitul lunii iulie anul trecut, la politica conciliantă față de regimul lui Saddam, politică ce l-a încurajat, în mod evident, să procedeze la invadarea Kuweitului. „Realpolitik" are, deseori, consecințe neașteptate și înfricoșătoare, provocate involuntar de politicienii și oficialitățile care se mîndresc mai mult decît orice cu realismul lor.

Totuși, genul de „realpolitik", în vogă înainte de august 1990, este aplicat din nou. La Departamentul de Stat american — și probabil și la departamentul britanic pentru relații externe — se află persoane influente, care speră că Saddam îi va supune, în curînd, pe kurzi și pe musulmanii șiiți. Și trebuie să admitem că există o anumită logică în această poziție. Dacă se consideră că este nevoie, într-adevăr, de un guvern puternic la Bagdad, care să conducă un Irak unit, Saddam Hussein este persoana care poate realiza acest lucru. Într-adevăr, nu mai este nimeni altcineva care să o poată face.

Raționamentul celor pro-Saddam, de la Washington și Londra, este solid — dacă îi pot fi aceptate premisele —, dar el nu poate fi prezentat populației din țările victorioase. Factorul care a dus la ralierea acestor popoare în războiul din Golf a fost evidenta mîrșăvie a lui Saddam. Dacă era ticălos atunci cînd îi ucidea pe kuweitieni, este el, acum, mai puțin ticălos cînd îi omoară pe kurzi și șiiți ? „Nu", este singurul răspuns care poate fi oferit în public. În propriul club ai putea spune, zîmbind, că Saddam a fost un ticălos neconvenabil, care a devenit unul convenabil acum, cînd face din Irak o barieră împotriva Iranului.

Acest limbaj de palat este și mai îndepărtat

Convorbiri Mubarak—Assad

Aranjamentele de securitate care urmează să fie aplicate în zonă, relațiile interarabe după războiul din Golf și organizarea unei Conferințe internaționale de pace privind problemele Orientului Mijlociu s-au situat în centrul convorbirilor „tête-a-tête", de patru ore, dintre președintele sirian, Hafez el-Assad, și președintele Egiptului, Hosni Mubarak, de la Cairo.

Președintele sirian a sosit inopinat în capitala egipteană, într-o vizită care se situează în contextul eforturilor diplomatice depuse de Statele Unite în vederea găsirii unei soluții problemei israeliano-arabe. Surse diplomatice arabe relevă că vizita președintelui Hafez el-Assad a fost inspirată de necesitatea definirii unei poziții arabe comune față de planul american, care disociază problema palestiniană de ansamblul celei israeliano-arabe.

Într-o conferință de presă, organizată înaintea plecării președintelui sirian, șeful statului egiptean a declarat că problema aranjamentelor de securitate „privește statele din Golf și țările arabe", dar că este posibil să se recurgă la „asistență și din partea altor țări", printre care Statele Unite și alte membre ale coaliției antiirakiene.

Potrivit președintelui Mubarak, pacea nefiind reglementată definitiv în regiune, nimic nu împiedică țările din afara zonei să-și aducă contribuția la aceste aranjamente de securitate. „În momentul reglementării problemelor din zonă, va fi solicitată evacuarea trupelor străine", a adăugat el.

La întrebarea cu privire la „rolul jucat de Iran și Turcia în aceste aranjamente de securitate", președintele Mubarak a amintit că „Iranul face parte din Golf", adăugînd că această problemă „nu a fost examinată". În legătură cu asanarea climatului relațiilor interarabe, cei doi șefi de stat au apreciat „că trebuie lăsat timpul să lucreze".

Afirmînd că a examinat împreună cu președintele Hosni Mubarak situația actuală din Irak, președintele sirian — care a efectuat prima sa vizită în Egipt după încetarea războiului din Golf — a declarat că „ceea ce se întîmplă în interiorul acestei țări este foarte complicat, și, fiind vorba de chestiuni interne, celelalte țări nu pot să facă mare lucru în vederea reglementării lor".

Președintele Mubarak a reafirmat necesitatea organizării unei Conferințe internaționale de pace în Orientul Mijlociu, punînd accentul pe importanța pregătirii sale minuțioase. La întrebarea privind eventualitatea organizării unei conferințe regionale, președintele Mubarak a apreciat că o astfel de întîlnire ar putea fi benefică în cazul în care la ea ar participa „cele cinci țări membre ale Consiliului de Securitate al ONU, ca și țările din linia frontului — respectiv, Siria, Egiptul, Iordania, Libanul, precum și palestinienii — și Israelul".

Apărarea și... tehnologia de vîrf

Generalul Schwarzkopf exultă — scria, recent, „Paris Match". Comandantul şef al celor 500 000 de oameni ce au compus forţele aliate angajate în Golf explică binevoitor că îndelungata pregătire aeriană a „spart" sistemul de transmisie şi de comandă al lui Saddam Hussein. „L-am orbit, l-am asurzit, graţie sistemului nostru C 3.I." — afirma purtătorul de cuvînt al Pentagonului, generalul John Kelly, şef al operaţiunilor pe lîngă Dick Cheney, secretarul american al apărării. Dincolo de sigla de neînţeles, C 3.I., se ascunde cheia zdrobitoarei victorii americane. Căci, în esenţă, războiul a fost cîştigat de Washington.

C 3.I.: primul C este corespondentul pentru „control" cu sateliţi de observare militari, permiţînd o cunoaştere instantanee a situaţiei... Este „ochiul" american aţintit asupra punctelor fierbinţi ale Terrei. Al doilea C se traduce prin „comunicaţie", graţie celebrelor „Awacs", acele Boeing 707 care poartă în partea superioară a fuselajului lor un radar, plasat într-o vastă „farfurie" ce se roteşte în jurul propriei axe. „Awacs" ascultă, înregistrează şi transmite totul sau aproape totul. Cîmpul său de investigaţie este de circa 400 km. Pe parcursul întregului război din Golf, U.S. Air Force a menţinut în zbor permanent 7 pînă la 10 aparate de acest tip — ochii şi urechile avioanelor de vînătoare F-15 şi F-16. Al treilea C este rezultanta primilor doi. El înseamnă „command". Adăpostită sub corturi gonflabile, o mulţime de informaticieni prelucrează datele transmise de sateliţi şi avioane. Înainte de a informa piloţii despre ţintele şi capcanele inamice, ei îşi confruntă rezultatele cu informaţiile furnizate de serviciile secrete militare şi civile. Este ultima etapă. Ea corespunde acelui I din coada siglei şi se traduce prin „intelligence" în sensul anglo-saxon al termenului.

Acest sistem a jucat un rol capital în operaţiunile militare din Golf, atît aeriene, cît şi navale sau terestre. Chiar dacă, uneori, el a fost înşelat de falsele tancuri şi rampe mobile de lansare pentru „Scud"-urile irakiene. Statele Unite sînt singura ţară occidentală dotată cu acest sistem. Ea este, de altfel, şi singura care are mijloacele necesare.

„Cine va cîştiga bătălia spaţiului şi războiul electronic, va controla războaiele viitoare", prevedeau predecesorii sovietici ai lui Gorbaciov. Şi nici nu se gîndeau cît de bine intuiau ei situaţia. Zdrobirea lui Saddam Hussein se explică, desigur, prin tactica pe care acesta a ales-o. Dar ea este, de asemenea, un revers tehnologic pentru Armata roşie. Irakul era echipat în proporţie de 80 la sută cu material militar sovietic. Mareşalul Dmitri Iazov, ministrul sovietic al apărării, recunoştea recent: „Ceea ce s-a petrecut în Irak şi în Kuweit reclamă o revizuire a ansamblului sistemului de apărare aeriană al ţării noastre".

La Paris, Marisol Tourraine, colaboratoare a lui Michel Rocard, reuneşte în fiece sîmbătă dimineaţa, la Matignon, o adunare a specialiştilor: dezbaterile au un caracter informaţional. La ele participă CEA, reprezentanţi ai statelor majore terestru, naval şi aerian, serviciile secrete (cu „numărul doi", Jean-Claude Cousseseran), fostul DGSE (generalul Mermet), precum şi industriaşi din domeniul armamentelor (Thompson, Matra, Aérospatiale), inginerii specialişti în arme şi, în fine, diplomaţi (Jean-Marie Guéhenno şi Marc Perrin de Brichambaut). Evident, ca toate celelalte state, Franţa visează să dispună de atuul C 3.I., punîndu-şi în lucru propria tehnologie. Dar observarea şi colectarea informaţiilor aeriene şi în spaţiu necesită mijloace considerabile. Dincolo de capacitatea bugetului francez. Nu este suficent să dispui de o bună industrie aerospaţială (cum este cazul Franţei). Trebuie, în plus, să posezi centre de distribuire a informaţiilor şi de transmisiuni. Chiar sprijinindu-se pe enormul lor potenţial industrial, Statelor Unite le-au fost necesari zece ani pentru a-şi stabili prima şi foarte limitata reţea de observare spaţială. Ea cuprindea totuşi sateliţi, avioane, lansatoare, uzine la sol, analişti etc.

François Mitterrand nu ignoră, evident, nimic din giganticele eforturi financiare la care va trebui să consimtă pentru a dota Franţa cu un asemenea dispozitiv. Pentru moment, şi fără nici o îndoială pentru multă vreme încă, nu se pune problema, în 1994, armata franceză va fi dotată cu primul său satelit specific militar, „Hélios". Dar acesta nu va avea capacitate de observare tot timpul. Armata franceză, asemeni celei a lui Saddam Hussein, va fi oarbă încă mult timp de acum încolo, conchide revista pariziană.

Eugenia Marinescu

În Kuweit, prinţul Khalid bin Sultan bin Abdul Aziz din Arabia Saudită (în stînga), comandantul şef al forţelor arabe din Golf, s-a întîlnit cu emirul kuweitian Jaber al Ahmed Al Jaber Al Sabah pentru a analiza condiţiile revenirii la normal în Kuweit

de aşteptările mulţimii. Ea doreşte să-l vadă îndepărtat pe Saddam, iar unitatea Irakului nu este o cauză care să o impresioneze. Casa Albă trebuie să fie mai atentă la punctele de vedere ale populaţiei decît o face Departamentul de Stat, şi nu ar fi imposibilă o schimbare a politicii în ce-l priveşte pe Saddam. Ce formă ar avea aceasta ?

Ar putea lua forma unui ordin din partea preşedintelui Bush, care să-i ceară lui Saddam să se retragă din regiunile disputate din nord şi sud. În prezent, un astfel de ordin ar fi convingător, întrucît ar putea fi sprijinit de o forţă uriaşă victorioasă, care se află în zonă. Probabil, Saddam ar accepta şi, dacă ar încerca să reziste, forţele sale ar putea dezerta sau s-ar răzvrăti. Dacă ar încerca să opună rezistenţă, împotriva sa ar putea fi folosite forţele aeriene fără a se risca pierderi mari din partea aliaţilor. În orice mod, ar înceta represiunea împotriva kurzilor şi a şiiţilor.

Dar acest lucru nu ar însemna dezmembrarea Irakului ? Nu în mod necesar. Irakul ar putea supravieţui ca stat federal sau confederaţie. Ar permite aceasta un vacuum în care ar avea loc o expansiune iraniană ? Această întrebare — şi întregul argument esoteric pro-Saddam — presupune că Iranul este un stat expansionist, cu ambiţia de a domina o mare parte a lumii arabe. Retorica iraniană — moştenită de la ayatollahul Khomeiny şi care acum a pierdut din elan — ar putea sugera acest lucru, dar compartimentul Iranului a fost mult mai precaut. Nu Iranul a început războiul cu Irakul ; Saddam a făcut-o. Actualii conducători ai Iranului sînt suficient de pragmatici pentru a dori extinderea influenţei lor (mai curînd decît să acapareze teritorii, riscînd războiul). Ei au experienţă recentă în ce priveşte războiul şi s-au dovedit în stare să înveţe din aceasta. Politica de constituire a Irakului ca barieră împotriva Iranului a avut rezultate dezastruoase, şi nu există nici un motiv serios să crezi că ea va fi mai bună în viitor.

Actuala politică de a permite lui Saddam să zdrobească populaţiile care îi neagă rolul conducător este, în mod evident, crudă şi imorală, întrucît stă în puterea aliaţilor să pună capăt acestor acte de opresiune fără mari eforturi. De asemenea — şi acesta ar putea fi un factor care să-l determine pe preşedintele Bush să acţioneze —, politica respectivă este în contradicţie cu retorica despre libertate sub care a fost purtat războiul din Golf. Deja, unii dintre oponenţii acestui război, la început derutaţi de triumful aliaţilor, încep să folosească continuarea măcelului din Irak ca o justificare a poziţiei lor antirăzboinice. Lor nu li se poate răspunde în mod efectiv decît după încetarea reprimării de către Saddam a inamicilor săi pe plan intern.

(Din *„The Times"* — 22 martie a.c.)

Controversa Schwarzkopf — Casa Albă

Prin declaraţiile făcute într-un interviu televizat în legătură cu încheierea ostilităţilor împotriva Irakului, comandantul forţelor americane în Golf, Norman Schwarzkopf, a intrat într-o controversă politică cu linia oficială a Washingtonului. Preşedintele George Bush şi ministrul apărării, Richard Cheney, au afirmat că Schwarzkopf, contrar celor declarate, nu a recomandat continuarea operaţiunilor militare, ci oprirea lor.

Reacţia preşedintelui şi cea a şefului Pentagonului au fost apreciate ca o mică dojană pentru Schwarzkopf, care se bucură de o popularitate în SUA asemănătoare cu cea a generalului Dwight Eisenhower, după cel de-al doilea război mondial. Comentatorii speculează că aceasta ar putea chiar afecta cariera generalului cu patru stele, care, în august, va fi trecut în rezervă şi care ar avea ambiţii politice.

În interviul televizat, referindu-se la încetarea operaţiunilor terestre, Schwarzkopf a calificat decizia preşedintelui Bush drept „o hotărîre curajoasă", adăugînd: „De fapt, eu am recomandat... continuarea înaintării. Aceasta ar fi putut deveni, într-adevăr, o luptă de decimare a duşmanului. A fost o decizie care va fi mult comentată de istorici".

Purtătorul de cuvînt al Casei Albe a afirmat, la Washington, că preşedintele Bush i-a telefonat generalului Norman Schwarzkopf şi l-a asigurat că este întru totul alături de el.

Observatorii politici opinează că guvernul a fost afectat într-un punct politic vulnerabil. La Washington se discută dacă Saddam Hussein ar fi putut reprima atît de dur rebeliunea kurdă şi şiită în cazul în care războiul ar fi continuat şi după 27 februarie iar maşina irakiană de război ar fi fost distrusă.

China

Optimism moderat

Parlamentul chinez îşi derulează obişnuita sesiune anuală, importantă prin ceea ce ar putea aduce nou în accentele politicii Beijingului privind conducerea ţării, dar şi prin propunerile de relansare economică pentru a nu se pierde unele „bile albe" cîştigate deja pe parcursul anului 1990.

Nu puţine erau semnele de întrebare care circulau înaintea deschiderii lucrărilor de primăvară ale Adunării Naţionale Populare (parlamentul) : vor fi schimbări ? Vor fi promovări ? Se menţin, în continuare, „pe poziţie" adepţii reformei ? Secretarul general al partidului, Jiang Zemin, a afirmat clar în declaraţia din parlament că problema „întăririi conducerii" Consiliului de Stat (guvernul) figurează pe ordinea de zi, lăsînd „cîmp deschis" şi posibilităţi unor modificări la conducere. În opinia observatorilor, „modificări" ar putea însemna, de fapt, promovări ce ar urma să fie anunţate la sfîrşitul sesiunii ANP, în special în posturile de viceprimministru. Ei sînt mai sceptici în ceea ce priveşte posibilitatea unor scoateri din funcţii. Motivele ? Echilibrul politic actual la nivelul conducerii trebuie să ofere, în exterior, o imagine a stabilităţii ţării, condiţie importantă după perioada 1990, cînd China a cîştigat teren în plan diplomatic şi economic. Şi aceasta, în condiţiile în care, în urma evenimentelor dramatice din iunie 1989, din Piaţa Tien Anmen, Occidentul a impus ţării sancţiuni economice, care nu au rămas fără repercusiuni.

Şeful guvernului chinez, Li Peng, s-a oprit, în raportul său din parlament asupra stării reformei economice în China, la unele aspecte pozitive înregistrate în decursul anului trecut, care nu sînt suficiente — a opinat el — faţă de numeroasele obstacole încă existente în calea unei dezvoltări rapide a ţării. Care a fost, de fapt, „activul" înregistrat de China în 1990 ? În primul rînd, ea a reuşit să îndepărteze pericolul recesiunii economice prin reducerea ratei înalte a inflaţiei, „răcirea" unei economii „supraîncălzite" şi îmbunătăţirea structurii sale industriale.

La sfîrşitul anului 1989, pesimismul era justificat de scăderea producţiei industriale timp de trei luni consecutiv. Această scădere, apreciază specialiştii, a fost unul din efectele secundare ale programului de austeritate introdus de guvern la finele anului 1988 pentru a menţine sub control creşterea vertiginoasă a inflaţiei. De urgenţă, a fost relaxat regimul creditelor şi au fost reduse dobînzile la împrumuturi. În aprilie 1989, deja primele rezultate s-au resimţit : producţia industrială a început să se relanseze, iar comerţul exterior a înregistrat, anul trecut, o creştere cu 3,4 la sută faţă de 1989.

Temerile unor ţări occidentale potrivit cărora China ar putea reveni la politica de izolare economică după tulburările de la Beijing din 1989 s-au atenuat. Guvernul chinez a trecut la o „ofensivă" de angajare pe coordonatele politicii de deschidere către exterior, adoptînd o serie de noi măsuri şi reglementări.

Astfel, în aprilie s-a anunţat înfiinţarea unei noi zone de dezvoltare economică în Pudong, Shanghai. Acest proiect, în valoare de 50 miliarde yuani, vizează crearea a ceea ce a fost numit „un Hong Kong continental". Planul de dezvoltare a acestei zone este un semn al schimbării strategiei guvernului de dezvoltare de la zonele de coastă din sud la valea rîului Yangtze, unde sînt situate mai multe provincii, Shanghai fiind „etalonul".

Atitudinea tranşantă a Occidentului faţă de China s-a diminuat pe parcursul anului trecut. Cu toate că unii membrii ai Congresului s-au opus, guvernul american a hotărît, în luna mai, să reînnoiască clauza naţiunii celei mai favorizate. Nu este lipsit de importanţă nici faptul că, după încheierea reuniunii la nivel înalt a celor şapte ţări occidentale puternic industrializate, de la Houston, Japonia a fost prima putere economică ce a acordat Chinei cel de-al treilea „pachet" de credite în valoare de aproximativ 6,2 miliarde dolari. În octombrie, Piaţa comună a anunţat ridicarea sancţiunilor economice. Banca Mondială şi celelalte instituţii financiare internaţionale au deschis, şi ele, calea către acordarea de noi credite.

Dar, deşi există „refaceri" consistente, oficialităţile sînt de părere că, pe termen scurt, nu se poate vorbi de înlăturarea tuturor problemelor : ţara este împovărată de un uriaş deficit, de pierderi industriale şi de o piaţă încă inertă.

În încercarea de a reduce subvenţiile acordate de stat, în octombrie, guvernul a mărit preţurile la combustibil şi la alte bunuri, precizînd că, în 1991, vor avea loc noi creşteri de preţuri. Deşi unii experţi sînt adepţii unei reforme generale a preţurilor, guvernul priveşte cu mai multă precauţie la această măsură, luînd tocmai în calcul faptul că, în 1988 cînd s-a propus o reformă a preţurilor, s-a înregistrat panică în rîndul populaţiei însoţită de o inflaţie galopantă. În plus, unii membri ai guvernului favorizează întărirea planificării centralizate, în timp ce alţii acordă atenţie economiei de piaţă în cadrul planificării centralizate. Între acest „balans" de opţiuni economice, în noiembrie, la Shanghai, a fost creată prima piaţă pentru tranzacţii cu bonuri de valoare iar o alta urmează să fie deschisă în zona economică specială Shenzhen. Guvernul şi întreprinderile proprietate de stat au emis bonuri de valoare de aproape 150 miliarde yuani. Prin dezvoltarea unei pieţe a bonurilor de valoare, statul va fi scutit de alocarea unor noi fonduri întreprinderilor, contribuind la crearea unor posesori de acţiuni.

Un obiectiv îndrăzneţ al guvernului chinez, în următorul interval, este îmbunătăţirea eficienţei economice a întreprinderilor proprietate de stat. În ce priveşte strategia de urmat, liderii chinezi speră, probabil, să găsească soluţii care să combine planificarea centralizată cu economia de piaţă. Din acest punct de vedere, analiştii sînt unanimi în a considera că 1991 va fi alt an de „testare".

Privind către „deschiderile" Chinei în ultima perioadă, nu putem să nu remarcăm şi o intensă activitate diplomatică ce se înscrie, alături de „ofensiva" deschiderii economice, pe linia reconsiderării unor raporturi ale sale cu vechi aliaţi şi, mai mult, pe aceea a unei reînnodări a relaţiilor cu ţări importante din zonă, cum ar fi Indonezia. Aşa cum remarca şi premierul Li Peng la actuala sesiune a parlamentului, au fost înregistrate „importante progrese" îndeosebi în ce priveşte normalizarea relaţiilor cu Uniunea Sovietică, etapă ce a fost deschisă de vizita, la Beijing, a preşedintelui Gorbaciov în luna mai 1989.

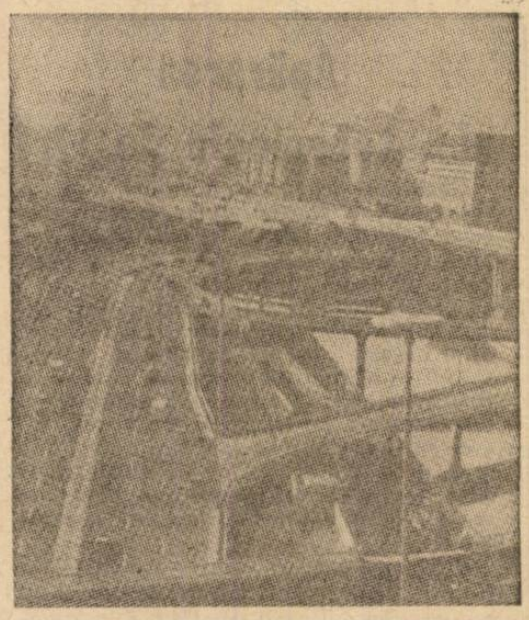

O nouă arteră de transport ultramodernă la Beijing : este compusă din zece poduri cu autostrăzi şi cale ferată

După transformările radicale cunoscute de Europa de Est în 1989, s-a remarcat o reţinere din partea Chinei, care declara, la acea vreme, că opţiunile de schimbare au fost ale ţărilor respective, şi acestea ţin exclusiv de problemele lor interne. De curînd, însă, ministrul de externe Qian Qichen a efectuat un turneu prin cîteva ţări europene, între care şi Polonia, Ungaria, Bulgaria, semn al unei relansări a relaţiilor Beijingului cu Europa răsăriteană.

Nici vestul continentului nu a fost ocolit. După îngheţarea relaţiilor în 1989, acum se caută puncte comune, lăsînd la o parte deosebirile. Nu poate fi neglijat că Beijingul are nevoie de ajutorul economic al Occidentului, iar acesta, la rîndul său, nu poate să nu ia în calcul marea piaţă de desfacere pe care o oferă China. Încep să se discute şi probleme care mai pun obstacole în calea raporturilor bilaterale cu ţările occidentale. Un exemplu este şi recenta vizită, în China, a ministrului de externe al Marii Britanii, Douglas Hurd, cea mai înaltă oficialitate britanică aflată la Beijing în ultimii aproape doi ani. Reluarea dialogului este motivată şi de problema teritoriului britanic Hong Kong, ce conferă un caracter cu totul special acestui dialog. În 1997, Hong Kong urmează să fie retrocedat Chinei, potrivit Declaraţiei comune dintre cele două ţări din 1984. Aceasta specifică faptul că Londra este responsabilă în administrarea teritoriului pînă în iulie 1997, şi că Beijingul trebuie să fie consultat asupra oricărui mare proiect pînă la această dată. Într-un gest de conciliere, Hurd declara, înaintea vizitei, că nu există o „luptă de interese insurmontabilă" între noi, exprimîndu-şi speranţa că relaţiile bilaterale „vor înregistra un progres".

Pornind de la zona de mare interes geo-politic în care se află situată China, observatorii sînt de părere că aceasta nu-şi poate neglija partenerii economici din regiune, îndeosebi vecinul cel mai puternic — Japonia — pentru a contribui la dezvoltarea sa economică, dar şi a-şi întări poziţia în zona Asiei — Pacific.

Mihaela Brumă

Gruzia

Dincolo de consens

După ţările baltice, şi în Gruzia a avut loc, la 31 martie, un referendum asupra independenţei de stat. Rezultatele sînt, la prima vedere, concludente. Unitatea este, însă, doar aparentă...

La scrutinul de la 17 martie, rezultatele din cîteva republici — peste 90 la sută participare şi voturi favorabile — provocaseră zîmbete ironice şi comparaţii cu alegerile din epoca „de aur" a comunismului. Iată, însă, că şi la consultarea organizată de guvernul naţional şi anticomunist al Gruziei — care boicotase referendumul unional — s-au înregistrat procentaje similare, dar în direcţia opusă, anume spre exteriorul Uniunii. La întrebarea „Aprobaţi restabilirea unui stat independent în Gruzia, pe baza Declaraţiei de Independenţă din 26 mai 1918 ?", au răspuns afirmativ 98,9% din votanţi ; circa 90,5% din cele 3,5 milioane de alegători s-au prezentat la urne.

Deşi de proporţii puţin obişnuite în ţările cu vechi tradiţii democratice, aceste rezultate n-ar fi trebuit să surprindă. Opoziţia faţă de puterea sovietică, introdusă cu forţa de armata sovietică în 1922, cînd Gruzia independentă şi-a încetat existenţa, era aproape unanimă în rîndurile populaţiei, mai ales după represiunea sîngeroasă de la 9 aprilie 1989. Doi reporteri ai săptămînalului de orientare democrată „Moskovskie Novosti" ajunseseră, la începutul lunii martie, la concluzia că ideea independenţei de stat era poate singurul punct comun al platformelor tuturor forţelor politice din republică. Totuşi, divergenţele dintre acestea, ca şi gravele conflicte cu substrat etnic — gruzinii reprezintă numai 68,8 la sută din populaţie — ar putea arunca o umbră de îndoială asupra validităţii consensului sugerat de rezultatul votului.

Reamintim că, în urma alegerilor de anul trecut, majoritatea în Sovietul Suprem aparţine coaliţiei „Masa rotundă — Gruzia liberă" al cărei lider, Zviad Gamsahurdia, este preşedinte al parlamentului. Opoziţia — lipsită,

practic, de putere — este reprezentată în acest for de partidul comunist gruzin, aflat într-un accentuat declin. Cîteva partide mai radicale, respingînd structurile sovietice, au constituit Consiliul Naţional (CN) care revendică pentru Gruzia „statutul de colonie". În sfîrşit, mai există unele partide de orientare liberală sau neoconservatoare, formate mai ales din intelectuali, cu puncte de vedere mai moderate ; ele sînt puse, însă, în umbră de rivalitatea adesea zgomotoasă dintre „Masa Rotundă" şi CN.

Căci, departe de a găsi în aspiraţia comună spre independenţă punctul de plecare pentru o înţelegere necesară în actuala situaţie tensionată, cele două formaţiuni par mai dispuse pentru critici reciproce. Se lansează, de o parte şi de alta, acuzaţii nu prea credibile de colaborare cu Kremlinul şi KGB (de care, bineînţeles, nu scapă nici partidul comunist). Nici prilejul oferit de refedendum n-a fost scăpat : un membru al conducerii CN l-a acuzat pe Gamsahurdia că ar conduce ţara spre dictatură, unul din argumente fiind că preşedintele ceruse dezarmarea formaţiunilor militare ale Congresului. De asemenea, s-a afirmat că rezultatul atît de favorabil al scrutinului s-ar datora... fricii. În preajma datei referendumului, Gamsahurdia a declarat la televiziune că aceia care ar vota contra independenţei ar fi consideraţi duşmanii săi, ceea ce suna destul de ameninţător în climatul „fierbinte" al Gruziei. Asemenea detalii ar putea explica scorurile obţinute chiar în zone locuite de alte naţionalităţi, teoretic nu prea atrase de perspectiva unui stat gruzin.

Desigur, dacă în republica autonomă Adjaria rezultatele au fost în nota generală, în Abhazia — altă republică autonomă, care, însă, urmăreşte separarea — au participat la vot doar 60 la sută din alegători, procent mult mai mare, totuşi, decît cel al populaţiei gruzine din zonă (40%).

Cu totul diferită este situaţia din regiunea autonomă Osetia de sud, unde referendumul n-a întrerupt trista succesiune a acţiunilor armate dintre gruzini şi osetini. Bilanţul zilei de 31 martie arată aici cu totul altfel : patru morţi şi trei răniţi, care se adaugă unui şir deja lung de victime, fără a mai socoti miile de refugiaţi.

O săptămînă mai devreme, se înregistrase o tentativă de mediere din partea preşedintelui rus Boris Elţîn, aflat la acea dată în plină campanie în vederea Congresului Deputaţilor Poporului. Pînă acum conflictele interetnice din URSS au ocolit Rusia, care constituie ea însăşi un adevărat mozaic de populaţii. Elţîn nu avusese, deci, ocazia să-şi consolideze statura de om politic prin încercarea de a pacifica un asemenea conflict. Oseţia îi putea oferi această şansă, mai ales că pe versantul de nord al Caucazului se află Osetia de Nord, inclusă în RSFSR, unde fraţii din sud găsesc sprijin în intenţia lor de a se despărţi de Gruzia. Pentru conducerea de la Tbilisi, Elţîn era un interlocutor mai potrivit decît liderii Uniunii, consideraţi „ocupanţi". După tratative cu Gamsahurdia, a fost semnat un acord care prevedea înfiinţarea unei forţe mixte de pace şi lansarea unui apel comun către guvernul unional, pentru a retrage forţele armate din zonă. Acestea nu s-au dovedit pînă în prezent de vreun folos, totuşi „centrul" este interesat în menţinerea lor, spre a demonstra etniilor puţin numeroase că doar o Uniune mare şi puternică le poate apăra de „naţionalişti". Recunoaştem, desigur, scenarii folosite şi în alte republici.

Oricum, înţelegerea dintre cei doi preşedinţi a rămas fără urmări, iar la data referendumului situaţia era dramatică în capitala regiunii, Thinvali, încercuită de peste 12 000 membri ai miliţiei gruzine, echipaţi, printre altele, şi cu blindate. Blocada a suscitat reacţii similare din partea celor două foruri parlamentare de la Moscova. Congresul Deputaţilor Poporului din Rusia a cerut, printr-o rezoluţie, parlamentului gruzin să redea Osetiei de Sud autonomia suspendată după începerea conflictului, ca o condiţie pentru semnarea unui tratat de colaborare. Iar Sovietul Suprem al URSS a cerut, aproape în unanimitate, declararea stării de urgenţă în regiune. Aceasta ar însemna aducerea de noi trupe, ceea ce ar putea avea un efect exploziv într-o ţară în care adversitatea faţă de armata sovietică este notorie...

Autorităţile gruzine vor replica, desigur, aducînd ca argument rezultatele referendumului, pe care, însă, preşedintele Gorbaciov l-a declarat deja „lipsit de valoare juridică". Preşedintele Gamsahurdia nu s-a lăsat impresionat, preconizînd, în perspectivă, obţinerea recunoaşterii internaţionale a independenţei şi aderarea la ONU. O etapă prealabilă ar urma să fie evacuarea trupelor sovietice din republică, pe care, însă, este limpede că autorităţile unionale n-o vor accepta aşa uşor...

Alexandru Antonescu

Schimbare la Praga

La 27 martie, Papa Ioan Paul al II-lea a acceptat retragerea, din motive de vîrstă, a arhiepiscopului de Praga, cardinalul František Tomašek, care va împlini peste cîteva luni 92 de ani.

Cardinalul Tomašek a condus ierarhia catolică cehoslovacă în ultimii 25 de ani, devenind un simbol al rezistenţei bisericii faţă de regimul comunist. El fusese promovat cardinal în 1976 şi desemnat arhiepiscop la sfîrşitul anului următor. Pînă în 1988, guvernul cehoslovac nu a permis numirea de noi episcopi decît cu condiţia ca ei să aparţină mişcării „Pacem in Terris". (Pace pe Pămînt), controlată de stat şi nerecunoscută de Vatican. Nici după acea dată, autorităţile nu şi-au dat acordul pentru înlocuirea cardinalului, în ciuda vîrstei sale înaintate. Normalizarea relaţiilor dintre Sfîntul Scaun şi Praga, marcată de vizita Papei în capitala cehă, în aprilie anul trecut, a permis şi retragerea arhiepiscopului Tomašek la o binemeritată odihnă.

Succesorul său va fi actualul episcop de Ceske Budejovice, Miloslav Vlk, în vîrstă de 58 de ani. Şi cariera sa poartă urma persecuţiilor comuniste. După ce a studiat istoria şi a lucrat patru ani la arhivele din Třebon, Vlk a urmat facultatea de teologie, fiind consacrat preot în 1968. Zece ani mai tîrziu, nemulţumit de activitatea sa în rîndul tinerilor studenţi şi intelectuali, guvernul i-a retras autorizaţia de exercitare a preoţiei. Vlk a lucrat cîţiva ani ca muncitor la Praga, menţinînd totodată legătura cu diferite comunităţi religioase. În 1986 a reuşit să fie angajat ca arhivar la Banca de Stat. De-abia la 1 ianuarie 1989 a primit din nou permisiunea de a oficia. De atunci a slujit în mai multe parohii din Boemia de Sud, pînă ce a fost numit episcop în martie 1990.

În Cehoslovacia trăiesc 10 milioane de catolici, ceea ce reprezintă 68 la sută din populaţie. Libertatea religioasă deplină a fost restabilită după 40 de ani, abia în urma „revoluţiei de catifea" de la sfîrşitul lui 1989.

Emigrarea forţei de muncă spre Vest

În exclusivitate de la agenţia „Novosti"

Exodul muncitorilor spre Occident poate fi folosit spre binele tuturor, apreciază experţii Organizaţiei Internaţionale a Muncii.

Oricine altul, dar nu Wolf Bening, îşi face griji deosebite pentru ceea ce se consideră azi a fi una dintre cele mai acute probleme globale, şi anume : emigrarea masivă a forţei de muncă din ţările Europei de Est. Mai mult decît atît, el nici nu e de acord că o asemenea problemă deja există. Wolf Bening conduce departamentul din Organizaţia Internaţională a Muncii (O.I.M.) care se ocupă de emigrări. Şi se pare că punctul său de vedere merită să fie luat în seamă în Est ca şi în Vest de către cei care strigă deja pe această temă „Săriţi ! Ajutor !"

De acordat ajutor este nevoie, fără panică însă în faţa aşa-zisei catastrofe care chipurile se apropie şi prin eforturile reunite ale întregii comunităţi internaţionale.

„Emigrarea muncitorilor a existat ieri şi nu se va sfîrşi nici mîine — mi-a spus acesta în cabinetul său spaţios cu vedere spre Alpii înzăpeziţi ; dezvoltarea economică presupune totdeauna deplasarea forţei de muncă peste graniţe. Cu atît mai mult azi, cînd în Europa a început să fie agreat principiul integrării. Dar cine pleacă deocamdată în Occident ? Nemţi din fosta Germanie de Est, turci din Bulgaria, armeni... în număr modest. Dacă se vor justifica temerile şi va apărea un exod în masă, atunci multe vor depinde de capacitatea ţărilor de pe ambele părţi ale acestui torent de a se înţelege între ele, cum să-l folosească în binele tuturor. Emigrarea organizată, şi nu «haotică», poate fi, trebuie să fie un astfel de lucru bun în viaţa noastră".

Cercetarea efectuată de către experţii O.I.M. avertizează : încercarea ţărilor est-europene de a face un salt dintr-un sistem socio-economic într-altul este irealizabilă fără o creştere peste măsură a şomajului. Sectorul de stat, care se reduce, scoate muncitorii pe piaţă iar sectorul particular, încă neconsolidat — acestuia îi revin în ţările Europei de Est doar 10 procente din produsul naţional global — nu reuşeşte să-i primească. Şomajul în Est va fi comparabil ca proporţii cu cel din Europa de Vest. Dar datorită diferenţei de nivel de trai greutăţile celor care vor rămîne fără muncă în ţările fostului „lagăr socialist" vor fi incomparabil mai serioase.

Cea mai evidentă ieşire din situaţie pentru un şomer est-european care este acum liber să plece este emigrarea definitivă sau temporară în Europa Occidentală, Australia, Canada sau S.U.A. Cu excepţia Canadei, care şi-a mărit cota de primiri pentru est-europeni de la 11 la 25 000 pe an, toate celelalte ţări au luat o poziţie de apărare împotriva unor oaspeţi nepoftiţi.

În realitate este greu să aştepţi ospitalitate de la Norvegia, de exemplu, cînd nivelul propriului şomaj a atins cifra de 110 000. Şi totuşi, în Occident există „nişe" în care şi-ar putea găsi folosinţă forţa de muncă străină. Aceasta este convingerea lui Wolf Bening. Dacă aceşti fericiţi se vor număra cu zecile sau sutele de mii depinde de cum va reuşi să organizeze şi să orienteze comunitatea internaţională acest şuvoi de emigranţi economici. Nici organele C.E.E. şi nici o altă organizaţie internaţională nu este împuternicită să decidă pentru ţări în problemele lor de migraţie. Pentru aşa ceva este nevoie de o serie de convenţii bilaterale. Punctul cel mai delicat este : cum să fie evitată „angajarea sălbatică" şi, deci, migrarea ilegală, şi cum să fie asigurată deportarea acestor muncitori înapoi, acasă.

Wolf Bening mai vede un răspuns la pericolul exodului stihinic al forţei de muncă. Oamenii fug cît mai departe de economia bolnavă a ţărilor lor. De aceea este atît de important ajutorul Occidentului în vindecare, şi anume — crearea mecanismelor de piaţă în Europa Centrală şi de Est.

Uniunea Sovietică nu face excepţie. Astfel, creditele pentru importul de alimente şi mărfuri de consum pot ajuta la înlăturarea acelei ostilităţi ce se observă în societatea sovietică faţă de economia de piaţă. Nişte investiţii străine mai curajoase în economia sovietică ar uşura ieşirea U.R.S.S. din izolarea economică internaţională. În sfîrşit, nu mai este nevoie să supraapreciem contribuţia Occidentului în pregătirea cadrelor de întreprinzători şi manageri sovietici, a celor pentru care piaţa ar deveni un mediu de vieţuire firească şi nu o simplă pădure întunecoasă în care să poţi cumpăra şi vinde, pe tăcute, 140 miliarde de ruble pe 7 miliarde de dolari.

Este foarte bine că O.I.M. nu a stat departe de nevoile Uniunii Sovietice. Această organizaţie pune la dispoziţie mijloace şi experţi pentru nişte programe impresionante de pregătire a cadrelor de specialişti sovietici pentru bursă, de manageri, într-un cuvînt, de „capitalişti". Cu ajutorul O.I.M., şi la Moscova se înfiinţează un centru internaţional de colaborare în domeniul social şi al muncii, avînd ca scop lupta cu şomajul, apărarea intereselor întreprinzătorilor, formarea infrastructurii de piaţă.

Moscova a invitat ministerele muncii din multe ţări să facă parte din acest centru. Dacă ia o formă civilizată, exodul de oameni muncitori poate aduce Europei mult bine, şi nu haosul de pe Arca lui Noe.

Vladimir Simonov

STOP CADRU

În fostul Berlin de est au apărut după „modelul occidental" cozile în faţa oficiilor de plasare a şomerilor. 9,2 la sută din populaţia fostei Germanii „democrate" nu are un loc de muncă

Cipru, Grecia, Turcia

Un triunghi cu două laturi

Grecia şi Turcia figurează actualmente ca aliaţi pe flancul sud-estic al NATO, dar relaţiile dintre ele continuă să fie încordate, ca urmare a unor dispute în Marea Egee şi, mai ales, influenţei exercitate din ambele părţi asupra statului-insulă Cipru.

După o întrerupere de un an, este posibilă reluarea eforturilor în găsirea unei soluţii echitabile la problema divizării insulei Cipru, aspect caracterizat, în special, de noul mod de abordare a situaţiei de către Turcia. Criza politică din insulă a înregistrat un „vîrf" în luna iulie anul trecut, intrînd din nou în atenţia observatorilor şi a opiniei publice, determinată fiind de două evenimente : solicitarea guvernului cipriot (grec) ca ţara să devină membră a CEE, calitate de care ar beneficia „atît ciprioţii greci, cît şi cei turci", şi o rezoluţie a Consiliului de Securitate al ONU privind menţinerea unui statu-quo în regiunea estică Famagusta, zonă de mare interes turistic.

Noua orientare, sesizată de cercurile diplomatice şi în presă, a fost confirmată la Ankara de actualul ministru de externe, Ahmet Alptemocin, care a declarat că au avut loc „importante evoluţii din partea turcă" în privinţa problemei cipriote. La rîndul său, preşedintele Turgut Ozal, într-un interviu acordat cotidianului de mare tiraj „Sabah", a informat că este deja pregătită o formulă de reglementare a situaţiei, adăugînd că „Turcia trebuie să facă ceea ce este rezonabil", fără să recurgă, totuşi, la vreo „concesie". Declaraţiile sale cele mai recente reafirmă această poziţie, dar cu menţiunea că o rezolvare justă „depinde de partea greacă". Totodată, preşedintele turc şi-a exprimat satisfacţia faţă de atitudinea secretarului general al ONU, Javier Perez de Cuellar, considerînd-o principial bazată pe rezoluţia 649 a Consiliului de Securitate şi care ar putea deveni o bază de pornire a reglementării cipriote. Ozal propune o federaţie amplă, cu o autonomie largă a comunităţilor greacă şi turcă, cu parlamente separate şi preşedinţia asigurată pe baza principiului rotaţiei, cu un mandat de maxim doi ani. Preşedintele turc mai avansase şi cîteva idei de rectificare teritorială, armata turcă fiind acum prezentă pe 37 la sută din teritoriul insulei, în timp ce populaţia turco-cipriotă reprezintă circa o cincime din cei 600 de mii de locuitori. Se preconizează ca armata turcă să deţină controlul pe 29 la sută din teritoriul insulei, iar în ce priveşte parcul hotelier al Famagustei, proprietarii greci sînt chemaţi să reia exploatarea bazelor turistice, sectorul urmînd să rămînă sub o administrare turco-cipriotă locală. Propunerile preşedintelui Ozal au o

mare convergenţă cu cele provenind de la liderii comunităţii turce din Cipru, care doresc un „stat confederal".

Profitînd de intensa activitate diplomatică generată de criza din Golful Persic, premierul grec, Constantin Mitsotakis, a cerut, în noiembrie 1990, într-un interviu dat ziarului „Le Figaro", „retragerea totală şi definitivă a turcilor" din Cipru, considerînd aceasta „o ocazie istorică pentru a reda, în sfîrşit, Ciprului suveranitatea sa". O lună mai tîrziu, a fost adresat Turciei un apel la un „act de bunăvoinţă" în problema cipriotă.

Poziţia de ultimă oră a guvernului grec respinge, ca fiind lipsită de realism, interpretarea dată de partea turcă pe marginea declaraţiilor recente ale secretarului general al ONU. Grecia doreşte ca Turcia să accepte toate rezoluţiile Consiliului de Securitate, ce stipulează „retragerea forţelor străine de ocupaţie de pe pămîntul Ciprului", a căror aplicare „fidelă" va duce la o rezolvare „viabilă şi dreaptă" a chestiunii cipriote. Primul ministru grec se pronunţă în favoarea recurgerii la Curtea Internaţională de Justiţie de la Haga pentru rezolvarea diferendului existent între cele două ţări asupra unor porţiuni, bănuite a dispune de rezerve petroliere, din Marea Egee. La 6 martie, Ankara a acuzat Grecia că vrea „ să destabilizeze situaţia din Marea Egee" prin faptul că înarmează insulele Dodecanezului, răspunzînd astfel unei declaraţii anterioare a Atenei, potrivit căreia Turcia ameninţă securitatea insulelor greceşti din estul aceleiaşi mări.

O polemică insistentă a fost stîrnită de paralela stabilită adesea de Atena, între ocupaţia turcă din nordul Ciprului şi invazia irakiană asupra Kuweitului. Această similitudine, respinsă şi calificată drept sofism de guvernul turc, a pus Ankara într-o situaţie tot mai neplăcută. La acest punct, Grecia nu s-a adresat numai Turciei ci şi lumii întregi, cu toate că nu a mers pînă acolo cu comparaţia încît să evoce opţiunea militară. Şeful diplomaţiei elene, Antonis Samaras s-a rezumat să declare că „pentru Grecia, reglementarea problemei cipriote constituie o prioritate", încercînd să angajeze o ofensivă diplomatică la capătul căreia Turcia să accepte rezoluţiile ONU şi să se retragă din Cipru. O astfel de poziţie, chiar în condiţiile unei răsturnări în optica diplomaţiei turce, poate risca o încordare şi mai mare a relaţiilor Greciei cu vecinul său. Pe un ton maliţios, în coloanele presei greceşti puteau fi des citite comentarii de genul „Cipru nu are petrol. Politicienii, altminteri atît de sensibili, din întreaga lume nu sînt în acest caz atît de fermi ca în cazul Kuweitului. Ei uită uşor de principii, atunci cînd este vorba de portocale şi nu de petrol".

Un alt punct sensibil între cele două ţări este insistenţa cu care Grecia încearcă să includă problema cipriotă pe agenda unei conferinţe internaţionale de pace. Considerînd aceasta o condamnare la nereglementare, Turcia doreşte numai negocieri bilaterale, sub patronajul ONU, dar fără orice altă implicaţie internaţională.

După mai multe săptămîni de discuţii în regiune, înalţi funcţionari ai ONU, Gustav Feissel, director pentru probleme politice speciale, şi Oscar Camilion, reprezentant special al secretarului general în Cipru, obţinuseră acordul părţilor privind depăşirea crizei, constatînd hotărîrea preşedintelui turc de a găsi o soluţie la problema cipriotă şi speranţa guvernului grec că „vorbele se vor concretiza în acte". Din surse diplomatice demne de încredere, Javier Perez de Cuellar ar dori să obţină un rezultat concret, înainte de retragerea sa la sfîrşitul anului, la un dosar de care se ocupă de aproape două decenii. În acest scop, a elaborat un document de lucru atotcuprinzător. Timpul va confirma sau nu speranţele înaltului demnitar al Naţiunilor Unite. Răspunsul definitiv nu va fi însă posibil fără implicarea constructivă a triunghiului Cipru, Grecia, Turcia.

Cristian Moanţă

Sesiunea Parlamentului francez Polemici de primăvară

Corespondenţă din Paris, de la Andrei Bârsan

Sesiunea de primăvară a Parlamentului francez s-a deschis la 2 aprilie sub semnul unei scontate relansări a confruntării politice dintre majoritatea guvernamentală şi opoziţie în legătură cu o agendă legislativă destul de încărcată. Practic parlamentarii reveniseră în cele două hemicicluri (Adunare Naţională şi Senat) încă de la 19 martie, pentru sesiunea extraordinară, care a permis — după un „bilanţ" asupra implicării Franţei în criza din Golf — începerea examinării a trei proiecte importante: solidaritatea financiară între comune, statutul Corsicii şi reforma administraţiei teritoriale a Republicii. Primele două proiecte au fost deja aprobate în debutul sesiunii ordinare, iar analiza dezbaterilor şi a rundelor de votare permite aprecieri semnificative. Pe de o parte, apare evident că guvernul încearcă, prin blocul deputaţilor socialişti, să profite de capitalul de încredere acumulat în perioada conflictului din Golf spre a-şi impune, cu diplomaţie, anumite orientări în politica internă. Pe de altă parte, sînt perceptibile anumite repoziţionări în rîndurile opoziţiei, care includ, în special, apropieri tactice între principalii protagonişti — Adunarea pentru Republică (RPR, condusă de Jacques Chirac, primarul Parisului) şi Uniunea pentru Democraţia Franceză (UDF — condusă de fostul preşedinte al Republicii, Valéry Giscard d'Estaing).

Vorbind despre diversitatea agendei parlamentare, pot fi evidenţiate cîteva principale domenii de interes. În primul rînd, acţiunile ce urmăresc legiferarea unei extinderi a „justiţiei sociale" : proiectul de lege privind reorientarea politicii asupra oraşelor, reforma unor servicii medicale, inclusiv a spitalelor, măsuri privind protecţia fiscală a consumatorilor sau mediul înconjurător. Apoi reforma Codului Penal şi a modalităţii de scrutin pentru alegerile regionale.

Spre sfîrşitul lunii mai, ar urma să înceapă dezbaterea parlamentară — cerută de preşedintele Mitterrand în perioada crizei din Golf — asupra „programării militare" şi a restructurării unor opţiuni tactice privind aparatul naţional de apărare.

„Construcţia europeană" îşi accentuează un loc deja privilegiat : organizarea unei dezbateri asupra Uniunii politice şi a celei monetare de după 1992 şi — în premieră — audierea, de către delegaţia parlamentară pentru CEE şi Comisiile permanente, a miniştrilor responsabili de proiectele de directive cele mai importante. În sfîrşit, se au în vedere măsuri, în ambele camere, vizînd ameliorarea eficacităţii muncii parlamentare. De altfel, preşedintele Adunării Naţionale, Laurent Fabius, — foarte posibil candidat al socialiştilor la viitoarele alegeri prezidenţiale pentru succesiunea lui François Mitterrand — a şi avansat unele propuneri în acest sens, ce nu sînt străine, apreciază observatorii, de ambiţiile sale politice la nivel naţional. Numai că, potrivit primelor reacţii, aceste intenţii declarate sînt încă departe de a întruni acceptul general. Lucru valabil şi în ce priveşte alte măsuri legislative solicitate de guvern. Dar acesta este însuşi spiritul polemicii parlamentare, de la care actuala sesiune — se înţelege — nu face excepţie.

STOP CADRU

Patrick Kennedy, deputat în adunarea statului Rhode Island şi fiul senatorului Edward Kennedy, sînt asaltaţi de ziarişti la intrarea în clădirea parlamentului local. Cu cîteva zile înainte, o femeie declarase poliţiei că a fost violată într-o vilă a familiei Kennedy din Florida. Identitatea presupusului făptaş nu a fost dezvăluită. Atît Patrick Kennedy cît şi tatăl său — care se aflau în Florida la acea dată — au refuzat să comenteze incidentul. Poliţia continuă cercetările

NATO – singur pe lume?

Secretarul general al NATO, Manfred Woerner, se adresează invitaților la ceremonia celei de-a 40-a aniversări a Comandamentului Suprem al Forțelor aliate din Europa (SHAPE) Alături de — comandantul suprem generalul american John Galvin

Mulți se întreabă de ce odată cu dispariția de facto a Tratatului de la Varșovia nu-și încetează existența și NATO. Într-adevăr, potrivit logicii binare care a dominat gîndirea politică de pe continentul european timp de 45 de ani, Pactul Nord-Atlantic își pierde formal sensul de a fi în lipsa unei amenințări externe precise. URSS, își retrage trupele din Europa centrală și de Răsărit urmărind să cîștige bunăvoința Occidentului în materie financiară și tehnologică în schimbul unor concesii strategice. Paradoxal (oare ?) este la prima vedere faptul că NATO nu vrea sau nu poate să umple vidul de putere lăsat în urma lor de tancurile sovietice, dar nici nu pare că dorește să se desființeze. Așadar, în realitate, lucrurile sînt mai complicate decît se prezintă la o simplă trecere în revistă.

Istorie

Înființat în 1949, NATO a inaugurat o perioadă nouă în istoria relațiilor dintre marile puteri apusene, devenite după cinci ani de război, simple „vagoane" atașate „locomotivei" americane. Pentru prima dată, Anglia, Franța, Germania (RFG) și Italia deveneau aliați pierzîndu-și, practic, libertatea de a hotărî soarta Europei, printr-un joc subtil de alianțe secrete și șantaj diplomatic. Implicarea decisivă a Americii în problemele politice și economice esențiale ale țărilor din Vestul continentului excludea în premieră o altă mare putere (URSS) de la „pupitrul de comandă" al Europei în ansamblul ei. Timp de aproape jumătate de secol, Kremlinul a privit neputincios spre Apus, prin crăpăturile „cortinei de fier", influența sa oprindu-se la granița de vest a Ungariei, Cehoslovaciei, Poloniei și RDG. Prin comparație cu Tratatul de la Varșovia, NATO regrupa, făcînd abstracție de RFG, aproape toți aliații care luptaseră împreună în numele acelorași idealuri, precum libertatea și democrația, în timp ce blocul militar răsăritean a ținut laolaltă foști adversari în ultimul război (e cazul României, Ungariei și Bulgariei, față de URSS, în prima fază a conflagrației, și al României față de Ungaria în cea de-a doua). De asemenea, pericolul avansării comunismului spre Oceanul Atlantic era real (ar mai fi putut fi oprit tăvălugul sovietic de o Europă istovită ?) pe cînd amenințarea „imperialismului american" exista poate doar în închipuirea lui Stalin, deși generalissimul era prea șiret pentru a nu folosi sintagma în scopuri pur propagandistice, fiind conștient că americanii vor respecta convenția de la Yalta. Caracterul forțat al Tratatului de la Varșovia a fost poate și motivul dezmembrării sale rapide, în timp ce NATO nu schițează vreun gest în acest sens.

Componenta militaro-economică

În Europa de Vest, factorul economic a influențat simțitor situația militară și invers, în sensul că industria de armament asigură locuri de muncă, și nu puține, fiind un teren propice pentru testarea tehnologiilor sofisticate. Mai mult, armele moderne, în special aviația de mare performanță (vitală, după cum s-a demonstrat în conflictul din Golf), sînt, în cazul NATO, rodul unei colaborări multiple între țările membre, ceea ce nu se întîmplă în Est. Aici armamentul cel mai avansat din punct de vedere tehnic este produs, se pare, în exclusivitate de URSS. Moscova și-a păstrat cu bună știință monopolul asupra tehnicii militare de ultimă oră intuind că prietenia cu „țările frățești" nu e decît una de circumstanță. În schimb, aproape toate proiectele ambițioase ale NATO — filiera europeană (ex. avionul Tornado) au fost duse pînă la capăt prin contribuția proporțională a RFG, Angliei, Franței, Spaniei, Italiei etc., ceea ce înseamnă, în primul rînd, bani, sume cu multe zerouri. Însă ceea ce diferențiază net NATO de defunctul Tratat de la Varșovia este existența în cadrul Alianței Atlantice a unor parteneri puternici, care singuri ar fi în măsură să-și asigure protecția, inclusiv cu arme nucleare.

Într-adevăr, Marea Britanie și Franța sînt, prin putere militară și influență politică, liderii neîncoronați ai Europei occidentale. În curînd, se va pune problema rediscutării a însuși viitorului organizației militare dominate de Statele Unite. Dilema constă în a accepta sau nu tutela americană în condițiile în care Germania va fi, în curînd, îndreptățită să participe de pe poziții de egalitate la dezbateri. Vremurile s-au schimbat. După toate aparențele, războiul din Golf a clarificat cel puțin două aspecte esențiale ale regulilor care guvernează mecanismul politic mondial : 1) puterea economică nu este suficientă în condițiile de criză militară sau politică și 2) influența unei țări la tratativele postbelice este direct proporțională cu rolul jucat în obținerea victoriei indiferent de situația antebelică sau „background-ul" economic.

De ce se tem americanii ?

De cîtăva vreme, Washingtonul urmărește cu atenție sporită „mișcările de trupe" din vestul Europei. Americanii nu privesc cu ochi buni tendința aliaților lor europeni de a deveni prea autonomi în domeniul apărării. Ceea ce s-a întîmplat în Franța anilor 50'—'60, cînd îndemnul „Go home" adresat militarilor americani era pe buzele tuturor, poate să se repete oricînd într-o Europă relaxată și dornică să-și recapete influența de altădată. Dar sînt europenii cu adevărat pregătiți să pornească pe acest drum ?

Campioana acestei opțiuni este Franța, care din 1966 nu mai face parte din Comandamentul integrat al NATO. Dar Parisul nu se grăbește. Pragmatic și realist, guvernul francez n-ar dori să se repete aceeași greșeală din 1954, cînd Europa „celor șase" (Franța, Marea Britanie, RFG, Olanda, Italia, Luxemburg) nu a reușit să creeze o Comunitate Europeană de Apărare (CEA) în absența unei politici externe comune. Totuși, un organism abilitat să trateze probleme de apărare comună există sub numele de Uniunea Euro-

Germania și țările din Est

Misiune îndeplinită ?

Insistența cu care Germania reunificată se „agață" de ideea unor structuri comune ale securității europene în care „statele din Europa centrală și de răsărit să-și poată găsi și ele un loc", așa cum afirma ministrul de externe Genscher într-un interviu radiodifuzat, are cel puțin două explicații principale. Germania se află la un pas de a-și vedea teritoriul eliberat practic de sub tutela celor patru învingători în cel de-al II-lea război mondial, URSS, SUA, Marea Britanie și Franța pierzîndu-și, prin aceasta, drepturile și responsabilitățile decurgînd din statutul lor de puteri victorioase. Un calendar al retragerii nu s-a fixat decît pentru trupele sovietice, dar cît de curînd francezii, englezii și, probabil, într-o anumită măsură americanii, le vor urma exemplul. Procesul este și va fi lent. Pentru a nu fi încetinit și mai mult, guvernul de la Bonn are tot interesul să nu stîrnească suspiciuni, mai ales Moscovei. „Statele est-europene nu trebuie să urmărească aderarea la NATO odată cu prăbușirea alianței militare a Tratatului de la Varșovia", a mai precizat Hans-Dietrich Genscher. Evident, subiectul e punctul cel mai delicat al politicii externe promovate de Gorbaciov, iar cancelarul Kohl știe să-și menajeze fie direct, fie prin intermediul ministrului său de externe, cel mai interesant dar și cel mai costisitor partener de negocieri în problema echilibrului european.

În al doilea rînd, germanii sînt prea preocupați de „durerile" integrării fostei RDG în impecabilul mecanism economic și financiar german, pentru a acorda o importanță exagerată problemelor de securitate militară. Deocamdată, și în perspectiva următorilor cîțiva ani, la granițele Germaniei nu se conturează nici o amenințare. De altfel, ocuparea pe care locuitorii țării o suportă de 40 de ani — e drept, în condiții diferite — nu i-a împiedicat cu nimic să devină ceea ce sînt, adică motorul economic al Europei. Dimpotrivă. Prezența străinilor i-a ambiționat probabil, întărindu-le sentimentul de superioritate în condițiile în care, aflați sub permanenta supraveghere a soldaților aliați, indiferent de țara lor de origine, germanii și-au depășit învingătorii la multe capitole.

Hans Dietrich Genscher a spus că cei 12 membri ai Comunității Europene trebuie să aibă forțe armate comune în cadrul NATO, ca parte a unei politici comune de apărare. „În cadrul unei apărări europene, noi vom avea, desigur, și o armată comună", a adăugat el.

Germania nu dorește, se pare, să-și asume responsabilități în domeniul militar, mai mari decît cele care-i revin în momentul de față. Pe de o parte, aceasta ar însemna creșterea substanțială a contribuției financiare germane într-un cont în care cetățeanul de rînd nu mai e dispus să cotizeze datorită costului, și așa destul de exagerat, al reunificării. În același timp, experții de la Bonn în politică internațională știu cu siguranță că, pentru a-și întări eventual supremația în Europa, Germania nu va avea nevoie să-și trimită tancurile pînă la Urali sau dincolo de Canalul Mînecii ; va fi suficient să-și vîndă produsele marca „Siemens", „AEG" sau „Mercedes" în țări sau zone care, din punct

pei Occidentale (UEO), din care fac parte 9 țări (țările Pieței comune, mai puțin Grecia, Danemarca și Irlanda). Oarecum paradoxală în contextul existenței NATO, această organizație, fără a se suprapune sau substitui structurilor militare ale Tratatului Nord Atlantic, a fost semnul clar că europenii doresc o relativă emancipare de sub tutela protectoare americană. Dacă acum zece ani chestiunea putea fi neglijată, datorită nevoii de coeziune cu SUA și Canada în fața ipoteticei dar persistentei amenințări sovietice, acum problema îngrijorează. Se profilează tensiuni în Atlantic ? De altfel, demersul Administrației americane pe lîngă cele nouă țări membre ale UEO, în care constituirea unui bloc european autonom de apărare nu e privită cu ochi buni, era previzibil, deși a produs o „ușoară surprindere" în multe capitale europene.

Președintele François Mitterrand, simțind că nu e cazul să întindă coarda prea tare, i-a explicat omologului său american, cu ocazia întîlnirii la nivel înalt din Martinica, acum două săptămîni, că o securitate a „celor 12", care s-ar solda, la vremea potrivită, cu o apărare comună, „nu ar avea rolul de a se substitui acelor stîlpi de sprijin deja existenți ci, dimpotrivă, ea ar putea să o completeze".

Componenta politică

În cadrul Consiliului Atlanticului de Nord, cea mai înaltă autoritate a alianței compusă din reprezentanți ai celor 16 țări membre, deciziile sînt luate prin consens și nu prin majoritate, iar anual, prin rotație, potrivit alfabetului englezesc, ministrul de externe al unui stat membru este numit Președinte de onoare al Consiliului. Funcționarea, în paralel, a unui organism parlamentar — Adunarea Atlanticului de Nord — destinat dezbaterilor de cea mai largă cuprindere, conferă un grad sporit de credibilitate politică hotărîrilor adoptate ulterior în cadrul Consiliului. În orice caz, acesta dă orientare politică autorităților militare din fiecare stat membru al structurii integrate.

Dar, în ultima perioadă, cu precădere după prăbușirea comunismului în Est, Piața comună, în virtutea influenței sale economice, considerabile, tinde să-și asume prerogative și în domeniul apărării. Războiul din Golf a accelerat simțitor procesul. Conflictul din Orientul Mijlociu a demonstrat că CEE trebuie să se doteze cu competențe în materie de apărare, dacă vrea să devină altceva decît „un gigant economic, un pitic politic și o larvă militară", potrivit expresiei ministrului belgian al afacerilor externe, Mark Eyskens. Pe de altă parte însă, Marea Britanie, pornind de la divergențele care au existat între „cei 12" în timpul crizei din Golf, atrăgea atenția înainte de întîlnirea de la Luxemburg a miniștrilor afacerilor externe ai CEE că organizația nu este maturizată pentru proiecte prea ambițioase.

Reuniunea a fost destinată relansării negocierilor începute în luna decembrie anul trecut, pentru a transforma CEE într-o Uniune Politică, dotată cu o politică externă și de securitate comună. Deocamdată, Franța și Germania sînt de aceeași parte. La sfîrșitul lui 1990, președintele Mitterrand și cancelarul Kohl scriau : „Uniunea politică ar trebui să includă o adevărată politică de securitate comună, care să ducă în final la un sistem de apărare comun". La întîlnirea de la Luxemburg de acum două săptămîni, reprezentații „celor 2", cărora li s-au adăugat cei ai Spaniei, Belgiei, Italiei și, într-o măsură mai mică, Grecia și Luxemburg, au susținut ideea că CEE va trebui să se servească de UEO pentru a-și atribui puteri în domeniul apărării, stabilind legăturile cele mai strînse cu această organizație pînă la absorbirea ei totală la sfîrșitul secolului. Prin opoziția lor față de această tendință, Marea Britanie și Olanda au demonstrat teza Londrei cu privire la posibilitățile, deocamdată limitate, ale CEE de a elabora și pune în practică o politică externă comună, coerentă și dinamică. De fapt, britanicii sînt consecvenți politicii lor tradiționale de apropiere față de SUA. „Pericolul constituirii unui bloc eventual potrivnic Statelor Unite trebuie înlăturat", susțin oficialitățile de la Londra. Oricum, dezbaterile în această problemă au fost amînate pentru 15 aprilie.

NATO și țările din Est

Nu mai e un secret pentru nimeni că țările din estul Europei (sau măcar unele dintre ele) ar dori, din diferite motive, să fie incluse în NATO, deși nici una nu a solicitat oficial să devină membră a organizației. În forul parlamentar al acesteia sînt, totuși, prezente, în calitate de invitate, cinci delegații ale parlamentarilor din noile state democratice.

Președintele Havel l-a devansat pe omologul său sovietic, devenind primul șef de stat al unei țări membre a Pactului de la Varșovia care a vizitat cartierul general al Alianței din Bruxelles. Cu toate că președintele Cehoslovaciei n-a exprimat, cu acest prilej, o cerere oficială a țării sale de a fi primită în NATO, el a făcut apel ca aliații să nu excludă posibilitatea acceptării țărilor din centrul și estul Europei, în calitate de membri, o temă pe care dl. Havel ar fi abordat-o și cu Ungaria.

Partizanii menținerii NATO susțin că principalele motive ar fi ținerea în frîu a Germaniei unite (nu se știe dacă, în cazul desființării Tratatului, Germania ar căpăta sau nu dreptul de a deține arma atomică) și păstrarea unei rezerve față de amenințarea sovietică, de acum mai puțin explicită. Aceasta din urmă capătă noi forme. Tulburările din URSS s-ar putea sfîrși dînd cîștig de cauză conservatorilor, implicit a militarilor duri, ceea ce va presupune o revizuire a poziției sovietice în problema dezarmării sau, în cel mai rău caz, o parte din imensul arsenal al Armatei Roșii va scăpa de sub controlul central, reacțiile ulterioare ale republicilor fiind imprevizibile.

Retragerea trupelor sovietice nu înseamnă automat o securitate sporită pentru țările din Est. Pentru mareșalii de la Kremlin este, dacă nu un cîștig, cel puțin o clarificare necesară. Spatele trupelor sovietice nu mai este amenințat de o populație în general ostilă.

În sfîrșit, NATO s-a angajat să întreprindă tot ce-i stă în putință pentru a ajuta la consolidarea democrației și prosperitatea economică a statelor foste comuniste, prin implicarea lor în relații mai strînse cu instituțiile occidentale, ceea ce „le va asigura un sentiment de securitate". Rămîne de văzut. NATO a promis totul cu excepția acordării protecției militare, care, în anumite condiții, poate deveni necesară, chiar excluzînd pericolul unei reveniri sovietice. „Dialogul mai strîns cu Europa de Est nu va fi îndreptat împotriva oricărei alte părți și nici menit să izoleze vreo națiune", a declarat William Toft, ambasadorul SUA la NATO, după întîlnirea cu președintele Havel.

De ce se teme Moscova ?

Probabil nu întîmplător, mai multe state membre ale Pactului de la Varșovia au declarat că sînt interesate să cumpere arme din Occident pentru a-și reduce dependența tradițională de echipamentul militar sovietic. În aceste condiții, izolarea Moscovei este și mai evidentă. Experții se întreabă pînă unde poate merge toleranța URSS-ului, care își vede trupele împinse în interiorul granițelor naționale. Faptul în sine n-ar fi neobișnuit sau spectaculos, dar orgoliul său de mare putere poate răbufni oricînd. Președintele Bush a declarat că interesul pe care îl manifestă unele țări răsăritene față de NATO nu reprezintă nici o amenințare pentru Uniunea Sovietică. Dar e aproape sigur că generalii de la Pentagon jubilează. Parcă în replică, ambasadorul sovietic în Belgia a declarat că Moscova nu are obiecții față de încercarea țărilor est-europene de a-și întări securitatea. Dar, a adăugat el, „o decizie a NATO de a-și extinde spre Est zona de securitate ar însemna a pescui în ape tulburi și ar fi destabilizatoare".

NATO și România : promisiuni și certitudini

Potrivit congresmanului american Charles Rose, sosit la București acum trei săptămîni în fruntea unei delegații parlamentare a Alianței Nord-Atlantice, România nu se află printre posesorii statutului de invitat pe lîngă acest organism consultativ „din mai multe motive", asupra cărora plutește, se pare, misterul. Ceea ce este cert și poate să fie doar o simplă coincidență este faptul că vizita demnitarului american a avut loc la puțin timp după parafarea Tratatului de colaborare, bună vecinătate și amiciție dintre România și URSS, proces inițiat de miniștrii de externe ai celor două țări la Moscova. Parlamentarul american a declarat că scopul misiunii sale este de a vedea la fața locului care este situația din România și unde se situează țara noastră pe drumul către o societate democratică, promițînd un ajutor substanțial în cursul acestui proces îndelungat și anevoios.

Scenarii posibile

Deocamdată, o Europă fără NATO pare de neconceput. Dar, în perspectiva următorilor zece ani, configurația politică a continentului și chiar a lumii s-ar putea schimba radical. Nu este exclus ca sfera de acțiune a Alianței să depășească în curînd granițele statelor membre, în lipsa unei opoziții ferme și coerente. Cît de benefică pentru pacea lumii va fi această tendință ? Într-o altă ordine de idei, tensiunile astăzi abia perceptibile dintre aliați s-ar putea amplifica pe fondul reapariției vechilor rivalități. Va emite pretenții Germania unificată, după ce dominația ei economică asupra Europei de Est (și, cine știe, nu numai ?) va fi un fapt incontestabil ? Dacă da, de ce natură vor fi ele ? Cine va fi în stare să asigure o contrapondere eficace ofensivei economice și poate politice „made in Germany" și în ce măsură va fi ea de dorit ? Vor acorda americanii aceeași atenție Europei ca și pînă acum, cînd zonele de interes vitale pentru Statele Unite par a se fi mutat în Orientul Mijlociu și Pacific ? Încotro se îndreaptă URSS ? Răspunsurile rămîn de domeniul viitorului.

Ovidiu Drango

---

de vedere tehnologic, se află încă la nivelul anilor '50, '60, sau să achite nota de plată pentru tratamentul intensiv aplicat unor economii bolnave, deși dezvoltate, din Vest.

Germania, Franța și majoritatea membrilor CEE sînt în favoarea extinderii rolului militar al Uniunii Europene Occidentale care, în prezent, este doar un for politic, dar Genscher a accentuat că această acțiune trebuie să se desfășoare în cadrul NATO și nu în concurență cu aceasta. Încrederea manifestată de șeful diplomației germane față de Uniunea Sovietică în legătură cu modul în care aceasta din urmă va respecta tratatele internaționale e un semn bun pentru toți. În special pentru țările din centrul și estul Europei, în sensul că menținerea actualului „statu quo" politic și militar din zonă e benefică pentru dezvoltarea economică a acestor țări. Într-un interviu acordat ziarului „Expres", Volker Rühe — secretarul general al UCD, aflată la guvernămînt în Germania — a spus că o mai intensă cooperare în domeniul apărării în cadrul CEE implică faptul că Germania trebuie să fie pregătită pentru a permite trupelor sale să lupte în afara zonei NATO (poate fi Golful Persic, dar poate fi la fel de bine Europa răsăriteană). Această situație este în prezent interzisă prin Constituție. „Nu-mi pot imagina o politică europeană comună în domeniul securității dacă opinia noastră diferă de cea a partenerilor noștri, în ceea ce privește desfășurarea forțelor pentru menținerea sau restabilirea păcii", a mai spus Rühe. Așadar, se pare că Germania rămîne fidelă politicii sale pacifiste. Dar, se știe, orice casă are întotdeauna două intrări, lucru cunoscut deopotrivă de locatari și străini.

1000+1

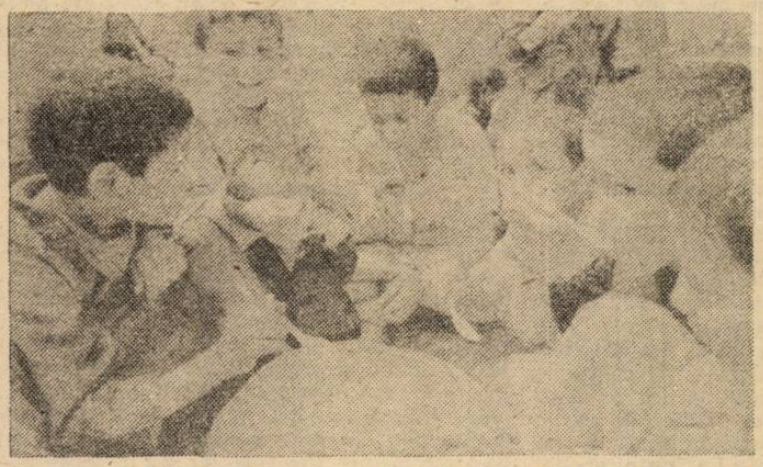

Un grup de tineri refugiați din Irakul sfîșiat de război împart o cană cu orez într-un lagăr amenajat de armata kuweitiană la Safwan, în teritoriul ocupat

Titanic

Guvernul francez a semnat un acord cu un grup de investitori americani și europeni, document care prevede împărțirea relicvelor recuperate din epava Titanicului supraviețuitorilor naufragiului, cît și urmașilor acestora. Obiectele recuperate de la adîncimea de circa 4 000 m își vor aștepta solicitanții timp de 90 de zile, iar, dacă nu vor fi revendicate, ele se vor transforma în exponate ale unui muzeu ce se va înființa la New York. Posibilul amplasament al muzeului de curiozități ar fi în sudul Manhattan-ului, foarte aproape de punctul în care Titanicul ar fi trebuit să acosteze acum 79 de de ani.

Tragedie

În urma unei dispute cu un pasager vienez care se urcase în autobuz însoțit de cîinele său (e drept, fără botniță, după cum prevede legea în Austria), șoferul autobuzului a scos un pistol și a împușcat cîinele. Reacția stăpînului patrupedului (Johann Drobitsch, în vîrstă de 43 de ani), a fost atacarea șoferului cu un cuțit dar a primit și el un glonte care i-a cauzat moartea. Actualmente, poliția vieneză este în căutare de martori ai evenimentului, pentru că, imediat după împușcături, majoritatea cetățenilor din autobuz au preferat să fugă...

Omul de afaceri britanic Roger Cooper și fiica sa Gisy în timpul unei conferințe de presă pe aeroportul londonez Heathrow. Cooper a revenit de la Teheran, unde a fost eliberat după cinci ani de detenție sub acuzația de spionaj

Păcăleli

Fotografia primului „cimpanzeu-găină" din lume a apărut la 1 aprilie pe prima pagină a cotidianului londonez „Daily Mirror". Ziarul și-a informat cititorii că experții britanici au combinat gene aparținînd unei maimuțe cu cele ale unei găini, reușind să creeze un hibrid pe care l-au botezat Charlie. Se mai precizează că Charlie se hrănește exclusiv cu o combinație de banane și porumb. Alt cotidian, „Daily Mail", a adus la cunoștința cititorilor faptul că străvechiul monument Stonehenge va fi mutat de pe cîmpia din Salisbury tocmai... pe muntele Fuji, în Japonia. Motivul? Astronomii ar fi descoperit că soarele, schimbîndu-și în timp poziția față de monument, nu-l mai luminează la fel ca în vremurile de demult de aceea soluția ar fi, chipurile strămutarea Stonehenge-ului în țara soarelui-răsare... De prisos să mai adăgăm că, în cadrul aceluiași articol, „Daily Mail" face referiri și la protestele ivite în urma presupusei propuneri.

Spartacus

Epopee a sclaviei din Imperiul Roman, filmul „Spartacus" al lui Stanley Kubrick, turnat în urmă cu 30 de ani va fi montat din nou la „Universal Pictures", adăugîndu-i-se scene cenzurate în 1960. Aceeași operațiune a mai suferit-o, recent, un alt film clasic: „Lawrence al Arabiei". La sărbătorirea evenimentului, „Universal Pictures" a organizat o serată pentru supraviețuitorii din distribuție (care-i cuprindea pe Kirk Douglas, Peter Ustinov, Laurence Olivier și Jean Simmons), prilej cu care Douglas a reamintit că a fost primul care a îndrăznit să-l angajeze ca scenarist pe Dalton Trumbo sub propriul său nume, deși acesta figura pe „lista neagră"...

Segregare

Ministerul dezvoltării sociale din Iordania a confirmat că a dat dispoziție ca bărbații și femeile angajate ale ministerului să lucreze în încăperi separate „pentru a se spori eficiența lucrului". Conform părerii ministrului, subordonații au acceptat cu entuziasm hotărîrea, în urma căreia, cu nici o excepție, nu se vor mai putea afla simultan în aceeași încăpere bărbați și femei. Se pare, totuși, că există și alte opinii: „Desigur că nu ne place ce s-a stabilit, dar nici nu am vrea să ne pierdem slujba..." afirma o salariată din minister.

„Revoluție"

Caravana oficială a Împăratului Japoniei, Akihito, s-a oprit pentru prima dată la semaforul roșu, rupînd astfel tradiția nerespectării semnelor de trafic. Conform ziarului „Asahi Shimbun", poliția metropolitană din Tokio a declarat că monarhul însuși a cerut ca, în viitor, automobilul său să respecte culoarea roșie, pentru a nu perturba drumul celorlalte autovehicule, anulîndu-se astfel vechea practică de a se opri circulația la trecerea Împăratului. În protocolul rigid al Casei Imperiale japoneze, conform părerii celor care se ocupă de obiceiurile tradiționale ale familiei imperiale nipone, această schimbare a însemnat o mică revoluție.

Premiu

Compania „Reebok International Ltd" a început acțiunile în vederea stabilirii persoanei căreia i se va acorda anul acesta „Premiul Reebok pentru drepturile omului". De patru ani încoace, compania alocă suma de 100 000 de dolari anual în sprijinul tinerilor luptători pentru drepturile omului din întreaga lume. Beneficiarii de pînă acum ai premiului au fost lideri ai mișcării studențești din China, precum și un kurd irakian, reprezentant al miilor de refugiați kurzi din Turcia. Premiul a fost înființat în 1988, la aniversarea a 40 de ani de la Declarația Universală a Drepturilor Omului, iar din comitetul de acordare fac parte fostul președinte american Jimmy Carter, rock-star-urile Sting și Peter Gabriel, precum și președintele companiei Reebok, Paul Fireman. Propunerile urmează să fie primite pînă la 28 iunie. O condiție: vîrsta pînă la 30 de ani... Aviz d-lui Marian Munteanu.

Un tandem fabricat de „Audi". Un copil și un adult se pot plimba, împreună, după principiul „Copilul se gîndește, iar tatăl conduce". Pentru micul pasager, jumătatea din față a bicicletei se poate adapta la orice înălțime

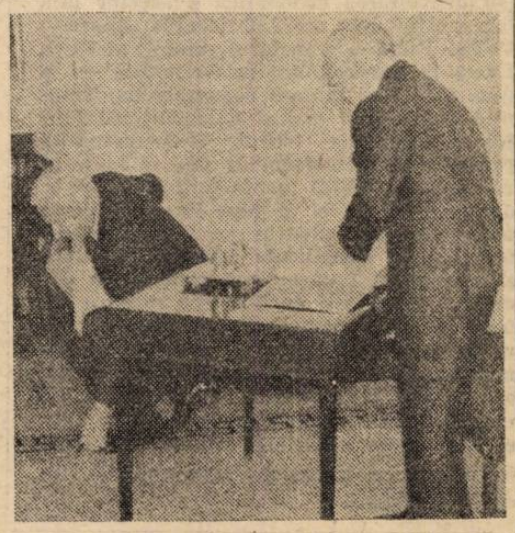

Pregătindu-se să semneze în cartea de invitați a președinției germane, regele Hussein al Iordaniei și-a rătăcit stiloul. Gazda sa, președintele Richard von Weizsäcker, amabil, încearcă să i-l restituie

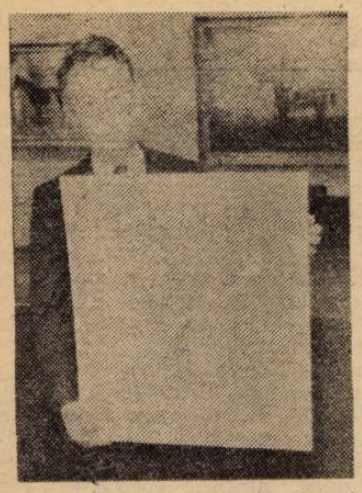

La 4 iunie, în cadrul firmei „Sotheby's" se va vinde la licitație recent descoperita copie a Declarației de independență a S.U.A. Documentul, considerat a fi cel mai bine păstrat dintre cele 24 de copii care au supraviețuit pînă în zilele noastre, a ieșit din tipografia lui John Dunlap din Philadelphia chiar în seara zilei de 4 iulie 1776, la cîteva ore după ce Congresul adoptase Declarația de independență... Interesant este cum a fost descoperit valorosul exemplar — în spatele unui tablou achiziționat, în urmă cu doi ani, de o persoană (care dorește să-și păstreze anonimatul) căreia îi plăcea... rama tabloului, în schimbul sumei de 4 dolari. Licitația va începe de la suma de 1,2 milioane de dolari

Divorț

Un cetățean israelian din Ierusalim, care a achitat pentru soția sa costurile unei operații de chirurgie estetică, s-a plîns în cererea sa de divorț că nu a reușit să beneficieze în exclusivitate de „versiunea îmbunătățită" a soției sale. Conform declarației, consoarta sa, care avea 140 kg, a reușit, prin operație, să devină o adevărată silfidă... și nu a putut să respingă în totalitate avansurile foștilor prieteni de familie. Și iată că după 26 de ani de căsnicie, divorțul apare ca fiind iminent.

Succes de casă

Filmul „Ninja Turtles 2" a preluat conducerea „box-office"-ului american, fiind prezentat în zece zile în 3010 săli și aducînd încasări de 39,8 milioane de dolari (dintre care 13 milioane într-un singur week-end !). Deși succesul său este ceva mai redus decît al primului film care le-a avut drept eroi pe țestoasele ninja, apărut anul trecut, se pare că va continua să-și păstreze, deocamdată, poziția fruntașă în clasament, după criteriul afluenței spectatorilor.

Interpretări

În timpul unui interviu acordat de generalul Norman Schwarzkopf lui David Frost, o formulare a stîrnit atenția ziarului „Baltimore Evening Sun". La întrebarea : „A fost oare Dumnezeu de partea dumneavoastră ?", Schwarzkopf a răspuns : „Trebuia să fie. Și asta datorită deznodămîntului". Ziarul comentează : „Frazele se constituie într-un cerc vicios. Generalul a spus de fapt că dacă Dumnezeu este de partea ta, cîștigi, ceea ce dovedește că Dumnezeu a fost de partea ta ; un asemenea raționament ar putea fi deci aplicat oricărei victorii militare din istorie, inclusiv cuceririi-fulger a Kuweitului de către Saddam..." și conchide : „Preferăm remarca lui Jim Wallis, liderul unui grup religios, care, la o întrebare identică, a răspuns : «Dumnezeu e de partea celor care suferă»".

Reduceri

Citicorp, cea mai mare companie bancară din SUA, a anunțat că în viitorul apropiat va asigura facilități deosebit de atractive clienților care vor folosi, la cumpărături, cărțile de credit ale băncii. Citicorp va garanta reduceri de prețuri la o serie de produse, singura condiție fiind ca, în termen de 60 de zile de la data cumpărării, clientul să aducă dovada că aceleași produse ar fi putut fi cumpărate mai ieftin din alte magazine. Reducerea de preț va fi echivalentă cu diferența dintre prețul plătit cu ajutorul cărților de credit și cel mai scăzut preț al aceluiași produs, dovedit de cumpărător.

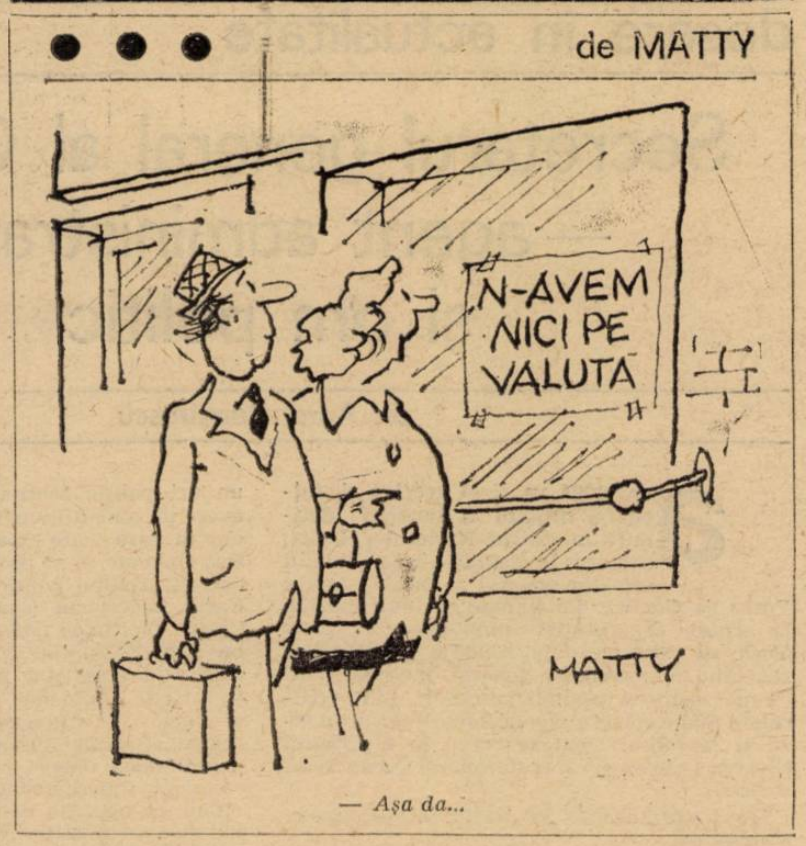

— Așa da...

Reunificare

Întrebat în legătură cu problema reunificării Coreei, președintele Kim Ir Sen a relevat că proiectul de creare a unei Republici Confederale Democrate Koryo pe care îl preconizează guvernul Republicii Populare Democrate Coreene se pronunță pentru ca Nordul și Sudul Coreei să formeze, prin confederația lor un stat unificat admițîndu-se așa cum sînt ideologiile și regimurile existente în cele două părți. În cadrul acestui stat, cele două părți s-ar bucura de aceleași drepturi și îndatoriri, practicînd fiecare o autonomie regională. Referindu-se la faptul că anumiți sud-coreeni avansează actualmente argumentul asupra „unificării sistemelor" urmînd exemplele altor țări — aceasta pentru a realiza reunificarea țării prin extensiunea regimului unei părți către cealaltă parte — domnia sa a remarcat că, în situația din Coreea, reunificarea țării nu este posibilă prin unificarea sistemelor.

Detler Rohwedder și soția sa Hergard la balul presei din Bonn, în noiembrie anul trecut. Rohwedder, care conducea organizația „Treuhaudanstalt", însărcinată cu restructurarea economiei din fosta R.D.G., a fost asasinat la 1 aprilie, la locuința sa din Düsseldorf, iar soția sa a fost grav rănită. Se bănuiește că atentatul aparține grupului terorist german „Fracțiunea Armata Roșie" (RAF)

Descoperire

Tom Evans, student al Universității din Chicago, a descoperit în deșertul texan un craniu de chasmozaur (specie de dinozaur), considerat a fi primul craniu complet de dinozaur găsit în zonă și unicul de chasmozaur descoperit vreodată. Descoperirea a pornit de la faptul că vîrful unuia dintre cele două coarne ale craniului (cel stîng, lung de 60 cm), era ieșit din pămînt cu cîțiva centimetri ; Tom Evans, care făcea parte dintr-un grup de studenți ai unei clase de paleontologie ,a fost norocosul care a observat aceasta. După cîteva zile de eforturi, tehnicienii Universității din Texas au reușit să scoată la lumina zilei craniul perfect conservat al erbivorului care a viețuit în urmă cu circa 80 de milioane de ani.

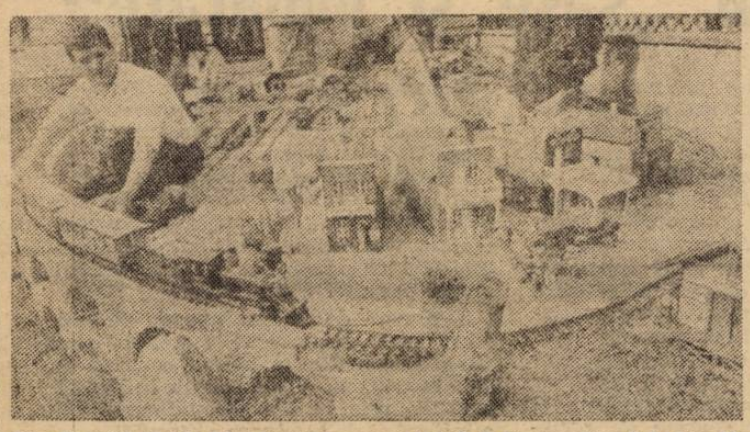

Un insolit hobby i-a luat constructorului Heinz Knodel din Hohenhaslach 10 000 de ore de muncă în ultimii 13 ani : în grădina casei sale, pe 120 mp se întinde o rețea de cale ferată în lungime de 250 m și o parte dintr-un oraș în miniatură, cu circ, hotel și o fabrică

Rubrică realizată de Bogdan Torcătoru

Secretarul general al O.N.U. — agent administrativ și om politic

dr. Aurel Zamfirescu

Anul 1991 va fi al zecelea și, totodată, ultimul al funcției deținute în cadrul Națiunilor Unite, declara, în ianuarie a.c., actualul secretar general al O.N.U., Javier Perez de Cuellar. La jumătatea lunii martie, la sediul organizației mondiale din New York, se efectuau, deja, sondaje pentru găsirea unui nou secretar general, începuseră să circule liste cu posibili succesori. Sînt vehiculate nume celebre : de la Eduard Șevardnadze și Margaret Thatcher pînă la nigerianul Olusegun Obasanjo și costaricanul Oscar Arias Sanchez.

De ce atîta grabă ?, se naște, în mod firesc, întrebarea.

Un prim răspuns poate fi dat pornind de la rolul și imaginea dobîndită de secretarul general al O.N.U. în arena mondială. Ca urmare a evoluțiilor petrecute în lume, în dreptul internațional contemporan, el a devenit un prim actor al scenei politice mondiale. Se poate spune că secretarul general a ajuns să întruchipeze Națiunile Unite în ochii opiniei publice, care — așa cum afirma un mare specialist în dreptul internațional, Michel Virally — „are nevoie de o față umană pentru a personifica instituții abstracte". Evoluției generale a dreptului internațional i se adaugă istoria, de aproape o jumătate de secol, a organizației mondiale ; alegerea secretarului general n-a fost niciodată o problemă ușoară. Vom încerca să argumentăm, pe rînd, considerentele de mai sus.

Dispozițiile Cartei relative la Secretariatul O.N.U. conferă secretarului general un loc aparte, plasîndu-l în fruntea acestui organ al Națiunilor Unite. El este, în același timp, un **agent administrativ**, ca toți ceilalți membri ai Secretariatului, dar și un **om politic**. Problemă care se pune este, evident, de a ști care din cele două aspecte îmbracă o importanță mai mare ?

Pactul Ligii Națiunilor n-a acordat activității secretarului general nici un caracter politic. În ciuda acestei tăceri și a aptitudinilor sale, primul titular al postului, Sir Eric Drummond, avea să-și asume, prin forța lucrurilor, responsabilități de acest gen, dar ele erau relativ modeste.

Carta O.N.U. a mers mult mai departe, conferind secretarului general dreptul de a „atrage atenția Consiliului de Securitate asupra oricărei probleme care, după părerea sa, ar putea pune în primejdie menținerea păcii și securității internaționale" (art. 99). Pentru exercitarea efectivă a puterii politice conferite, deși textele Cartei nu le precizează, secretarul general trebuie să cumuleze o serie de atribute, între care : să fie un bun cunoscător al conjuncturii mondiale și al atitudinii statelor membre, în special a marilor puteri ; să se bucure de un înalt prestigiu internațional. Consensul acestor atribute reprezintă una din condițiile esențiale de asigurare a puterii politice reale a înaltului demnitar al O.N.U.

Evoluția rolului politic al secretarului general nu poate fi schițată fără a face referiri la istoria Națiunilor Unite.

Secretarul general este numit de Adunarea Generală la recomandarea Consiliului de Securitate (art. 97 din Cartă). Alegerea persoanei care va fi învestită cu această funcție este un act politic asupra căruia marile puteri exercită constituțional o puternică influență, dar la care toate statele membre ale O.N.U. sînt chemate să se pronunțe. Pe de altă parte, datorită rolului politic ce i-a fost conferit de Cartă, secretarul general nu poate fi cetățeanul unei mari puteri, așa cum a fost cazul cu Liga Națiunilor. El trebuie să fie reprezentantul unui stat pe cît posibil neangajat în marile probleme politice, astfel încît să se bucure de încrederea tuturor membrilor organizației. Exercitarea rolului său politic îl poate aduce, uneori, în situația de a se ciocni cu membrii permanenți ai Consiliului de Securitate, în opoziția cărora îi este dificil-să se mențină în funcție. Afirmația este bine ilustrată de alegerea primilor secretari generali.

În 1946, cu greu s-a realizat un acord asupra desemnării în această funcție a norvegianului Trygve Lie, întîiul secretar general al O.N.U. El a fost numit pe o perioadă de cinci ani, cu posibilitatea reînnoirii mandatului său o singură dată. În 1950, reînnoirea mandatului său a fost blocată de vetoul U.R.S.S., iritată de atitudinea lui Trygve Lie în problema coreeană. N-a fost găsit nici alt candidat acceptabil de toți cei mari. În final, Adunarea Generală a hotărît să-l mențină în funcție pe reprezentantul Norvegiei pentru o perioadă de încă trei ani. Această decizie, luată fără recomandarea Consiliului de Securitate, a fost apreciată de U.R.S.S. ca neconstituțională și, în consecință, a refuzat orice contact cu acesta, negîndu-i calitatea de secretar general. În cele din urmă, Trygve Lie a fost obligat să demisioneze la 10 noiembrie 1952. Succesorul său n-a putut fi ales decît la 31 martie 1953, în persoana înaltului funcționar suedez Dag Hammarskjöld. Șase ani mai tîrziu, cel de-al doilea secretar general al O.N.U. se găsea, la rîndul său, confruntat cu ostilitatea U.R.S.S., nemulțumită de modul cum el a condus operațiunea din Congo. Făcîndu-se ecoul acestei atitudini, țările socialiste de atunci, membre ale O.N.U., au întrerupt orice contact cu Dag Hammarskjöld, care, așa cum se știe, la 17 septembrie 1961, avea să-și găsească moartea într-un accident de avion, pe cînd îndeplinea o misiune în Africa. După consultări prelungite, la Națiunile Unite s-a ajuns la un acord privind numirea lui U Thant, reprezentantul permanent al Birmaniei pe lîngă O.N.U., ca secretar general ad-interim. După o scurtă perioadă de interimat, acesta avea să fie confirmat, în 1962, ca titular, în 1966, fiindu-i reînnoit mandatul pentru încă cinci ani.

Cu mai puține frămîntări, s-a ajuns la un acord privind numirea următorului secretar general al O.N.U., în persoana fostului ministru de externe austriac, Kurt Waldheim, care și-a preluat mandatul la 1 ianuarie 1972. După două alegeri succesive, Kurt Waldheim a fost urmat în funcție de peruanul Javier Perez de Cuellar, care, la sfîrșitul lui 1991, își va încheia al doilea mandat de cinci ani. Candidat de compromis — după ce China s-a folosit de dreptul de veto pentru a fi sigură că austriacul Kurt Waldheim nu va cîștiga un al treilea mandat, fapt fără precedent în istoria organizației —, Perez de Cuellar și-a atras o înaltă apreciere din partea majorității diplomaților.

Așadar, din cei cinci secretari generali ai O.N.U. de pînă acum, trei au fost din Europa, unul din Asia și unul din America Latină, ceea ce a determinat țările africane să afirme, în mod ferm, că a sosit timpul ca această înaltă funcție să revină unui african.

În perspectiva alegerii succesorului lui Perez de Cuellar, sînt avansate, chiar, unele sugestii în vederea reformării procesului de selectare a secretarului general al O.N.U. În cercurile O.N.U. se sugerează, după cum relatează agenția „Reuter", ca mandatul să fie unul singur pe o perioadă de șapte ani, mai degrabă decît unul de cinci ani cu posibilitatea realegerii, astfel încît secretarul general să fie mai puțin îndatorat celor cinci state membre permanente ale Consiliului de Securitate : S.U.A., U.R.S.S., Marea Britanie, China și Franța.

Observatorii politici apreciază că este îndoielnic că se va schimba ceva în procesul de alegere a secretarului general. Surse ale Consiliului de Securitate au afirmat, după cum arată „Reuter", că atît Uniunea Sovietică, cît și Franța se pronunță pentru posibilitatea de a-l convinge pe Perez de Cuellar să accepte un alt mandat sau o parte dintr-un mandat, ceea ce ar constitui o premieră în istoria Națiunilor Unite.

Cum țările africane s-au constituit, pare-se, într-un grup de presiune, în chiar cadrul Organizației Unității Africane, pentru a acționa în vederea întocmirii unei liste de candidați, desemnarea noului secretar general se anunță, de pe acum, o problemă foarte disputată.

Articolul „șase și jumătate"

Evoluția relațiilor internaționale în perioada postbelică, procesul decolonizării și concepțiile diferite ale statelor membre cu privire la folosirea mecanismelor ONU au influențat funcționarea Organizației mondiale chiar din primii ani după crearea acesteia în 1945. A devenit evident că disputele internaționale nu se puteau rezolva imediat prin mijloace pașnice și că trebuia găsită o cale de stopare sau aplanare a celor care riscau să escaladeze în conflicte armate.

Din această necesitate s-au născut operațiunile ONU de menținere a păcii care au evoluat ca o acțiune de temporizare. Ele nu-și propun să înlocuiască mijloacele de reglementare pașnică a disputelor, prevăzute în capitolul VI al Cartei ONU, nici acțiunile de constrîngere stipulate în capitolul VII ci, mai curînd, caută să suplimenteze scopurile și intențiile celor două capitole menționate. Sau, așa cum sugestiv se exprima fostul Secretar general al ONU, Dag Hammarskjöld, aceste operațiuni s-ar putea încadra într-un nou capitol al Cartei : „șase și jumătate".

Operațiunile de menținere a păcii nu au fost inițial avute în vedere în Cartă printre căile de acțiune la dispoziția Organizației mondiale ci sînt o creație pur empirică, impusă de realitate, care însă consonează perfect cu spiritul Națiunilor Unite.

Termenul de „operațiune de menținere a păcii" a devenit curent în anii '60, cînd utilizarea pragmatică a noului concept devenise deja instrument de intervenție în limitele strict stabilite prin natura esențialmente voluntară a încercării de rezolvare a disputei, sarcina reglementării definitive revenind în continuare părților implicate.

Operațiunile de menținere a păcii sînt, în fapt, acțiuni care implică personal militar — care nu este abilitat însă să administreze mă-

suri de forță — inițiate de ONU pentru a contribui la menținerea sau restabilirea păcii în zone de conflict. În oricare din cele două forme pe care le îmbracă, misiuni de observare sau forțe de menținere a păcii, operațiunile ONU funcționează după aceleași principii de bază.

Astfel, ele sînt de regulă create de Consiliul de Securitate, pe parcursul activității ONU doar două fiind, în mod excepțional, autorizate de Adunarea Generală.

Odată constituite, efectivele de menținere a păcii trec sub comanda Secretarului general care este răspunzător pentru conducerea lor și raportează cu regularitate în fața Consiliului de Securitate.

Un alt principiu este necesitatea ca pentru folosirea lor să existe consimțămîntul țării gazdă și al celorlalte părți implicate.

De asemenea, este necesar ca operațiunile de menținere a păcii să evite orice amestec în treburile interne ale țării gazdă și să nu favorizeze nici o parte în defavoarea alteia.

Personalul militar necesar este furnizat de state membre, pe baze voluntare. Observatorii militari nu sînt înarmați, în timp ce trupele componente ale forțelor de menținere a păcii sînt dotate cu arme defensive pe care le pot folosi numai în situații de autoapărare. Acest principiu, împreună cu abținerea de la amestecul în treburile interne implică o excepțională capacitate de reținere care nu numai că este fundamentată din punct de vedere legal, dar este în măsură și să asigure eficiența operațiunilor.

Îndeplinirea adecvată a misiunilor forțelor de menținere a păcii impune, totodată, un larg consens politic între membrii ONU în privința mandatului forțelor, în momentul creării lor dar și pe tot timpul derulării operațiunilor. Cel mai important factor în formarea acestui consens îl constituie, desigur, Consiliul de Securitate, al cărui sprijin continuu este esențial.

Prima folosire a forțelor militare ale Națiunilor Unite datează din 1947 și s-a făcut în cadrul a două organisme ONU : Comisia consulară din Indonezia și Comitetul special pentru Balcani. Întrucît cele două grupuri au acționat ca membri ai delegațiilor lor naționale ce alcătuiau aceste organisme și nu erau plasate sub autoritatea Secretarului general, ele nu pot fi considerate ca operațiuni de menținere a păcii în accepțiunea actuală a termenului.

Ulterior, 18 operațiuni, organizate în cele două forme amintite mai sus, au fost prezente în Orientul Mijlociu, India-Pakistan, Liban, Congo, Irianul de Vest, Yemen, Cipru, Afghanistan-Pakistan, Iran-Irak, Angola, America Centrală și Namibia.

La 29 septembrie 1988, forțelor ONU de menținere a păcii le-a fost atribuit Premiul Nobel pentru pace, pentru „serviciul dificil și riscant în slujba păcii". Caracterizare deplin acoperită de realitate dacă ne gîndim la cele 744 „căști albastre" care și-au pierdut viața în timpul îndeplinirii misiunilor în cadrul acestor forțe.

Recentele evoluții în activitatea ONU reliefează un proces accentuat de orientare a organizației către scopurile și principiile sale fundamentale prevăzute în Cartă, între care primordială este menținerea păcii și securității internaționale. În acest spirit este vizibil și un interes sporit al statelor față de operațiunile ONU de menținere a păcii. Furnizează în prezent trupe Argentina, Austria, Canada, Finlanda, Franța, Italia, Noua Zeelandă, Polonia, Suedia și altele.

Dacă avem în vedere că în prezent se negociază inițierea unor noi operațiuni în Sahara Occidentală și Cambodgia și că s-a lansat chiar și ideea unei forțe de menținere a păcii care să opereze în zona Golfului, după eventuala retragere a trupelor irakiene din Kuweit, putem constata și caracterul de strictă actualitate al folosirii acestui instrument redutabil al Organizației Națiunilor Unite, simbol al voinței active de pace a popoarelor lumii.

P. Dumitriu

Terapii pentru a guverna

Henri Zalis

Într-un moment în care se discută mai mult după ureche despre social-democrație, mi se pare potrivit să luăm în considerare adevăratele argumente ale unor eminente personalități de anvergură europeană privitoare la teoriile stîngii democratice. Într-o carte de cel mai înalt interes, **Social-democrația și viitorul** *) trei fruntași de talia lui Willy Brandt, Olof Palme și Bruno Kreisky își împărtășesc punctele de vedere, tezele și aspirațiile. Sînt adunate scrisori schimbate între ei, precum și stenograma unor convorbiri în intervalul 1972—1975.

Modelul fundamental, cel puțin din unghi practic, îl oferă Suedia. Este sentimentul lui Olof Palme. Acolo, social-democrația este la putere de peste două decenii. Politica social-democrată acționează coerent și, chiar dacă temporar a intrat în coaliție cu partide de centru, a făcut **politica ei**. Olof Palme observa pe drept că este capital faptul că social-democrația reprezintă interesele salariaților, în timp ce partidele conservatoare pe cele ale patronilor și capitalului privat. Desigur, aceste sfere de interese colaborează ca să asigure stabilitatea generală. Însă dincolo de considerentele faptice sînt celelalte, principiale.

Pare simptomatic pentru Olof Palme că și atunci cînd vizează slăbiciunile capitalismului el nu pune accentul pe alianța cu comuniștii, nu investește nici cea mai mică iluzie în soluțiile acestora la criză, nu lasă vreo portiță deschisă inițiativelor extremei stîngi. De ce ? Pentru un motiv împărtășit de toți cei trei interlocutori. Niciodată comunismul n-a rezolvat nevoile adevărate ale populației, ci i-a escamotat insecuritatea și a impus soluții nerezonabile, ducînd la impas economic și la dictat social.

Cît îl privește pe Willy Brandt, încă din prima lui scrisoare, cea care face aluzie la programul de la Bad Godesberg, din 1969, acesta afirmă că socialismul democratic european respinge dogma marxist-leninistă și își reafirmă rădăcinile adînc nutrite de etica creștină, umanism și filozofia libertății.

Relativ la individ, în viziunea social-democraților, el va fi format în spiritul **solidarității sociale**, convins că nimic nu este mai important decît **calitatea vieții**, fiecare ins fiind pentru celălalt un concetățean ce se cuvine să fie respectat și apărat. Politica față de om ca entitate, pune în lumină deosebirea esențială între social-democrați și comuniști. Pentru primii, societatea va fi pluralistă, activă și motivată, pentru ceilalți o simplă masă de manevră. Este citabilă această propoziție : „În sistemul dezvoltării economice și sociale corecte, omul este subiect și nu obiect". Puternic temei să aflăm de la Bruno Kreisky că realizarea **democrației sociale** implică instituirea **democrației politice.** Procesul pare nelimitat ; fie și pentru că deosebirea între societatea democratică și cea post-totalitară rezidă în programul ei și în efectele lui. Societatea modernă a democrației pentru toți este cea a **democrației realizate,** în serviciul indivizilor și nu a indivizilor în serviciul unui slogan ori a persoanei care îl invocă. Social-democrația se confruntă și ea, în funcție de diverse evoluții dificile, interne și internaționale, cu șomajul, devalorizarea monedei, emigrația sau imigrația etc. Anumite revendicări își află rezolvarea mai ușor, altele mai greu, este posibil ca pentru unele să nu existe rezolvare. Olof Palme are dreptate să exprime opinia că statul are obligații față de păturile lucrătoare, după cum clasa muncitoare nu trebuie absolvită de primatul contribuției la progresul economic. Îi revine ei să crească producția, să se implice în înnoirea și expansiunea economică. Acest obiectiv este atins prin cogestiune, prin codecizie, prin comunitatea liberă de înțelegeri între întreprinzători și lucrători. Tot Olof Palme notează că social-democrația refuză limitarea posibilităților și responsabilităților corpului social alcătuit din totalitatea forțelor participante. Pe cînd, constată același interlocutor, conservatorii văd în om ființa ce trebuie controlată de către o elită de conducători, de o ierarhie de reprezentanți. Nu este curios că la extrema cealaltă nu altfel gîndesc comuniștii, practicînd delegarea puterii printr-un cerc restrîns de nomenclaturiști ?

Experiența ne-a arătat că, în viața cotidiană, drumul spre prosperitate rămîne dependent de obiectivele ce sînt fixate pentru fiecare. Înseși obiectivele depind de gradul de instrucție, de motivarea materială și morală. Să nu ne facem iluzia că s-ar obține prea mult cînd alegerea aparține acestor elite și nu întregului corp social. Dovezi avem sumedenie. Tot ce se întîmplă azi în Europa de Est se referă la un blocaj generalizat datorită faptului că dictatura, opresiunea — supraviețuind în mentalități — anulează logica efortului, a randamentului pentru a o înlocui cu nivelarea, cu resemnarea, cu paralizia. Marxism-leninismul s-a revendicat mereu din revoluție și a condus la cea mai teribilă stagnare a gîndirii și creativității.

Teoreticienii elitiști se pretind a fi promotorii unui viitor luminos. Este de văzut de ce viitorul se estompează pînă la disoluție și operația decade într-o experiență ce opune grupul de „acrobați ai puterii" societății revoltate. Feluritele explozii din RDG, din Polonia și, recent, din URSS demonstrează că societatea nu se reformează dacă intervin deturnări mafiote și că eliberarea de sărăcie a devenit scopul principal al oricărei opțiuni social-democrate. Ora soluțiilor radicale dă unul din răspunsurile valabile la ipoteze insuportabile. O recunoaște autorul unui manifest universitar din Yale, **Blueprint for survival,** declarînd că orice calcul economic pleacă de la condițiile de viață pentru oamenii dornici să trăiască mai bine.

Va fi noua ordine eminamente centrată pe partide și mișcări sau, cum ar fi de dorit, una a resurselor puse la dispoziție de economia de piață ?

*) La social-démocratie et l'avenir. Paris, Gallimard

„Este ușor să dai lecții, dar acestea riscă să fie bune numai teoretic"*).

Apropiată colaboratoare a lui François Mitterrand, Elisabeth Guigou, ministru delegat pe lîngă ministrul de externe, însărcinat cu problemele europene, care administrează și dosarul relațiilor cu țările din Est.

■ Unii susțin că problemele actuale din Europa de Est sînt mai importante decît cele din Golf.

□ Știm că în Europa de Est democrația nu se va consolida într-o singură zi și că instaurarea economiei de piață va lua ani de zile. Revoluțiile politice s-au făcut cu o rapiditate surprinzătoare și, din fericire, cu excepția României, fără vărsare de sînge. Acum trebuie consolidată democrația și realizată o reformă profundă a economiei.

■ Se poate face un prim bilanț al acestor reforme ?

□ Greu de spus, pentru că fiecare țară este un caz aparte, chiar dacă toate au nevoie de reforme structurale. De asemenea, ele sînt toate pe cale să suporte un triplu șoc economic odată cu consecințele comerciale și industriale ale unificării germane, cu dislocarea C.A.E.R. și cu efectele crizei din Golf.

Totuși, situația variază enorm de la o țară la alta. Unele au o adevărată tradiție industrială, ca Cehoslovacia. Altele au o datorie externă importantă — este cazul Poloniei, al Ungariei și al Bulgariei —, în timp ce România nu are datorii. În legătură cu gradul de înaintare a reformelor, și el variază considerabil de la o țară la alta. Incontestabil este faptul că Ungaria și Polonia au jucat în acest domeniu un rol de precursori.

■ Și U.R.S.S. ?

□ URSS este o lume în sine ! Reforma economică este o sfidare gigantică ce nu are precedent în istorie. Aplicarea ei pune probleme logistice de foarte mare amploare. Definirea unor relații stabile între puterea centrală și republici, între acestea și municipalități este crucială pentru succesul reformei economice și continuarea democratizării. Este sigur că „grefarea" reformelor este dificilă pe o realitate politică foarte mobilă încă.

■ Credeți cu adevărat că trecerea la economia de piață este o prioritate în U.R.S.S. ?

□ Da, chiar dacă astăzi dificultățile sînt reale și prezente. Ne aflăm în stadiul delicat în care reformele angajate nu și-au arătat încă efectele și, dimpotrivă, se exprimă adesea prin agravarea dificultăților vieții cotidiene a populației. Problema este caracteristică pentru perioadele de tranziție în care ordinea veche nu mai există, iar ordinea nouă nu funcționează încă. Totuși, voința conducătorilor sovietici de a merge spre economia de piață este fermă.

■ După represiunea sîngeroasă din țările baltice trebuie să mai avem încredere în Moscova și să o mai ajutăm ?

□ În U.R.S.S., ca și în alte părți, ceea ce amenință democrația sau democratizarea este haosul. Iată de ce nu trebuie să așteptăm ca procesul de democratizare să fie dus pînă la capăt pentru a acționa, căci există riscul de a acționa prea tîrziu. Ajutorul este încă singurul mijloc de a face să evolueze lucrurile în direcția bună. Ajutorul umaniar și asistența tehnică în primul rînd, pentru că primul se adresează populațiilor încercate, cealaltă transferă tehnologia. A supune ajutorul financiar unor angajamente precise de reforme economice nu mi se pare normal, pentru că trebuie să evităm risipa. Dar a vrea să facem din terminarea reformelor politice o condiție a ajutorului mi se pare ceva foarte subiectiv și deci mult mai contestabil. Cu cît ajutorul va fi mai mare — avînd grijă ca ajutorul într-adevăr la destinatari și să corespundă necesităților —, cu atît democrația va avea mai multe șanse să se consolideze.

■ Pozițiile europene par că sînt divergente în legătură cu acest subiect...

□ Eu cred, dimpotrivă, că există o foarte puternică unitate de vederi în cadrul C.E.E. asupra problemei ajutorării Estului în general și al U.R.S.S. în special. Noi am condamnat fără ambiguitate represiunea din țările baltice. Dar toți am apelat la reluarea dialogului. Noi credem că trebuie să rămînem vigilenți. Dar în numele a ce ați vrea să oprim ajutorul alimentar sau trimiterea de medicamente destinate populației ? Și credeți cu adevărat că dacă am rupe legăturile cu Moscova situația popoarelor baltice s-ar îmbunătăți ?

■ Ați fost în Ungaria, unde noul guvern a fost criticat pentru că a încetinit ritmul reformelor...

□ Bine, dar cu ce drept am putea dicta noi guvernelor din țările din Est cum să se comporte în detaliu ? Nu trebuie să uităm că ele sînt cele mai în măsură să judece problemele proprii pentru a evalua ritmul de eforturi și de sacrificii pe care îl pot accepta concetățenii lor. Ele sînt cele care își asumă responsabilitatea politică a reformelor. Este ușor să dai lecții, dar acestea riscă să fie bune numai teoretic...

■ În aceste condiții, credeți că ajutorul occidental este cu adevărat potrivit ?

□ În primul rînd, dacă expresia „Planul Marshall" a reapărut în legătură cu țările din Est, explicația rezidă în faptul că sumele angajate de occidentali sînt considerabile. Un singur exemplu : ajutorul financiar hotărît pentru aceste țări (cu excepția U.R.S.S.) se ridică în prezent la 270 miliarde franci, din care 70 la sută provin de la C.E.E. și din țările membre ale acesteia. Nu este o cifră neglijabilă ! Ar fi naiv să se creadă că ajutorul financiar poate rezolva totul. Un alt mod de a ajuta la reușita reformelor este să existe o cooperare sistematică în toate domeniile unde este cu putință.

■ Și anume ?

□ Țările din Europa de Est nu doresc să creeze un nou dialog între ele în cadrul unor organisme cum a fost C.A.E.R. sau Pactul de la Varșovia. Nu este întîmplător faptul că în acest moment ele tatonează cooperări interregionale.

De aici decurge importanța cadrului de cooperare mai general propus de François Mitterrand partenerilor săi din Comunitate cu prilejul președinției franceze a C.E.E. la sfîrșitul anului 1989, în ideea de a înființa acorduri de asociere, de a stabili o fundație pentru formarea profesională în direcția țărilor din Est și de a crea o instituție financiară, B.E.R.D., specializată în finanțarea unor proiecte consacrate acestor țări. Toate acestea sînt deja înființate astăzi. Astfel, C.E.E. negociază acorduri de asociere cu Polonia, Ungaria, Cehoslovacia. Franța dorește să extindă acest tip de acorduri la Bulgaria și la România cît mai curînd cu putință. Este de o importanță capitală pentru aceste țări deoarece ele vor găsi un acces mai bun la piețe, posibilitatea de cooperare în numeroase domenii și, mai ales, un nou cadru pentru un dialog politic regional.

■ Oare Europa nu riscă să se disperseze ?

□ Sînt atît de multe de făcut în Est încît este mai bine să existe prea multe inițiative decît invers. Trebuie promovată cooperarea multilaterală acolo unde nu există. Este o garanție de stabilitate pentru ansamblul Europei și o miză care ne privește pe toți. Trebuie să evităm cu orice preț ca în aceste țări să renască probleme de granițe sau rivalități naționale.

Trebuie să lucrăm împreună, dar pe probleme concrete. Problemele de mediu înconjurător (reciclarea centralelor nucleare de exemplu), de energie, de comunicații, de cultură, de formație... sînt în inima nevoilor tuturor acestor țări și nu pot fi tratate decît într-un cadru paneuropean, cel al Confederației care a fost propusă de François Mitterrand în decembrie 1989 și care va face obiectul unei reflecții aprofundate la Lucrările de la Praga din iunie.

■ Înființarea acestei Confederații nu riscă să apară ca un fel de anticameră a C.E.E. și să suscite prea multe speranțe în aceste țări ?

□ C.E.E. este percepută de toate țările care nu fac parte din ea ca o mare reușită. Dar trebuie să știm să progresăm pas cu pas. Comunitatea nu este un club elitist, închis. Ea are vocația de a favoriza integrarea tuturor țărilor europene democratice. Trebuie deci să respectăm etapele, și prima dintre ele, pentru țările din Est, este să reușească pe calea reformelor. Fiecare lucru la timpul său, deci. Confederația europeană nu poate decît să încurajeze acest proces. Nu este vorba deci de un substitut al Europei comunitare, ci mai curînd de o completare necesară.

*) Interviu acordat cotidianului „Le Figaro"

Cînd IRA a aflat, l-a ucis

A fost găsit de o localnică, zăcînd pe marginea drumului, în South Armagh, Irlanda de Nord, regiunea denumită și „țara bandiților din IRA" (Armata Republicană Irlandeză). Mîinile lui Patrick Flood erau legate, iar capul — acoperit cu un sac negru de plastic. Fusese împușcat din spate, glonțul i-a trecut prin craniu lăsînd urme adînci pe fața lui. Era o seară liniștită de iulie, potrivită unei morți liniștite a unui informator IRA.

Patrick Flodd

În ziua următoare, IRA a anunțat la Londonderry că Patrick Gerard Flood a fost unul din membrii săi timp de cinci ani și se ocupa cu fabricarea de bombe. În ultimii trei ani, s-a relevat, Flood a devenit informator al poliției, a sabotat atacurile cu bombe și a furnizat poliției date despre operațiunile IRA. Cînd IRA a aflat, l-a ucis. Flood nu a fost primul membru al IRA executat din aceeași cauză de foștii lui tovarăși. De la începerea conflictelor din Irlanda de Nord, cu 20 de ani în urmă, cel puțin 40 de republicani au fost executați de semenii lor, victime ale războiului secret al informațiilor dus între IRA și forțele britanice de securitate. Sute de alte persoane, atît republicani cît și loialiști, au fost recrutați — prin forță sau de bunăvoie — ca informatori de către forțele de securitate, în primul rînd de Royal Ulster Constabulary (RUC) — poliția din regiune, în majoritate protestantă. Fluxul permanent de informații obținut permite RUC să fie, în cel mai bun caz, cu un pas înaintea IRA. Cînd acest flux este întrerupt, rezultatul este violența.

La 24 octombrie 1989, trei luni după moartea lui Flood, o „unitate de serviciu activă" din Londonderry a dus la bun sfîrșit cea mai îndrăzneață operațiune militară din ultimii zece ani din Irlanda de Nord. În cadrul unor atacuri militare coordonate pe o distanță de 150 mile, IRA a obligat trei bărbați, considerați colaboratori ai forțelor britanice de securitate, să conducă camioane încărcate cu bombe de 500 kg spre trei instalații militare. Șase soldați și un șofer și-au pierdut viața și două puncte de control al autovehiculelor au fost distruse. În această acțiune au fost implicați 30 de membri ai IRA, dar nici o fărîmă de informație nu a ajuns la forțele de securitate. A fost o lipsă dramatică de informații. Dacă Flood ar fi trăit, cu siguranță că ar fi avertizat despre legăturile lui din Secția Specială — secția de informații a RUC.

RUC nu ezită să utilizeze orice mijloc pe care-l are la dispoziție — bani, constrîngere și șantaj — pentru a recruta informatori din rîndul republicanilor. Dar, destul de repede, acești agenți devin simple instrumente. Viața lor nu valorează mult. Pentru a supraviețui, un informator face echilibristică pe o sîrmă aducătoare de moarte, întinsă între stăpînii lui de la poliție și IRA. Cu cît reușește mai bine să anihileze o operațiune a IRA, cu atît mai mare este riscul de a fi descoperit. Nu există scăpare. Odată ce un informator a furnizat poliției prima informație, este prins în capcană — expus șantajului Secției Speciale dacă ar vrea cumva să renunțe la activitatea de agent, confruntîndu-se cu moartea dacă este descoperit de IRA. Căci singura sentință a Armatei Republicane Irlandeze pentru informatori este moartea. Fiecare știe acest lucru. Paddy Flood, un tînăr de 30 de ani, știa și el. În cele șapte săptămîni și jumătate cît a durat interogatoriul lui de către un escadron al morții al IRA nu a putut să se gîndească la altceva.

Elizabeth, soția lui Flood, neagă vehement că soțul ei ar fi fost un informator, declarînd că IRA l-a ucis în cadrul unor lupte interne. Dar un alt membru al familiei lui, angajat în continuare față de cauza republicană și care a vorbit cu condiția de a nu fi identificat, și-a exprimat convingerea că Flood a fost informator. Oficial, poliția neagă că Flood ar fi lucrat pentru ea, dar neoficial se recunoaște acest fapt. Din alte surse ale comunității s-a stabilit că Flood nu a fost victima unei lupte interne din cadrul IRA. Și pentru aceasta există dovezi concludente. Membrii IRA care l-au interogat, au înregistrat „confesiunea" lui Paddy Flood, așa cum fac de obicei cu toți informatorii. Pentru prima dată au permis unei persoane din afară să asculte o astfel de înregistrare. Este un document îngrozitor, vocea unui om cuprins de frica morții — știind că în curînd va fi împușcat. Este vocea unui om care și-a trădat tovarășii nu pentru bani sau ideologie, ci din dragoste.

„Poliția îmi amintea mereu de soția mea", le-a spus celor care-l interogau, aproape plîngînd. „Puteau să o aresteze oricînd, să o distrugă într-o secundă. Puteau să o închidă pentru mulți ani. Acesta a fost mijlocul cu care m-au șantajat".

Paddy Flood a fost un copil adevărat al „Conflictului". Născut în 1960, avea nouă ani cînd trupele britanice au venit pentru prima dată în Londonderry spre a salva populația catolică de furia RUC. Salutate ca adevărate salvatoare, trupele au fost primite de locuitori cu brațele deschise și cești cu ceai. Dar curînd sentimentele s-au schimbat, britanicii începînd să fie considerați armată de ocupație. În loc de ceai au fost primiți cu pietre. În 1972, parașutiștii britanici au împușcat 13 protestatari catolici pentru drepturi civile, neînarmați, în timpul unei demonstrații la Londonderry. „Duminica sîngeroasă", devenită astăzi cuvîntul de ordine al cauzei republicane, a reprezentat cotitura. Atunci a început cu adevărat războiul dintre IRA și armata britanică.

Paddy Flood provenea dintr-o familie obișnuită de muncitori din ghetoul catolic cunoscut sub denumirea Bogside. Tatăl lui, Seamus, era foarte frecvent șomer. Erau săraci. Sufereau de formele obișnuite ale discriminării anticatolice. Perspectivele lor economice erau dintre cele mai sumbre.

„Conflictul" a pus capăt oricărei speranțe familiei Flood pentru o viață normală. În următorii 15 ani, virtual în fiecare noapte aveau loc răzmerițe pe străzi. Era ca un fel de sport. Odată cu lăsarea serii, adolescenți și copii se adunau în apropierea zidurilor orașului și aruncau cu pietre în vehiculele militare. Numărul soldaților trimiși în zonă creștea ca și numărul bombelor incendiare aruncate asupra lor. Soldații răspundeau trăgînd cu gloanțe de plastic care deveneau mortale dacă erau trase de aproape.

De la vîrsta de 12 ani, Paddy a participat la aceste acțiuni, cu toate că tatăl său i-a atras atenția asupra pericolelor. În decursul anilor, revoltații au format o organizație — Tineretul Republican din Bogside. Paddy Flood a fost membru fondator, ajungînd ca din cauza acțiunilor sale să fie cunoscut și de poliție și de comunitatea naționalistă. Flood părăsește școala la 16 ani. În Londonderry era greu să găsești de lucru, șomajul în rîndul bărbaților ridicîndu-se la peste 50 la sută, iar pentru Flood, care avea dosar la poliție — era de-a dreptul imposibil. În cea mai mare parte a scurtei lui vieți Flood a fost șomer sau a trebuit să efectueze munci mărunte. Nu a părăsit niciodată Irlanda. Nu a cunoscut un alt loc în afară de Bogside. „Nu avea calități de conducător", își amintește un fost coleg de școală, „dar executa tot ceea ce i se cerea".

Flood dorea ceea ce dorește orice tînăr — respectul semenilor săi. Soția lui, Elizabeth, povestește că soțul ei îi spunea că dacă ar fi trăit liniștit într-o altă țară ar fi dorit să devină polițist. „Era idealist și credea că uniforma îi conferă un fel de strălucire". Dar în Bogside exista o singură organizație care îți oferea sentimentul camaraderiei strînse pe care îl dorea Flood : și anume IRA.

Deși se pretinde o organizație unitară, IRA este împărțită în brigăzi regionale, Belfast, South Armagh, Fermanagh și Derry fiind cele mai importante. Într-o localitate atît de mică cum este Londonderry (97.500 locuitori), organizația se prezintă ca o unitate închegată, aproape un clan, cuprinzînd 50—70 voluntari activi, sprijiniți de o rețea mult mai vastă de simpatizanți. Membrii IRA sînt bine cunoscuți de comunitatea naționalistă și forțele de poliție. Flood era foarte cunoscut din cauza dosarului lui de participant la răzmerițe. „Toată lumea știa că Paddy era republican, afirmă cumnatul său, Kevin Mooney. Pînă și cîinii de pe stradă știau acest lucru".

În 1985 IRA îl acceptă pe Flood în rîndurile sale. La vîrsta de 25 de ani devenise un republican trup și suflet, care era convins că britanicii trebuie scoși din Irlanda de Nord. Nu manifesta nici un fel de simpatie față de polițiștii sau militarii uciși de IRA. El însuși era un ucigaș. Ocupîndu-se cu confecționarea bombelor, a fost direct răspunzător de moartea a doi militari britanici — uciși într-o explozie a unei mine în martie 1989. Flood era deosebit de curajos. Dar avea o singură slăbiciune. Nu putea trăi singur. Își iubea soția și nu voia să o piardă. Își iubea prietenii și poziția lui de voluntar al IRA în mica lume din Bogside. Viața lui era ancorată în respectul de care se bucura din partea unor personalități mai puternice din conducerea Brigăzii din Derry. Nu voia să piardă acest respect.

În primăvara lui 1987, doi ani după ce a cunoscut-o pe viitoarea lui soție, perechea a fost arestată. În spălătoria comună situată lîngă apartamentul lor poliția a găsit explozive, o pușcă și o parte dintr-un lansator de rachetă. Flood depozita arme pentru IRA. Poliția dispunea de dovezi puternice dar indirecte împotriva amîndurora. În confesiunea lui, Flood afirmă că Elizabeth nu a mai rezistat și s-a recunoscut vinovată. Urma să fie condamnată la închisoare pe viață pentru deținere de explozive.

Liz, așa cum este cunoscută, nu era un caracter puternic. Paddy știa acest lucru, ca de-altfel și poliția care i-a spus în noaptea arestării că va fi acuzată și condamnată și că închisoarea îi va fi fatală. L-au întrebat pe Paddy ce are de gînd să facă. Paddy și Eli-

zabeth erau o pereche deosebit de unită. Paddy a fost salvarea ei așa cum ea a reprezentat lucrul cel mai de preț pentru el. Psihologic, Elizabeth era deosebit de sensibilă. „Un prieten de-al ei a fost ucis. Suferise o puternică depresiune nervoasă. Știam că în închisoare va muri. Am acceptat să lucrez pentru poliție dacă vor accepta să o elibereze", a spus Paddy în confesiunile lui.

Din acel moment și pînă la moarte Flood a fost informator al RUC. Recrutarea lui nu a reprezentat un eveniment neobișnuit. Strategia RUC este de a extinde rețeaua sa de informatori cît mai mult posibil. Aproape toată lumea din comunitatea naționalistă care ar putea fi o sursă de informație este considerată material potențial de informație. În august, revista „Irish Voice" din New York a relevat că un membru al Secției Speciale a RUC, împreună cu doi angajați ai FBI au încercat să recruteze un irlandez care a imigrat ilegal în SUA.

În Derry, avocații din oraș se plîng că cel mai superficial contact cu poliția ar putea avea drept rezultat o încercare de recrutare. Paddy Mac Dermott, un cunoscut avocat din oraș care l-a reprezentat pe Flood și pe alții, acuzați de a fi membri ai IRA, a declarat : „Am avut numeroși clienți acuzați de terorism, iar alții — de încălcarea unor reguli de circulație, abordați de RUC care le-a cerut să urmărească anumite persoane. Au fost fixate întîlniri ulterioare sau stabilite contacte prin telefon la anumite numere". Un membru al serviciilor de securitate a relevat : „Cînd ai de-a face cu o organizație teroristă brutală nu obții informații prin simple întrebări. Bineînțeles că se folosesc stimulente materiale. Dacă cineva ne furnizează informații, credibilitatea lor va fi testată și plățile stabilite în funcție de valoarea informațiilor".

Pentru Biserica catolică, strategia RUC este „o nouă strîngere a șurubului" la o comunitate afectată de violență paramilitară și amenințările cu moartea ale IRA, afirmă Edward Daly, episcopul din Derry. „Adesea, poliția exercită presiuni asupra unor tineri, acuzați de crime minore. Cei mai mulți rezistă, dar există unii care se sperie și vor fi prinși în capcană". Confesiunea lui Flood ne oferă o imagine neobișnuit de detaliată a acestui aspect al „războiului murdar". La început, cele două persoane din cadrul Secției Speciale care se ocupau de Flood, cunoscute sub pseudonimele de Leonard și Johnstone, i-au spus că vor folosi informațiile furnizate de el pentru a salva vieți omenești. Nimeni nu va fi arestat. Se pare că Flood a crezut și a încheiat un tîrg.

Pentru a evita suspiciunile, Flood a fost acuzat de deținere de explozive și ținut trei luni la o închisoare din Belfast. La tribunal poliția s-a opus eliberării pe cauțiune. Toamna, cazul a fost soluționat cînd avocatul lui Flood a putut demonstra că și alții au avut acces la spălătoria unde s-a găsit armamentul.

IRA afirmă acum, pe baza declarațiilor lui Flood, că întreaga confruntare din tribunal a fost un complot dinainte pregătit, că legătura lui Flood de la Secția Specială s-a întîlnit cu el cu o oră înainte de punerea lui în libertate pentru a-l învăța ce să spună conducerii IRA și să organizeze viitoarele întîlniri pentru furnizarea de informații.

A urmat o perioadă deosebit de dificilă pentru organizația IRA din Derry. Ani de zile brigada din Derry a prezentat probleme grave pentru conducerea națională a IRA. Prea multe operațiuni au eșuat. Bombele nu au explodat. Voluntari ai IRA erau arestați în timp ce transportau bombele. Părea că forțele de securitate cunoșteau totul. Au fost descoperite o serie de depozite de arme ale IRA — 76 în 1987, 66 în 1988 și peste 60 în 1989. Pentru IRA devenea din ce în ce mai greu să omoare membri ai forțelor de securitate.

După moartea lui, IRA l-a inclus în mod oficial pe Paddy Flood în categoria celor care aparțineau „Departamentului de inginerie" — fabricant de bombe. El asambla bombele și alți voluntari ai IRA le transportau la obiectiv. Potrivit unui membru important al IRA, în 1988 Flood confecționa 80—90 la sută din bombele IRA din oraș.

IRA a încercat să împiedice pătrunderea forțelor britanice de securitate, structurîndu-se în celule. În mod normal, numai conducătorii celulelor cunoșteau pe membrii celorlalte celule. Dar Flood care era tehnician și principalul fabricant de bombe din oraș cunoștea celulele. El a fost implicat în sute de operațiuni ale IRA și probabil că a intrat în contact cu toți membrii IRA din Derry. Prin poziția pe care o ocupa putea submina serios activitatea organizației, ceea ce, potrivit IRA, a și făcut. „În cei trei ani cît a activat ca agent, el s-a întîlnit sistematic cu legăturile

Pe chipul soției — o undă de neliniște

lui de la poliție, furnizîndu-le informații detaliate", se arată în declarația oficială a IRA, dată publicității după asasinarea lui Flood. „El a furnizat nume și detalii cu privire la structura IRA ; drept rezultat au fost descoperite cel puțin trei depozite de armament și capturați cinci voluntari".

IRA a început să aibă suspiciuni cînd RUC, pe baza informațiilor lui Flood, a arestat, în august 1989, două persoane care transportau o bombă confecționată de Flood, despre care în timpul procesului s-a aflat că nu ar fi avut baterie. Pentru cei doi membri arestați ai IRA aceasta a constituit dovada că Flood era un trădător, deoarece fără baterie bomba nu ar fi funcționat. Dar lovitura de grație i-a fost dată lui Flood cînd membri ai armatei britanice au arestat, tot pe baza informațiilor lui, trei persoane care se pregăteau să plaseze într-o clădire o bombă confecționată de Flood.

Unitatea IRA din Derry se găsea într-o stare de șoc. De unde au știut militarii de bombă ? De unde au știut că în acel loc se va afla un membru important al organizației ? Bomba a fost descoperită într-un mic sac, în spatele clădirii. Prezența unității speciale de militari în însăși inima Bogside-ului republican era extrem de neobișnuită. Nu putea fi o întîmplare. IRA a fost trădată. Un singur om a scăpat ; Paddy Flood și soarta lui a fost pecetluită.

Flood a dispărut peste o săptămînă. Nimeni nu l-a mai văzut în viață. A revenit doar corpul său mutilat. Locul unde a fost găsit cadavrul lui Flood, în apropiere de graniță, lîngă Newton Hamilton, în regiunea South Armagh sugerează că a fost dus la un centru secret de interogare al IRA, în apropierea orașului Castleblaney în Republica Irlanda. South Armagh este locul unde sînt aruncate corpurile informatorilor IRA și în zonă funcționează o echipă a contraspionajului IRA, specializată în interogarea informatorilor.

Foarte puține persoane au scăpat vii din mîinile acestei echipe a IRA. Una dintre ele este Martin O'Hagan fost militant republican, acum reporter la revista "Sunday World", o publicație din Irlanda de Nord. În vara anului 1989, după ce a scris un ciclu de articole despre sciziunile din mișcarea republicană între IRA și ramura ei politică, Sinn Fein, el a fost atras într-o cursă în South Armagh de către un contact republican. La locul secret de întîlnire, un om mascat, înarmat a sărit pe el, i-a tras pe cap un sac și l-a băgat într-o mașină. A fost dus într-un loc, la 20 de minute de mers cu mașina, la sud de graniță. „Cînd am ieșit din camion am întrebat : Ce doriți să-mi spuneți ?" își amintește O'Hagan. „Ei au început să rîdă și mi-au răspuns : Dumneavoastră o să ne spuneți cîte ceva ! Am auzit zgomotul armelor ! Vrem să vorbim despre articolele pe care le-ați scris. Cine sînt informatorii dumneavoastră ?" A fost începutul unui interogatoriu non-stop de 14 ore, luat de cinci oameni mascați și înarmați. Închisoarea IRA este bine organizată. Există dormitoare și WC-uri ; lui O'Hagan i s-a ofenit și o cină. Echipa IRA era foarte bine pregătită. „Erau cel puțin atît de buni dacă nu chiar mai buni decît polițiștii", afirmă ziaristul. „Metodele lor erau metodele clasice ale RUC. Nu m-au lovit niciodată, dar m-au amenințat că mă vor lovi. Aveau arme și magnetofoane." Pînă la urmă O'Hagan a fost eliberat. Membrii echipei IRA i-au spus : „Sînteți norocos, nu vă vom împușca. Dar mulți alții care au fost acolo unde ați fost, au fost împușcați."

IRA nu l-a torturat pe Paddy Flood. Nu era necesar. Un important personaj republican a afirmat că Flood a recunoscut că a sabotat atacurile cu bombe la numai 16 ore după începerea interogatoriului. Spre deosebire de O'Hagan, Paddy Flood nu a avut noroc. El a fost împușcat undeva la sud de graniță și apoi dus cîteva mile în interiorul Irlandei de Nord. Corpul lui a fost aruncat ca un sac de cartofi, pe marginea drumului.

IRA nu se căiește în ce privește acest asasinat. Flood a devenit „un patrimoniu militar" care a trebuit să moară pentru a proteja IRA și descuraja alți eventuali informatori. „Paddy Flood a fost un voluntar al IRA care, de la început, a fost vinovat de trădare și, mai mult decît oricine, cunoștea consecințele acțiunilor lui", afirmă Hugh Brady, un consilier al Sinn Fein din Derry, odinioară prieten bun al lui Flood. „A fost implicat în colaborare activă cu dușmanii Irlandei".

Astăzi IRA și-a întărit pozițiile în Londonderry. Atentatul la punctul de control din luna octombrie este o dovadă. Dar nimic nu s-a schimbat și nimic nu se va schimba. IRA nu va putea concura niciodată cu banii sau echipamentul forțelor de securitate. Britanicii nu vor fi niciodată în stare să anihileze complet arma cea mai puternică a IRA — elementul surpriză. Flood și militarii morți sînt doar alte victime într-un război îndelungat și inutil.

Și un ultim punct dureros. Consiliul militar al IRA care conduce toate operațiunile IRA și Brigada din Derry sînt convinși că în rîndurile lor mai există un informator. Ei cred că informațiile cu privire la lipsa bateriei din bombă în raportul oficial din proces au fost incluse deliberat, că Flood a fost sacrificat de RUC pentru a proteja un informator la nivel înalt. Vînătoarea lor în umbră continuă. În schimb, RUC va face orice pentru a-l înlocui pe Flood.

(după „The Guardian")

Traducere și adaptare
Eva Galambos

Niciodată aşa ceva!*) 14

Înainte de a ne lăsa să ne întindem pe jos ca să ne culcăm, personalul gărzii ne obliga să rostim cu voce tare „Tatăl nostru" sau „Ave Maria". În acest timp ni se spunea „să mulţumim Domnului că am mai trăit o zi" şi să ne rugăm „ca această zi să nu fie ultima". (Mărturia lui Juan Martin, dosar nr. 440).

...Am trecut prin două simulacre de deces : unul prin împuşcare şi altul prin otrăvire. Înainte de asta am fost întrebată dacă doream să mă rog şi mi s-a dat o iconiţă. Pipăind (eram legată la ochi), mi-am dat seama că nu era o icoană, ci crucea pe care fiica mea o purta întotdeauna la gît (un obiect artizanal foarte deosebit). Am înţeles că era vorba de o manieră sadică, prin care eram anunţată că şi fiica mea se afla aici. Mă rugam şi plîngeam. Îmi răspundeau cu obscenităţi, ameninţări şi ţipete. Spuneau : „Taci odată ! Aşa se întîmplă cînd porţi bărbosul (era vorba de Isus Cristos) la gît. De-asta aţi ajuns unde aţi ajuns". (Mărturia lui Leonor Alonso, dosar nr. 5263).

...Cel ce mă interoga şi-a pierdut răbdarea şi mi-a spus nervos : „Nu sînteţi un guerrillero, nu faceţi parte dintre cei ce practică violenţa, dar nu vă daţi seama că, trăind în cultul creştin, reuşiţi să uniţi oameni, să-i uniţi pe cei săraci şi a-i uni pe cei săraci înseamnă subversiune". Într-o altă zi a venit celălalt bărbat care mă interogase civilizat şi mi-a spus : „Sînteţi un preot idealist, un mistic, aş spune, dar aţi făcut greşeala de a interpreta prea lumeşte doctrina lui Cristos. Cristos vorbeşte de săraci, dar el se referă la săracii cu duhul ; dar dv. aţi dat o interpretare lumească şi v-aţi dus să trăiţi cu săracii. În Argentina, săracii cu duhul sînt bogaţii, iar dv., de acum înainte, va trebui să vă consacraţi ajutorării bogaţilor, cei ce au într-adevăr nevoi spirituale". (Mărturia preotului Orlando Yorio, dosar nr. 6328).

...Ştiam că mă aflu la Şcoala tehnică a marinei. Am descoperit aici orori despre care doar auzisem. La parter am văzut sosind sechestraţii, am trăit în mijlocul ţipetelor celor torturaţi, am cunoscut plînsul copiilor ce abia se născuseră. Am aflat adevărul despre „războiul murdar" desfăşurat de oameni care decideau soarta unei vieţi ca şi cum ar fi fost vorba de lucruri. Spuneau că „ sînt conduşi de mîna Domnului care i-a desemnat pentru aceasta". (Mărturia Nildei Goretta, dosar nr. 6321).

La 18 iulie 1976, au fost asasinaţi — după ce fuseseră sechestraţi de persoane ce s-au prezentat drept membri ai Poliţiei federale — preoţii Gabriel Longueville şi Carlos de Dios Murias. Ei îşi desfăşurau apostolatul în localitatea Chamical din provincia La Rioja. În dimineaţa următoare crimei, oameni cu feţe acoperite s-au dus să-l caute şi pe parohul din Sanogasta, dar acesta plecase, la sfatul episcopului Enrique Angelelli. Cînd un salariat al parohiei le-a spus că nu este, l-au împuşcat.

La 4 august, deci la 17 zile după asasinarea celor doi preoţi, a murit monseniorul Enrique Angelelli, episcopul diocezei din La Rioja, într-un „accident" de maşină. Probele, însă, în sprijinul adevărului că a fost vorba de fapt de un atentat sînt numeroase şi extrem de evidente. Episcopul abia plecase din Chamical, unde ţinuse o slujbă şi rostise o predică în care condamnase cele două asasinate. Se afla la volanul unei camionete, iar, alături de el, era părintele Arturo Pinto. Acesta îşi aminteşte că, de-abia plecaţi din Chamical, a observat că sînt urmăriţi de un automobil. Episcopul a accelerat, dar a apărut o altă maşină şi, lîngă Punta de los Llanos, l-au încercuit, camioneta răsturnîndu-se. Trupul episcopului a rămas aruncat pe şosea mai multe ore, camioneta a dispărut ; singurele leziuni erau rănile din zona capului. Părea lovit cu rîngi pentru a fi ucis. Servieta pe care o avea cu el dispăruse.

„Nu vreau să fiu ajutat, ci să ajut. Să-i ajut pe toţi, fără nici o deosebire de clasă socială, indiferent de modul de a gîndi sau de a vedea lucrurile al celor pe care îi servesc ca oameni ; ca şi Isus, vreau să fiu servitorul fraţilor noştri săraci". Acestea fuseseră cuvintele rostite de monseniorul Angelelli, atunci cînd preluase, în 1968, episcopia din La Rioja.

Îşi făcuse studiile sacerdotale la Roma, specializîndu-se în dreptul canonic. A fondat, în Cordoba, organizaţia Tineretul muncitoresc catolic şi a fost asesor al Tineretului universitar catolic.

La puţine zile de la accident, hîrtiile pe care, în clipa decesului, le avea asupra sa monseniorul Angelelli au ajuns la guvern, trimise pe numele ministrului de interne, generalul Harguindeguy. Plicul provenea de la Garnizoana militară din Salta, cu precizarea expresă că era vorba de documente confidenţiale... Am fotocopiat o parte din ele, respectiv corespondenţa dintre episcopul din La Rioja şi cel din Santa Fe, monseniorul Vicente Zaspe. Scrisorile se refereau la persecuţiile la care erau supuse diverse sectoare ale bisericii catolice datorită activităţilor lor sociale. (Declaraţia lui Peregrino Fernandez, făcută în faţa Grupului însărcinat cu problema dispariţiei de persoane al Comisiei ONU pentru drepturile omului).

...La unul din interogatorii, căpitanul Marco şi căpitanul Goenaga mi-au spus că episcopul din La Rioja, psihiatrul Raul Fuentes şi alţii vor muri pînă la sfîrşitul lunii. Angelelli a decedat în împrejurări încă neclare, Fuentes este dispărut de la sfîrşitul lui 1976, iar Paoleti căutat zadarnic... În august, datorită stării mele datorate torturilor, am fost dus la spitalul Presidente Plaza. Într-o noapte, aici a fost adus cadavrul episcopului, pentru a i se face autopsia. Cei care mă păzeau, membri ai poliţiei locale, spuneau, referindu-se la moartea lui Angelelli : „Aşa îi trebuie acestui popă comunist, fiu de căţea". (Mărturia lui Plutarco Antonio Scheller, dosar nr. 4952).

Noul judecător din La Rioja a redeschis cercetările şi a obţinut noi mărturii.

Dacă ar fi de semnalat un sector aflat în mod vădit în atenţia sinistrului aparat de urmărire şi represiune pus la cale de guvernul militar, atunci trebuie neapărat să-i evocăm pe ziariştii argentinieni. Nu din întîmplare şi nici din eroare există un aşa mare număr de victime printre aceştia : în afară de faptul că a fost vizat vastul cîmp al culturii — întotdeauna privită cu ostilitate de regimurile dictatoriale — este evident că s-a urmărit aducerea la tăcere a unui grup social de mare importanţă, în scopul de a se evita orice fel de dezbatere publică asupra situaţiei din ţară.

Bineînţeles, activitatea gazetărească a antrenat întotdeauna cea mai diversă gamă de intelectuali, personalităţi din lumea artei şi literelor, ca şi persoane cu un înalt grad de participare la viaţa politică şi socială. În plus, organismele sindicale care îi reunesc pe gazetari s-au remarcat prin ferma atitudine de apărare a membrilor lor.

Chiar în ziua de 24 martie 1976 (data loviturii de stat militare), junta comandanţilor şefi a comunicat, în hotărîrea sa nr. 19, că „va fi pedepsit, cu închisoare de pînă la 10 ani, cel care, prin orice mijloace, va publica, divulga sau propaga ştiri, comunicate sau imagini cu scopul de a perturba, prejudicia şi lipsi de prestigiu activitatea forţelor armate, de securitate sau poliţieneşti."

Timpul a arătat semnificaţia şi amploarea acestui avertisment. A fost pusă sub supravegherea armatei Federaţia argentiniană a lucrătorilor din presă ; au fost expulzaţi corespondenţi ai agenţiilor străine şi s-a trecut la arderea a numeroase cărţi din biblioteci particulare şi publice. În ziarul „La Razon", din 29 aprilie 1976, s-a publicat ştirea conform căreia locotenent-colonelul Eduardo Gorleri, şeful regimentului 14 de infanterie aeropurtată a Corpului III de armată din Cordoba, a invitat ziariştii să asiste la arderea unor cărţi de autori marxişti, volume confiscate din diferite librării ale oraşului.

Un mare număr de ziarişti au fost victime ale închisorii şi dispariţiei sau au fost ucişi. Opresorii considerau că ziariştii puneau în pericol pretinsul consens care trebuia să însoţească acţiunea guvernului, ca şi secretul total în care activa aparatul represiv ilegal. Acesta era conceput să paralizeze — prin panică — întreaga naţiune. Simpla posibilitate de a fi făcute publice denunţările sau ştirile în legătură cu ceea ce se întîmpla în ţară era văzută de regim ca un pericol major pentru politica dispariţiei de persoane ce se punea la cale. De aceea, trebuia să se facă mai mult decît o simplă ţinere sub control a vocilor opozante sau a celor ce informau obiectiv despre realitate. Trebuia ca toţi cei ce lucrau în domeniul presei să simtă întreaga povară a aparatului terorist, astfel încît să fie descurajată de la bun început cea mai mică încercare de critică la adresa guvernului. Şi să dispară astfel orice indiciu care ar fi confirmat public groaznica soartă ce era rezervată miilor de victime ale zilnicelor sechestrări.

Deşi dispariţia de persoane a fost una din cele mai grave probleme care au afectat ţara — şi poate tocmai din acest motiv — opinia publică nu a fost informată despre ceea ce se întîmpla. Mijloacele de informare în masă s-au abţinut, în general, să publice ştiri despre arestarea unor persoane considerate de autorităţi drept „elemente subversive". Toată ţara ştia, de fapt, că se operau arestări ; dar se interzicea cunoaşterea numărului lor, a persoanelor vizate şi a locului unde erau ele duse. În primii ani de după lovitura de stat militară, ziarele de cea mai mare circulaţie au considerat chiar prudent să evite publicarea de liste ale celor căutaţi de familiile lor.

Rezultatul a fost că ample sectoare ale populaţiei au crezut cu naivitate că problema dispăruţilor nici nu era reală ; cînd aflau despre cazuri concrete, fie nu au avut încredere în cele ce se spuneau, fie nu dădeau importanţă ştirilor. În paralel, în primele luni ale guvernului militar — cînd acesta şi-a pus bazele operaţionale ale scopurilor pe care le urmărea — s-a înregistrat şi cel mai mare număr de ziarişti dispăruţi. În anul 1976, au fost privaţi de libertate, ilegal, 45 de profesionişti din domeniul presei, despre care nu se ştie nici azi nimic. În următoarele opt luni au dispărut alţi 30, în total considerîndu-se că numărul lor se ridică la o sută. Pe de altă parte, mulţi au trebuit să părăsească ţara, datorită faptului că vieţile lor erau în pericol. (Va urma)

Versiune românească de Anca Voican

* Extrase din raportul Comisiei argentiniene privind dispariţia de persoane (Raportul Sabato)

Culisele războiului din Golf 2

Pierre Salinger, Eric Laurent

În finalul episodului trecut, autorii relatau despre o întîlnire arabă la nivel înalt găzduită de Iordania și desfășurată la scurtă vreme după încheierea războiului de opt ani dintre Irak și Iran. Prezent la Amman, președintele irakian a rostit un discurs inflamant, în care dădea clar de înțeles că este nevoie ca, în Golful Persic, țara sa să fie puterea dominantă și nu Statele Unite. În context, el s-a referit și la „timizii sau lașii" arabi, care — zicea el — ar face jocul SUA, afirmație considerată de președintele egiptean, Hosni Mubarak, „un atac personal", fapt care l-a determinat să se decidă să părăsească Ammanul. În această situație, regele țării gazdă, Hussein, a intrat imediat în acțiune întrucît, pe de o parte, se compromitea reuniunea respectivă, iar pe de altă parte se adîncea și mai serios criza egipteano-irakiană. Autorii povestesc în continuare.

Suveranul iordanian pentru a-l liniști a propus o întîlnire cu președintele irakian, spre a risipi neînțelegerile. Mubarak a refuzat cu tărie, sfîrșind, totuși, prin a fi de acord. Cei trei s-au revăzut pe 24 seara, în Palatul Hachemiel, acolo unde locuia Hussein înainte ca fosta lui soție, regina Alia, să moară într-un accident de elicopter. Atmosfera era încinsă, și Saddam Hussein, departe de a se arăta conciliant, a avansat cereri mai precise. Vorbea pe un ton sec, fixîndu-și cei doi interlocutori. Evoca cele 30 miliarde dolari împrumut, care-i fuseseră anvasate de Kuweit și Arabia Saudită, în timpul războiului împotriva Iranului. „Dacă ele (țările n.n.) nu anulează această datorie și nu-mi dau alte 30 miliarde dolari, voi lua măsuri de represalii". Exaspérat, Mubarak a scurtat reuniunea, după ce l-a apostrofat pe Saddam : „Exigențele tale sînt incoerente. Vei provoca o dramă". El a revenit în cursul nopții, la Cairo, iar regele Hussein a fost constrîns să anuleze dezbaterile de a doua zi.

Amploarea revendicărilor lui Saddam Hussein, și scandalul provocat de el au creat neliniște în lumea arabă, îndeosebi în Kuweit și Arabia Saudită. În aceste două țări, conducătorii se întrebau dacă Bagdadul nu se va servi de rachetele sale, spre a lansa un atac surpriză împotriva lor, urmat de o invazie, sau de un anumit număr de acțiuni teroriste ale căror „ținte" le-ar fi reprezentat unii membri ai celor două familii conducătoare.

La Riad, responsabilii saudieni au alertat rapid antena locală a CIA asupra amenințării care-i pîndea. Informația a fost transmisă la cartierul general de la Langley (al CIA), de lîngă Washington, dar n-a suscitat nici o reacție din partea autorităților politice. Agenția de Informații a hotărît să plaseze Irakul „sub supraveghere" și să intensifice strîngerea de informații asupra acestei țări. Principalul obstacol era dificultatea de a accede la surse fiabile. Controlul tuturor nivelelor puterii din Bagdad era în mîinile lui Saddam Hussein și ale membrilor familiei sale, care se sprijineau pe o poliție secretă, omniprezentă și eficace. William Casey, fostul director al CIA, sub președintele Ronald Reagan, făcuse această constatare amară, iar situația nu s-a schimbat ulterior ; agenția nu avea nici un agent de anvergură în Irak.

Datorii, datorii

În același timp, principalele capitale arabe au aflat despre un raport confidențial asupra stării economiei irakiene, redactat de unul dintre cei mai influenți bancheri din Orientul Mijlociu. Analiza amintea, mai întîi, că, între 1972 și 1980, an în care a debutat războiul împotriva Iranului, veniturile petroliere anuale ale Irakului ajunseseră, de la 1 miliard dolari, la 25 miliarde dolari. Dar, la acest început de an, 1990, bancherul se arăta foarte pesimist în ce privește viitorul acestei țări amestecînd, în analiza lui, formulele colorate cu vigoarea faptelor : „Strălucitorul curcubeu al anilor '70 contrastează cu sumbrele realități actuale ale economiei, enormitatea distrugerilor din întreaga țară și erodarea oricărei speranțe pentru generațiile viitoare. Această stare de lucruri poate fi înlăturată sau schimbată ? Este trista mea sarcină să demonstrez că situația, sub actualul guvern, poate doar să se agraveze." El insista și asupra faptului că enorma datorie acumulată, căreia Bagdadul nu-i putea plăti nici dobînzile, „ar putea conduce la o politică temerară, periculoasă, de împrumuturi cu dobînzi efective, ele depășind 30 la sută pe an". Se punea în lumină, de asemenea, un fapt surprinzător : în 1989, Irakul a fost cel mai important utilizator din lume al „Credit Commodity Program" american, care servea pentru vînzarea în străinătate a produselor agricole ale Statelor Unite.

Ultimul paragraf al raportului său era și cel mai interesant ; cu o remarcabilă luciditate prezenta ceea ce urma să se întîmple : „Saddam Hussein este total la curent cu situația sa financiară". Care sînt opțiunile ce i se oferă, în Irak ? Ele sînt puțin numeroase. Dar există mereu Kuweitul aflat la cîțiva kilometri de armata lui neocupată, masată pe (rîul) Chat El Arab. Irakul are nevoie de un acces la apele deschise ale Golfului".

Noi indicii dezvăluiau dificultățile crescînde ale Bagdadului. Mai multe proiecte ambițioase au fost întrerupte, între ele aflîndu-se metroul din capitală, construirea a 3 200 kilometri de cale ferată și a două gigantice baraje pentru hidrocentrale.

„Trimit un avion..."

O altă personalitate observa cu neliniște dezbinarea crescîndă a „acestei familii arabe", pe care nu înceta, totuși, s-o evoce, în discursurile sale sau în cadrul confidențelor făcute unor interlocutori în care avea toată încrederea. Era vorba de regele Hussein. În 37 de ani de domnie surprinzătoare, marcată prin conștiința fragilității lui și printr-un instinct fără egal de supraviețuire, el resimțea mai bine ca oricine semnele dramelor. Știa că un nou seism politic în regiune putea compromite, pînă la existență, Iordania, care, cu cei trei milioane locuitori — dintre care 60 la sută palestinieni — și absența totală de resurse, putea fi măturată.

„Simt că apare o tensiune asemănătoare celei care exista înaintea războiului din 1967. (Suveranul hașemit se referă la „războiul de șase zile" israelo-arab, din iunie 1967, cînd Israelul a cucerit teritorii de la Siria, înălțimile Golan ; Egipt, Peninsula Sinai ; Iordania, Cisiordania și Gaza). De aproape 40 de ani de cînd sînt la putere, niciodată nu am văzut această regiune ajungînd la o încrucișare de drumuri atît de periculoasă". Se exprima cu gravitate, pe un ton nepasional, așezat alături de vizitatorul său, avînd o fotografie a lui Saddam Hussein atîrnată pe peretele din spate.

Președintele irakian era, pentru el, atît un aliat cît și o grijă. Un partener cu o putere inevitabilă pentru fragila Iordanie, dar și un conducător ale cărui ambiții afișate puteau destabiliza precarul echilibru încă existent. După eșecul reuniunii de la Amman, la 24 februarie, regele Hussein a propus președintelui irakian să se ducă în statele Golfului, pentru a încerca să ajungă la un acord între Kuweit, Arabia Saudită și Irak. A plecat la 26 februarie și, timp de trei zile, a circulat între diferitele capitale ale regiunii, avînd discuții aprofundate cu toți conducătorii. În noaptea de 1 martie a revenit la Amman, epuizat. La 3 martie, dimineața, Saddam Hussein i-a telefonat : „Trimit un avion. Vă aștept la Bagdad".

Cei doi s-au întîlnit și au vorbit peste patru ore, iar regele Hussein a făcut un bilanț detaliat al călătoriei sale. Un lucru domina : negocierile păreau imposibile. De la liderii din Golf suveranul iordanian nu obținuse nici un semn pozitiv. Saddam Hussein avea trei obiective : reglarea diferendului frontalier

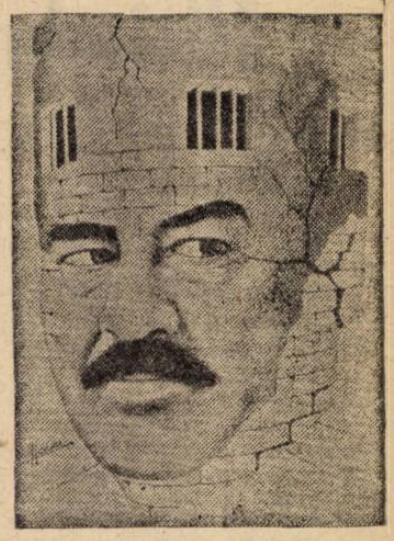

cu Kuweitul, în special problema cîmpurilor petrolifere extrem de bogate de la Roumaylah, situată în această zonă contestată. De asemenea, voia să închirieze de la emirat două insule — Wärba și Bubiyan, care-i ofereau acces în Golf — element considerat ca vital pentru Irak. În sfîrșit, căuta să reglementeze problema datoriei acumulate în timpul războiului cu Iranul.

Regele Hussein i-a precizat (lui Saddam) că emirul Kuweitului refuză să angajeze orice negociere atîta timp cît Irakul nu a recunoscut oficial suveranitatea kuweitiană. În 1963, guvernul din Bagdad a recunoscut independența Kuweitului, dar, puțin mai tîrziu, Consiliul Militar Revoluționar, care controla efectiv țara, a anulat această decizie.

Telefon în plină noapte

Saddam Hussein, instalat într-un larg fotoliu, cu ochii semiînchiși, aprinzînd din cînd în cînd cîte o țigară, asculta atent cuvintele suveranului hașemit. Nu dădea nici un semn de mînie, ca și cum ar fi anticipat aceste lucruri. I-a mulțumit pe îndelete oaspetelui pentru efortul de mediere și i-a spus că sperau ca, „în timp, luciditatea și bunăvoința vor triumfa, în sfîrșit, în această afacere". Erau cuvinte calme și conciliante, insolite la un om care-și obișnuise colegii cu o redutabilă violență. În decembrie 1989, iritat de puținul progres în negocierile dintre Irak și Kuweit și de atitudinea Arabiei Saudite, care părea să sprijine voalat poziția emiratului, i-a telefonat, în plină noapte, suveranului saudit, la palatul din Djeddah. Regele Fahd l-a auzit pe Saddam Hussein urlîndu-i în ureche : „Nu sînteți decît un proxenet și un fiu de proxenet", înainte de a închide brutal telefonul. Hosni Mubarak, care nu ascundea antipatia profundă pe care o avea pentru irakian, rezuma sentimentul mai multor șefi de stat arabi cînd îl califica „adevărat psihopat".

Regele odată revenit la Amman, nu i-au trebuit decît trei zile lui Saddam Hussein pentru a lua decizia de a convoca toți membrii statului său major. Reuniunea a fost secretă și președintele irakian a cerut responsabililor militari care-l înconjurau

să elaboreze rapid un plan pentru a masa trupe la frontiera cu Kuweitul.

Nici un zgomot de bocanci nu se auzise și, totuși, tensiunea urca rapid. Kuweitienii au manifestat, de-a lungul acestei perioade, o clarviziune care a devenit tragică, cîteva luni mai tîrziu. La două săptămîni după ordinul dat statului major irakian să planifice desfășurarea trupelor în zona frontalieră, un înalt responsabil kuweitian a făcut o escală la Amman. Nici o divizie irakiană nu se mișcase, și, totuși, acest oficial a povestit interlocutorilor iordanieni : „Saddam Hussein nu vrea doar cele două insule pe care le revendică și care i-ar oferi accesul în Golf. Vrea tot Kuweitul !"

Istorie

Timp de peste un secol, Londra a considerat Golful ca un veritabil teritoriu britanic, care permitea controlul trecerii spre India și Extremul Orient. Hotărîrea manifestată de Londra de a nu lăsa să se exercite nici o altă influență asupra acestei regiuni, adăugată abilității cu care a manevrat diplomația ei, au contribuit la crearea germenilor conflictului actual.

Pînă la primul război mondial, Irakul și Kuweitul au făcut parte din Imperiul Otoman. În fapt, Kuweitul și minuscula sa suprafață de 18 000 kilometri pătrați erau atașate vilayatului (district administrativ) irakian Bassora. În 1913, cînd știrile despre război s-au amplificat în Europa, englezii și turcii au semnat un acord, care făcea din Kuweit un district autonom. În plin război, atunci cînd otomanii luptau alături de germani, Londra a recunoscut emiratul și frontierele lui.

Această linie de împărțire, care oferea britanicilor un aliat și un sprijin strategic, n-a fost niciodată acceptată de Irak, frustrat de a i se vedea interzis accesul în Golf și de a fi deposedat de o regiune care, în ochii săi, n-a avut niciodată existența independentă.

Irakul, plasat sub mandat britanic în 1918, nutrea un alt motiv de ranchiună. În 1925, guvernul de la Bagdad a semnat un tratat cu gigantescul consorțiu petrolier Iraq Petroleum Company. Acordul prevedea în principal că această companie trebuia să rămînă britanică, iar concesiunea acordată era pînă în anul 2 000. IPC avea mîinile libere pentru a exploata, cu profituri colosale, cel mai fabulos zăcămînt din toată istoria petrolului.

De fapt, în această regiune cu frontiere imprecise, Irakul era un stat la fel de artificial ca și Kuweitul. Urmare a acordurilor Sykes-Pike din 1916, care detaliau împărțirea a ceea ce a mai rămas din Imperiul Otoman, între Franța și Anglia, Irakul a fost constituit plecînd de la trei vechi provincii turcești : Bagdad, Bassora, Mossoul.

O formulă rezuma în mod magistral această stare de fapt : „Irakul este o nebunie a lui Churchill, care a vrut să reunească două puturi de petrol pe care totul le separa, Kirkuk și Mossoul, unind trei popoare pe care, din nou, totul le despărțea : kurzii, suniții și șiiții".

Probabil pentru că s-a născut dintr-o construcție instabilă și precară, Irakul modern n-a încetat să fie traversat și dominat de violență. În 1958, monarhia prooccidentală a fost răsturnată, regele Fayçal ucis, primul ministru lapidat de mulțime ; un an mai tîrziu, noul șef al statului, generalul Kassem a scăpat de la un atentat. Unul dintre membrii comandoului era un tînăr de 22 de ani, numit Saddam Hussein, care, deși rănit, a reușit să fugă pînă în Siria vecină.

În 1963, o mulțime vociferantă plimba capul lui Kassem, în vîrful unei prăjini. În 1968, partidul Baas ajunge la putere. Este triumful lui Saddam Hussein, care nu deținea, pe atunci, decît postul de vicepreședinte al Consiliului Revoluției, dar el este deja omul forte al țării. Serviciile de securitate sînt — și rămîn — controlate de cei trei cumnați ai lui : Barzan, Sabani și Wathban ; vărul lui Hussein, Kamal Al-Majid se va ocupa cu adevăratul genocid practicat asupra kurzilor, îndeosebi prin utilizarea armelor chimice împotriva populației civile.

Acesta este, de asemenea, personajul cheie pentru toate achizițiile de material militar, din fiecare contract preluînd substanțiale comisioane. În 1987, pentru cumpărarea a 120 de rachete „Scud" de fabricație chineză ar fi băgat în buzunar 60 milioane dolari. Acest mic grup de la putere, din Bagdad, este unit de liniile de sînge... îndeosebi al altora. Uday, fiul cel mare al lui Saddam, l-a omorît în bătaie, în fața invitaților, pe unul dintre membrii gărzii tatălui său. Acesta, furios și-a amenințat cu împușcarea propriul fiu. Prima lui soție, Sajida, a cerut fratelui său, Adnan Khayrallah, care era și ministru al apărării, să intervină în favoarea lui Uday pe lîngă Saddam. Omul forte al Irakului își va menaja fiul, dar nu va ierta intervenția ministrului său, care-i este cumnat și văr. Va da ordin să fie executat și moartea lui va fi „machiată" într-un accident de elicopter. Violența este arma dominantă a lui Saddam Hussein. Cînd a ajuns la puterea supremă, în 1979, a celebrat evenimentul executînd 21 de membri ai cabinetului, printre care și unul dintre cei mai apropiați colaboratori, pentru care a avut acest epitaf : „Era foarte apropiat de mine, dar el s-a îndepărtat prea mult".

Un an mai tîrziu a convocat mai mulți dintre miniștrii săi la închisoarea centrală din Bagdad pentru a servi ca pluton de execuție. Chinuiții au fost prizonierii politici. Astfel, el a oferit o dovadă a ceea ce i s-ar întîmpla celui sau celor care ar fi tentați să i se opună voinței sale. Cu un cinism evident, va spune, evocînd acest episod : „Cei mai leali sînt cei care au devenit vinovați".

(Va urma).

Traducere și adaptare
Dumitru Constantin

Crizantema și sabia 3

● modele ale culturii japoneze

Radioul făcea emisiuni lungi continuu, în mod evident, pe asigurarea pe care el o dădea poporului japonez spunîndu-i că el trăiește încă în lumea lui binecunoscută. „Ocuparea de către americani a Kiska-ei aducea Japonia în raza de bombardamente americane. Dar noi eram îngrijorați dinainte, de aceasta și am făcut pregătirile necesare". „Inamicul va lansa, în mod evident, o ofensivă împotriva noastră, combinînd operațiunile de pe mare cu cele din aer și de pe uscat, dar aceasta a fost luată în calcul, în planurile noastre". Prizonierii de război, chiar și aceia care sperau ca Japonia să fie înfrîntă cît mai repede în acest război fără speranță, erau siguri că bombardamentele nu vor slăbi pe japonezii de pe frontul din interiorul țării „pentru că ei fuseseră preveniți". Cînd americanii au început să bombardeze orașele japoneze, vicepreședintele Asociației Producătorilor de Avioane a spus la radio : „totuși, noi cei ce sîntem angajați în industria producției de avioane și care ne-am așteptat întotdeauna ca acest lucru să se întîmple, am făcut pregătiri complete pentru a face față. Așadar, nu trebuie să ne temem". Numai pentru că totul se știa dinainte, totul era în întregime planificat, puteau japonezii să meargă înainte și să pretindă că totul fusese făcut voluntar de ei înșiși, nimeni nu i-a obligat la nimic. „Nu trebuie să gîndim că noi am atacat în mod pasiv, ci că am atras, în mod activ, inamicul spre noi". „Inamic, vino dacă vrei". În loc de „în final ce urma să vină a venit", noi vom spune mai degrabă „ceea ce așteptam a venit și sîntem bucuroși că a venit". Ministrul marinei a citat în Dietă din învățăturile unui mare războinic din anul 1870, Takamori Saigo. „Există două feluri de posibilități : una în care ne punem speranța și alta cînd o creăm noi. În timpuri de mare dificultate, nu trebuie să pierzi prilejul de a-ți crea prilejul". Iar generalul Yamashita, cînd trupele americane mărșăluiau în Manila, „remarca zîmbind larg", transmițînd la radio, că „acum inamicul se află în sînul nostru..." „Căderea rapidă a Manilei, la scurt timp după debarcarea inamicului în Golful Lingayen, a fost posibilă deci doar ca rezultat al tacticii generalului Yamashita și în concordanță cu planurile lui. Operațiunile generalului Yamashita sînt acum în progres continuu", cu alte cuvinte nimic nu pare să fi fost înfrîngere.

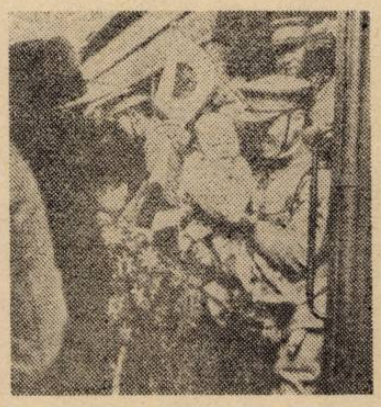

Momentul despărțirii de familie înaintea plecării la război

Americanii au mers așa de departe în direcția opusă pe cît au mers japonezii în direcția lor. Americanii s-au aruncat în efortul războiului pentru că lupta ne-a fost impusă. Noi am fost atacați ; așadar lăsați inamicul să se păzească, spuneau japonezii. Nici un purtător de cuvînt n-a spus despre Pearl Harbour și Batan că „acestea au fost luate în calcul în planurile noastre". Oficialitățile noastre spuneau în schimb că „inamicul a cerut aceasta. Îi vom arăta ce putem face". Americanii își modelează toată viața în raport de o lume în permanentă amenințare și sînt pregătiți să accepte provocarea. Reasigurările japoneze sînt bazate, mai degrabă, pe cursul vieții care este planificat și trasat dinainte chiar și acolo unde apare cel mai mare pericol din neprevăzut.

O altă temă constantă în comportamentul japonezilor în război era dezvăluirea vieții japonezilor. Ei vorbeau continuu de modul în care „ochii lumii erau ațintiți asupra lor". Așadar, ei trebuie să arate lumii întregul spirit al Japoniei. Americanii au debarcat în Guadalcanal și ordinele japonezilor date trupelor proprii erau că de-acum ele se aflau sub observația directă „a lumii" și trebuie să arate de ce sînt în stare. Marinarii japonezi erau avertizați că în caz că le era torpilată nava și li se dădea ordin s-o abandoneze, ei trebuiau să folosească bărcile de salvare cu cea mai mare îndemînare, altfel „lumea va rîde de voi. Americanii vă vor filma și vă vor arăta în New York". Conta cum se prezentau ei lumii și grija lor, în acest sens, era o grijă adînc implantată în cultura japoneză.

Problema cea mai importantă privind atitudinea japonezilor era atitudinea față de Majestatea Sa Imperială, Împăratul. Ce loc

deţinea împăratul în această privinţă ? Unele autorităţi americane subliniau că, în toate cele şapte secole de feudalism, împăratul a fost o figură în umbră. Loialitatea imediată a fiecărui japonez era datorată lordului său, daimyo, şi apoi generalissimului militar, şogunului. Fidelitatea faţă de împărat era o problemă, deoarece el era ţinut într-o curte izolată, ale cărei ceremonii şi activităţi erau riguros circumscrise de regulile şogunului. Era trădare chiar din partea unui lord feudal, daimyo, dacă acesta îi acorda respect împăratului, care pentru japonezul de rînd el abia exista. Japonia putea fi înţeleasă doar prin istoria ei, insistau analiştii americani ; cum putea un împărat care fusese scos din obscuritate în intervalul doar al memoriei oamenilor încă în viaţă, să fie un punct real de unire a unei naţiuni conservatoare ca Japonia ? Publiciştii japonezi, care repetau într-una domnia nemuritoare a împăratului asupra supuşilor săi, erau superprotestatari şi insistenţa lor s-a dovedit a fi o slăbiciune în acest caz. Nu exista nici un motiv, aşadar, ca politica americană în timp de război să fie cu mănuşi faţă de împărat. Existau mai degrabă toate motivele pentru care să direcţionăm atacul nostru cel mai puternic împotriva acestui concept diavolesc de Führer pe care Japonia îl plăsmuise recent. Era chiar esenţa religiei naţionaliste moderne Shinto, şi dacă noi subminam şi ameninţam sanctitatea Împăratului, întreaga structură a Japoniei inamice se prăbuşea în ruină.

Mulţi americani capabili care cunoşteau Japonia şi care văzuseră rapoarte de pe frontul cu japonezii şi din surse japoneze aveau putere de convingere opusă. Cei ce trăiseră în Japonia ştiau bine că nimic nu răneşte atît de amar poporul japonez şi nu-i zdruncină moralul ca orice cuvînt depreciativ la adresa împăratului sau orice atac deschis împotriva lui. Ei nu credeau că atacînd pe împărat noi atacam, în ochii japonezilor, militarismul. Ei sesizaseră veneraţia faţă de împărat în anii de după primul război mondial, cînd „democraţia" era un cuvînt la modă, iar militarismul era atît de discreditat încît militarii se schimbau în haine civile înainte de a ieşi pe stradă în Tokyo. Veneraţia japonezilor faţă de împăratul lor nu putea fi comparată, insistau vechii rezidenţi japonezi, cu salutul Heil Hitler, care era un barometru al succesului partidului nazist înfăşurat cu toate relele unui program fascist.

Mărturia prizonierilor de război japonezi plictisea în mod cert. Diferit de soldaţii occidentali, aceşti prizonieri nu erau instruiţi ce să spună şi ce să nu spună cînd vor fi capturaţi, de aceea răspunsurile lor la toate întrebările erau şocant de neregimentate. Acest eşec de a nu fi fost îndoctrinaţi se datora, desigur, politicii de a nu se preda a Japoniei. Ea nu fusese schimbată pînă în ultimele luni ale războiului şi chiar atunci ea a fost abolită doar la unele arme şi în unele unităţi locale. Mărturia prizonierilor merita atenţie pentru că ea reprezenta o opinie transversală în armata japoneză. Ea nu aparţinea trupelor al căror moral scăzut i-a determinat să se predea şi care să fie, prin urmare, netipice.

Aproape toţi fuseseră soldaţi răniţi şi inconştienţi, incapabili să reziste cînd fuseseră capturaţi.

Prizonierii japonezi de război care erau intransigenţi şi nu admiteau compromisuri imputau militarismul lor extrem împăratului, „îndeplinindu-i voinţa", „murind la comanda împăratului" ; „împăratul a condus poporul la război şi era datoria mea să mă supun". Dar cei ce respingeau războiul ce avea loc şi planurile de cucerire viitoare ale Japoniei imputau în mod regulat această putere de convingere paşnică împăratului. El era totul pentru toţi. Cei sătui de război vorbeau despre el ca despre „Majestatea Sa iubitoare de pace", ei insistau că el „a fost întotdeauna liberal şi împotriva războiului". „El a fost minţit de Tojo". „În timpul incidentului din Manciuria el a arătat că este împotriva militarismului". „Războiul a început fără ştirea sau permisiunea împăratului. Împăratului nu-i place războiul şi n-ar permite ca poporul său să fie atras în el. Împăratul nu ştie cît de rău sînt trataţi soldaţii săi". Acestea nu erau declaraţii precum ale prizonierilor germani de război care ,oricît de mult se plîngeau că Hitler fusese trădat de generalii săi sau de înaltul comandament, totuşi atribuiau războiul şi pregătirile de război führerului ca instigator suprem. Prizonierul de război japonez era explicit în ce priveşte faptul că veneraţia faţă de Casa Imperială era separată de politica de război agresiv şi militarism.

Împăratul era, totuşi, pentru ei de neseparat de Japonia. „O Japoniei fără împărat nu era „Japonia". „Japonia fără Împărat este de neimaginat". „Împăratul japonezilor este simbolul poporului japonez, centrul vieţii lor religioase. El este un obiect superreligios". Nici n-ar fi blamat pentru înfrîngere, dacă Japonia ar pierde războiul. „Poporul nu consideră împăratul responsabil pentru războaie". „În cazul înfrîngerii, cabinetul şi liderii militari vor fi blamaţi, nu împăratul". „Chiar dacă Japonia ar pierde războiul zece din zece japonezi încă l-ar venera pe împărat".

„Refuză să vorbească împotriva împăratului"

Toată această unanimitate în a-l situa pe împărat deasupra criticilor dă de bănuit americanilor care sînt obişnuiţi să nu excludă pe nimeni de la un examen sever şi de la critică. Dar nu mai există îndoială că aceasta era vocea Japoniei chiar şi învinsă. Cei mai experimentaţi interogatori ai prizonierilor de război dădeau următorul verdict, ne nemaifiind necesar să se insiste asupra întregii interogări : „refuză să vorbească împotriva împăratului". Toţi prizonierii refuzau, chiar şi cei ce cooperau cu aliaţii şi transmiteau pentru ei mesaje prin radio destinate trupelor japoneze. Din toate interogatoriile prizonierilor de război numai trei au fost uşor împotriva împăratului şi numai unul mergea aşa de departe ca să afirme : „ar fi o greşeală ca împăratul să fie lăsat pe tron". Al doilea spunea că „împăratul era o persoană oligofrenă, nimic mai mult decît o marionetă" şi al treilea nu a mers mai departe decît de a presupune că împăratul ar putea să abdice în favoarea fiului său şi că dacă monarhia va fi anihilată tinerele japoneze ar spera să dobîndească o libertate pe care ele o invidiază la femeile din America.

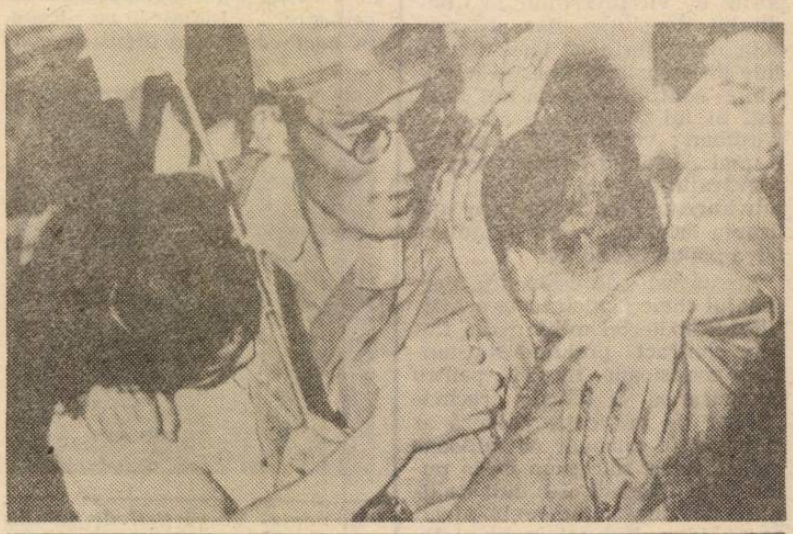

Revenirea din război şi întîlnirea cu familia

Comandanţii japonezi manifestau, prin urmare, o deplină şi unanimă veneraţie japoneză cînd distribuiau ţigarete soldaţilor „de la împărat" sau cînd îi conduceau, de ziua de naştere a împăratului, să se încline de trei ori spre răsărit şi să strige „banzai" (trăiască), sau cînd cîntau dimineaţa şi seara „chiar dacă unitatea era supusă zi şi noapte bombardamentului", „cuvintele sacre" pe care împăratul însuşi le dăduse forţelor armate în Rescriptul pentru soldaţi şi marinari în timp ce „pădurea se făcea ecoul cîntecului". Militariştii obişnuiau să apeleze la loialitatea faţă de împărat pe toate căile posibile. Ei le cereau oamenilor să „îndeplinească voinţa Majestăţii Sale Imperiale", „să risipească toate neliniştile împăratului lor", să „demonstreze respectul lor pentru bunăvoinţa imperială", să „moară pentru împărat". Aşa cum mulţi prizonieri spuneau : „japonezii vor lupta fără să ezite, chiar nedispunînd de altceva decît de lănci de bambus, dacă aşa decretează împăratul. Ei se vor opri tot aşa de repede dacă împăratul dă un decret în acest sens". „Japonia va arunca armele mîine dacă împăratul va da un asemenea ordin". „Chiar armata Kwantung din Manciuria — cea mai militaristă şi şovină — va depune armele", „numai cuvintele sale pot face ca poporul japonez să accepte o înfrîngere şi să fie convins să trăiască pentru a reconstrui".

Această loialitate necondiţionată şi nerestrictivă era, în mod evident, în contradicţie cu criticile altor persoane şi grupuri. Prizonierii de război erau liberi să denunţe comandanţii lor direcţi, îndeosebi pe aceia care nu împărtăşeau pericolele şi privaţiunile soldaţilor lor. Ei erau deosebit de critici la adresa acelora care se evacuau cu avionul lăsînd trupele lor să lupte mai departe. De obicei, ei apreciau pe unii ofiţeri şi criticau aspru pe alţii ; nu apărea nici un semn că ei n-ar fi avut voinţa de a distinge ceea ce este bun de ceea ce este rău în lucrurile japoneze. Chiar şi în insulele de acasă ziarele şi revistele criticau guvernul, ele apelau la o mai fermă conducere şi o mai bună coordonare a efortului şi notau că militarii nu primeau de la guvern ceea ce le era necesar. Ele criticau chiar şi restricţiile asupra libertăţii cuvîntului. Un raport al unui grup de editori, foşti membri ai Dietei (parlamentului) şi directori ai partidului totalitar al Japoniei, ai Asociaţiei de Sprijinire a Conducerii Imperiale, tipărit într-un ziar din Tokyo, în iulie 1944, era un bun exemplu. Un vorbitor spunea : „Cred că există diferite căi de a ridica poporul japonez, dar cea mai importantă este a libertăţii cuvîntului. În aceşti ani oamenii nu au putut să spună deschis ceea ce au gîndit. Ei s-au temut că vor fi blamaţi dacă vor spune anumite lucruri. Ei au ezitat şi au încercat să aranjeze lucrurile la suprafaţă, cugetul public fiind, în realitate, timid. Nu putem niciodată, în acest fel ,să punem în valoare puterea totală a oamenilor". Un alt vorbitor extindea aceeaşi temă spunînd : „Am avut întîlniri cu oameni din districtele electorale aproape în fiecare noapte şi le-am pus întrebări legate de multe chestiuni, dar tuturor le era frică să vorbească. Libertatea cuvîntului le era negată. Cu siguranţă, nu aceasta este calea de a stimula voinţa lor de a lupta. Oamenii erau atît de restricţionaţi de aşa-numita Lege penală specială din timpul războiului şi de Legea securităţii naţionale, încît ei deveniseră tot atît de timizi, înfricoşaţi ca şi oamenii din epoca feudală a şogunatului. Prin urmare, puterea de a lupta, care ar fi putut să fie dezvoltată, rămînea acum nedezvoltată". (Va urma)

Florea Ţuiu

Bolşoi Teatr

Mariana Vasiliade, Botoşani. Teatrul Mare din Moscova (Bolşoi Teatr) este una din cele mai cunoscute scene de operă şi balet şi este în acelaşi timp un important centru al culturii muzicale şi teatrale ruse şi mondiale. A fost fondat la 28 martie 1776, construirea lui fiind strîns legată de înflorirea culturii naţionale ruse de la sfîrşitul sec. al XVII-lea, de apariţia actorilor profesionişti şi de naşterea muzicii ruse de operă. În acelaşi an se formează trupa permanentă a Teatrului rus din Moscova, spectacolele montîndu-se în casa contelui R. I. Voronţov de pe strada Znamenka. În 1780, trupa se mută în clădirea construită în colţul străzii Petrovka, primind, astfel, numele de teatrul Petrovski, acesta devenind primul teatru permanent din Moscova. În 1805 clădirea teatrului a ars, iar spectacolele s-au jucat în continuare în diverse săli, pieţe etc. Construit pe vechiul loc, în 1824, noul teatru primeşte denumirea de Bolşoi Petrovski. Clădirea monumentală cu puternice coloane şi porticuri are pe fronton cvadriga lui Apollo turnată în bronz. Această nouă clădire a fost inaugurată la 18 ianuarie 1825. După 28 de ani (în 1853) teatrul arde din nou ; este redeschis în 1856 într-o clădire renovată cu importante amenajări acustice şi vizuale. Sala teatrului are o capacitate de 2 000 de locuri cu cinci balcoane etajate, lungimea ei este de 29,8 m, lăţimea 30 m, înălţimea 19,6 m. Scena are adîncimea de 22,8 m iar lăţimea de 39,3 m. În anul 1961 Teatrul Mare a mai primit o sală de spectacole în Palatul Congreselor din Kremlin.

Costurile războiului din Golf

Dinu Matache, Slatina. Potrivit calculelor efectuate de profesorul marocan Mehdi Al Manyra, unul dintre intelectualii arabi de mare renume, războiul din Golful Persic a costat economia mondială 800 000 milioane dolari, cheltuieli directe şi consecinţe ulterioare. Profesorul Manyra, care a fost director general adjunct al UNESCO şi membru fondator al Clubului de la Roma, a realizat un studiu asupra costurilor economice ale războiului pe zone — cu o marjă de eroare de 10 la sută — şi a ajuns la concluzia că pentru totalul ţărilor arabe conflictul a însemnat 435 000 milioane dolari. Costul pentru Irak a fost de 170 000 milioane dolari, inclusiv estimarea cheltuielilor pentru reconstrucţie, iar pentru ţările din Golf — 250 000 milioane dolari, incluzînd şi consecinţele. Statele industrializate — spune Al Manyra — profesor la Universitatea din Rabat — au cheltuit 300 000 milioane dolari, iar ţările lumii a treia — 60 000 milioane dolari. Pentru Statele Unite, războiul din Golf s-ar putea dovedi o bună afacere în condiţiile în care diverse ţări neparticipante (Japonia, Germania) şi state arabe petroliere le-au promis 54,5 miliarde dolari în timp ce costul total al angajării americane în Golf este estimat de numeroşi experţi americani la 10—15 miliarde dolari. Aceste cifre cu mult mai mici faţă de estimările anterioare se datorează duratei reduse a conflictului, pierderilor materiale reduse şi scăderii preţurilor petrolului, factor determinant în calculul cheltuielilor pentru repatrierea a sute de mii de militari americani din zonă.

Ştefan Sorin Mureşan, Cluj. Mulţumim pentru propuneri, dar, deocamdată, reuşim să rezolvăm aceste chestiuni în redacţie.

profil

Khaleda Zia

prim-ministru al Bangladesh-ului

Nimic nu prevestea succesul în alegeri al doamnei Khaleda Zia pentru postul de prim-ministru într-o ţară musulmană cu 115 milioane de locuitori.

Văduvă a fostului preşedinte Ziaur Rahman, asasinat la 30 mai 1981, ea apare în ochii partizanilor soţului dispărut drept posesoare a unui testament politic şi un simbol al unităţii indispensabile pentru galvanizarea unui militantism care riscă să decadă. După asasinarea soţului său, i se propune să devină vicepreşedinte al Partidului Naţional din Bangladesh, creat în 1978 de acesta. La început a refuzat, apoi a acceptat să facă parte din conducerea partidului, iar în 1984 a devenit preşedinta PNB. În mai puţin de doi ani, Khaleda Zia a devenit o personalitate politică de prim plan, una din cele două „oi negre" ale regimului fostului preşedinte Ershad. Cea de-a doua este dna Hasina Wajed, fiica fostului preşedinte Mujibur Rahman, asasinat în 1975. Destinul asemănător al celor două femei va fi nedisociabil. Rivale, dar urmărind un scop comun — „desfiinţarea dictaturii lui Ershad" —, ele nu se împacă, şi ecourile disputelor lor politice animă viaţa politică.

Ziaur Rahman a ajuns la putere în anul 1975 şi a guvernat timp de 6 ani. Această perioadă a lăsat o bună amintire în Bangladesh, el avînd reputaţia unui om politic integru şi moderat. După socialismul lui Mujibur Rahman, el s-a declarat pentru „justiţie socială", începînd privatizarea economiei. Văduva sa a preluat ideile programului soţului asasinat.

Cu „curajul îndubitabil" care o caracteriza pe ea şi anturajului său, dna Zia a condus o gherilă politică împotriva lui Ershad din care motive a fost închisă de şapte ori în opt ani în timpul dictaturii acestuia. Spre deosebire de rivala sa — Hasina Wajed — ea a refuzat orice compromis cu fostul regim.

Khaleda Zia este convinsă că Ershad a fost implicat în asasinatul soţului ei. Deci fostul şef de stat acum închis, nu se poate aştepta la clemenţă din partea actualului regim.

În timpul campaniei electorale, dna Zia a adoptat un ton mai moderat decît rivala sa, fiica lui Mujibur Rahman, manifestîndu-şi afinităţile proindiene, opunîndu-se islamizării Bangladesh-ului comparativ cu „secularismul" lui M. Rahman şi al fiicei sale. Această reţetă i-a asigurat victoria.

Născută la 15 august 1945, în districtul Dinajpur, în nord-vestul ţării, ea s-a căsătorit la 13 ani, fiind încă elevă (practica era curentă), cu Ziaur Rahman, căpitan în armata pakistaneză. Bangladesh-ul făcea parte atunci din Pakistan. Viaţa pe care o duce este foarte modestă, este viaţa unei soţii de militar de carieră. Atîta timp cît a fost „prima doamnă" a ţării, dna Zia a dus o viaţă foarte discretă.

Acum, la Dhaka, ea ocupă o casă în campusul militar din capitală. „Este o gospodină model, consacrîndu-şi timpul creşterii celor doi fii ai săi", se spune în biografia ei oficială.

Îmbrăcată cu o eleganţă sobră, ea vorbeşte limba bengali şi engleza. Devenind prima femeie şef de guvern din Bangladesh, ea vine după Sirimavo Bandaranaike din Sri Lanka, Indira Gandhi în India şi Benazir Bhutto în Pakistan, continuînd această curioasă tradiţie feministă a subcontinentului indian.

I. I.

FREE BIBLE CORRESPONDENCE COURSE

For your free course, please print your complete name and address and send to:

WORLD BIBLE SCHOOL
Dept. V-1
P.O. Box 9346
Austin, TX 78766 USA

When you have completed the full course, you will receive a certificate.

Thatcher

Florentin Bogdan, Bucureşti. Fostul premier britanic, doamna Margaret Thatcher, va conduce un nou curent în sînul partidului conservator, care va apăra principiile politice ale thatcherismului. Fostul preşedinte al Partidului Conservator, Cecil Parkinson, a declarat într-o conferinţă de presă, că noua tendinţă nu îşi propune să îl submineze pe primul ministru John Major, ci să menţină cursul actual al guvernului conservator. Cu toate aceste asigurări, comentatorii de presă şi politicienii de alte orientări văd în acest anunţ confirmarea divizării partidului aflat acum la putere. Vicepreşedintele Partidului Laburist, Roy Hattersley, afirmă că thatcheriştii au declarat război în sînul partidului şi că prezenţa acestui curent îl va pune într-o situaţie jenantă pe primul ministru, John Major. Hotărîrea lui Major de a elimina nepopularul impozit local („Poll Tax") introdus sub guvernarea dnei Thatcher, precum şi acordul său de a spori cooperarea britanică în sînul Comunităţii Europene, au nemulţumit grupul conservator susţinător al fostului premier. Deşi Margaret Thatcher însăşi l-a sprijinit pe Major ca succesor al ei în luna noiembrie, ea nu a ascuns faptul că există o serie de discrepanţe între punctele ei de vedere şi cele ale noului premier.

ANUNŢ IMPORTANT

În urma tragerii la sorţi a participanţilor la concursul iniţiat de revista noastră în colaborare cu Radio Contact, au ieşit cîştigători următorii :

PREMIUL I în valoare de 10 000 lei — dl. POSOIU PAUL, str. Banu Udrea nr. 10, Bucureşti, sectorul 3 ;

PREMIUL al II-lea în valoare de 5 000 lei — dl. ŞTEFAN DAN, Dealu Măcinului nr. 4, Bucureşti, sector 6 ;

— PREMIUL al III-lea în valoare de 3 000 lei — dl. AVĂDANEI CONSTANTIN, str. Victoriei nr. 6, Cugir, Alba.

Menţiuni oferite de Radio Contact : (cîte două discuri şi un poster) :

1. dl. Andrei Titus, str. I. G. Duca nr. 81 C, Constanţa ;

2. dl Socea Ilie, str. Cetatea de Baltă nr. 139—143, sector 6 Bucureşti ;

3. d-na Buţurcă Aurica, micro 13, Galaţi (pe care o rugăm să ne dea adresa întreagă).

Cîştigătorii din Bucureşti sînt rugaţi să treacă pe la redacţie pentru a-şi primi ceea ce li se cuvine. Participanţilor din provincie le vom expedia premiile şi menţiunile prin poştă.

Publicăm, în continuare, lista celorlalţi participanţi care au dat răspunsuri exacte :

Răclea Getta — Vaslui ; **Florea Liliana** — Dej ; **Marinovici Radu** — Făgăraş ; **Morar Mircea** — Cluj-Napoca ; **Rusu Ştefan** — Constanţa ; **Driva Fenia** — Călimăneşti ; **Moise Mircea** — Constanţa ; **Andreea Gonciar** — Botoşani ; **Ghemeş Romul** — Cluj ; **Florea Ovidiu** — Piteşti ; **Ciubotaru Constantin-Dan** — Tîrgovişte ; **Ţăpoi Viorel** — Piteşti ; **Cocuz Ionel** — Ploieşti ; **Bulibaşa Elena** — Alexandria, Teleorman ; **Faur D. Mirela** — Alba Iulia ; **Olaru Mihai** — Ploieşti ; **Stoleru Ilie** — Bucureşti ; **Roman Lucian** — Ploieşti ; **Duma Cornel** — Zimandu Nou, Arad ; **Niculescu Sorin** — Braşov ; **Negru Cristinel** — Galaţi ; **Statnicu Mihai** — Cernavodă, Constanţa ; **Dogariu Roxana Mioara** — Dorohoi, Botoşani ; **Mureşianu Ana-Maria** — Bucureşti ; **Dîrdală Decebal** — Galaţi ; **Mărgineanu Carmen Cătălina** — Bacău ; **Dinescu G. Cosmin** — Bucureşti ; **Rodica Negroiu** — Bucureşti ; **Bozdog N.** — Bucureşti ; **Moisa Ioan** — Oradea ; **Ştefanache Virgil** — Bucureşti ; **Pătru Maria** — Sibiu ; **Frincu Vasile** — Argeş ; **Puchianu Ionel** — Sibiu ; **Aldea Constantin** — Constanţa ; **Popa Gh. Ion** — Bacău ; **Ioniţă Gabriela** — Bucureşti ; **Berar Dan** — Arad ; **Covaci Gavril** — Bihor ; **Gheţău Ovidiu** — Bîrlad ; **Preda Radu-Gheorghe** — Bacău ; **Ciucă Sorin** — Bucureşti ; **Bălan Cecilia** — Galaţi ; **Cătinean Ioan** — Cluj ; **Băiaşu Constantin** — Bucureşti ; **Jianu Mariana** — Bucureşti ; **Faur Voicu-Sabin** — Alba Iulia ; **Acatrinei Marcel-Mihai** — Suceava ; **Fandolea Adriana** — Bucureşti ; **Fandolea Dorin** — Bucureşti ; **Luţai Mircea Dănuţ** — Arad ; **Dumitru Ion** — Bucureşti ; **Mareş Virgil** — Rîmnicu-Vîlcea ; **Costineanu Dan** — Bucureşti ; **Mănescu Romeo** — Baia Mare ; **Contrasiu Petru** — Sălaj ; **Zota Liliana-Mihaela** — Vrancea ; **Muntean Traian-Nicolae** — Baia Mare ; **Stan Tasica** — Galaţi ; **Pîrvan Ion** — Bucureşti ; **Cubleşan Maria-Cristina** — Bucureşti ; **Chifu Victor-Gabriel** — Dolj ; **Mănescu Lucian**-Constanţa ; **Timofti Petru** — Bacău ; **Vicol Elena** — Galaţi ; **Argeşanu Rodica** — Bucureşti ; **Fodor Sorin** — Hunedoara ; **Afrim Luiza-Mirela**-Craiova ; **Badi Sabin-Sorin** — Dolj ; **Florea Mădălina** — Bucureşti ; **Stăncioi Liana** — Dolj ; **Baraitaru Gabriel** — Olt ; **Răducu C. Constantin** — Tîrgovişte ; **Baron Mircea** — Hunedoara ; **Hăhăianu Ioana** — Alba Iulia ; **Mateescu Cristian-Gabriel** — Bucureşti ; **Codrean Traian** — Hunedoara ; **Pop Iuliu-Patriciu** — Hunedoara ; **Pîrlogea Florin** — Bucureşti ; **Lupu Dănuţ** — Teleorman ; **Beraru Dumitru** — Cluj ; **Georgescu Niculae** — Bucureşti ; **Vălean Gheorghe** — Hunedoara ; **Creostean Ovidiu** — Bistriţa-Năsăud ; **Viorel Spînu** — Alba Iulia ; **Mocanu C. Dan** — Bucureşti ; **Tiberiu Marinescu** — Constanţa ; **Ilie Constantinescu** — Dolj ; **Cărpuşor Mircea** — Piatra Neamţ ; **Ştef. Angela** — Alba Iulia ; **Gheorghiu Iuliu** — Dîmboviţa ; **Lechinteanu Mircea** — Cluj ; **Ghideu Mircea** — Ploieşti ; **Găneanu Doinita Mariana** — Suceava ; **Bobulescu Răzvan** — Bucureşti ; **Lupaş Silvia** — Rîmnicu-Vîlcea ; **Stroe Florentin Octavian** — Suceava ; **Stanciu Ioan** — Maramureş ; **Cornici George Felix** — Galaţi ; **Balog Tereza** — Arad ; **Mureşanu Ioan** — Bucureşti ; **Teglaş Irina** — Sălaj ; **Ilieş Daniela** — Sălaj ; **Stănescu Florin Octavian** — Bucureşti ; **Măcău Nicolae** — Olt ; **Jercan Costel** — Rm. Sărat ; **Dan Olimpiu** — Bistriţa ; **Jianu Nicolae** — Gorj ; **Mocanu Zamfira Dorina** — Sibiu ; **Timofei Daniela** — Tulcea ; **Bontaş Petru** — Bacău ; **Mihail Văduva Dinu** — Bucureşti ; **Tomida Dimitrie** — Vîlcea ; **Toia Marinel Romeo** — Brăila ; **Coroş Corina Alexandra** — Cluj-Napoca ; **Chifu Artur Călin** — Dolj ; **Buican Ibolya Maria** — Sibiu ; **David Sorin** — Caraş-Severin ; **Bordeanca Daniel** — Bucureşti ; **Oprea Elena** — Bucureşti ; **Lungu V. Ion** — Dîmboviţa ; **Szekely Radu** — Cluj-Napoca ; **Balea I. Gheorghe** — Piteşti ; **Ştefan-Fotin Mihai Alexandru** — Bucureşti ; **Rădulescu Nicolae** — Argeş ; **Frimu Ioana Georgeta** — Bucureşti ; **Bontaş Verginia** — Bacău ; **Balan Dorel** — Ilfov ; **Niţă Dumitru-Horia** — Sibiu ; **Grigoruţă Costel-Dorin** — Botoşani.

ABONAMENTE

Anunţăm pe cititorii noştri că, pînă la data de 15 a fiecărei luni, pot face în continuare abonamente la revista „Lumea azi" pentru oricare din lunile următoare. Abonamentele se fac pe o perioadă de minimum trei luni.

Revista „Lumea azi" figurează la poziţia 18 pe lista publicaţiilor interne — 1991, înaintată oficiilor poştale din ţară.

Coordonatorul rubricii : Ileana Iordache

Revista „Lumea azi", Bucureşti, Piaţa Presei Libere nr. 1, sector 1, Oficiul Poştal 33, cod 71 341, căsuţa poştală 33-29, telefon : 17 60 10, internaţional : 18 50 81. Abonamentele se fac la oficiile poştale, factorii poştali şi difuzorii voluntari din întreprinderi şi instituţii. Cititorii din străinătate se pot abona direct la redacţia „Lumea azi", costul abonamentelor urmînd a fi virat în contul nostru nr. 53.51.04.43.007-7 deschis la Banca Română de dezvoltare S.A., Bucureşti, telex nr. 11 238 ; 11 289 ; 10 138.

C.P.B.

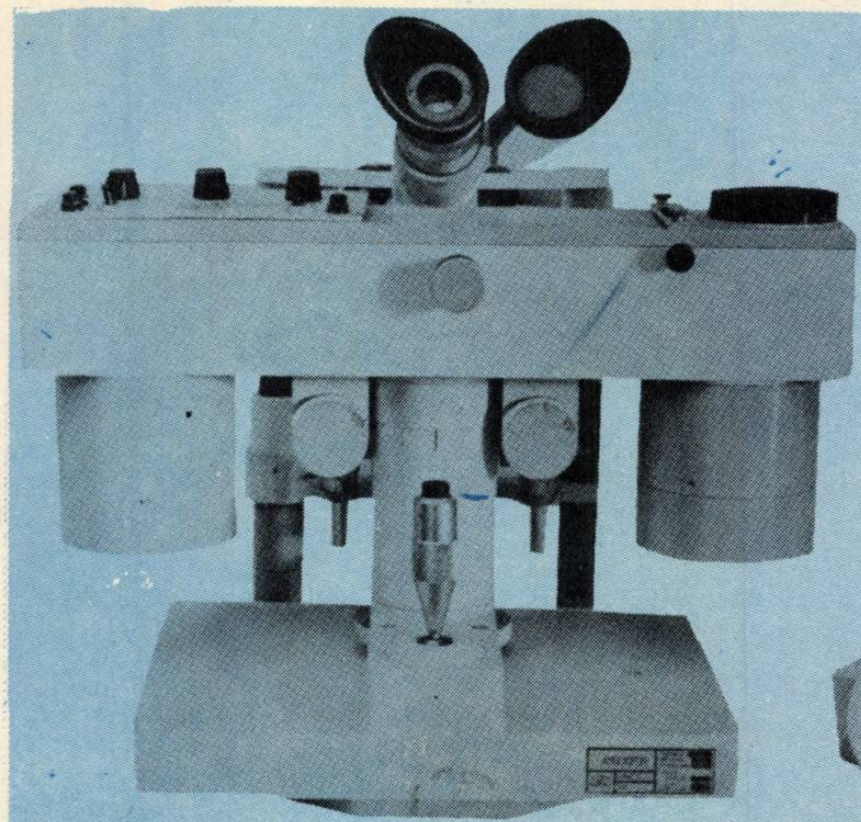

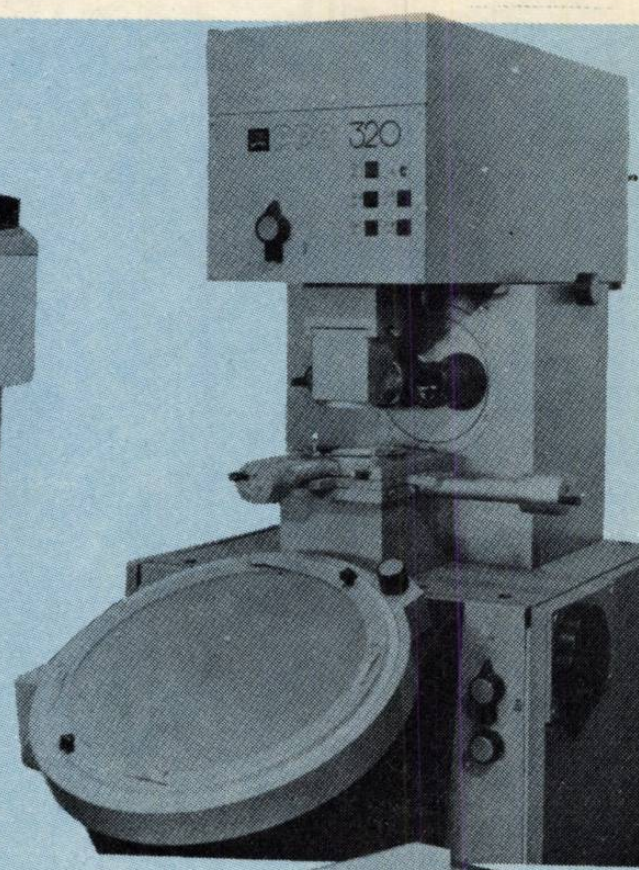

Societatea comercială

INDUSTRIA OPTICĂ ROMÂNĂ S.A.

Aleea I.O.R. nr. 4, sector 3

Bucureşti — România

VĂ OFERĂ :

– Microscoape de cercetare cu utilizare în medicină şi învăţămînt ;
– Microscoape de atelier ;
– Proiectoare de profile ;
– Aparatură oftalmologică ;
– Aparatură stomatologică ;
– Aparatură de proiecţie film, diapozitive, planşe ;
– Aparatură pentru verificarea şi montarea lentilelor de ochelari ;
– Aparatură optică de măsură şi control ;
– Bunuri de larg consum.

Produsele pot fi livrate contra cost tuturor solicitanţilor (persoane juridice sau fizice) prin încheiere de contract sau direct din magazinul propriu de vînzare, deschis la sediul întreprinderii, de luni pînă vineri, între orele 8^{00}–16^{00}.

Grupa SERVICE – I.O.R.–S.A. vă stă la dispoziţie pentru întreţinerea produselor optice aflate în exploatare, indiferent de provenienţa acestora.

Relaţii suplimentare la telefon : 21.20.80./485

S.C.–I.O.R. Vă aşteaptă !

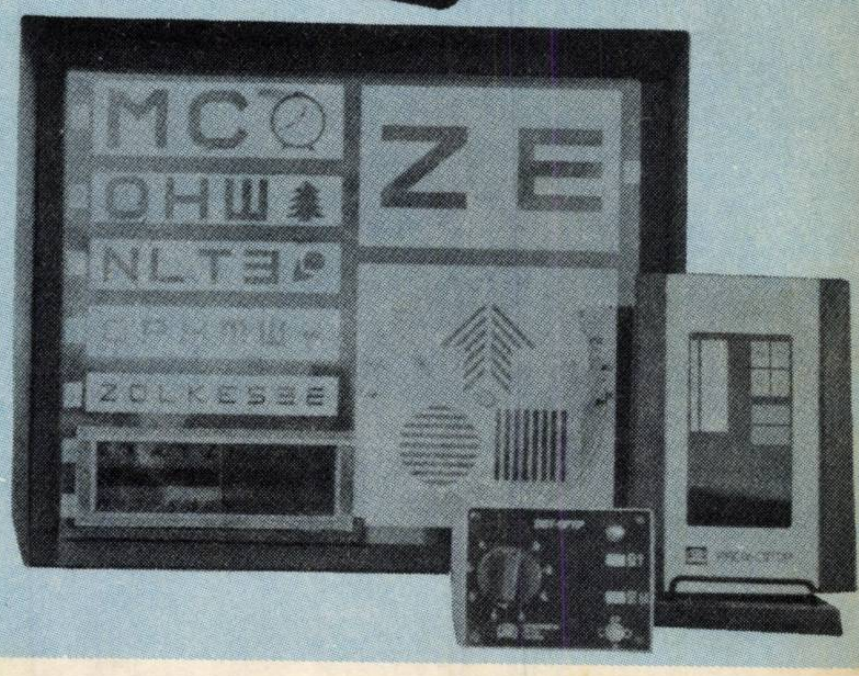

Lei 10

MUZEUL PRESEI ȘEVER BOCU
JIMBOLIA
NR. D-555
85317

LUMEA azi

Nr. 16 18 aprilie 1991

SERVICIILE SECRETE EST-EUROPENE
lumini și umbre

REPORTAJ PE GLOB
Toulouse

Obișnuita — în asemenea ocazii — fotografie de grup a participanților

Reconectări necesare

Ca instituție internațională al cărei mandat este acela de a promova ideile economiei de piață, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, B.E.R.D., se dorește o bancă de afaceri care să realizeze operațiuni rentabile în țările răsăritene angajate deja pe o cale democratică. Proiectele sale în aceste state sînt direct legate de punerea în aplicare a programelor de reformă, deoarece din însuși statutul său reiese că aceasta va participa la finanțarea infrastructurilor, a societăților mixte legate de industrie sau de mediul înconjurător și va avea un rol de consilier pe lîngă guverne în procesul de privatizare.

Sprijinirea reconstrucției și dezvoltării țărilor din Europa răsăriteană va reveni, cu prioritate, marilor acționari — SUA, Japonia și Marea Britanie — care dețin împreună 75 la sută din fonduri. Acordarea, de exemplu, de asistență economică Uniunii Sovietice este condiționată de reducerea bugetului militar, introducerea economiei de piață și retrocedarea Insulelor Kurile către Japonia, cerințe politice respinse de Franța și Germania, care sînt partizanele acordării unui ajutor de urgență U.R.S.S.

În timpul trecut de la revoluțiile ce au avut loc în Europa de Est s-a încercat a se menține consensul internațional cu privire la modalitățile de ajutorare a statelor din fostul bloc sovietic, și iată, pentru prima dată, o instituție financiară condiționează, în mod explicit, acordarea împrumuturilor de democratizarea și respectarea drepturilor omului în țările primitoare.

Reuniunea inaugurală a Consiliului guvernatorilor de la 15 aprilie — la care au participat 28 de șefi de state și guverne și 49 de miniștri de finanțe — a marcat intrarea în funcțiune a noului organism financiar internațional destinat ajutorării țărilor din răsăritul Europei. Acesta poate deveni un concurent serios pentru Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială, mai ales în domeniile : credite de altă proveniență și furnizori de expertiză în problema tranziției la economia de piață, a redemarării creșterii economice în țările destinatare. Din acest moment, B.E.R.D. este autorizată să înceapă, imediat, operațiuni de credit pentru țările din Europa de Est, URSS inclusiv : primele împrumuturi vor putea fi acordate pînă în luna iunie a.c.

B.E.R.D. urmează să constituie cel mai ambițios proiect de ajutorare pe plan internațional de la planul Marshall, care a contribuit la reconstrucția Europei occidentale după cel de-al doilea război mondial. Țările din fostul C.A.E.R. au nevoie — aprecia, recent, președintele noii bănci, Jacques Attali — de cel puțin 15 ani pentru a se redresa economic, B.E.R.D. putînd contribui cu 15 la sută din necesitățile lor financiare, evaluate la 2 000 de miliarde ECU în viitorii 20 de ani. Aproximativ 40 la sută din capitalul său va fi utilizat în vederea creării unei infrastructuri economice în fostele țări comuniste (după modelul planului Marshall), iar restul de 60 la sută va reveni investițiilor comerciale pe termen lung în sectorul privat.

Prezența la Londra, la invitația premierului John Major și a președintelui François Mitterrand, i-a permis șefului statului român, dl Ion Iliescu, contacte și convorbiri la nivel înalt în cadrul cărora au fost evocate evoluțiile reale din țara noastră, dificultățile cu care se confruntă România în procesul creării unei autentice democrații și a unei economii de piață de tip occidental. Totodată, participarea românească dă gir atașamentului dintotdeauna la democrația autentică, la reintegrarea europeană pe firul unei tradiții de sorginte titulesciană. În alocuțiunea sa, președintele României a considerat B.E.R.D. „o legătură necesară în procesul CSCE", arătînd că „edificarea unei Europe noi, unite, corespunde bineînțeles interesului național al fiecărei țări reprezentate, astăzi, aici. În prezent, cînd barierele ideologice au fost eliminate ireversibil și cînd împărtășim cu adevărat aceleași valori, atingerea acestui obiectiv comun reclamă soluții creatoare și realiste pentru problemele foarte serioase cărora cu toții trebuie să le facem față".

Ce așteaptă România de la B.E.R.D. ? În primul rînd, accesul la creditele acestui tînăr organism financiar (și canalizarea acestora, în faza incipientă, în special în lanțul agro-alimentar), un ajutor activ la scoaterea țării din marasmul economic în care au adus-o superplanificarea și ultracentralizarea din ultimele decenii de dictatură comunistă. În al doilea rînd — și aici se evidențiază dimensionarea politică a B.E.R.D. — sprijinirea cursului spre o autentică democrație, nu numai la noi, dar și în țările vecine, în toate cele șapte state răsăritene.

În eforturile de obținere a unui plus de credibilitate pe piețele financiare și sprijin în promovarea reformei se înscrie și vizita neoficială de patru zile a premierului român, dl Petre Roman, în Statele Unite. Aceasta a cuprins convorbiri cu reprezentanți ai Administrației, congresmeni, oameni de afaceri, deschizînd perspective pentru viitoare legături, contacte, întrevederi cu alte personalități americane. De la bun început, intenția exprimată de premierul Roman a fost de a demonstra diferitelor medii americane în ce constă procesul democratic din România, „ce valențe a atins și să arătăm că atît în procesul democratic, cît și în procesul trecerii la o economie de piață, suportul S.U.A. este foarte important".

Pașii făcuți de România spre lumea industrializată sînt înceți, dar, sperăm, siguri, și, mai ales, ireversibili. Am fost admiși — cu întîrziere — ca invitați în Consiliul Europei, continuăm dialogul — cu obstacole — cu Piața comună, am început a beneficia — încă modest — de anumite programe occidentale de ajutor, Fondul Monetar Internațional ne-a creditat — în condițiile convenite — cu aproape un miliard de dolari. Reconectarea țării noastre la circuitul financiar internațional continuă.

Doina Topor

● *Ideea înființării Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (B.E.R.D.) a fost enunțată pentru prima dată, în octombrie 1989, de președintele François Mitterrand, înainte de căderea Zidului de la Berlin. Scopul — ajutorarea țărilor din Europa centrală și răsăriteană să obțină de la o instituție oficială împrumuturile pe care băncile particulare le consideră încă prea riscante pentru a le acorda.*

● *La 29 mai 1990, 41 de țări și organizații acționare au semnat la Paris, statutul acesteia — Acordul privind stabilirea obiectivelor băncii : tranziția la o economie de piață și promovarea întreprinderilor particulare în Bulgaria, Cehoslovacia, Iugoslavia, Polonia, România, Ungaria și U.R.S.S., stimularea privatizărilor, crearea întreprinderilor mixte cu firme străine, conversiunea industriei militare, realizarea infrastructurilor capabile să contribuie la dezvoltarea pieței, în special în domeniile drumurilor, al telecomunicațiilor, punerea la punct a unor sectoare de distribuire, preluarea participării la anumite întreprinderi sau cooperative, oferirea de servicii de consulting.*

● *Membrii B.E.R.D. sînt 39 de țări plus C.E.E. și Banca Europeană de Investiții ; cuprinde toate țările din Europa (cu excepția Albaniei), S.U.A., Canada, Mexic, Japonia, Australia, Noua Zeelandă, Coreea de Sud, Israel, Egipt și Maroc.*

● *Sediul este, deocamdată, la Albert Embankment, lîngă Parlamentul din Londra, unde vor lucra 250 de persoane ; vor fi deschise birouri de reprezentare în țările unde operează.*

● *Președintele B.E.R.D. este fostul consilier prezidențial francez, Jacques Attali ; Consiliul guvernatorilor este condus de ministrul olandez de finanțe, Wim Kok.*

● *România este membru fondator cu o cotă-parte la capital însumînd 48 milioane ECU (aproximativ 50 milioane dolari) ; membri de drept ai Consiliului guvernatorilor B.E.R.D. sînt guvernatorul Băncii Naționale a României și ministrul român de finanțe.*

LUMEA azi
săptămînal independent de politică externă

Anul III, serie nouă, nr. 16 (1431), 18 aprilie 1991

Sumar

PROBLEME ROMÂNEȘTI
Reconectări necesare 1
— **Alianța Civică pe calea acțiunii politice.** Alexandru Antonescu 2
— **Comunismul, realitatea și... senectutea.** Bogdan Torcătoru 3

ACTUALITATEA INTERNAȚIONALĂ. **Uniunea Sovietică. Bielorusia — încă o sfidare la adresa centrului.** Adrian Stătescu 4
— **Irak. „Teribila tragedie a kurzilor"** 4
— **Polonia. Punct ochit, punct lovit.** Ovidiu Dranga 5
— **Finlanda. „Liniștea" cea de toate zilele...** Manuela Ștefănescu 6
— **Afganistan. Și acolo, războiul continuă.** C. Valeriu 7

SERVICIILE SECRETE EST-EUROPENE. **Lumini și umbre (I)**
— **Cu ce se ocupă K.G.B.-ul ?**
— **Ce a fost, a fost...**
— **„Cel mai puternic partid ?".** Grupaj realizat de Alexandru Antonescu, Cristian Moanță, Mihaela Brumă 8—10

DOCUMENT. **Declarația secretarului general al O.N.U. privind misiunea sa de bune oficii în Cipru (27 martie 1991)** 11

1 000 + 1 12

REPORTAJ PE GLOB. **Toulouse — „la ville rose".** Brîndușa Prelipceanu 14
Rostul diplomației este să transforme unghiurile în curbe. Interviu cu Eliezer Palmor, ambasador în M.A.E. israelian, realizat de Eugen Preda 16

OPINII. **Strategii pentru a guverna.** Henri Zalis 17

DOCUMENTAR. **Arhipelagul Kurile — măr al discordiei.** Monica Grigorescu 18
Noaptea generalilor... argentinieni. Niciodată așa ceva ! (15) 19

SERIAL. **Culisele războiului din Golf (3)** 20
— **Crizantema și sabia (4).** Florea Țuiu 22

PROFIL. **François Mitterrand, președintele Republicii Franceze** 23

POȘTA REDACȚIEI 23

Revista noastră folosește serviciile Rompres, precum și alte surse

Închiderea ediției : 16 aprilie 1991

Coperta I
Sorin Turculeț

Alianța Civică pe calea acțiunii politice

O EXPRESIE A SOCIETĂȚII CIVILE. Înființarea Alianței Civice poate fi privită în contextul teoriei societății civile, prezentată astfel de Vladimir Tismăneanu într-un studiu reprodus de revista „22" : „Această teorie susține că este posibilă o tranziție de la dictatura totalitară mai întîi la o ordine autoritaristă iar apoi la una pluralistă". În faza autoritară, cea din urmă a existenței regimurilor comuniste, puterea permite sau este nevoită să accepte apariția unor mișcări și organizații, de diferite genuri, constituind o alternativă la structurile oficiale și care compun, de fapt, societatea civilă. „În chiar nucleele sale, aflate într-un proces de constituire și diseminare, cetățenii au deprins regulile dialogului democratic și virtuțile străduinței comune de a recrea un corp politic adevărat".

Din perspectiva acestei teorii se pot deosebi două tendințe în interpretarea perioadei actuale. Cea dintîi, reprezentată în principal de cei apropiați actualei conduceri, ar considera că în România s-a trecut direct de la dictatura totalitară la o societate pluralistă, în care lupta politică ar trebui să ia forma confruntării între partide, mai ales în Parlament. Răbufnirile de violență și momentele tensionate sînt privite ca accidente, desigur dureroase și uneori tragice, dar mai mult sau mai puțin inevitabile după 50 de ani de dictaturi diverse. Iar persistența unor elemente ale vechilor structuri și mentalități ar fi o moștenire a trecutului ce ar urma să fie eliminată în timp, existînd voința politică pentru aceasta.

Dintr-un alt punct de vedere, perioada actuală ar reprezenta doar acea fază a „ordinii autoritariste", descendentă directă, chiar dacă mai atrăgătoare („cu față umană"), a vechiului regim. Opțiunea pentru democrație n-ar fi nici de departe ireversibilă, existînd pericolul unei reveniri la dictatură. Inițiatorii acesteia ar putea fi chiar cei aflați în prezent la conducere, bănuiți de „neocomunism" și acuzați de a ascunde adevărul despre evenimentele din decembrie 1989 (considerate o lovitură de stat destinată a-i aduce la putere) și multe alte conflicte postrevoluționare și de a revitaliza sau menține vechile structuri. Apariția Alianței Civice a fost generată tocmai de asemenea temeri, chiar dacă nu în formele lor cele mai acute. „Puterea statală care funcționează prin vechile structuri, într-o direcție care pune în pericol democrația, ne-a determinat să căutăm o formă de conștientizare a propriei misiuni", declara la întemeierea Alianței Civice actualul ei președinte, dl Mihai Șora.

Investindu-se drept exponent al societății civile — aflată, de altfel, abia în curs de formare —, Alianța își asuma rolul de a cenzura actele puterii (misiune pe care opoziția politică, reprezentată prin partide, nu o putea îndeplini, din cauza slăbiciunii sale) : „Alianța Civică își propune să fie o instituție neguvernamentală, capabilă să influențeze pozitiv, democratic decizia politică în stat". „Alianța Civică, fiind expresia Societății Civile, nu așteaptă legitimitate din partea nimănui. Dimpotrivă, ea este cea care oferă legitimitate" (din Carta Alianței Civice). Alte obiective importante ale Alianței erau „o informare corectă, completă și la timp", ca și sprijinirea eforturilor de „educare a oamenilor în spiritul democrației", avînd ca scop „formarea unui cetățean implicat conștient în viața politică și socială". Chiar fără a împărtăși în același grad îngrijorarea fondatorilor Alianței cu privire la ritmul democratizării societății, era greu de contestat rolul benefic pe care un asemenea for l-ar fi putut juca în procesul de tranziție. Totuși, luînd în considerare doar aspectul politic (de altfel preponderent) al opoziției față de actuala putere, Alianța a fost etichetată ca „formațiune de dreapta" — cu consecințele propagandistice lesne de dedus — fără a se releva laturile pozitive ale demersului său.

ALIANȚA ȘI PARTIDELE. O problemă viu discutată încă de la constituirea Alianței a fost cea a raportului ei cu partidele politice și cu însăși noțiunea de partid. S-a subliniat permanent că Alianța nu este un partid politic, nu se va angaja în lupta pentru putere dar nici nu se va limita la rolul de instanță morală sau de izvor de idei politice, ci se va implica, direct, în activitatea politică. Scopul declarat era de a ocoli reticența pe care o mare parte din populație (inclusiv majoritatea participanților la demonstrația din piața Universității) o manifesta față de partide, atît datorită unor erori ale acestora, cît și ca rezultat al propagandei electorale. „AC există pentru acei oameni care nu vor să se înscrie în partidele politice dar care sînt obligați să ajungă la politic", spunea dna Ana Blandiana, iar dl Octavian Paler adăuga : „Opoziția străzii este periculoasă dacă rămîne confuză. Noi ne propunem organizarea străzii și, în acest sens, da, sîntem politici". Practic, însă, mișcările la care se refereau frecvent fondatorii Alianței : Solidaritatea (din Polonia) și Forumul Cetățenesc (din Cehoslovacia) au sfîrșit în cele din urmă prin a prelua puterea și a da naștere unor partide politice în țările respective.

Era de așteptat, deci, ca partidele opoziției românești să vadă în Alianța Civică mai degrabă un concurent. O reacție negativă a venit din partea președintelui PNL, dl Radu Câmpeanu : „Este o acțiune negativă pentru politica românească, este o acțiune de confuzie". Ulterior, incidentul s-a aplanat, dl Câmpeanu declarînd : „Dacă Alianța Civică rămîne ceea ce este și nu se transformă într-un partid politic, eu o susțin". În același timp, principalele partide de opoziție au constituit Convenția Națională pentru Instaurarea Democrației și s-a intensificat activitatea altei grupări, Forumul Democratic Antitotalitar, la care participă și partide extraparlamentare. Unii au văzut aici un efect al apelului la unitate (împotriva puterii) lansat de Alianța Civică. Dar s-ar putea vorbi și de o reacție în fața creșterii influenței Alianței, evidențiată prin organizarea unor manifestații de răsunet. Oricum, evenimentele de la sfîrșitul lunii decembrie păreau să dezvăluie o lipsă de coordonare între diferitele forțe de opoziție. Chiar în sînul Alianței se făceau simțite presiuni vizînd transformarea în partid politic sau cel puțin implicarea mai directă în arena politică. „Există anumite presiuni pentru a ne transforma în partid politic. Lucru valabil în anumite filiale, între care cea mai puternică este filiala Timișoara", declara „Viitorului Românesc" la 12 aprilie, dl. Gabriel Andreescu, vicepreședinte al Alianței. Cu două săptămîni mai devreme, la Timișoara, dl Vasile Popovici se arătase mai tranșant : „Alianța Civică are datoria de a se transforma într-un partid politic. Și trebuie să lanseze cu fermitate ideea unei opoziții unite".

Un pas spre asumarea condiției de partid politic ar putea fi considerat mitingul de la 12 aprilie. Chiar dacă (din rațiuni tactice ?) Alianța va continua să respingă termenul de „partid", ea pare să se fi înscris pe aceeași traiectorie cu mișcările similare din Europa Centrală, citate mai sus, devenind un actor important pe scena politică. Prin prezența la miting a liderilor principalelor partide de opoziție, prin revendicările politice formu-

late — mai radicale decît la 15 noiembrie —, ca și prin accentele din unele luări de cuvînt, Alianța Civică se profilează mai mult ca o componentă a opoziției unite decît ca un liant sau catalizator al acesteia.

RISCURILE POLITICII. Fără îndoială că implicarea mai accentuată în arena politică răspunde așteptărilor multor susținători ai Alianței, lucru dovedit prin reacțiile și discuțiile participanților la miting. Dar ea poate ascunde și unele riscuri. Cel dintîi ar fi mutarea accentului de pe latura conceptuală, a ideilor, pe planul activității politice, în funcție de conjunctură. Ar rezulta o diminuare a rolului său de instanță morală. Academia Civică, componentă a Alianței, menită a fi în același timp un „rezervor de idei" (think-tank) și un mijloc de difuzare a acestor idei în rîndul maselor, într-un limbaj accesibil, a avut, și pînă în prezent, o activitate relativ discretă. Oare Alianța nu și-ar fi putut asuma — alături de guvern, adesea lipsit de credibilitatea necesară — sarcina de a explica populației, nu prea familiarizată cu conceptele economice, faptul că orice reformă va presupune în mod necesar sacrificii dureroase ? Sau ar putea dovedi contrariul ? La recentul miting n-am remarcat nici o referire în acest sens. După cum nu s-a amintit nici de o inițiativă de mare importanță a Alianței, cum ar fi „Carta drepturilor și libertăților fundamentale", prioritatea fiind acordată politicului imediat.

De asemenea, acțiunea politică presupune formularea unor opțiuni și alternative mult mai concrete. Un exemplu „la zi" este cel al reformei economice. În declarația de principii, ca și în Cartă, s-au enunțat cîteva principii generale — privatizarea în proporție „covîrșitoare" a capitalului de stat, stimularea spiritului întreprinzător, legislație antimonopolistă, liberalizarea prețurilor și convertibilitatea leului —, dar fără a se detalia și etapiza transpunerea lor în viață. Mai tîrziu s-a vorbit de un program economic, a cărui elaborare — de către un colectiv coordonat de dr. V. Pilat — întîmpina dificultăți, neprimind de la guvern datele necesare. (La mitingul din 15 noiembrie, dr. Pilat se arăta mai degrabă prudent : „Toți dorim reforma economică, dar aceasta nu se poate face fără o pregătire legislativă, organizatorică și economică".) Propaganda făcută de „România liberă" — care îndeplinește deocamdată funcția de oficios al Alianței — pentru „varianta Cojocaru" a putut crea impresia că aceasta s-ar bucura de girul Alianței. În sfîrșit, la mitingul din 12 aprilie, anunțat cu mult înainte sub deviza „Reformă și adevăr" și considerat de toată lumea ca o replică la a doua etapă a liberalizării prețurilor, se putea aștepta dezvăluirea unui program economic mai amănunțit. La 11 aprilie s-au publicat o serie de cereri de ordin economic, apropiate de spiritul „variantei Cojocaru" și calificate în aceeași seară, de către un deputat FSN, drept demagogice. La mitingul de a doua zi s-a replicat că, de fapt, Frontul ar deține monopolul demagogiei ; totuși criticile n-au rămas fără ecou, căci, de la o zi la alta, s-a publicat un nou set de principii pentru „o reformă economică radicală", diferite de cele precedente. Principala noutate este înființarea unui „maxi-holding" — Corporația Privatizării Naționale —, care să gestioneze „capitalul național destinat privatizării" pînă la împroprietărirea gratuită a populației, care se va face „pe măsură ce se creează condițiile economice și financiare necesare". Nu reiese cine ar urma să conducă noua Corporație și să gestioneze fondurile sale. La miting n-au fost date detalii și, în general, s-a vorbit foarte puțin despre reformă, anunțîndu-se doar că, dintre toate variantele, cea a guvernului este cea mai proastă, fără a se motiva în vreun fel această afirmație.

Fără îndoială că majoritatea participanților la miting au plecat satisfăcuți de forța opoziției față de actualul guvern și de hotărîrea ei de a nu renunța la doborîrea lui. Mai puțin mulțumiți au fost, poate, cei care ar fi vrut să cunoască un program alternativ concret. Căci, dincolo de demiterea guvernului și a președintelui, de dizolvarea Parlamentului, anularea tuturor legilor de după 1945 (inclusiv a reformei agrare ?), reinstaurarea monarhiei și noi alegeri, pare să plutească o ceață prin care se întrevăd doar contururile vagi ale „alternativei Alfa" sau ale unor promisiuni de genul „Toți vom avea șansa de a ieși din sărăcie iar efectele catastrofale ale pseudoreformei vor fi stopate !". Un lucru pare, totuși, sigur : demiterea guvernului ar aduce nu doar întreruperea oricărei activități de reformă (mai ales dacă va urma o nouă campanie electorală), ci și retragerea sprijinului FMI și a celorlalte organisme internaționale care (spre deosebire de Alianța Civică) au aprobat programul guvernamental. Acum, ca și în noiembrie, se lansează apeluri la schimbarea guvernului „pînă nu e prea tîrziu" ; oare nu se ascunde aici temerea că, într-un viitor nu prea îndepărtat, creditele acordate recent de FMI ar putea da primele rezultate, sporind astfel popularitatea guvernului și diminuînd implicit șansele opoziției ?

Dna Ana Blandiana definea misiunea Alianței Civice ca fiind de „a organiza speranța". Speranța se cuvine însă fundamentată pe programe alternative solide și credibile, iar pînă în prezent — și parcă mai puțin ca oricînd în acest moment dificil — Alianța nu a prea oferit așa ceva. Ea pare să se afle în fața unei opțiuni : fie se va concentra asupra obiectivelor sale de profunzime și de durată — accentuîndu-și rolul de „instanță de observație, de dialog și de mediere între ansamblul societății civile și Puterea instalată" (M. Șora), fie va insista asupra imperativului politic ce i se pare primordial în momentul de față, schimbarea actualei puteri ; dar în acest caz va trebui să se angreneze mai intens în jocul politic, de unde s-ar putea să fie mai greu să se retragă păstrîndu-și prestigiul intact. De alegerea pe care o va face ar putea depinde în mare măsură evoluția vieții politice românești, cel puțin în viitorul apropiat.

Alexandru Antonescu

Comunismul, realitatea și... senectutea

E greu de spus, cu precizie, în ce măsură recentul interviu televizat cu dl Constantin Pîrvulescu va avea efecte propagandistice benefice în favoarea Partidului Socialist al Muncii. Nu este exclus, însă, ca asemenea efecte să fi existat.

Prefațat de imaginile filmate în timpul Congresului al XII-lea al PCR, interviul avea să descopere telespectatorilor personalitatea unui om cu siguranță curajos. Dl Pîrvulescu, membru vechi al PCR, cunoscător al tuturor dedesubturilor și mișcărilor de culise din sînul partidului, nu se poate să nu fi luat în considerare, în momentul în care s-a decis să vorbească împotriva lui Nicolae Ceaușescu, faptul că o atare atitudine avea mari șanse să fie lipsită de urmările politice scontate. Numai o fire absolut idealistă ar fi putut să aibă certitudinea că în clipa esențială, aceea în care auditoriul urma să realizeze ce se întîmplă la tribună, i se va solidariza, dacă nu în unanimitate, atunci măcar în majoritate. Și dl Pîrvulescu era conștient de aceasta, fapt dovedit de precizările privitoare la „grupurile de agitatori" împrăștiate prin sală (grupuri care și-au făcut pe deplin datoria, inițiind, la momentul-cheie, scandările cu „Ceaușescu reales la al XII-lea Congres !"). Dar asemenea personajului central al „Zborului deasupra unui cuib de cuci", dl Pîrvulescu a făcut un lucru care i-ar fi dat ulterior dreptul să răspundă unor eventuale nedumeriri de genul „Dar era clar că nu se putea face nimic...", cu fraza „Da ! Dar măcar eu am încercat !" Argumentul că, fiind în amurgul vieții, nu ar mai fi avut mare lucru de pierdut, nu poate diminua respectul pe care gestul de atunci al lui Pîrvulescu ar trebui să-l insufle, și astăzi, oricui.

Dar, nu aceasta este acum problema. Esențial este că dl Pîrvulescu a dovedit că nu s-a abătut nici o iotă de la idealurile comuniste ale tinereții sale, considerînd în continuare că Ceaușescu a fost cel care a maculat imaginea partidului comunist, și, probabil, că, dacă Ceaușescu nu ar fi existat, totul ar fi fost în regulă. Sigur este (pînă și limba de lemn probează aceasta) că idealurilor comuniste dl Pîrvulescu le-a rămas credincios. Dincolo de aspectele de o ilaritate tristă ale interviului (cum ar fi referirile la „armata sovietică eliberatoare", la criza pe care o parcurge sistemul capitalist de la cel de-al doilea război mondial încoace, la succesul comunismului în eradicarea analfabetismului în România — spre deosebire de SUA, unde acesta există încă, etc.), se distinge o linie morală căreia este greu să-i aduci vreun reproș. Omul Pîrvulescu a crezut, din tinerețe, în ceva și mai crede și acum, la 96 de ani, în același lucru. Argumentele aduse de istoria recentă nu i-au zdruncinat cîtuși de puțin convingerile. Nu putem vedea, aici, decît drama unui om care a trăit și trăiește în continuare ancorat în imposibil.

Abia acum ne vom explica opinia de mai sus, referitoare la efectul propagandistic (poate nedorit) al interviului. Linia morală de o verticalitate de necontestat pe care a demonstrat-o comunistul Pîrvulescu nu a generat numai stupoare contemplativă ; ea a dat naștere, probabil, și unui anumit respect vis-à-vis de persoana lui. Nimic rău în asta, fiecare are dreptul să aibă părerile sale. În schimb, ideea că orice opinie trebuie respectată, pentru simplul fapt că există, este absurdă, mai cu seamă în acest caz concret. Dacă un om este consecvent, crezînd, timp de o viață, că 1+1 fac adesea 3, nu putem decît să-l privim mirați, să-l respectăm, poate, pentru curajul de a fi luat atitudine împotriva unuia care a crezut, poate și că 2×2 fac totdeauna 5, dar numai pentru acest curaj, nu și pentru convingerile sale. Cu atît mai mult cu cît ele nu au rămas (ce bine ar fi fost !) în sfera ideilor, ci „s-au tradus în viață", și comunismul a cărui apologie o mai face dl Pîrvulescu a fost resimțit atît de dureros și în atîtea țări !

Îi datorăm, deci, acestui om respect pentru curajul său. Dar atît ! În nici un caz respect pentru consecvența în opinii ; cu atît mai mult cu cît un atare respect riscă să se transfere, inconștient, și asupra opiniilor în cauză, or — nu-i așa ? — de comunism ne-am săturat cu toții.

Bogdan Torcătoru

Uniunea Sovietică

Bielorusia – încă o sfidare la adresa centrului

Sub impactul reformei preţurilor, una din cele mai „sigure" republici unionale trece brusc şi spectaculos în disidenţă : o nouă lovitură pentru preşedintele sovietic, care face faţă tot mai greu presiunilor la care este supus din toate părţile.

Bielorusia era considerată, pînă de curînd, cea mai liniştită dintre republicile sovietice europene. Această situaţie se explica prin mai mulţi factori. De-a lungul secolelor, acest popor, cu o limbă apropiată de cea rusă, nu a avut niciodată un stat independent, aflîndu-se permanent sub controlul vecinilor săi mai puternici. Cel de-al doilea război mondial a lovit dureros ţara ; un sfert din populaţie a pierit în lupte şi, mai ales, în timpul ocupaţiei naziste. În aceste condiţii, nu este de mirare că revenirea Armatei Roşii a fost primită cu bucurie, întărind ataşamentul faţă de puterea sovietică, rămas aproape intact chiar şi după iniţierea perestroikăi. Totuşi, catastrofa de la Cernobîl, şi mai ales încercările conducerii de partid de a-i minimaliza urmările — deşi, după Ucraina, Bielorusia a fost cea mai afectată —, au servit drept declanşator al nemulţumirii populare. Cu toate acestea, controversele politice nu atinseseră, pînă acum, nivelele din alte republici. Dl Gorbaciov era atît de sigur de „fidelitatea" Bielorusiei încît a ales-o pentru a-şi începe campania în vederea referendumului din martie, nu fără unele precauţii : programul vizitei n-a fost anunţat dinainte şi a căutat să evite orice întîlniri neplăcute. Şi totuşi, chiar şi atunci s-au făcut auzite proteste ale populaţiei, însoţite de lozinci în sprijinul lui Boris Elţîn. Un avertisment de care preşedintele, confruntat cu o opoziţie mai serioasă în alte părţi, probabil că a uitat. Mai ales că la referendum, rezultatele au fost dintre cele mai încurajatoare pentru el : 83 la sută voturi în favoarea Uniunii.

Lucrurile s-au schimbat, însă, odată cu introducerea, la 2 aprilie, a creşterilor de preţuri, văzute de guvernul sovietic ca un prim pas spre liberalizarea lor. Două zile mai tîrziu, zeci de mii de muncitori ai principalelor uzine din Minsk — capitala Bielorusiei — şi-au părăsit lucrul, adunîndu-se în principala piaţă a oraşului. Ei şi-au ales un comitet de grevă — respingînd structurile sindicale oficiale — şi au formulat o serie de revendicări, în primul rînd economice : o creştere de 2—3 ori a salariilor, pentru a compensa sporirea preţurilor, şi desfiinţarea unei taxe de 5 la sută pe vînzări introduse de dl Gorbaciov anul trecut. Dar, urmînd exemplul minerilor, ale căror greve se prelungeau de cîteva săptămîni, ei au adăugat şi cereri politice : demisia preşedintelui URSS şi a guvernului său, dizolvarea parlamentului unional şi a celui republican. A doua zi s-a reluat lucrul, muncitorii avertizînd, însă, că vor urma greve şi mai extinse dacă nu le vor fi îndeplinite dorinţele... Ceea ce s-a dovedit aproape imposibil. Bugetul Bielorusiei are deja un deficit de 3,5 miliarde de ruble, căruia satisfacerea cererilor salariale le-ar mai adăuga încă 6. Guvernul republican a anulat, totuşi, o serie de creşteri de preţuri, fără a şti prea bine cum va finanţa această măsură, iar, ulterior, dl Gorbaciov însuşi a autorizat suprimarea taxei de 5 la sută pentru unele mărfuri de primă necesitate.

Grevele din Minsk interveneau într-un moment cum nu se poate mai nepotrivit. Primul ministru al Uniunii, V. Pavlov, tocmai reuşise să elaboreze o formulă prin care salariile minerilor — aflaţi în grevă de cîteva săptămîni — ar fi urmat să crească progresiv, pentru a ajunge de două ori mai mari

peste un an. Dar nici finanţarea acestui plan nu era prea clară şi se bănuia că aveau pur şi simplu să fie tipărite bancnote fără acoperire. (Un procedeu pe care, trebuie s-o recunoaştem, diriguitorii finanţelor noastre, confruntaţi cu probleme similare, afirmă că doresc să-l evite cu orice preţ.) În practică, aceasta înseamnă inflaţie. „Am intrat în stadiul hiper-inflaţiei fără cea mai mică speranţă de a scăpa de necazuri şi pînă acum nu s-au făcut nici reforme către economia de piaţă, nici privatizări, care ar putea să ne salveze...", releva, necruţător, ziarul „Komsomolskaia Pravda". Dar, cu toate promisiunile şi apelurile patetice ale dlui Gorbaciov, minerii refuzau să-şi reia uneltele, insistînd asupra demisiei sale...

Preşedintele s-a decis, atunci, să încerce o acţiune decisivă. În faţa Consiliului Federaţiei, format — teoretic — din preşedinţii republicilor unionale, a prezentat un nou program anticriză, descris ca o ultimă şansă. „Putem vorbi de un pericol serios la adresa ţării noastre", a spus dl Gorbaciov (care continuă să privească URSS ca o „ţară" unitară). „Este pericolul dezintegrării economiei sovietice... Este pericolul paraliziei puterii, legii şi ordinii, un pericol pentru viaţa şi munca fiecărui cetăţean şi fiecărei familii sovietice". Prevederile economice ale planului nu sînt inedite, vizînd tranziţia la economia de piaţă (liberalizarea completă a preţurilor are ca termen 1 octombrie 1992, iar privatizarea va debuta cu întreprinderile nerentabile) simultan cu unele măsuri mai dure faţă de republicile „rebele". Cea mai remarcată propunere (contestată prompt şi de Departamentul de Stat al SUA) a fost instituirea unui moratoriu asupra grevelor şi manifestaţiilor politice „destabilizatoare" pînă la sfîrşitul anului. Răspunsul a venit chiar a doua zi, cînd la Minsk şi în alte oraşe greva a reînceput, organizîndu-se din nou mitinguri uriaşe. Pe de altă parte, chiar în ziua şedinţei Consiliului Federaţiei (la care Elţîn şi alţi cinci preşedinţi au lipsit), Gruzia şi-a proclamat independenţa, sfidînd, şi ea, legile unionale în vigoare. S-au declanşat şi aici greve, cerîndu-se retragerea trupelor sovietice din zonă.

Se pare că sporirea preţurilor a însemnat pentru economia şi societatea sovietică momentul adevărului, precipitînd declanşarea unei crize care ar putea conduce la o soluţie mai durabilă. Este evident — şi dl Elţîn cu aliaţii săi o ştiu, probabil, prea bine — că reforma şi redresarea economică antrenează inevitabil sacrificii pentru populaţie. A convinge masele largi să le suporte nu va fi o sarcină uşoară, iar dl Gorbaciov s-ar putea dovedi, în această perspectivă, mai util ca aliat decît ca adversar. Poate că astfel se explică de ce dl Elţîn, ieşit victorios din Congresul Deputaţilor din RSFSR, cu puteri ce le egalează — în Rusia — pe ale preşedintelui Gorbaciov, a preferat să lase deschisă posibilitatea unei înţelegeri cu acesta în cadrul preconizatei „mese rotunde". Spre deosebire de mineri, dl Elţîn nu mai cere demisia preşedintelui sovietic, care, la rîndul său, a salutat „apelurile la cooperare" din cadrul Congresului Rusiei.

Cei doi rivali ar putea fi convinşi să se apropie şi din cauza progresului unei alte forţe, reprezentată de aripa conservatoare a partidului comunist şi de puternicul complex militaro-industrial, căruia planul dlui Gorbaciov urmăreşte să-i reducă ponderea. Iuri Blohin, exponent al acestor sectoare, deputat (din Transnistria !) în Sovietul Suprem, a cerut preşedintelui să declare starea de urgenţă : „Dacă el nu-şi poate asuma răspunderea, atunci parlamentul poate adopta o asemenea decizie în mod independent", a adăugat acesta. Deocamdată, însă, se pare că forţa grupării conservatoare este insuficientă pentru aşa ceva. Dar o alunecare mai pronunţată spre colapsul economic ar putea redeştepta nostalgia unei „mîini forte", creînd un teren propice pentru orice aventuri.

Este posibil ca, în această situaţie, dl Gorbaciov să fie el însuşi tentat să treacă (preventiv) la măsuri autoritare... „Dacă dialogul dă greş s-ar putea acţiona de pe poziţii de forţă", avertiza un consilier al său. Dar atunci ar rupe şi ultimele punţi ce-l leagă cu „democraţii", rămînînd şi mai izolat.

Deocamdată, în Bielorusia s-au reluat tratativele cu guvernul republican iar greva a încetat. Nu însă şi în regiunile minere, iar alte sindicate anunţă mari manifestaţii pentru ziua de 1 Mai, care va căpăta, astfel, un sens nou. Rămîne de văzut dacă, pînă atunci, tensiunea acumulată nu va răbufni prin noi mişcări de protest, în cine ştie ce altă regiune a Uniunii.

Andrei Stătescu

Irak

„Teribila tragedie a kurzilor"

În vreme ce, la Naţiunile Unite, Consiliul de Securitate aproba intrarea în vigoare a încetării oficiale a focului, punîndu-se astfel punct final războiului din Golful Persic, la exact 41 de zile după ce forţa multinaţională a anunţat încetarea conflictului, în zonă situaţia nu este nici pe departe clară. Noul turneu în regiune al secretarului de stat american, James Baker, şi, îndeosebi, rezultatele ce se conturează în direcţia convocării unei conferinţe internaţionale privind Orientul Mijlociu pălesc în faţa amplorii crizei refugiaţilor şi, implicit, a celei din Irak. De departe, cel mai dramatic şi, de aceea, foarte urmărit pe plan in-

ternațional este exodul în masă al kurzilor din Irak, în țările vecine — în principal în Iran și Turcia. Potrivit agenției „Reuter", circa „două milioane de fugari înfricoșați s-au îndreptat către granițele Irakului, încercînd să se refugieze în țările vecine". După cum declara un lider al rebelilor kurzi, „cei care nu mor de foame sau de frig sînt uciși de elicoptere".

Reportajul agenției citate este tulburător, aspectele surprinse la fața locului de trimișii săi speciali sînt edificatoare pentru drama individuală și colectivă a unei populații aflate, de mai multe decenii, într-o situație insolită : membrii comunității kurde sînt răspîndiți pe teritoriul a patru state din zonă : Irak, Turcia, Iran și URSS. În localitățile devastate de război și revoltă mulți dintre cei 18 milioane de locuitori ai Irakului sînt obligați să bea apă de rîu poluată, din care cauză mulți copii au murit infectați. Cercuri ale ONU în domeniul asistenței sociale au avertizat că spectrul unor epidemii masive amenință această țară.

Potrivit oficialităților de la Teheran, 1,5 milioane de kurzi din Irak se îndreaptă către frontiera cu Iranul, pentru a evita trupele lui Saddam Hussein, care își continuă operațiunea menită să decimeze acest popor disident.

În nord, o altă jumătate de milion de oameni — printre care bătrîni, femei și copii mici, mulți dintre ei desculți și prea subțire îmbrăcați — se îndreptau către Turcia, înfruntînd aversele de ploaie din munții acoperiți de zăpadă.

Suferințele și acuzațiile de trădare lansate de kurzii care crezuseră că revolta lor este binecuvîntată de președintele SUA, George Bush, și de liderii occidentali au declanșat apeluri la o acțiune sub egida ONU, au atras condamnarea presei mondiale pentru pasivitatea guvernelor și au adus asistență umanitară pentru acest popor, transformat în refugiați fără speranță.

Marea Britanie s-a angajat să participe cu 35 milioane de dolari la un efort de asistență al ONU, în timp ce Franța și alte țări au trimis medicamente și alimente. Președintele Turciei, Turgut Ozal, a declarat că Turcia și-a deschis granițele pentru cel puțin 100 000 de refugiați, dar la granițele sale sînt masate peste 400 000 persoane. El a precizat însă că țara lui, supusă, în prezent, presiunilor internaționale pentru a-i accepta pe toți refugiații kurzi, nu are resursele necesare pentru a face față acestui val. Guvernul de la Ankara a precizat că nu poate permite intrarea în masă a refugiaților, dar a oferit, mai multor mii de kurzi, alimente și medicamente. Pe de altă parte, înaltul Comisar pentru Refugiați al ONU, Sadako Ogata, a asigurat guvernul turc că va primi ajutoare dacă își va deschide granițele. Ministrul de externe al Germaniei, Hans-Dietrich Genscher a cerut convocarea unei reuniuni speciale a Consiliului de Securitate al ONU pentru a discuta ceea ce el a numit „genocidul" kurzilor din Irak. „Teribila tragedie a kurzilor nu trebuie agravată prin căderea lor în mîinile celor care îi persecută sau prin pieirea lor în munți", a mai arătat el.

Rebelii kurzi au declarat la 4 aprilie că drumul care duce spre Iran este presărat cu cadavre. „Elicopterele îi vînează pe cei care urmează acest drum. Dintr-o familie de zece membri, au ucis nouă persoane", a arătat, la Damasc, un purtător de cuvînt al Partidului Democratic al Kurdistanului.

În Statele Unite sînt tot mai mulți cei care cer Washingtonului să împiedice cel puțin utilizarea de către irakieni a elicopterelor împotriva rebelilor. Alianța antiirakiană condusă de Statele Unite a interzis zborurile avioanelor cu aripi fixe în cadrul înțelegerii pentru încetarea ostilităților în Golf. Acțiunile elicopterelor sînt însă permise.

Pînă la 4 aprilie, peste 40 000 de kurzi, mulți dintre ei jumătate morți de foame și răniți, au trecut granița în Iran după înăbușirea revoltei din nordul Irakului. Mulți alții au murit pe drum. La Teheran, un purtător de cuvînt al Uniunii Patriotice a Kurdistanului a declarat că jumătate de milion de oameni care au fugit din Arbat și Darbandikhan, după căderea orașului Sulaimaniya, sînt amenințați să moară de foame.

Oficialități ale Fondului ONU pentru copii (UNICEF) au declarat, la Amman, după reîntoarcerea lor din Irak, că populația din împrejurimile Bagdadului, care nu a fost implicată în revolta kurdă, este amenințată de epidemii — holeră, febră tifoidă, meningită și chiar poliomielită — datorită lipsei de igienă, a apei poluate și a crizei acute de alimente și medicamente. „Irakul are nevoie urgentă de ajutor", a declarat Raymond Naimy de la UNICEF.

Presa occidentală și-a exprimat indignarea în legătura cu atacurile militare ale armatei de la Bagdad împotriva populației civile și a cerut inițierea unor acțiuni directe, dar guvernele din Occident nu s-au arătat dispuse să ofere mai mult decît ajutoare umanitare și azil în afara Irakului pentru acei kurzi care reușesc să treacă granița.

Președintele Turciei, Turgut Ozal, a sugerat că alianța care a luptat împotriva Irakului în războiul din Golf ar trebui să aibă în vedere posibilitatea unor acțiuni militare pentru a pune capăt genocidului, dar a exclus eventualitatea unui rol militar al Turciei însești.

Cea mai mare parte a mijloacelor de informare în masă occidentale au apreciat că răspunsul internațional la actuala criză din Irak este insuficient și a venit prea tîrziu.

Astfel, cotidianul german „Bild" a criticat faptul că rezoluția cu privire la o încetare a focului adoptată de Consiliul de Securitate la 3 aprilie nu menționează „crimele în masă" ale lui Saddam Hussein. Ziarul britanic „Daily Telegraph" arăta, la 4 aprilie : „Crimele lui Saddam cer un răspuns al Occidentului".

Cancelarul austriac Franz Vranitzky sintetiza, însă, dilema cu care se confruntă guvernele puse în fața unor puternice argumente morale în favoarea unei acțiuni mai hotărîte. „Din punct de vedere sentimental, sînt de acord, dar trebuie să găsim modalități politice de abordare a acestei probleme". Austria a prezentat una dintre puținele propuneri concrete pentru protejarea kurzilor din interiorul Irakului, sugerînd ca ONU să creeze o zonă tampon de-a lungul graniței de nord a Irakului, ca un refugiu.

Majoritatea țărilor occidentale au oferit ajutoare umanitare, dar, după ce ministrul de externe olandez, Hans van den Broek, și-a exprimat speranța că utilizarea unor acțiuni militare pentru protejarea kurzilor ar putea fi aprobată de Consiliul de Securitate al ONU, multe guverne europene s-au pronunțat pentru o atitudine prudentă. Astfel, ministrul de externe spaniol, Francisco Fernandez Ordoñez, a declarat : „Multă lume este îngrijorată de posibilitatea ca Irakul să explodeze în mai multe fragmente. Din acest motiv trebuie să așteptăm și să urmărim situația".

Polonia

Punct ochit, punct lovit

Președintele Lech Walesa se poartă și acționează în virtutea unei mentalități de învingător.

Contacte

Suita de vizite începută în SUA și terminată săptămîna trecută la Paris s-ar putea numi „turneul ușilor deschise". Și ce uși ! Pe americani i-a cucerit, se pare, maniera în care președintele polonez înțelege să-și interpreteze partitura politică. Componenta psihologică s-a dovedit esențială. La Washington, Lech Walesa a obținut poate mai mult decît și-ar fi dorit, într-o bună măsură — după unii observatori — grație calităților sale de politician direct și spontan. Reducerea datoriei externe a Poloniei față de SUA e un succes indiscutabil. Adăugat celui consemnat cu puțin înainte de plecarea președintelui Walesa peste ocean — reducerea la jumătate a datoriei poloneze față de guvernele occidentale din așa-numitul „Grup de la Paris" (33 miliarde dolari) — deschide calea investițiilor atît de necesare redresării economice a țării.

Vizita efectuată la cartierul general al CEE din Bruxelles, deși mai puțin spectaculoasă și inevitabil mai scurtă decît „maratonul american", a consemnat consacrarea „stilului Walesa". „Am făcut ce trebuia să fac", a spus el la întoarcere, răspunzînd la întrebarea unui ziarist. „Le-am explicat care e situația și concluziile le vor trage singuri".

Fostul electrician de la șantierele navale din Gdansk și laureat al Premiului Nobel pentru Pace știe ce vrea : aderarea Poloniei la CEE. „Nu va fi ușor", i-au răspuns demnitarii de la Bruxelles și procesul va dura. Dar președintele Walesa nu s-a lăsat, încercînd să obțină promisiuni ferme în legătură cu accesul produselor poloneze competitive (oțelul, textilele și produsele agricole) pe piața occidentală. În fața Adunării parlamentare a Consiliului Europei, liderul de la Varșovia „a făcut cu degetul" țărilor occidentale la propriu și la figurat. „Nu ridicați o cortină de argint în locul celei de fier", i-a atenționat el pe blînzii parlamentari însoțindu-și pledoaria cu o gesticulație amintind de marile manifestații din Polonia anilor '80. Dar stilul său place sau trebuie să placă. De peste un deceniu, numele său a fost un simbol pe care acum îl personifică excelent. Și fostul lider al „Solidarității" știe să profite de asta în beneficiul țării sale, cu un remarcabil instinct politic.

Primindu-l la Paris cu prilejul vizitei oficiale în Franța, președintele Mitterrand nu s-a lăsat mai prejos decît omologul său american, oferindu-i președintelui Walesa și soției sale Danuta toate onorurile. Cîteva premiere notabile. Franța și Polonia au semnat un tratat de prietenie, primul de acest fel între Polonia postbelică și o țară occidentală. Astfel, s-a reînnodat tradiția relațiilor excelente dintre cele două țări din perioada interbelică. Documentul include nu tocmai întîmplător referiri la... solidaritatea dintre cele două țări. El fixează, de asemenea, condițiile unor întîlniri consultative regulate între conducători, ca și contacte speciale „în cazul amenințărilor la adresa păcii sau cînd alte interese de securitate o cer". Președintele Mitterrand a promis anularea unei părți din datoria Poloniei față de Franța, în valoare de 2 miliarde de franci. Este dovada că Franța reprezintă cel mai important partener politic al Poloniei în Vest, Varșovia contînd pe sprijinul Parisului în legătură, cu posibila aderare a Poloniei la CEE, întrucît negocierile avînd acest subiect se anunță dificile. Președintele Comisiei

CEE, Jacques Délors, care l-a primit pe Walesa la 3 aprilie la Bruxelles, a arătat că aderarea Poloniei la CEE nu va fi posibilă pînă spre sfîrşitul secolului. „O aderare precipitată" a Poloniei ar ridica importante dificultăţi, avînd în vedere rămînerea în urmă pe plan economic a acestei ţări. Walesa este însă nerăbdător. El a cerut aderarea „pe termen scurt" a ţării sale la Comunitatea Europeană fără a menţiona o dată. Polonia doreşte să adere la CEE cît mai repede cu putinţă şi a cerut ca tratatul de asociere în curs de negociere între cele două părţi să menţioneze această perspectivă, cerere pe care CEE a respins-o. Este evident că Polonia s-a angajat într-o cursă contra-cronometru cu Ungaria şi Cehoslovacia, ţări în care investiţiile occidentale sînt mult mai mari decît în Polonia. Piaţa comună urmează să încheie acoruri similare cu Ungaria şi Cehoslovacia, dar negocierile cu Polonia sînt cele mai dificile.

„Nu vrem un tratament preferenţial", a declarat Walesa, dar tonul său trădează un sentiment de frustrare avînd în vedere contribuţia Poloniei la prăbuşirea comunismului în Est. Dar, se pare, principiul compensaţiei nu se aplică întotdeauna automat în domeniul economic.

Ofensivă prudentă pe toate fronturile. Preşedintele polonez s-a întîlnit la Bruxelles şi cu secretarul general al NATO, Manfred Woerner. Chestionat de presă în legătură cu eventualitatea aderării Poloniei la NATO, Walesa a răspuns că „va studia numeroase posibilităţi". Deocamdată, conceptul noului sistem de securitate european e un paravan confortabil pentru toţi. Woerner a declarat, la rîndul său, că Alianţa Atlantică doreşte şi ea „un sistem de securitate paneuropean, care să-i cuprindă pe toţi foştii membri ai Pactului de la Varşovia, inclusiv URSS".

Referindu-se la dizolvarea acestuia, Walesa a afirmat că „este foarte de dorit" ca NATO să continue să-şi joace rolul în actuala „perioadă de tranziţie". Esenţial este, însă, pentru Polonia „să nu creeze impresia că doreşte să devină o ameninţare pentru URSS", a mai adăugat el.

Vecini

În sensul cel mai strict al cuvîntului, Polonia este „la mijloc" între doi giganţi, URSS şi Germania. Zbigniew Brzezinski, fost consilier în problemele securităţii naţionale ale SUA în timpul preşedinţiei lui Jimmy Carter, a aprobat, într-un interviu acordat ziarului „Rzeczpospolita", conceptul ministrului polonez de externe, Krzysztof Skubiszewski, privind o politică la două niveluri în relaţiile cu URSS. „Principalul vecin la Est al Poloniei continuă să fie Uniunea Sovietică. Nu are deci nici un sens să se provoace fricţiuni în aceste relaţii sau ca ele să fie conduse astfel încît să poată da naştere convingerii că Polonia doreşte, în mod conştient şi deliberat, să submineze Uniunea Sovietică dinăuntru". Brzezinski a adăugat că aceasta nu exclude activitatea la un al doilea nivel, şi anume cel al edificării unor contacte neoficiale cu republicile alăturate din Est, îndeosebi cele cu care Polonia are legături istorice specifice.

După unele condamnări spontane, Varşovia a încercat, într-adevăr, să-şi atenueze afirmaţiile în legătură cu revenirea în forţă a conservatorilor la Moscova, în ianuarie, şi cu intervenţia armată în republicile baltice pentru a nu periclita raporturile sale cu Kremlinul. Referindu-se la retragerea celor 50 000 de militari sovietici aflaţi pe teritoriul polonez, Brzezinski a spus : „Partea poloneză poate să manifeste în această problemă o anumită flexibilitate, de exemplu în ceea ce priveşte programul retragerii. Ar fi bine dacă aceasta ar putea fi încheiată pînă la sfîrşitul anului 1991. Chiar şi o extindere cu un an a programului nu ar constitui o tragedie istorică pentru Polonia". Dar Varşovia presează blocînd tranzitul trupelor sovietice repatriate din Germania. Oricum, data finală a retragerii din Polonia va fi fixată cu prilejul unei întîlniri între preşedinţii Lech Walesa şi Mihail Gorbaciov.

Tratatul cu Germania e în curs de negociere. Un element în plus este recenta hotărîre a guvernului de la Bonn de a suspenda vizele acordate polonezilor care vizitează Germania. Ca urmare, zeci de mii de polonezi au

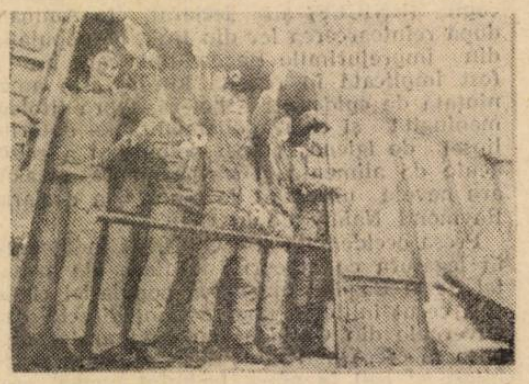

Retragerea trupelor sovietice din Polonia a început. Soldaţii îşi iau rămas bun din mers... în localitatea Borne

„invadat" teritoriul fostei RDG, îndreptîndu-se spre Vest. În consecinţă, nu e clar cine trebuie să se teamă de cine : Germania, de fluxul vizitatorilor care riscă să „inunde" un teritoriu supraaglomerat deja cu emigranţi de toate naţionalităţile, sau Polonia de ipotetice revendicări teritoriale ale Bonn-ului ? În actualul context, doar temerile germane par a fi justificate. Neonaziştii — temperaţi, totuşi, de forţele de ordine — şi-au manifestat nemulţumirea în forme dintre cele mai violente. În sfîrşit, problema rediscutării frontierelor e un subiect abandonat, cel puţin în perspectiva imediată.

Explicaţii

Bunăvoinţa pe care Statele Unite şi Europa occidentală o arată Poloniei — e drept, în anumite limite, care, oricum, sînt foarte generoase — nu se bazează doar pe simpatia conducătorilor politici pentru Lech Walesa sau pe reputaţia de „elev silitor" a Poloniei ultimului deceniu. Varşovia s-a aflat mereu într-un context politic complex, în multe privinţe favorizant. În Polonia se află cea mai numeroasă comunitate evreiască din Europa răsăriteană. Pe de altă parte, biserica nu şi-a pierdut influenţa, aşa cum s-a întîmplat în celelalte ţări foste socialiste. Dimpotrivă. Reformele începute în anii '80 au găsit un sprijin eficace în cler. Înalţii demnitari ai bisericii catolice autohtone i-au susţinut pe sindicaliştii „Solidarităţii" sub diverse forme. Glasul lui Ioan Paul al II-lea s-a ridicat nu o dată în ajutorul greviştilor din Gdansk, cu o autoritate mai mare chiar decît a altor şefi de state, incomparabil mai puternice decît Vaticanul. Rezultatele nu au întîrziat să apară. Asasinarea preotului Jerzy Popieluszko în 1983 a demonstrat cît de mare era influenţa bisericii de care regimul generalului Jaruzelski s-a temut. În sfîrşit, sentimentul de oarecare culpabilitate al marilor puteri apusene pentru abandonarea acestei ţări — tradiţional fidelă democraţiei de tip occidental — în braţele lui Stalin, ca şi poziţia-cheie a Poloniei în Europa centrală sînt tot atîtea motive ce explică actuala atitudine pe care Vestul o manifestă faţă de regimul de la Varşovia. În orice caz, după multe suferinţe, polonezilor le surîde şansa. Rămîne de văzut cu ce efecte şi pentru cît timp.

Ovidiu Drangă

Finlanda

„Liniştea" cea de toate zilele...

Întîmplarea a făcut ca finlandezii să fie chemaţi la urne pentru a-i alege pe cei două sute de membri ai parlamentului la 17 martie, deci în aceeaşi zi în care în URSS, marele vecin de la est care a jucat un rol deosebit de important în istoria postbelică a Finlandei, se ţinea referendumul naţional asupra viitorului uniunii. Învăţaţi de decenii să urmărească atent evoluţiile de la Kremlin şi să acţioneze cu prudenţă în relaţiile externe pentru a nu-i „supăra" pe sovietici, finlandezii, popor mic (cam cinci milioane de locuitori) dar prosper (22 000 de dolari venit pe cap de locuitor, sînt din ce în ce mai conştienţi că vor trebui să renunţe cel puţin parţial la dulcea lor neutralitate, dacă nu vor să rămînă izolaţi într-o Europă care se îndreaptă rapid spre integrarea economică şi, probabil, politică.

Finlanda şi-a obţinut statutul de ţară neutră cu multe sacrificii. Karelia, regiune finlandeză, este înglobată în teritoriul sovietic dar, cu toate că pe ici, pe colo au început să apară hărţi ale „Finlandei mari", nimeni nu se gîndeşte în mod serios să ceară Moscovei retrocedarea acestei zone sărace. Prin tratatele încheiate cu aliaţii învingători în al doilea război mondial, Finlandei i s-a interzis să importe armament şi i s-a redus la minimum forţa armată, iar ruşii şi-au retras ultimele trupe staţionate la Porkkala abia în 1955. Helsinki şi Moscova au încheiat un complicat acord tip barter prin care, vreme de mai bine de trei decenii, Finlanda a importat din URSS petrol şi cărbune şi a exportat, în contrapartidă, maşini şi alte produse finite. Numai că ponderea partenerului sovietic în comerţul exterior finlandez a scăzut de la 27 la sută în 1986, la 12,7 la sută în 1990. Barterul a expirat la 31 decembrie anul trecut, dar Moscova începuse să devină insolvabilă încă din vară, neachitîndu-şi datoriile ce se ridicau la aproximativ 100 de milioane de lire sterline. Preţurile ridicate practicate de finlandezi şi starea de dezorganizare a economiei sovietice au făcut prea dificilă echilibrarea balanţei de plăţi între cele două ţări şi, după părerea experţilor finlandezi, volumul comerţului cu sovieticii va continua să scadă, prevăzîndu-se pentru anul în curs un nivel în jur de 6 la sută.

În aceste condiţii, este limpede că Finlanda trebuie să-şi caute alţi parteneri comerciali. În 1987, coaliţia guvernamentală instalată la putere (Partidul Social-Democrat, Partidul Conservator şi micul Partid Popular Suedez) a început să privească peste gard la Suedia şi Norvegia şi să cocheteze cu ideea aderării la Piaţa comună. Numai că CEE nu mai primeşte noi membri pînă în 1993, iar reprezentanţii săi au ţinut să amintească finlandezilor că primirea Spaniei în organizaţie a durat... şapte ani ! Deci, volens-nolens, Finlanda se concentrează în prezent asupra tratativelor dintre grupul ţărilor din Asociaţia Europeană a Liberului Schimb (Norvegia, Austria, Elveţia, Islanda şi Finlanda) şi CEE, în vederea creării unui Spaţiu Economic European, care le-ar permite acestor state mici